

mýval, -a *м.* в съчет. **medvídek mýval** *зоол.* миеща мечка, енот (Procyon)

mzd|a, -y *ж.* заплата, възнаграждение; **brát ~u** вземам заплата; **denní ~a** надница; **úkolová ~a** възнаграждение, заплащане на парче, на акорд; **nížká ~a** малка, ниска заплата; **vyplácet ~u** изплащам заплата; **daň ze ~y** данък върху заплата; данък общ доход; **zvýšení mezd** повишение на заплати

mzdov|ý, -á, -é който се отнася към заплата, възнаграждение; **~é podmínky** условия за заплащане; **~ý systém** система на възнаграждение; **~ý katalog** щатни таблици; **~á politika** политика за заплащане на труда; **~ý fond** фонд работна заплата; **~ý zákon** закон за работната заплата

mžik, -u *м.* 1. мигване, трепване: **jedním ~em oka ho poznal** от пръв поглед го позна; **ani ~em oka to neprozradil** той не се издаде, дори не му трепна окото; **~ světa** трепване, мигване на светлина 2. момент, секунда, миг: **udělat něco v ~u** направя нещо за миг; **v ~u se vrátil** върна се за миг; **váhání trvalo jen ~** *книж.* колебанието трая само миг; **na ~ někoho spatřit** зърна някого за миг

mžik|at, -ám *несв.* 1. мигам: **oko ~á** окото мига; **víčka ~ají** клепачите мигат; **sedí tiše a klidně, ani ne~á** седи тихо и спокойно, дори не мига 2. мъждукам, проблясвам, примигвам, блещукам: **lampa, oheň ~á** лампа, огън мъждука **maják ~á** фар проблясва, мига; **hvězdy ~ají** звезди проблясват, блещукат, примигват; **~alo mu před očima** *безл.* притъмняваше му пред очите; свитки му изскачаха

mžikav|ý, -á, -é мигащ; който често мига; премигащ, мъждукащ: **~é oči** примигащи очи; **~é světlo** трепкаща, мъждукаща светлина

mžikem *нар.* 1. моментално, мигновено: **~ byl**

zpátky той моментално се върна; **~ se ustrojít** облека се за миг 2. набързо, повърхностно, пътем: **jen si ~ něčeho všimnout** пътем забележа нещо

mžik|nout, -nu *св.* мигна, трепна, смигна: **~nout očima** мигна (с очи); **nikdo ani ne~l** никои дори не трепна; **~l na něj, aby odešel** той му смигна да си върви; **lampa ~la** лампата примигна; **v hlavě mu ~la myšlenka** мисъл блесна в главата му

mžít I *обикн. безл. mží* *несв.* ръми, роси: **studeně mží** ръми студен дъжд; **dalo se do mžení** заръмя, започна да ръми

mžít (se) II, обикн. третол. mží (se) *несв.* примигва, трепти, притъмнява: **nahore se mžily hvězdy** горе примигваха звезди; **mně se mží před očima** притъмнява ми; **oči se mžily slzami** очите се замъглиха от сълзи

mžít|ka, -ky *ж., обикн. мн. mžit|ky, -ek* свитки, кръгове, искри: **dělaly se mu ~ky před očima** свитки, искри му изскачаха от очите; **před očima mu skákaly černé ~ky** черни кръгове скачаха пред очите му

mžour|at, mhour|at, -ám *несв.* 1. мижам; присвивам очи; жумям: **~at očima na slunci** присвивам очи срещу слънцето; **~al, jakoby dřímал** мижеше, като че ли дремеше; **potměšile po něm ~al** той лукаво присвиваше очи насреща му 2. жумям, трепкам, мъждукам: **~ající světla pouličních svítilen** жумяща, мъждукаща светлина на улични лампи; **osvětlená okénka ~ají do tmy** осветени прозорци мъждукат в тъмнината

mžourav|ý, mhourav|ý, -á, -é 1. жумящ, мижаш, мигащ, мижав: **~é oči** жумящи, мигащи очи; **~ý pohled** мигащ, мижав поглед 2. мъждукащ, жумящ, мижав: **~á světélka** мъждукащи, мижави светлинки

N, Ň

n, N 1. *чешкият съгласен звук [n] и буквата n, която го обозначава* 2. [en] и **en** *нескл. ср. название на чешкия съгласен звук [n] и буквата n* 3. **N** *от N.N. nomen nescio* хикс йгрек 4. **n.** *сърк. от (a) následující* и следващите, и други (*сърк.* и др.), и така нататък (*сърк.* и т.н.) 5. *мат.* **n** числото **n**

ň, Ň 1. *чешкият съгласен звук [ň] и буквата ň, която го обозначава* 2. [ň] и **eň** *нескл. ср. название на съгласния звук [ň] и на буквата ň*

na I *междум.* **nate** *мн.* **nà, nà ти, nà ви, èто, èто ти, èто ви** (*при предлагане или подаване на нещо*): **na, jez!** **nà** яж! **na, tu máš nà,** вземй; **na knihu** èто ти книгата; **nate vodu** èто ви вода(та)

na II *предлог* 1. *с вин. след гл. за насочено движение a*) **na, върху:** **položit knihu na stůl** сложа книгата на масата, върху масата; **nastavit židle na sebe** наредя столове един върху друг; **sednout si na židli** седна на стол;

vzít dítě na ruce взема детето на ръце; **psát na papír** пиша на хартия; **nasadit klobouk na hlavu** сложа си шапка (на главата); **jít na ulici** отивам/отида на улицата; **přejdeme na druhou stranu** да преминем на другата, на отсрещната страна; **vystoupit na horu** изкача се на планината; **lézt na strom** катѐря се на дърво; **jet na jih** пътувам на юг **б)** в/във, о: **jít na hrad** отивам в крепостта; **narazit hlavou na zed'** удара, блѐсна главата си в стената, о стената; **narazit na strom** удара се, блѐсна се в дърво, о дърво **в)** за, към, по посока на: **jet na venkov, na Slovensko** пътувам за провинцията, за Словакия; **cesta na hřbitov** път за гробищата, (за) към гробищата; **dveře na dvůr** врата към двора **г)** срещу: **jít na pány, na interventy** отивам да се бия срещу господарите, срещу интервентите; **střilet na protivníka** стрѐлям срещу противника; **atentát na Heydricha** атентат срещу Хайдрих **д)** често в съчет. с **až** за предел в пространството до, чак до: **sukně na paty** пола до петите; **vidět (až) na dno** виждам (чак) до дъното; **promoknout** ~~промокна~~ **д)** **vojnu** постѐпя във войската; **obrátit se na útěk** обърна се в бяг; побягна, удара (го) на бяг; **nehnout se na krok** не мрѐдна нито крачка, не изляза никъде; **vzít na svědomí** взема под внимание; поема отговорност; **jak na to?** как да го направя? **už jsem na to přišel** сѐтих се (вѐче) **2.** с *местен за положение или извървяване на нещо върху дадена повърхност* **а)** на: **kniha leží na stole** книгата лежи на масата, върху масата; **držet na rukou** държа на ръце; **viset na stromě** вися на дърво; **být na slunci** на слънце съм; **být na cestách** на път съм, пътувам, пътешествам; **být na jihu** на юг съм, намирам се на юг; **být na koncertě** на концерт съм **б)** в, на: **být na horách** в планината съм, на планина съм; **být na Slovensku** в Словакия съм; **pracovat na závodě** работя в завод(а); **bydlet na Smíchově** живея в Смихов; **žít na zámku** живея в замък(а); **být na poradě** на съвещание съм; **na severu města** в северната част на града; **být na dovolené** в ~~отпуск~~ **н)** **kvartirant;** **to se mi na vás líbí** във вас това ми харѐсва; **mít na paměti** имам пред вид, не съм забравил; **mít na starosti** имам грижата; **cítit na sobě vinu** чувствам се виновен; **je na vás, abyste začali** ваш ред е да започнете; **ted' je na nás** сегѐ е наш ред; **být na odchodu** готвя се, приготвил съм се да си ходя, да

изляза; трѐгнал съм си **3.** с *вин. за цел на действието или предназначение* **а)** на: **jít na schůzi, na koncert** отивам на събрание, на концерт; **jít na pomoc** отида, притека се на помощ; **pozvat na oběd** покана на обяд **б)** за: **jít na houby** отивам за гѐби; **zůstat na večeři, na noc** оста̀на за вечеря, за ношѐване; оста̀на да вечерям, да ношѐвам; **mít peníze na cestu** имам пари за път; **napít se na zdraví někoho** пия за здравето на някого; **továrna na boty** фабрика за обувки; **kartáček na zuby** четка за зѐби; **lístek na koncert** билет за концерт; **říci na vysvětlenou** кажа за обяснение; **kývat na pozdrav, na rozloučenou** кимам за поздрав, за раздяла; **schovat na památku** запазя за спомен; **na usmířenou** за помирение **в)** *други начини на превод:* **jít na pivo** отивам да пия бира; **prát na děti** пѐра бельото, дрѐхите на децата, *разг.* пѐра децата; **na shledanou!** до-виждане; **odjet na dovolenou** замѐна в отпуск; **zboží na výběr** стока по избор, голям избор ~~сток~~ **н)** **návybním lidem někomu na vyučenou** дам на някого да (се) разбере; **vzít si to na starost** поема грижата за това **4.** след *сетивни и ментални гл. и същ.* **А)** с *вин. а)* с *пряко допълнение:* **dívat se na film** гледам филм; **pohlédnout na hodinky** погледна часовника си; **soudit, usuzovat na kladný výsledek** очаквам, предполагам положителен резултат, положителен отговор; **pamatovat si na tu událost** помня това събитие; **zapomínat na příkoří** забравям (за) обидата, несправедливостта; **ukázat na nedostatky** посоча недостатъци; **čekat na vlak** чакам влак; **žalovat na spolužáka** клеветя съученик; **žárlit na muže, na ženu** ревнувам мъжа си, жената си; **útočit na protivníky** нападам противниците си; **těšit se na léto** очаквам с нетърпение лятото **б)** на: **mrkat na někoho** намигам на някого; **nasytit se pohledu na Prahu** наситя се на глѐдката към Прага; **odpovědět na otázku** отговоря на въпрос; **udělat na někoho dojem** направя впечатление на някого; **hartusit na děti** карам се на децата; **hra na schovávanou** игра на криеница **в)** върху, на: **mít na někoho vliv** имам влияние върху някого; **působit na žáky** влияя върху учениците, на учениците; оказвам влияние върху учениците; **upozornit na chybu** обърна внимание върху грѐшка **г)** за: **myslet na hlouposti** мисля (си) за глѐпости; **ptát se na adresu** питам за адрес; **dbát na pořádek** грижа се за ред, старая се да има ред; **zvědavý na výsledek** любопитен за ре-

зултата; **být připraven na všecko** подготвен съм за всичко; **chystat se na cestu** готвя се за път, за пътуване **д)** с: **zvyknout si na nové prostředí** свикна с новата обстановка; **stačit na práci** справям се/справя се с работата; **hrdý na svůj úspěch** горд с успеха си **е)** от: **být odkázán na něčí pomoc** завися от помощта на някого; **být vázán na určité podmínky** завися съм от определени условия; **naříkat, stěžovat si na potíže** оплаквам се от трудности **ж)** в: **věřit na duchy** вярвам в духове **з)** *безпредложено*: **pozor na schody, na schod** внимание - стълби, стъпало **Б)** с *местен а)* от: **to záleží na tobě** това зависи от тебе; **záviset na okolnostech** завися от обстоятелствата; **vymanit na někom peníze** измъкна от някого пари **б)** спрямо, по отношение на; на: **prohřešit se, provinít se na někom** сгреша, провиня се спрямо някого, по отношение на някого; **dopustit se zrady na někom** извърша предателство спрямо някого; **trvat na svém** държа на своето **в)** *други начини на превод*: **má na něm zájem** държи за него; **lpět na životě** привързан съм към живота; **dopustit se vraždy na někom** убия някого; **práce na slovníku** работа върху речник, над речник; **být na živu/naživu** жив съм **5.** за време: **А)** с *вин. а)* на: **na Nový rok, na Vánoce, na Velikonoce** на Нова година, на Коледа, на Великден; **na svatého Jiří** на Гергьовден; **na druhý den** на другия ден; **na konec** на края; в края на крайщата; **na podzim** наесен, есента, през есента **б)** за: **na kdy?** за кога? **odložit na zítřek, na neděli** отложи за утре, за неделя; **lístky na dnes večer** билети за тази вечер, за днес вечерта; **na začátek** за начало(то); **na stáří** за старини; **na poslední chvíli** в последния момент; **práce na den** работа за през деня; **pozvat na dnešek, na sobotu** покана за днес, за събота, за в събота; **na jak dlouho** за колко време; **odsouzený na dvacet let** осъден на два̀сет години; **přijít na krátkou dobu** дойда за кратко време; **půjčit na měsíc** заема, услужа с нещо, дам нещо за един месец; **zůstat na noc** остана за една нощ; **být na noc doma** у дома съм си за една нощ; през нощта съм си в къщи; **plán na pět let** план за пет години **в)** срещу, към: **v noci na neděli** през нощта срещу неделя; **je čtvrt na deset** часът е девет и четвърт; **táhlo na poledne** приближаваше пладне; **jde na desátou** приближава десет часа **Б)** с *местен през, на, в*: **na jaře** напролет, през пролетта; **na úsvitě** на разсъмване; **na začátku, na konci** в началото, на

края, в края **б.** с *вин. за количество и размер* към, около, колкото, приблизително: **na prst silný** дебел (колкото) един пръст; **sněhu je na dva metry** има около два метра сняг; **být na dosah ruky** много наблизо съм, под ръка съм; **vyprovodit někoho na kus cesty** изпратя някого донякъде, доста далече; **na hony vzdálený** безкрайно далечен; безкрайно далеч; **splnit plán na sto procent** изпълня плана сто процента; **posílám na sto polibků, na sto pozdravů** изпращам стотници, хиляди целувки, поздравки; **kapesníků má na tucty** има цели дузини, има с дузини носни кърпи; **vystoupí tam na 1500 lidových pěvců a tanečnicků** там ще вземат участие около 1500 народни певци и танцри♦ **zplátněn** тъкан♦ **точно, до стотинка**; **na vlas stejný** досущ, напълно еднакъв **7.** за средство, инструмент и под. **а)** с *вин.* на: **zvonit na zvonek** звъня на звънеца; **hrát na piáno** свиря на пиано **б)** с *вин.* с: **zamknout na klíč** заключа с ключ; **zapínat na knoflíčku** закопчавам с копченца; **chytat na udici** ловя с въдица; **jezdit na naftu** движа се с нафта (за превозно средство); **vidět na vlastní oči** виждам със собствените си очи; **poslouchat jen na jedno ucho** слушам разсеядан♦ **namulěn** намулен♦ **в)** с *местен на, с, безпредложено*: **jet na kole** карам велосипед; **vařit na plynu** готвя на газ, с газ; **vézt se na voze** возя се на кола, с каруца; **napsat na stroji** напиша на машинна; **pisařka** машинистка♦ **jit/jezdět káčk** върви като по вода, като по мед и млясо; **držet někoho na uzdě** държа някого изкъсо **8.** за начин на извършване на действието и протичане на състоянието **А)** с *вин. а)* на: **prodávat na dluh** продавам на кредит, на вересия; **pracovat na dvě směny** работя на две смени; **vážit na kila** мържа на килограм; **pít vodu na lačný žaludek** пия вода на гладен стомах, на гладно; **opsat na čisto/načisto** преписа на чисто; **na vlastní nebezpečí** на собствена отговорност; **na milost a nemilost** на произвола на съдбата; **zblednout na smrt** пребледнея смъртно; **a na druhou (a²) mat.** а на втора степен **б)** с: **jet na plný plyn** карам с пълна газ; **stroj běží na plné obrátky** машината работи с пълни обороти; **poslat na dobírku** изпратя с наложен платѐж; **román na pokračování** роман с продължение **в)** по: **práce na zakázku, na objednávku** работа по поръчка; **šaty na míru, na zakázku** рокля, дрѐхи по мярка, по поръчка; **koncert na přání** концерт

по желаніе **г**) за, от, под и др.; *безпредложно*: **na štěstí/naštěstí** за щастіе; **na první pohled** от пръв поглед; **slíbit na čestné slovo** дам честна дума, обеща под честна дума; **chodit na boso/naboso** ходя с обувки на бос крак; **oblečen na lehkou** леко облечен; **vejce na měkko/naměkko** рѹкко яйцѹ; **kapr na modro** варѹн шарѹн, полѹт с оцѹт и водѹ; **na stojato** изправено, в изправено положѹние; **na ležato** лѹгнало, в лѹгнало положѹние; **na zapřenou** скрѹшом, тѹйно, инкѹгнито **д**) *обикн. в съчет. с бѹт* за, *безпредложно*: **to je na nic** товѹ за нищо не стѹва, за нищо не го бѹва; **je mi na nic** зле ми е, лошо ми е; **být na posměch** за посмѹшище сѹм, стѹнал сѹм за смях; **být na ženění** за жѹнене сѹм; **dům je na spadnutí** кѹщата е пред рѹхване; **dům na spadnutí** съборѹтина; **rod je na vyměnění** родѹт е пред измиране, на умѹране, на изчѹване; **být nemocný na smrt** смѹртно болѹн сѹм; **být vyschlý na kůži** стѹнал сѹм кожа и кѹсти **Б**) *с местен а*) с: **vařit na másle** гѹтвя с мѹсло; **kuře na paprice** пиле с червѹн пипѹр; **svíčková na smetaně** телѹшко филѹ сѹс сметѹнов сос **б**) *сѹс спомаг. глагол бѹт превод с различни глаголи*: **být na rozpacích, na pochybách, na vahách** двоумѹ се, сѹмнѹвам се, колебѹ се; **být na omylu** заблѹждавам се **9**. *с вин. за причина, подтик за действие а*) по: **zpívat na povel** пѹя по заповѹд; **udělat něco na něčí přimluvu** направѹ нѹщо по ходатѹйство на някого; **přijít jako na zavalanou** дѹйда по порѹчка, като по порѹчка; **na žádost, na přání, na prosbu** по ѹскане, по желаніе, по молбѹ; **na mou radu** по мѹй сѹвѹт; **na návrh** по предложѹние; **na objednávku** по порѹчка **б**) от: **zemřít na infarkt** умрѹ от инфѹркт; **pít na radost** пѹя от радост; **na vztek** от ѹд **10**. *с вин. за реалния резултат от действие* на, в, до, като и др.: **shořet na prach** стѹна на пѹпел, изгорѹ до оснѹви; **přivést na mizinu** доведѹ до разорѹние; **rozřezat na kusy** разрѹжа на парчѹта; **zčernat na uhel** почернѹ като вѹглен, стѹна на вѹглен; **ztvrdnout na kámen** втѹрдѹ се, стѹна тѹрд като кѹмък, стѹна на кѹмък; **obarvit na černo/načerno** боядѹсам, оцветѹ в чѹрно; **udělat něco na svou škodu** направѹ нѹщо в своѹ вредѹ **11**. *в съчет. с аѹ с вин. а*) с изключѹние на (*за изключване на част*): **hra byla až na začátek zajímavá** с изключѹние на началото игрѹта бѹше интересна **б**) *по-рядко до (за включване и на последна част)*: **vučerpala až na poslední krejcar své úspory** тѹ

изразхѹдва до стѹтѹнка спѹствѹванията си **12**. *за дейност, състояние, качество на обект а*) *с вин.* щѹ се отнѹся до, по отношѹние на; (като) за; на; с: **hezký na pohled** красив на вид, наглѹд; **rok úrodný na ovoce** година, богѹта на плодовѹ; **ruda bohatá na zlato, chudá na železo** рѹда, богѹта на злато, бѹдна на жѹлѹзо; **na svůj věk je čilý** за вѹзрастѹта си тѹй е бѹдѹр; **na doktora píše čitelně** като за дѹктор тѹй пише четлѹиво; **na to je starý stár** е за тѹя рѹботи; **kulhá na levou nohu** кѹца с лѹвѹя крѹк; **oslepnout na jedno oko** ослѹпѹ с еднѹто окѹ; **je nemocný na plíce** тѹй ѹма болни дрѹбѹве, тѹй е с болни дрѹбѹве; **nastydnout na ledviny** про-

сѹжѹбѹше **п**) *с местен а*) му е изпилѹ умѹ; **dát si na čas** не бѹрзам, бѹвя се, мѹден сѹм **б**) *с местен* щѹ се отнѹся до; по отношѹние на; на: **přírůstek na váze** наддѹване, увѹличѹване на тѹло; **je bohatý na penězích** тѹй е пѹлен с парѹ, богѹт е; **ztráty na mrtvých** загѹби в живѹ сѹла; **pomatený na smyslech** умѹпобѹркан; **zdravý na těle i duchu** сѹс здравѹ тѹло и здравѹ дух, здравѹ тѹлом и дѹхом; **šetřit na jídle** икономѹсвам за смѹтка на хранѹта; **pozbyť na síle** загѹбѹ сѹлатѹ си, отслѹбна; **urážka na cti** накрѹрѹване на чѹстѹта, оскрѹблѹние на чѹстѹта, на личнѹстѹта; **získat na vážnosti** иѹдѹвѹвам ѹважѹние **п**) *с местен а*) **jídle** обѹчам да си похѹпвам, да си угѹждам в ѹденето; **ví na čem je** знѹе какѹ мѹже да го очѹква, знѹе си положѹниѹто, знѹе си хѹла; **je na tom všelijak** не ѹ много добрѹ; **co na tom?** какѹ от товѹ? **13**. *вѹв фраз. съчет. а*) *с вин.*

◆ **smíhat se na ně** **п**) *с местен а*) **на hlavě** чѹвѹк до чѹвѹк; много, мѹса нарѹд; иглѹ да пѹснеш, нѹма кѹдѹ да падне; **dům na domě** много кѹщи, кѹща до кѹща; **chyba na chybě** грѹшка до грѹшка; гѹмжѹ от грѹшки, пѹлно с грѹшки

nabád|at, -ám *несв. (к ѹети)* призовѹвам, подтикѹвам, насърчѹвам (*кѹм нещѹ*); апелѹрам (*за нещѹ, кѹм нещѹ*): **~at k opatrnosti** призовѹвам, апелѹрам за внимѹние, за предпазлѹивѹст; **~at k bdělosti** призовѹвам кѹм бдѹitelnѹст **nabádav|ý, -á, -é** подтикѹващ, насърчѹващ, насърчитѹелен, поощритѹелен: **~á slova** насърчитѹелни дѹми; **~ý vzor** пример за подражѹние **nabalamut|it, -ím** *св. (со кѹти) експр.* надрѹнкам, наприказѹвам (лѹжѹ) (*на някого*): **~il mu úplně pohádky** тѹй му надрѹнка небѹвалици, врѹли-некипѹли **nabal|it, -ím** *св. (koho)* наоблѹка, навлѹка, наѹвѹя

(някого): **~it dítě** навлекá детè; **~it se do kožichu** навлекá се с кожух
nabarv|it, -ím св. (koho, co) боядисам, оцветя, обáгря (някого, нещо): **~it si vlasy** боядисам си косáта; **~it si rty** начервя си úстните, начервя се
nabaž|it se, -ím se св. (koho, čeho) наситя се, нарадвам се (на нещо, на някого): **nemohl se ~it pohledu na Prahu** то́й не мoжеше да се наглèда на Прага; **všeho se rychle ~í** всйчко бързо мý/й омръзва
naběd|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. и св. наоплáквам се/наоплáча се, нахлèнчвам се/нахлèнча се, наридавам се/нарида́я се, наплáквам се/наплáча се
náběh, -u м. 1. склoнност, предразположèние, начèнки: **~ k chřipce** предразположèние към грип, началo но грип; **má ~ k opilství** има склoнност към пиянство 2. началo, запoчване: **~ výroby** началo на производство; **~ nové série** началo на нoва сèрия 3. oпит, замисъл: **nezdařený ~** неспoлучлив oпит; **kolik nápadů a ~ů neuzrálo v čin** кoлко хрумвания и замисли не бяха превърнати в дèло 4. oттèнък, нюанс: **~ do červena** oттèнък на червèно
naběh|at, -ám св. (co) пробягам (нещо): **~at sto kilometrů** пробягам сто киломèтра
naběh|at se, -ám se нескв. и св. 1. натичам се, набягам се: **děti se dosyta ~aly** децáта се натичаха до наситя 2. мнoго ходя, обикалям, бягам: **dnes se ~al** днèс то́й мнoго хoди, обикаля (насáм-натáм); **co se ~al na úřad!** кoлко пýти (то́й) хoди, тичá до учрeждèнието! **co se nám sem ~á lidi!** кoлко (мнoго) хoра идват при нáс!
naběh|in|a, -y жс. подутинá, oтoк
naběh|ý, -á, -é подут, oтèкъл, подпýхнал, надут; изпъкнал: **~á noha** подут, oтèкъл крáк; **oči ~é pláčem, nevyspáním** подпýхнали oт плач, oт недoспиване oчи; **~é žily na spáncích** изпъкнали вèни на слeпoдoчията
naběh|nout, -nu св. 1. (nač, kam) налетя, натъкна се (бягайки) (на нещо): **~l na drát** (то́й) налетя на жйца; **~nout na ránu спорт.** попáдна под úдар (в бoкса) 2. (do čeho) нахълтам, нахлýя (в нещо) (за вода, въздух и под.) 3. само трeтол. **-ne** подýе се, oтeчè, подпýхне; изскoчи, изпъкне, издýе се: **~ly mu nohy** крaкáта му се подýха; **z rozčilení mu ~ly na čele žily** вèните на чèлoтo му се издýха, изскoчиха oт яд 4. само трeтол. **-ne** пoяви се, изскoчи, избйе, излèзе (за обрив и под.): **~la mu husí kůže** (то́й) настръхна; кoжата му настръхна 5. oцвe-

тý се лèко; придобйя някакъв oттèнък: **švestky ~ly do modra** слйвите лèко пoсиняха, добйха (лèк) сйнкав oттèнък
naběrač, -e, naběrák, -u м. кoфа, сýд за загрèбване (на течности, на насипни материали и под.): **~ rýpadla** кoфа на бáгер
naběračk|a, -y жс. разливна лъжйца, черпáк; кáнче: **velká ~a na polévku** голяма разливна лъжйца за сýпа; **drátěná ~a** голяма кýхненска цèдка, черпáк-цèдка; **litrová ~a na mléko** кáнче oт eдин литър за млякo
nabídk|a, -y жс. 1. предложèние: **~a ke spolupráci** предложèние за сýтрудничество; **přijmout, odmítnout něčí ~y** приèма, oтхвърля предложèнията на някого 2. тýрг. oфèрта: **závazná, nezávazná ~a** обвързваща (ангажйраща), неoбвързваща (неангажйраща) oфèрта; **odvolat ~u** oттèгля предложèние, oфèрта 3. икон. предлáгане: **~a kryje poptávku** предлáгането покрйва, задовoлява тýрсенето
nabídnout, -nu св. (komu co) 1. предложá (нещо на някого), изкáжа гoтoвност (за нещо): **~nout pomoc** предложá пoмощ; **~nout někomu své služby** предложá на някого услýгите си; **~l mi, že mě sveze** (то́й) ми предложй да ме закáра, да ме повoзи 2. предложá (нещо на някого): **~l hostu židli, kávu** (то́й) предложй на гoста си стoл, кафè; **~nout někomu rámě** предложá на някого да ме хвáне под рýкá
nabídnout se, -nu se св. (komu) предложá услýгите си (на някого): **~l se jí k pomoci** то́й й предложй свoята пoмощ, прояви гoтoвност да й помoгне; **~l se, že nám pomůže** то́й се oтзoвá на молбáта ни за пoмощ
nabíh|at, -ám нескв. 1. (nač, kam) натъквам се (бягайки) (на нещо), налитам (на нещо) 2. нахълтвам, нахлýвам (за вода, въздух и под.) 3. само трeтол. **-ne** подýва се, oтйча, подпýхва; изскáча, изпъква, издýва се 4. пoявява се, избйва (за обрив) 5. oцветявам се лèко; придобйвам (някакъв) oттèнък
nabíjec|í, -í, -í електр. зарèждащ: **~í dynamo** зарèждащо дйнáмо
nabíječ I, -e м. oдуш. воен. пълнáч
nabíječ II, -e м. неoдуш. електр. устрoйство за зарèждане на акумулáтор; агрегáт за зарèждане
nabíjen|í, -í ср. зарèждане
nabíjet, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. 1. (co; co čím) експр. натъквам, претгýквам, претгýлвам (нещо; нещо с нещо) 2. зарèждам, пълня (пушка и под.): **~et baterii** зарèждам батèрия; **~et film** прен. зарèждам фoтoапарáт 3. заковáвам, ковá, наковáвам (гвоздеи)

nabiledni нар. само в съчет. ♦ **je (to)** ~ съвсѣм ясно е, ясно е като бял ден, всеизвестно е

nabilen|ý, -á, -é белосан, боядисан в бяло, варосан: ~é **kmeny stromů** варосани стволоче на дървета

nabil|it, -ím св. боядисам в бяло, белосам, варосам; намажа с бяла боя, с вар: ~it **chalupu** измажа с вар (сѣлска) къща

nabír|at, -ám неслв. 1. (co/čeho) загрѣвам, загрибам, грѣбà, грѣбвам, чѣрпя, почѣрпвам (нещо): ~at **vodu** грѣбà, загрѣвам, чѣрпя вода; ~at **uhlí** грѣбà, загрѣвам вѣглища; ~at **kaši na lžici, lžici** загрѣвам каша с лъжица ♦ ~at **vodu řešetem** нось вода в решето; нось вода в морето; губя си времето с празни работи; ~at (**k pláči**) готвя се да заплача 2. (co/čeho do čeho) напѣлвам, пѣлня (нещо с нещо): ~at **si (vody) do bot** пѣлня си обувките с вода; ~at **konev vody** загрѣвам една кана вода; ~at **vzduch do plíc** вдъшвам, поемам дълбоко въздух; напѣлвам дробовете си с въздух; ~at **dech** поемам си дѣх 3. (co/čeho) поемам, вземам, набирам, приемам (нещо): ~at **rychlost, výšku** набирам скорост, височина; ~á **si vždycky mnoho práce, funkcí** винаги се товари, нагърбва се с много работа; поема върху себе си много функции, нагърбва се с много функции 4. (co) набирам, драпирам (плат)

nabít, -iji/разг. -iju св. 1. (коти) набия (някого): ~il **mu, co se do něho vešlo** (той) здравата го наби 2. (co; co čít) експр. натѣпча, напѣлня, претѣпча, претѣпча (нещо; нещо с нещо): ~it **tašku knihami** натѣпча чанта с книги; **v sále je ~ito** залата е претѣпкана; **den byl přímo ~it událostmi** цѣлият ден беше изпѣлен, наситен със събития 3. (co; co do čeho) заредя, напѣлня (нещо; нещо с нещо): ~it **pušku, dělo** заредя пушка, оръдие; ~it **akumulátor** заредя акумулатор; ~it **film do fotoaparátu** прен. заредя фотоапарат 4. (co/čeho do čeho) закова, зачукам (нещо в нещо): ~it **hřebíky do prkna** закова гвоздеи в дѣска; ~it **tabulku na dveře** закова табелка на вратата 5. (koho, co nač) набия, набуча (някого, нещо на нещо): ~it **na kůl** набия на кол

nabit|ý, -á, -é 1. напѣлнен 2. експр. натѣпкан, претѣпкан: ~á **peněženka** натѣпкан портфейл 3. зареден

nabíz|et, -ím, 3. мн. -ej/-í неслв. (коти со) предлагам (на някого нещо): ~et **ruku ke spolupráci** предлагам сътрудничество

nabíz|et se, -ím se, 3. мн. -ej/-í se неслв. 1. (коти к čemu) предлагам услугите си (на някого за

нещо) 2. безл. -í **se (koti)** възниква, появява се (пред някого), предоставя се (на някого) възможност за нещо: ~í **se nám několik řešení** ймаме възможност за няколко решения, предлагат ни се няколко решения

nabíziv|ý, -á, -é предлагащ се, натрапващ се

nablízku нар. наблизо, наблизко, близо: **stát** ~ стоя наблизо; **Vánoce jsou** ~ Коледа е близо, приближава Коледа

nablýsk|at, -ám св. (co) експр. излъскам (нещо):

~at **parkety, přibory** излъскам паркѣт, прибори

nabob, -a м. пейор. богаташ, сноб, туз, чорбаджия: **Žije jako** ~ живее като бей, като чорбаджия; **kapitalističtí ~ové** богаташи-капиталисти; капиталистически босове, тюзове

nabobsk|ý, -á, -é богаташки, тюзовски: ~á **nadutost** богаташко, снобско високомѣрие

nabo(b)tnal|ý, -á, -é набѣбнал: ~é **pupence stromů** набѣбнали пѣпки на дървета

nabo(b)tn|at, -ám св. набѣбна

nabo(b)tnáv|at, -ám неслв. набѣбвам

nabod|at, -ám св. (co nač; co do čeho) набода, набуча, забуча (нещо на нещо, в нещо), нанижа (нещо на нещо): ~at **maso na špejli** нанижа месò на дървен шиш

nabodáv|at, -ám неслв. 1. (co nač) набодждам, набучвам, забучвам (нещо на нещо, в нещо), нанизвам (нещо на нещо) 2. (co) продупчвам, прободждам, надупчвам (нещо)

nabod|nout, -nu св. 1. (co nač) набода, набуча, забуча (нещо на нещо, с нещо), нанижа (нещо на нещо): ~nout **motýla na špendlík** набуча пеперуда на карфийца; ~nout **sousto na vidličku** набода зãлѣк на вилица, с вилица 2. (co) пробода, продупча, надупча (нещо): **komár ~ne kůži** комãръг ще прободѣ кожата

nabod|nout se, -nu se св. забода се, закача се: ~nout **se na plot** закача се за плетã

náboj, -e м. 1. патрòн: **brokový, kulový, ostrý** ~ сачмѣн, ловджийски, бден патрòн; **slepý, cvičný** ~ хãлосен патрòн; **dělostřelecký** ~ снаряд 2. електр. заряд: **kladný, záporný** ~ положителен, отрицãтелен заряд 3. техн. главина, втълка (на колело)

nábojnic|e, -e ж. 1. воен. гилза, капсула 2. патрòндãш

nábor, -u м. набирание: ~ **pracovních sil** набирание на работна рѣка; ~ **dobrovolníků pro armádu** набирание на добровòлци за армията

náborov|ý, -á, -é наборен, подбòрен: ~á **akce, komise** наборна ãкция, наборна комисиия; ~á **soutěž** подбòрно състезãние

naboso, na boso нар. на бòсо, на бос крак, бос: **chodit** ~ хòдя с обувки на бос крак

nabotnalý, nabotnat, nabotnávat *вж. na-*
bo(b)tnalý, nabo(b)tnat, nabo(b)tnávat

nabouch|at, -ám *св. експр. (komu)* набия, на-
пердàша, натупам (*някого*): **bratr mu ~al** брат
му го напердàши

nabouraný, -á, -é *в съчет. ~ý byt* жилище, заето
без разрешение; незаконно заето жилище

nabour|at, -ám *св. 1. (co)* поразрушà, поразкърта,
разрушà, съборя (*нещо*): **zed' byla na jedné**
straně ~aná стенàта бeше поразкъртена от
еднàта странà **2. прен. жarg.** нарушà, разваля:
~at něčí plány объркам плàновете на някого
3. разг. чукна, олющя (*кола*); катастрофирам
(*с кола*): **~at auto** чукна лeка кола; **~at si nos**
олущя си носà

nabour|at se, -ám se *св. разг. 1.* потрошà се,
строшà се, катастрофирам (*за кола, велосипед*
и под.) **2. (do čeho)** самонастаня се, настаня се
(*в жилище*), заема (*жилище*) незаконно **3. (do**
čeho) комп. проникна, вляза незаконно в
компютър

nabourávač, -e *м. комп.* хàкер

nabouráv|at se, -ám se *несв. разг. 1.* потрошà-
вам се, стрoшàвам се, катастрофирам (*за кола,*
велосипед и под.) **2. (do čeho)** самонастанявам
се, настанявам се (*в жилище*), заемам
(*жилище*) незаконно **3. (do čeho)** комп.
прониквам, влизам незаконно в компютър

na|brat, -beru *св. 1. (co/čeho)* грeбна, загребà,
нагребà, почeрпя (*нещо*): **~brat ze studně**
почeрпя, извàдя водà от кладенец; **~brat kaši**
lžící грeбна кашà с лъжица; **~brat písek na**
lopatu, lopatou загребà пясък с лопàта **2. (co/**
čeho do čeho) напълня (*нещо с нещо*): **~brat si**
do bot напълня си обувките с водà; **~brat konev**
vody напълня кàна с водà; **~brala si jablek do**
zástěry тя си напълни престилката с ябълки;
~bral si plnou kapsu jablek той си натълпка
джoба с ябълки; **~brat vzduch do plic** поeма
(дълбoкo) вьздух **3. (koho, co)** подхвàна, под-
берà, подeма, повдигна (*някого, нещо*): **býk**
ho ~bral na rohy бикът го набoде, надяна на
рогàта си; **~brat oko na punčoše** хвàна брìмка
на чорàп **4. (co/čeho)** прен. набeрà, взeма,
поeма, приeма, добия (*нещо*): **~brat si (mnoho)**
práce натовàря се с мнoгo рàбота; **~brat**
odvahu набeрà, добия смeлост; **~brat přísný**
výraz добия строг израз; **podnik ~bral nové**
pracovní síly предприятиeто се попълни с нoва
рoбнàрeвoрбнè

kdě
jen ~bral? че кьдe ли го e чул товà? откьдe го
e взел товà? **uvidíš, co jich doma ~bereš** ще
видиш вкьщи каквo те чàка, как ще те наплàскат;

~bral to přímo do kopce *разг.* той се засили
прàво срeщу байра **5.** напълнeя, наддàм (на
килогрàми): **je slabá, musí (na sebe) trochu**
~brat слàбa e, трябвa мàлко да напълнeе **6. (co)**
наберà, нагъна, драпирам (*плат и под.*): **~brala**
zamyšleně čelo тя замислено намръщи чeлo

na|brat se, -beru se *св. 1. (do čeho)* проникна,
вляза (*в нещо*) (*за вода и под.*): **do lod'ky, do**
bot se ~brala voda в лoдката, в oбувките
проникна водà **2. обикн. безл. - bere se (koho,**
čeho) разг. съберe се, насъберe се: **kde se tu**
~bralo tolik lidí? откьдe се взeха тук тoлкова
хoрa?

nabronz|ovat, -uji/разг. -uju *св. (co)* бронзирам
(*нещо*)

nabrous|it, -ím *св. (co)* наoстрия, натoча (*нещо*):

◆ **mítaně|kohnabroušeno** жeнилсьмe
на някого, ймам зьб на някого

nabroušený, -á, -é *наoстриен* ◆ **mít~ý**
jazyk ймам oстри, хаплив, язвителен eзик

nabručen|ý, -á, -é *експр.* начумeрен, навъсен,
сърдит, ядoсан, мърморeщ

nabrynd|at, -ám *св. (co; kde)* разлeя, накапя,
покапя (*нещо; някьде*): **~at do mléka vodu**
налeя водà в млякoто; **~al na stole** тoй покàпа
мàсата

nábřeží, -í *ср.* крайбрeжна ўлица: **vltavské ~í**
ўлица покрай Вьлтàва; **chodit po ~í** разхoж-
дам се по крайбрeжен булевард

nabubřel|ý, -á, -é **1.** надът, подът, подпұхнал
2. прен. надът, високопарен, надмeнен; бом-
бастичен: **~ý projev** високопарна рeч; **~é fráze**
гръмки, надўти фрàзи; **~ý domýšlivce** надўт
горделивец

nabumb|at se, -ám se *св. 1. (čeho)* *det.* пийна
(си) (*нещо*): **~at se mléka** пийна (си) млякo

2. (-; čeho) *експр. разг.* накъркам се, напия се:
rád se ~á тoй обича да (си) кърка, да (си) пийне

na|být, -budu *св. 1. (čeho/co)* придобия, добия,
спечeля, полўча, натрұпам (*нещо*): **~být bo-**
hatství, jmění, majetek натрұпам, спечeля
богàтство, състойние, имoт; **~být zkušeností,**
vědomostí придобия, натрұпам oпит, знàния;
~být vzdělání полўча образование; **~být diplo-**
mu полўча диплома; **~být hodností** полўча
звàние; **~být jistoty** добия сигурност; **~být od-**
vahy добия смeлост; съберà, набeрà, смeлост;
~být vědomí, ducha дoйдà на сeбe си, съвзeма
се, oпoмня се; **~být rovnováhy** дoйдà в равнo-
вeсие; **~být dechu** поeма си дьх; **~být klidu**
успокоя се; намeря спокойствие; **~být vrchu,**
převahy взeма връх, надмoщие; **~být svobody,**
samostatnosti полўча свoбoдà, независимост;

~být státního občanství добѣя, полѹча, приѣ-
ма поданство, гражданство; **zákon ~byl účinnosti** законът важи; законът влѣзе в сила; **~být platnosti** влѣза в сила, в дѣйствиe; **~být práv** придобѣя права; **~byl přesvědčení, že...** той се убедѣ, че..., дойдѣ до убеждѣнието, че...; **~být velkých rozměrů** достигна голѣми размѣри; **~být jiného smyslu** придобѣя друг смѣсл, друго значѣние; **~být (opět) zdraví** въз-
станови се
лесно спечѣлил, лесно загѹбил; каквѣто из-
чѹкал, изпѹкал **2.** нарасна, набѣбна, шѹпна; увелича обѣма, теглото си: **kaše ~bude (vařením)** кашата ще шѹпне, ще бѹхне (при варѣне); **třešně ~byly deštěm** черешите наедрѣха от дѣждѣ

nábytek, -ku м. събир. мѣбели, мѣбел: **čalouněný ~ek** мѣка мѣбел; **~ek do obývacího pokoje** холна гарнитѹра

nabytí, -í ср. придобѣване, спечѣлване, получаване: **~í dědictví, vlastnictví** юрид. получаване право на наследство, на сѣбственост
лесно загѹбено

nábytekář, -e м. производител, проектант на мѣбели

nábytekářský, -á, -é мѣбелен: **~ý průmysl** мѣбелна промишленост; **~á dílna** цех за (производство на) мѣбели

nábytekářství, -í ср. мѣбелна промишленост, мѣбелно производство

nábytekoví, -á, -é който се отнася до мѣбели; мѣбелен: **~é dřevě** дърво за (изработване на) мѣбели; **~á tkanina** дамаска; мѣбелен, тапицѣрски плѣт; **~ý vůz** кола за извозване, за превозване на мѣбели

nabývat, -ám нескв. **1.** (čeho/co) добѣвам, придобѣвам, натрѹпвам, получавам (нещо): **~at zkušeností** придобѣвам, натрѹпвам опит; **~at odvahy** добѣвам, набѣрам смѣлост; **~at opět vědomí** идвам в съзнѣние, идвам на сѣбе си; **~at nové podoby** придобѣвам нов ъблик; **~at na zajímavosti** ставам всѣ по-интересен **2.** нарасвам, набѣбвам, шѹпвам; увеличавам обѣма, теглото си: **tělo ~alo na šířce** тялото нарасваше на ширина

nabývatel, -e м. юрид. покупател: **~ pozemku** покупател на позѣмлена сѣбственост

nacák|at, -ám св. (co/čeho) напѣскам, разплискам (нещо): **~at (vodu/vody) v koupelně** разплискам (вода) в банята

nacionál|e нескл. ср. анкѣтен лист, въпросник; картѣн с лични данни: **vyplnit ~e** попълня анкѣтен лист

nacionál|ie, -í жс. мн., **nacionál|ia, -í** ср. мн. анкѣтни данни, лични данни: **uvést své ~ie, svá ~ia** посѣча личните си данни

nacionalist|a, -y м. националист

nacionalistický [-ty-], **-á, -é** националистѣчен, националистѣчески, националистѣски: **~á politika** националистѣческа политика

nacionalizm|us, nacionalism|us [-zm-], **-u** м. национализъм

nacionáln|í, -í, -í национален: **~í uvědomění** национално съзнѣние; **~í socialismus** национал-социализъм

nacist|a, -y м. нацист

nacistický [-ty-], **-á, -é** нацистѣски

nacistk|a, -y жс. нацистка

nacizm|us, nacism|us [-zm-], **-u** м. нацизъм

nacpan|ý, -á, -é експр. натѣпкан, претѣпкан: **~ý vagon** претѣпкан вагѣн; **~ý žaludek** натѣпкан, претоварен stomax

nacp|at, -u св. **1.** (co kam, do čeho) натѣпча, наблѣскам, напѣхам, натѣкам (нещо някъде, в нещо): **~at peří do sypku** натѣпча перушина в калѣф; **~at knihy do knihovny** наблѣскам, напѣхам книги в библиотѣката **2.** (co čím) напѣлня, натѣпча (нещо с нещо): **~at dýmku tabákem** натѣпча лула с тютюн; **~at si břicho zeměkou** експр. натѣпча си корѣма с картофи, натѣпча се с картофи

nacp|at se, -u se св. **1.** (kam, do čeho) експр. натѣпча се, напѣхам се, натѣкам се, вмѣкна се (някъде, в нещо): **~at se do tramvaje** напѣхам се в трамвай, успѣя да се кача в препълнен трамвай **2.** (čeho) разг. експр. натѣпча се, найм се до насѣта (с нещо)

nacpáv|at, -ám нескв. **1.** (co kam, do čeho) натѣпквам, наблѣсквам, напѣхвам, натѣквам (нещо някъде, в нещо) **2.** (co čím) натѣпквам, напѣлвам (нещо с нещо)

nacpáv|at se, -ám se нескв. **1.** (kam, do čeho) експр. натѣпквам се, напѣхвам се, натѣквам се, вмѣквам се (някъде, в нещо) **2.** (čeho) разг. експр. натѣпквам се, напѣждам се до насѣта (с нещо)

náctilet|ý I, -ého м. публ. тинѣйджър

náctilet|ý II, -á, -é публ. който е в тинѣйджърска възраст: **nabízet ~ým divákům akční filmy** предлагам екшъни на зрителите в тинѣйджърска възраст

nácti|ny, -n жс. мн. разг. рождѣн ден от единѣсетата до деветнаѣсетата година: **slavit ~ny** празнувам рождѣн ден в тинѣйджърска възраст

nacitruhač, -e м. хлевоѹст човек; грубиян; човѣк, който обижда, ругѣе

nactiutřačk|a, -y ж. хлевоўста жена; грубийанка; жена, която обижда, ругае

nactiutřačn|ý, -á, -é оскърбителен, ругателен: ~é řeči оскърбителни, гръби дүми; ругатни
nasuc|at se, -ám se св. (čeho) разг. напия се, насуча се (с нещо)

navči|jit, -ím св. 1. (co s kým) разуча, репетирам (нещо с някого): ~it s dětmi recitaci разуча с децата рецитал 2. (co) усвоя, изработя (нещо) чрез упражнениа: ~it (si) správnou výslovnost усвоя правилно произношение 3. (koho, co) упражня, подготвя (някого, нещо); поработя, репетирам (с някого, с нещо) (за да го усъвършенствам, за да го науча): ~it zpěváky, orchestru подготвя певци, оркестър

navči|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (co s kým) разучавам, репетирам (нещо с някого) 2. (co) усвоявам, изработвам (нещо) чрез упражнениа: ~ovat správnou výslovnost усвоявам правилно произношение 3. (koho, co) упражнявам, тренирам, подготвям (някого, нещо)

nácvik, -u м. разучаване, подготовка; репетиция; тренировка, упражняване: ~ lidových písní v rozhlase разучаване на народни пѣсни по радиото; ~ střelbu тренировка, учение по стрелба; střelecký ~ воен. стрелкови учения
navaknut|ý, -á, -é разг. експр. претърпан (за влак и под.)

nač, експр. načpak нар. разг. защо, за каквo, че защо, че за каквo пък: ~ spēchat защо да бързаме

načad|jit, -ím св. надимя, опүша

načap|at, -ám св. (koho při čem) разг. експр. спипам, сгаша, хвана (някого) на местопрестьплението

načárat вж. načmárat

načas, na čas нар. за известно време, за кратко време, временно: byl přijat do zaměstnání jen ~časно

~имам доста време, разполагам с достатъчно време; dávat/dát si ~ протакам/проточа нещо; бавно, мүдно прая/напрая нещо

načase, na čase нар. в съчет. je ~ с инф. или s aby (крайно) време е да...: je ~, aby začal pracovat време му е да се хвация на работа, да започва да работи

načas|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. техн. воен. зарядя взривно устройство (за избухване в определено време): ~ovat nálož навия часовников механизъм на експлозив за определено време 2. (co) разг. направа работен план (за нещо) по часовѣ

načechr|at, -ám св. 1. (co) разбия, разтърся,

разпүхам (слама, възглавница и под.) 2. разроша: ~at si vlasy топирам, разроша си косата; vřabec si ~al peři врябчѣто се наѣжи

načechrá|vat, -ám нескв. 1. (co) разбивам, разтърсвам, разпүхвам (слама, възглавница и под.)

2. разрошвам: ~at vlasy разрошвам коса

naček|at se, -ám se нескв. и св. (na koho, co) начакам се (на някого, на нещо), дълго чакам (някого, нещо): to jsem se (tě) ~al! откога (те) чакам! колко дълго (те) чакам! начаках се! едвам (те) дочаках! ~at se na výsledek дълго време чакам резултат, едвам дочакам резултат

náčelnic|e, -e ж. 1. началничка; жена-командир; ръководителка 2. главатарка, предводителка
náčelnic|ký, -á, -é 1. началнически; водачески 2. главатарски, предводителски

náčelník, -ka м. 1. началник, командир, ръководител: ~k železniční stanice ж.п. началник-гара; ~k ženíjního vojska воен. командващ инженерни войски; ~k štábu воен. началник-щаб; ~k (tělovýchovné) jednoty спорт. председател на (физкултурно, спортно) дружество 2. старейшина, вожд: rodový ~k старейшина на род; indiánští ~ci индиански вождове

načep|ovat, -uji/разг. -uju св. (co/čeho) наточа, наля (от бѣчва и под.): ~ovat pivo, víno наточа бира, вино

načepýřen|ý, разг. načepějřen|ý, -á, -é 1. наѣжен, настрѣхнал, накокошинен 2. прен. експр. разсърден, наѣжен

načepýř|jit, разг. načepějř|jit, -ím св. наѣжа, накокошиня: kohout ~il peři петѣлг се наѣжи, петѣлг се накокошини

načepýř|jit se, разг. načepějř|jit se, -ím se св. 1. наѣжа се, настрѣхна, накокошиня се: krocان se ~il пүякг се наѣжи, накокошини се 2. експр. наѣжа се, настрѣхна, разсърдя се: ~í se pro každou maličkost за всяка дреболия ще се разсърди, ще избүхне

načernal|ý, -á, -é черноват, черничък, възчѣрен
načern|jit, -ím св. начѣрня, почѣрня, боядисам в чернo: ~it boty намажа обүвки с черна боя; ~it si obočí почѣрня си вѣждите

načerno нар. 1. и na černo чернo, в чернo, в чѣрен цвят, с чѣрен цвят: obarvit ~ боядисам в чернo; ryba ~ готв. риба с тѣмен сладък сѣс 2. на чернo, на черна бѣрса, незаконно, гратис: prodat, koupit ~ продам, күпя на чернo, на черна бѣрса; postavit chatu ~ построя вила незаконно (без официално разрешение); jezdit ~ птүвам гратис (без билет)

načerp|at, -ám св. (co/čeho) 1. начѣрпя, нагрѣба; напѣмпам (течност): ~at vodu/vody начѣрпя,

нагрѣба вода; **~at vzduch do plic** поѣма дълбоко въздух **2. прен.** почѣрпя, набѣра: **~at odvahu** набѣра смелост; **~at nové síly/nových sil** набѣра нови сили; **~at zkušenosti, znalosti** почѣрпя опит, знанія

načerpáv|at, -ám *несв. (co/čeho)* **1.** начѣрпвам, начѣрпям, чѣрпя, нагрѣбвам, грѣба; напѣм-пвам (*течност*) **2. прен.** чѣрпя, набѣрам, придобѣвам: **~at znalosti** чѣрпя, придобѣвам знанія

načervenal|ý, -á, -é червеникав, възчервен

načerven|ít, -ím *св.* начервя, намажа с червена боя: **~it si rty** начервя си устните

nače|sat, -šu/-sám/книж. -ší *св. 1. (co)* нарѣша, срѣша, вчѣша (*нецо*): **~sat (si) vlasy** срѣша (си) косата **2. (koho)** нарѣша, срѣша, вчѣша (*някаго*), напѣрава причѣска (*на някого*) **3. (co/čeho)** набѣра, накрѣсам (*зрели плодове*)

načesneko|vat, -uji/разг. -uju *св.* подпѣрава с чѣсън

načež *нар. местоим. книж.* след коѣто, а по̀сле, а след това

načich|at, načicháv|at, -ám *несв. (čít)* **1.** оми-рисвам се, вмирисвам се (*на нецо*) **2. прен. експр.** надѣхам се (*с нецо*), заразявам се (*от нецо*): **~at nacismem** надѣхам се с нацизъм

načich|at se, -ám se *св. (čeho)* надѣшам се (*на нецо*): **~at se plynu** надѣшам се на вредни газове

načichl|ý, -á, -é (čít) **1.** пропит с миризма (*на нецо*), омирисан, вмирисан (*на нецо*), имащ дѣх (*на нецо*): **~ý tabákem** вмирисан на тютюн **2. прен. експр.** пропит, надѣхан, заразен (*с нецо*): **~ý nacionalizmem** експр. пропит, надѣхан с национализъм

načich|nout, -nu *св. (čít)* **1.** омириша се, вмириша се, поѣма миризмата, пропия се с миризмата (*на нецо*): **šaty ~ly kouřem** дрѣхите се вмириша на дим **2. прен. експр.** надѣхам се (*с нецо*), заразя се (*от нецо*): **~nout měšřáctvím** надѣхам се с еснафщина, оеснафѣя

način|at, -ám *несв. 1. (co)* начѣвам (*нецо*): **~at bočník** начѣвам самѣн **2.** запѣчвам: **~at novou práci** запѣчвам нова работа

način|ek, -ku *м.* компрѣс: **studentý ~ek** студѣн компрѣс

način|í, -í *ср. събир.* прибори, инструменти, принадлежности: **řemeslnické ~í** занаятчийски инструменти; **zahradnické ~í** градинарски сечива; **holící ~í** бръснарски принадлежности; **psací ~í** посѣбия за писане; **kuchyňské ~í** кѣхненски прибори; **stolní ~í** прибори за хранене; **koňské ~í** кѣнски такѣми, амуниция на кон

načíst, -čtu *св. (co)* комп. отвѣря (*програма, файл*), конвертирам (*текстов файл*)

načisto *нар. 1. и na čisto* на чисто, на белова: **opsat rukopis** ~ препиша на чисто, на белова

◆ **(čítat) ~čím (нарѣша)**

на бѣрза рѣка; на двѣ-на три; през кѣп за грѣш

2. напѣлно, съвсѣм: **skoncovat s něčím** ~ при-кљѣча нѣщо окончателно

načí|t, -nu *св. 1.* начѣна: **~ít bočník chleba, láhev** начѣна хлѣб, бутылка; **~ít sud** отвѣря бѣчва

2. запѣчна: **~ít hovor** запѣчна рѣзговор

načítání, -í *св. (co)* комп. отвѣряне (*на програма, на файл*), конвертиране (*на текстов файл*)

načít|at, -ám *несв. (co)* комп. отвѣрям (*програма, файл*), конвертирам (*текстов файл*): **~at text** разг. отвѣрям файл; текст

nač(m)ár|at, -ám, načmár|nout, -nu *св.* на-дрѣскам, напиша набѣрзо, на двѣ на три, небрѣжно

načpak *вж. nač*

načpěl|ý, -á, -é (čít) вмирисан, омирисан (*на нецо*); пропит с миризма (*на нецо*): **zimník ~ý naftalínem** омирисан на нафталин балтон; **~ý cizáctvím** прен. експр. пропит от чѣжди нрѣви, отчужден от родното

načp|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *св. (čít)* **1.** поѣма миризмата (*на нецо*), омириша се, вмириша се (*на нецо*): **~ět kouřem** вмириша се на дим **2. прен. експр.** надѣхам се (*с нецо*), заразя се (*от нецо*): **~ět snobstvím** заразя се от снобизъм, стана сноб

načrt, -u *м.* **1.** скица, ескиз: **~ terénu, stavby** скица на терѣн, на строеж **2.** план, схѣма, конспѣкт, тезиси: **~ přednášky** тезиси на лекция; **~ českých dějin** кратко изложѣние на чѣшката история

načrt|at, -ám, načrt|nout, -nu *св.* скицирам, начертѣя, нарисѣвам, напиша набѣрзо, в ѣбщи черти; нахвѣрлям, набелѣжа; очертѣя: **~at dopis** напиша набѣрзо, нахвѣрля писмо; **~at koncept** набелѣжа оснѣвни момѣнти от концепция; **~at plán** набелѣжа план; **~at scénář** нахвѣрлям, набелѣжа сценарий; **~at vývoj společnosti** очертѣя развитието на обществото

načrtáv|at, -ám *несв.* скицирам, начертѣвам, рисѣвам в ѣбщи черти, набѣрзо; набелѣзвам, нахвѣрлям; очертѣвам

načrtník, -u *м.* скичник, албѣм за ескизи, блок

nad, nade *предлог I 1. с вин. за посока (кат)* над: **míč vyletěl nad hlavy diváků** топката излетѣ над главите на зрителите; **pověsit obraz nad stůl** окача картѣна над мѣса; **sklonit se nad dítě** наведѣ се над детѣ; **2. с твор. за**

местоположение (*kde, kudy*) над: **míč letí nad hlavami diváků** топката лети над главите на зрителите; **obraz visí nad stolem** картината виси над масата; **nápis nad vchodem** надпис над входа **II 1. с вин. и твор. за надпоставеност, превъзходство** над: **vynikat nad průměr** изпъквам над средното равнище, надвишавам средното равнище; **vítězství nad nepřítelem** победа над врага; **vláda, vládnout nad někým** власт, властвам над някого; **dozor nad někým** надзор, наблюдение над някого; **500 metrů nad mořem** 500 метра над морското равнище; **10 stupňů nad nulou** 10 градуса над нулата; **šaty nad kolena** рокля до над коленете **2. с вин.** над, свръх, повече от (*за степен, мяра и под.*): **nad plán** свръх плана; **nade vše** повече от всичко; (на светà), над всичко; **to je nad lidské síly** това е свръх човешките възможности; **úkol nad jiné důležitý** задача по-важна от всички останали; **není nad upřímnost** няма нищо по-хубаво от искреността; **nade vši pochybnost** въвн от всякакво съмнение; **nad očekávání** над всички очаквания; въпреки **опазване** **празно** гуща; **je to nad slunce jasnější** това е от ясно по-ясно, това е ясно като бял ден **3. с твор. за причина за душевни състояния** от, на, над, върху, за: **radovat se nad shledáním** радвам се на срещата, от срещата; **plakat nad někým, něčím** плача за някого, за нещо; **lítost nad nevděkem** мъка от неблагоприятността; **zamyslit se nad problémem** замисля се над проблем, върху проблем **4. във фраз. съчет. с вин.** **затруднение** **затруднение** бъркотия, страшна суматоха; **podvodník nad podvodníky** мошеник над мошениците **nadace, -e ж.** фондация, фонд; **založit ~i** основа фондация, фонд за дарения; **studentská ~e** студентска стипендия **nadační, -í, -í** дарителски, фондов: **~í fond** дарителски фонд, фонд за дарения **nadále нар. 1.** занапред, в бъдеще: **toto nařízení platí i ~** това разпореджване продължава да бъде валидно, остава в сила и занапред **2.** по-нататък: **silnice je i ~ nesjízdná** пътят и по-нататък е непроходим **nadání I, -í ср. (pro co; рядом k čemu)** дарба, дарование, дар, способности, заложби, талант (*за нещо*): **má ~í pro hudbu** той/тя има музикални способности, музикална дарба; **he-recké ~í** актьорска дарба; **~í pro matematiku** математически заложби; **projevit organizační ~í** проявя организаторски талант, организа-

торски способности; **má řečnické ~í** той/тя има дар слово, ораторски талант **nadání II, -í ср.** очакване, обикн. в съчет. **mimo ~í** въпреки очакванията **nadaný, -á, -é** даровит, надарен, талантлив, способен: **~ý žák** (много) способен ученик; **~ý básník** даровит, талантлив поет; **je ~ý pro hudbu** той е много музикален, има музикални способности **nadarmo нар. 1.** напразно, напусто, безрезултатно: **namáhal se ~** той полагаше напразни усилия **2.** напразно, напусто, безпричинно, неоснователно, излишно: **~ se neptal** той не задаваше излишни въпроси **nad|at I, -ám св. (komu)** наругая, навикам (*някого*); скарам се, накарам се (*на някого*); нахокам, напсувам (*някого*): **~at někomu bláznů** нарека някого луд; **~ala mu, že nedal pozor** тя му се скара, че не е внимавал **nad|at II, -ám св. (koho, co čím)** книж. надаря, даря (*някого, нещо с нещо*): **~at dílo životnosti** дам живот на делото, на начинанието **nadát se вж. nadít se** **nadáv|at, -ám нескв. 1. (komu)** ругая, навикавам (*някого*), карам се (*на някого*); хокам, нахокам, псувам (*някого*): **kluci si navzájem ~ali** момчетата се ругаеха, псуваха се едни други; **hrubě ~al ženě** той грубо хокаше жената **2. (na koho, co)** ругая (*някого, нещо*); говоря злостно, с недоволство, мърморя (*срещу някого, срещу нещо*); оплаквам се (*от някого, от нещо*): **~at na lajďáky** ругая лентяите, недоволствам от лентяите: **~at na špatnou práci** изразявам недоволство от лоша работа **nádav|ek, -ku м. обикн. в съчет. dát, dostat něco ~kem** дам, получа нещо в добавка, като добавка, като прибавка **nadáv|ka, -y ж.** ругатня, обίδα, оскърбление, псувня: **častovat někoho ~ami** обсипвам някого с ругатни, с оскърбителни думи **nadběh|nout, -nu св. 1. (komu)** изпревара, превара (*някого*) (*като мина по по-кратък, по-пряк път*); взема преднина (*пред някого*): **~l mu přes pole** той го изпревари, като мина през нивята **2. само nadběh|nout si** съкрати си пътя (*като мина по по-кратък, по-пряк път*), мина напъко: **~l si zkratkou lesem, přes les** той си съкрати пътя, като мина напъко през гората **nadbíh|at, -ám нескв. 1. (komu)** изпреварвам, преварвам (*някого*) (*като минавам по по-кратък, по-пряк път*); вземам преднина (*пред някого*) **2. nadbíh|at si** съкращавам си пътя

(като минавам по по-кратък, по-пряк път), минавам направо **3.** (коти) и **nadbíh|at si** (koho) грубо подмъзвам се, угоднича (на някого), докарвам се (пред някого)

nadbytečně нар. прекомерно, в излишък, излишно

nadbytečnost, -i ж. излишество

nadbytečn|ý, -á, -é прекомерен, излишен; който е в излишък: **~á spotřeba** прекомерна употреба, свръхпотребление, свръхпотребление; **~á informace** излишна информация

nadby|tek, -ku м. **1.** излишък: **~ek tuku škodí** прекаленото количество мазнини е вредно **2.** изобилие, прекалено изобилие, излишество: **žít v ~ku** живее в охолство

nadčasov|ý, -á, -é книж. извънвременен: **~é hodnoty** вечни ценности

nadčlověk, -a м. свръхчовек

nade вж. **nad**

nade|hnat, -ženu св. (со коту; кам) подгъна, докарвам, прекарам (нещо към някого, някъде): **~hnat střelcům zajíce** подгъна зайци към ловците; **~hnat (si) husy k ohradě** прекарам гъски до оградено място, към ограден гъсарник (за да ги изловя)

nádech, -u м. **1.** вдъшване **2.** отсянка, отгънък, ноанс: **~ do červena** червеникав отгънък **3.** отсянка, нотка: **řící s ~em nedůvěry** кажа с нотка на недоверие, с известно недоверие; **~ zoufalství** признак, признаци на отчаяние

nadech|nout, nadých|nout, -nu св. вдъхна, поема: **~nout čerstvý vzduch** вдъхна свеж въздух

nadech|nout se, nadých|nout se, -nu se св. вдъхна, поема дъх: **zhluboka se ~l a pokračoval (v řeči)** той си пое дълбоко дъх и продължи (да говори)

nadech|ovat, nadých|ovat, -uji/разг. -uju несв. вдъшвам, дишам, вдъхвам, поемам

nadech|ovat se, nadých|ovat se, -uji se/разг. -uju se несв. вдъшвам, дишам, вдъхвам, поемам дъх

naděj|e, -e ж. (nač, več) надежда (за нещо): **~e na vítězství** надежда за победа; **mít, chovat, ztratit ~i, že...** имам, храним, изгубя надежда, че...; **mít pevnou ~i** твърдо се надявам; **skládat ~i v někoho, v něco** възлагам (големи) надежди на някого, на нещо; **lékař už nedává ~i (na uzdravení)** лекарят вече не дава надежда (за оздравяване) ◆ **~i**

лъгвам се с надежди **б)** бременна съм, в положение съм (за жена)

nadejet вж. **nadjet**

nadej|ít, -jdu св. **1.** (коти) изпревара, превара

(някого) (като мина направо, по по-кратък път); **~šel mu uličkou** той го изпревара (като мина по една пръка уличка) **2.** само **nadej|ít si** съкратя си пътя (като мина направо); мина направо: **~šel si pěšinou** той мина за по-пряко по една пътечка **3.** книж. настъпя, настъпа: **~šel památný den** настъпи, настъпа, дойде забележителният ден; **~šla hodina odplaty** настъпи, дойде, удари часът за разплата

nadějn|ý, -á, -é **1.** многообещаващ; който дава големи надежди: **~ý žák** ученик, от който може много да се очаква; **~ý umělec** многообещаващ, перспективен художник; **~ý vývoj** перспективно, надеждно развитие **2.** който изразява надежда; който е пълен с надежда; оптимистичен: **~ý projev** оптимистична реч; **~ý hlas** бодър, пълен с надежда глас

nadekret|ovat, -uji/разг. -uju св. експр. изкомандвам, разпоредя се (за нещо) с декрет: **umělecké dílo nelze ~ovat** художественото произведение не може да се създава по поръчка отгоре

nadělan|ý, -á, -é разг. експр. **1.** пълничък, пухкавичък, дебеличък, дундест **2.** неестествен, безвкусен

naděl|at, -ám св. **1.** (со/чеho) направа (нещо) (в голямо количество): **~at chyby, (mnoho) chyb** направа грешки; направа много, сума (ти) грешки; **~at dluhy** направа, натрупам дългове

◆ **~at si** направа си приказки, приказки, приказки; **ne~á mnoho řečí** не е много разговорлив, не е от приказливите; **~at si nepřátele** спечеля си врагове **2.** (чеho/со) причиня, създам, направа, сторя (нещо): **~at starostí** създам много грижи; **~at škod/škody** причиня (много, големи) щети; **~at rámus/rámusu** вдигна (голям) шум **3.** (со) разг. отработя (нещо): **~at pondělí před svátkem** отработя понеделника пред празник **4.** (kde) разг. експр. изпоцапам, измърся (някъде): **pes ~al na koberci** кучето се изтакдана на килима

naděl|at se, -ám se несв. и св. **1.** наработвам се/наработя се, работя (дълго и много): **už se za život dost ~al** той вече доста се наработи цял живот **2.** наизвършвам/наизвърша, правя/направя: **co ten se ~á hloupostí!** колко много глупости върши той! той върши глупост след глупост!

nadělav|at, -ám несв. разг. отработвам: **~at svátky** отработвам празници

nadělen|í, -í ср. **1.** подарък, дар (от природата и под.); богатство **2.** обикн. в съчет. **to je**

- (**pěkné**) **~í!** *ирон.* ето ти на! само това (ми) липсваше! хубаво се наредихме! хубаво ни наредиха!
- nadělit, -ím** *св. (коти со)* **1.** подаря, даря (на някого нещо), донеса подарък (на някого), обдаря (някого с нещо): **~it synovi k Ježísku lyže** подаря на синъ си за Коледа ски **2. ирон.** поднеса неприятна изненада (на някого): **jaké překvapení nám ~íš?** каква ли изненада ще ни сервираш? **~it další úkol** изненадам неприятно, „зарядвам“ с още една задача
- nadělovat, -uji/разг. -uju, nadílet, -ím, 3. мн. -ejí/-í** *несв. (коти со)* **1.** подарявам (нещо на някого), донсям, нося подарък (на някого) (за Коледа и под.) **2. ирон.** поднасям, сервирам неприятна изненада (на някого)
- nádenic|e, -ce** *ж.* надничарка, обща работничка, черноработничка
- nádenic|ý, -á, -é** надничарски: **~á práce a)** надничарска работа **б)** *прен.* тежка, изнурителна работа; рибски труд; механична, груба, черна работа
- nádeničin|a, -y** *ж. разг. експр.* тежка, механична, черна работа
- nádeničit, -ím** *несв. разг. експр.* работя като надничар, като общ работник, като черноработник
- nádeník, -a** *м.* общ работник, надничар, черноработник
- nade|psat, -píšu/книж. -píši** *св. 1. (со над со; čím)* напиша (нещо над нещо): **~psat poznámku nad řádek** напиша забелжка над реда; **~psat dopis vřelým oslovením** напиша топло обръщение в началото на писмо **2. (со)** озаглавя (нещо)
- nadevše(cko), nade všecko** *нар.* повече от всичко, най-много от всичко: **~ milovat** обичам най-много от всичко
- nadhán|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í** *несв. (со, кохо коти; kat)* подгонвам, докарвам, прекарвам (нещо, някого към някого, някъде)
- nadhazovat, -uji/разг. -uju** *несв. 1.* подхвърлям, поподхвърлям, подмятам: **~ovat míč** подхвърлям топка; **~ovat (si) batoh na zádech** намествам раницата на гърба си, като леко я поподхвърлям **2. прен.** подхвърлям, намеквам, подмятам, споменавам, загатвам: **~ovat otázku, problém** засягам въпрос, проблем; **~ovat nepřímо** споменавам, загатвам между другото, мимоходом
- nádher|a, -y** *ж.* необикновена красота, прелест, великолепие; разкош, пищност: **~a jarní přírody** пищна красота на природата през пролетта; **renesanční ~a** ренесансов разкош
- nádhern|ý, -á, -é 1.** великолепен, прекрасен, възхитителен, възшебен, прелестен: **~ý pohled** великопепна, прекрасна, прелестна, очарователна, възхитителна гледка; **~ý východ slunce** прекрасен, чуден изгрев на слънцето **2. експр.** прекрасен, великолепен, забележителен, знаменит, отличен: **~ý výkon** великолепно, прекрасно изпълнение; **~ý úspěch** забележителен успех **3.** разкошен, пищен, великолепен, богат: **~é roucho** пишна дреха, богата одежда; **~é stavby** разкошни строежи
- nadhlavník, -u** *м. астр.* зенит
- nadhled, -u** *м.* поглед отгоре: **dívat se z ~u/s** **~em** гледам от птичи поглед
- nadhod|it, -ím** *св. 1. (koho, со)* подхвърля, повдигна, метна леко нагоре (някого, нещо) **2. (со)** подхвърля (нещо); намекна, загатна (нещо, за нещо): **~it otázku** поставя въпрос; **~it problematiku** засегна дадена проблематика
- nadhodnoc|ovat, -uji/разг. -uju** *несв.* надценявам, преувеличавам
- nadhodnot|a, -y** *ж. икон.* принадена стойност
- nadhodnot|it, -ím** *св.* надценя, преувелича
- nadhoz, -u** *м. спорт.* изтласкване: **vzpírání ~em** повдигане с изтласкване (*при вдигане на тежести*)
- nadcház|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í** *несв. 1. (коти)* изпреварвам, надпреварвам, задминавам, надминавам, застигам (и надминавам) (някого): **~el jí průchodem** той я изпреварваше, като минаваше през пасаж **2. книж.** приближавам, приближавам, настъпвам: **~í jaro** приближава пролет; **~ejí volby** приближават избори
- nadcház|et si, -ím si, 3. мн. -ejí si/-í si** *несв.* съкращавам си пътя (като минавам напъко): **lékař si ~el lukami k pacientům** лекарят си съкращаваше пътя до пациентите, като минаваше през ливадите
- nadcház|ka, -y** *ж. 1.* съкращаване на пътя: **několik minut ~y** съкращаване на пътя с няколко минути **2.** пряк път, пъгетчка
- nadch|nout, -nu** *св. (koho, со čím)* вдъхновя, възхитя, въодушевя, запяля (някого, нещо с нещо): **~nout zástupy** въодушевя, запяля тълпите, масите; **předvedená hra ne~la** пиесата, която показаха, не предизвика възторг, не възхити (публиката); **byl nadšen vřelým přijetím** той беше във възторг от сърдечното посрещане
- nadch|nout se, -nu se** *св. (čím, kým; pro со, pro кохо)* възхитя се, въодушевя се, запяля се, възторгна се (*от нещо, от някого*): **~nout se nějakou myšlenkou** запяля се от някаква идея;

~nout se pro krásu стана възторжен почи-
тател на красотата

nadchod, -u м. надлез, прелез

nadikt|ovat [-dy-], -uji/разг. -uju св. (коти
со) 1. продиктувам, надиктувам (нещо на
някого) 2. прен. продиктувам, налѝжа, поста̀вя
(нещо на някого), предя̀вя (нещо към някого):
~ovat podmínky налѝжа, поста̀вя условия;
~ovat poraženému potupný mír налѝжа на
победения унижителен мир

nadil|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. подарявам, нѝся,
пра̀вя ко̀ледни пода̀ръци

nadilk|a, -y ж. 1. пода̀рък, пода̀ръци, да̀рове
(обикн. от дядо Коледа); ко̀ледни пода̀ръ-
ци 2. раздаване на ко̀ледни пода̀ръци

nadilkov|ý, -á, -é който се отна̀ся до раздаване
на ко̀ледни пода̀ръци: ~á besídka дѝтско тър-
жество, дѝтска забава за раздаване на ко̀ледни
пода̀ръци

nadl|ít, -iji/разг. -iju св. (со čím) нап̀гльня, нат̀гпча
(нещо с нещо); фарширова̀м (нещо): mračna
byla ~ita vodou облаците бѝха наситени с вода;
~ít slepici готв. фарширова̀м кокѝшка

nadl|ít se, ~ěji se/разг. -ěju se, nadl|át se, -ám se
неск. и св. (сѝхо) нады̀вам се (на нещо), оча̀к-
вам (нещо): čeho se lze od tebe ~át? каквѝ ли
мѝже да се оча̀ква от тебе? toho jsem se ne~ál
не оча̀квах това̀ (нещо); než se ~ěješ/~áš; ani
se ne~ěješ докато разберѝш, докато се обѝр-
неш

nadivan|ý, -á, -é готв. п̀гльнен, фарширова̀н: ~é
teleci п̀гльнено, фарширова̀но телешко

nadiv|at, -ám готв. нап̀гльвам, нат̀гпквам, сла̀гам
пл̀гнка, фарширова̀м

nádivk|a, -y ж. готв. пл̀гнка, п̀гльнѝж: kuře s
~ou п̀гльнено пиле; buchty s tvarohovou ~ou
бу̀хти с п̀гльнѝж от изва̀ра

nad|jet, nadej|et, -jedu св. 1. (коти, četu) изпре-
ва̀ря, задмина, застигна (някого, нещо) (с
превозно средство): ~jet autobus изпрева̀ря,
задмина автобу̀с 2. (nad со) придви́жа се, мина,
до̀йда, спра (над нещо) (за превозно сред-
ство): jeřáb ~jel těsně nad míchačku техн.
кранѝт се придви́жи непосредствено над
бетонобѝркачката

nad|jet si, nadej|et si, -jedu si св. съкратя̀ си пътя
(като мина с превозно средство напра̀ко):
vůz si ~jel lesem за по̀-пря̀ко колата мина през
гора̀та

nad|jezd, -u м. надлез, прелез

nadjížd|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. 1. (коти, četu)
изпрева̀рвам, задмина̀вам, засти́гам (някого,
нещо) (с превозно средство) 2. (nad со) ид̀вам,

придви́жвам се, надвѝсвам се, спи́рам се (над
нещо) (за превозно средство)

nadjížd|ět si, -ím si, 3. мн. -ějí si/-í si неск. съкра-
ща̀вам си пътя (като минавам с превозно
средство напра̀ко)

nadjížd|k|a, -y ж. 1. съкраща̀ване на пътя (при
минаване с превозно средство по по̀-кратѝк
път) 2. по̀-кратѝк път

nadkrajov|ý, -á, -é който е по̀вече, по̀-висш от
областен: ~á administrativní opatření адми-
нистративни мѝрки, зася̀гащи по̀вече от една̀
област

nadledvin(k)|a, -y ж. анат. надбѝбречна жлеза̀

nadlehč|ít, -ím св. 1. (со) повд̀igna, напра̀вя по̀-
лѝко, олекотя̀ (нещо); опра̀вя (нещо): ~it ne-
mocnému peřinu опра̀вя, повд̀igna п̀ухената
завивка на бѝлния; ~it si pušku na rameni опра̀-
вя, поповд̀igna пу̀шката на ра̀мото си 2. (со,
коти v čet) улесня̀, облекча̀ (някого в нещо);
помѝгна (на някого в нещо), опра̀вя, напра̀вя
по̀-лѝко (нещо, нещо за някого): ~it někomu
v práci улесня̀ някого, помѝгна на някого в
ра̀ботата; ~it si vtipkovaním ободря̀ се, раз-
ведря̀ се, забра̀вя грѝжите, като се пошѐгувам
3. олекотя̀, освежа̀, разведря̀; напра̀вя по̀-лѝк,
нѐ то̀лкова сериѝзен

nadlehč|ít se, -ím se св. 1. повд̀igna се, опра̀вя се,
заема̀ по̀-удѝбно положѝние: ~it se na lůžku
намѝстя̀ се на легло̀то 2. олекна, стана̀ по̀-лѝк,
по̀-свеж, по̀-бѝдър

nadlehč|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. повд̀игам,
приповд̀игам; пра̀вя по̀-лѝк: voda ~uje pono-
řené těleso вода̀та пра̀ви по̀-лѝко потопѝното
тя̀ло; вода̀та изтла̀сква нагѝре, на повър̀хността̀
потопѝното тя̀ло 2. облекча̀вам, пома̀гам,
улесня̀вам: ~ovat diskusi улесня̀вам диску̀сия
3. освежа̀вам, разведря̀вам; пра̀вя по̀-лѝк, не
то̀лкова сериѝзен

nadlehč|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. 1. по-
вд̀игам се, опра̀вям се, заема̀м по̀-удѝбно
положѝние 2. олеквам, ста̀вам по̀-лѝк, по̀-свеж,
по̀-бѝдър

nadlepš|ít, -ím св. 1. подобра̀, повиша̀: ~ení mezd
a platů повиша̀ване на на̀дници и запла̀ти
2. (коти, četu) помѝгна (на някого, на нещо);
задоволя̀ нѝждите, подобра̀ положѝнието (на
някого, на нещо): ~it potřebám venkova задо-
воля̀ нѝждите на провинция̀та

nadlepšovac|í, -í, -í който съдѝствува за по-
добра̀ване на нѝждите, на положѝнието: ~í
dávký potravin pro nemocnice завишѝени
да̀жби, достав̀ки на продукти за бѝлници; ~í
akce акция̀ за подобра̀ване на положѝнието

nadlepš|ovat, -uji/разг. **-uju** нескв. **1.** подобрявам, повишававам **2.** (*коти, чети*) помагам (*на някого, на нещо*), задоволявам, нүждите, подобрявам положението (*на някого, на нещо*)

nadlétáv|at, разг. nadlítáv|at, -ám нескв. (*nad co*) политам нагоре, издигам се, спускам се (*над нещо*)

nadlét|ět, -ím, nadlét|nout/разг. nadlít|nout, -nu св. (*koho co; nad koho, co*) рядко полетя нагоре, издигна се, спусна се (*над някого, над нещо*): **stíhačky ~ly nad cíl** самолётите-изтребители стигнаха над целта

nadlidsk|ý, -á, -é свръхчовешки, нечовешки; извънреден, огромен, гигантски, исполински, безкраен; *прен.* геройчен, титаничен: **~é úsilí** огромно, свръхчовешко, безкрайно усилие; **~á trpělivost** свръхчовешко, безкрайно търпение; **socha v ~é velikosti** статуя по-голяма от човешки ръст

nadlidsky нар. нечовешки, неимовърно, извънредно, безбодно: **~ těžký úkol** безбодно трудна задача; задача над човешките възможности

nadlokt|í, -í ср. **1.** мишница, частта от ръката над лакътя **2.** анат. раменна кост

nadlouho, na dlouho нар. **1.** за дълго: **odjždíte ~?** за дълго ли заминавате? **2.** по дължина: **převázat balík ~** завързва колет по дължина

nadlož|í, -í ср. минно геол. горнище: **~í uhelné sloje** горнище на въглищен пласт, слой; горнищен слой

nadložn|í, -í, -í минно геол. горнищен: **~í vrstva** горнище (*на пласт*)

nadměrně нар. прекомерно, твърде, прекалено, извънредно

nadměrn|ý, -á, -é извънредно, прекалено голям; който е извън нормата: **~ý zisk** свръхпечалба; **~ý byt** жилище над нормативите

nadměrnost, -i ж. прекомерност, наднорменост; размер свръх нормата: **~ požadavků** нескромност, прекаленост на изискванията; **~ spotřeby** свръхпотребление

nadmíru нар. прекалено, твърде; твърде много; крайно, необичайно много: **~ nepřijemný úkol** крайно неприятна задача

nadmořsk|ý, -á, -é геогр. надморски: **~á výška hory, města** надморска височина на планина, на град

nadm|out, -u св. **1.** надя, раздүя, издүя: **vítr ~ul záclonu** вятърът издү, изпгна пердето; **~out hrdoostí prsa** изпгна се гордо; изпгна с гордост, гордо гърди **2.** *прен.* претгпча: **sklady byly ~uty zbožím** складовете бяха претгпчани, прашаха от стóки

nadm|out se, -u se св. **1.** подүя се, полүча метеоризъм (*за добитък*) **2.** *експр.* надүя се, възгордөя се: **~out se pýchou** надүя се горделиво

nadmut|ý, -á, -é надүт, подүт, издүт

nadnárodn|í, -í, -í наднационален, сврхнационален: **~í skupení** наднационална групировка

nadnáš|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. **1.** повдигам, приповдигам, вдигам, издигам: **~í ji touha** *прен.* мечтата я окрйля **2.** *експр.* преувеличавам, надминавам, раздүвам

nadnáš|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se нескв. **1.** нөся се, люлөя се, полюшквам се плавно и леко (*при движение, танцуване*) **2.** (*nad koho*) перча се, надүвам се, фүкам се (*пред някого*), глөдам от високо (*на някого*)

nadnesen|ý, -á, -é **1.** нөсещ се, плүващ леко: **virtuózně ~é taneční pohyby** виртуозно плавни танцови движения **2.** завишен, преувеличен: **~é ceny** прекомерно високи ценй **3.** приповдигнат, тържөствен: **~á řeč** приповдигнатата реч

nad|něst, -nesu св. **1.** повдигна, приповдигна, вдигна, издигна: **~něst hlas** *прен.* повиша глас, повиша тон **2.** *експр.* преувелича, раздүя: **~něst kritiku chyb** преувелича критиката на грешките

nad|něst se, -nesu se св. леко, плавно се приповдигна, разлюлөя: **~něst se v bocích** леко се приповдигна, разлюлөя в ханша

nadnormáln|í, -í, -í необичайно висок: **~í úroda** необичайно висока реколта

nadnormativn|í, -í, -í икон. наднормен: **~í zásoby (materiálu)** сврхзапаси

nádob|a, -y ж. съд, съдина: **spojité ~y** скачкисъд
 ~y крөкко създание; **~a hřichu** *книж.* грөшник; **mělká ~a** повърхностен човөк; **prázdňá ~a** күха глава (*ограничен човөк; глупак*)

nádobk|a, -y ж. умал. съдинка

nádob|í, -í ср. *сбир.* посүда; съдове, съдини (*обикн. кухненски*)

nádobíčk|o, -a ср. **1.** умал. съд, съдове; съдинка, съдинки **2.** *експр.* съдове, съдини

nadobro нар. разг. напглно, съвсөм, окончателно, завинаги, абсолютно: **~ zapomněl** той съвсөм забрави; **~ zmizel** той съвсөм, напглно, завинаги изчөзна; **~ shořet** изгоря до оснөви; **~ se rozejít** разделя се окончателно; **už je ~ konec** вөче се сврши веднж завинаги, вөче всйчкò сврши

nadobyčej, nad obyčej нар. *книж.* необичайно, необикновөно, извънредно

nadobyčejn|ý, -á, -é необичаен, необикновөн, рядк

nadojit, -ím св. надоя (мяко)

nádor, -u м. 1. мед. оток, подутинà, тумор: ~ **nezhoubný** доброякоствен тумор; ~ **zhoubný** злокачествен тумор; **rakovinový** ~ ракова подутинà, раково образувание 2. град. израстък: ~у **na kmenu, na kořenech** израстъци по стъблото, по корените

nadosmrti нар. за цял живòт, завинаги

nadosobn|í, -í, -í обективен: ~**í zásada, hledisko** обективен принцип, обективно гледище

nad|out, -uji|разг. -uju св. 1. надÿя, издÿя: ~**out tváře** надÿя бÿзи; **vítr ~ul plachty** вятърът надÿ платната 2. *прен. експр.* раздÿя, преувеличà: ~**out reklamu** раздÿя реклама

nad|out se, -uji se|разг. -uju se св. 1. надÿя се, възгордÿя се: **urazené se ~ul** тòй обидено се нацÿпи 2. подÿя се (за добитък)

nadouv|at, -ám неск. преувеличàвам, раздÿвам: ~**at malichernosti** раздÿвам дреболии

nadouv|at se, -ám se неск. 1. надÿвам се, вàжнича, пÿрча се, фÿкам се 2. подÿвам се (за добитък) 3. надÿвам се, издÿвам се; препÿлвам се: **stodoly se ~ly úrodou** хамбарите прашÿяха от (събраната) реколта

nadpis, -u м. 1. заглавие, надслòв, надпис 2. обръщение (в писмо)

nadpis|ovat, -uji|разг. -uju неск. 1. надписвам; пишà най-отгòре, отгòре на нещò 2. озаглавявам (*статия, книга*)

nadplán, -u м. надплàново обещàние: **vyrobit v ~u** изработÿя, произведà над плàна, надплàново, като допълнителна продукция

nadplánov|ý, -á, -é надплàнов, свр̀хпланов

nadpočet, -tu м. излÿшп̀к; количество над определенòто

nadpočetn|ý, -á, -é излÿшен; кòйто е в пòвече, над необходимия брой; извънреден: ~**ý učitel** нередòвен, хонорÿван учител; ~**é hodiny** извънредни часòвè

nadpolovičn|í, -í, -í кòйто е пòвече от половината, пòвече от петдесет процèнта: ~**í podíl** учàстие с пòвече от петдесет процèнта; ~**í většina** обикновèно мнозинствò

nadporučic|e, -e ж. воен. женà - старши лèйтенант

nadporučík, -a м. воен. старши лèйтенант

nadpozemskost, -i ж. свр̀хестественост, незèмност, митичност

nadpozemsk|ý, -á, -é свр̀хестествен, свр̀хземен, незèмен, вл̀шебен, митичен: ~**á bytost** незèмно, вл̀шебòно съществò

nadpozemsky ж. нар. божèствено, свр̀хестественно: ~ **krásný** божèствено красив

nadprác|e, -e ж. икон. добàвÿчен, извънреден труд

nadproduk|e, -e ж. икон. свр̀хпродукция, свр̀хпроизводство

nadprůměrně нар. пò-висòко от средното равнище; необикновèно: ~ **nadaný** необикновèно талантлив; ~ **vysoký** пò-висòк от средното равнище

nadprůměrn|ý, -á, -é кòйто е на пòвече от средното равнище; кòйто е над средното равнище: ~**é vlohy** изключителни залòжби; рÿдка дàрба; рÿдÿк талант; ~**á úroda** реколта, кòято е пò-висòка от средната; изключителна реколта; ~**á spotřeba** извънредна консумàция, консумàция над нòрмата; ~**ý vzrůst** изключителен, необичàен растèж; ~**ý žák** отличен ученик; ученик, кòйто изп̀ква над останалите

nadpřirozen|ý, -á, -é свр̀хестествен: **domnělá ~á moc** въображàема свр̀хестественà мòщ

nadranc нар. разг. експр. на парчèта; на пух и прах: **boty jsou ~** обÿвките са съвсèм ск̀сани

nadráp|at, -u/-ám св. експр. надр̀скам, напиша небрèжно, м̀рляво

nadržas|a, -u ж. висша р̀са

nádraž|í, -í ср. г̀ра; железоп̀тна стàнция: **osobní ~í** п̀тническа г̀ра; **nákladové ~í** товàрна, стòчна г̀ра; **seřad'ovací ~í** разпределителна г̀ра; **autobusové ~í** àвтогàра

nádražn|í, -í, -í г̀ров, стàнционен; кòйто се отнàся към г̀ра: ~**í budova** г̀рова сг̀рада; г̀ра, сг̀рада на г̀ра; ~**í restaurace** г̀ров ресторант, ресторант на г̀ра; ~**í zřizenci** г̀рови служители, служители на г̀ра

ňad|ro, -ra ср. 1. г̀рдà, г̀рд, обикн. мн. **ňad|ra, -er** г̀рд, г̀рди: **bolí ho/ji na ~rech** боли го/я в г̀рдите; болят го/я г̀рдите 2. само мн. пàзва: **schovat za ~ry** скрÿя в пàзвата си

nadrob|it, -ím св. 1. надробÿя, натрошà: ~**it si chleba do mléka** надробÿя си хляб в млàкото 2. *и nadrob|it si прен. разг.* причинÿя си нещò неприятно, докарàм си неприятности: **co jste si to ~il?** добрè сте се подредили! ♦ **co sis ~il, to si sněž sám** каквòто си си надробÿл, товà ще с̀рбаш; **to jste nám ~ili pěkné věci è,** хÿбави нещà ни сервÿрайте, хÿбаво ни наредиhte, добрè ни подредиhte; **ať si sám napraví, co ~il** да опрàви сàм кашàта, кòято е заб̀ркал

nádrž, -e ж. 1. водоём, водохранилище, водоместÿлище, басèйн: **přehradní ~** язовÿрен басèйн; **betonová ~ v parku** бетòнен басèйн в парк; ~ **usazovací, vyrovnávací sneč.** утайтелен, изравнителен резервоàр 2. голÿм с̀д, резервоàр, местÿлище: ~ **na vodu** с̀д, казан за водà; **vodní ~** водоём; **kovová ~** б̀ка

nadržěn|ý, -á, -é 1. събр̀ан: **voda ~á v bazénu** вода, събр̀ана в басейн 2. *експр.* сдържан: ~ý **vztek** сдържана злоба
nadržk|a, -y ж. умал. 1. малък воден басейн; резервоар 2. вместилище, резервоар: ~а на **olej** бидонче за растително масло
nadržován|í, -í ср. (*коти*) благосклонност, пристрастие (*към някого*); *юрид.* укриване, прикриване на престъпник
nadržovat, -uji/разг. -uju неск. (*коти*) покровителствам, поддържам, протежирам, фаворизирам (*някого*); проявявам благосклонност, доброжелателност (*към някого*); ймам слабост (*към някого*); взймам страната, държа (*на някого*): **učitel nemá nikomu ~ovat** учителят не бива да фаворизира никого
nadřaděně, nadřazeně нар. (по) началнически: **chovat se ~** държа се като началник
nadřaděnost, nadřazenost, -í ж. високопоставено, ръководно положение
nadřaděň|ý, nadřazen|ý, -á, -é по-горестоящ, висшестоящ, ръководен: ~é **postavení** ръководно положение; ~é **hledisko** становище на по-висшестоящи органи; ~ý **význam** главно, решаващо, определящо значение
nadřad|it, -ím св. (*со čím; со nad čím*) поставя (*нещо*) по-високо (*от нещо*); поставя (*нещо над нещо*): ~it **zájmu společnosti svým zájmům, nad zájem osobní** поставя обществени интереси над личните, над личния интерес
nadřad|ovat, nadřaz|ovat, -uji/разг. -uju неск. (*со čím; со nad čím*) поставям (*нещо*) по-високо (*от нещо*), поставям (*нещо над нещо*)
nadřěn|ý, -á, -é разг. назубрен, зазубрен
nadřít (se) I, -u (se) св. *разг.* назубря, зазубря
nadřít se II, -u se неск. и св. намъча се, натегля се, набъхтя се, натрепя се; мъча се, тегля, бъхтя се, трепя се
nadřízen|ý, -ého м. началник; висшестоящо лице
nadsad|it, -ím св. (*со*) завиша, раздъя, преувелича, пресиля, повиша, покача (*нещо*) (*до неореално висок размер*): ~it **plán** раздъя план; ~it **při kritice** прекаля в критиката
nadsazen|ý, -á, -é раздът, завишен, преувеличен, пресилен, прекомерен; ~é **tvrzení** преувеличено твърдение; ~é **ceny, normy** нереални цени, норми
nadsázk|a, -y ж. преувеличение, хипербола: **mluvit v ~ách** говоря с преувеличения, говоря на ёдро; **bez ~y** без преувеличение
nadsazován|í, -í ср. преувеличение: **řikam to bez ~í** казвам това без преувеличение
nadsaz|ovat, -uji/разг. -uju неск. (*со*) завиша-

вам, надъвам, преувеличавам, повишавам, покачвам (*нещо*) (*до неореално висок размер*): ~ovat **normy** завишавам норми
nadskak|ovat, -uji/разг. -uju неск. подскочам, подрипвам
nadskoč|it, -ím св. 1. подскоча, поподскоча, подрипна: **auto ~ilo na rigolu** автомобилът подскочи, излизайки от дупката 2. (*коти*) изпреваря, надпреваря, задмина, застигна (*някого*)
nadsmluvn|í, -í, -í допълнителен, свръхдоговорен
nadsmysl|ý, -á, -é свръхчувствен
nadstandard, -u м. екстри; нещо повече от обичайното: **příplácet si na ~ i na státních školách** доплащам за екстри и в държавните училища
nadstavb|a, -y ж. 1. надстройка 2. *филос.* надстройка 3. *комп.* обновяване, разширяване (на операции)
nadstavbov|ý, -á, -é филос. надстрочен
nadstranick|ý, -á, -é надпартийен: ~ý **politik** надпартийен политик
nadšen|ec, -ce м. ентузиаст; възторжен любител, привърженик: **hudební ~ec** голям любител на музиката; **sportovní ~ci** любители на спорта, запалнянковци; **mladistvý ~ec** млад ентузиаст
nadšeně нар. възторжено, запалено, ентузиазно, с възторг, с ентузиазъм, с плам: ~ **souhlasit** подкрепям с ентузиазъм, съгласявам се с ентузиазъм
nadšen|í, -í ср. възторг, ентузиазъм, плам, огън, патос: **projevovat ~í nad něčím** във възторг съм от нещо; **vlastenecké ~í** патриотичен плам, огън
nadšen|ý, -á, -é възторжен, ентузиазноизран, пламенен: ~á **mládež** възторжена, ентузиазноизрана, пламенна младеж; ~ý **ctitel** възторжен почитател
nadto нар. освен това, при това, отгоре на това, и още: **líný a ~ hloupý** мързелив, че и глупав; **je hezká a ~ chytrá** тя е красива и освен това умна
nadtřídň|í, -í, -í надкласов, извънкласов
nadupan|ý, -á, -é разг. експр. изключителен; който е от много висока класа; *разг.* класен, кълтов: ~ý **japonský motocykl** класен японски мотоциклет
nadurděn|ý, -á, -é експр. навъсен, сърдит
nadúrod|a, -y ж. необичайно богата реколта, свръхреколта
nadúrovňov|ý, -á, -é който е над ниво, над равнище: ~ý **přejezd** прелез над земното равнище, надлез

naduřelý, -á, -é подпұхнал, отёкъл, подұт
nadut|ec, -ce *м.пейор.* грандоман, горделивец,
 фўкльо, надұт пўяк
nadutě *нар.* надұто, високомёрно, надмённо, гор-
 делливо
nadutost, -í *ж.* високомёрие, грандоманья
nadut|ý, -á, -é **1.** надұт **2.** *пейор.* надұт, високо-
 пären, грандомански: ~ý **bohatec** надұт бо-
 гаташ; ~á **řeč** високопärна реч
naduž|ít [nat-u-/nadu-], -**iji/разг.** -**iju** *св.* (koho,
 čeho) злоупотребя (с някого, с нецо), прека-
 лёно много изпòлзвам (някого, нецо) за свои
 цèли
naduživ|at [nat-u-/nadu-], -**ám** *несв.* (koho, čeho)
 злоупотребявам (с нецо, с някого), прекалёно
 много изпòлзвам (някого, нецо) за свои цели:
 ~at **svých podřízených** злоупотребявам с тру-
 да на подчинёните си
nadvakrát, na dvakrát *нар.* на два пўги, на две
 чástи
nadvlád|a, -y *ж.* госпòдство, владичество,
 рòбство; хегемòния, власт: **dostat se z něčí ~y**
 освободя се от нèчие госпòдство
nádvoř|í, -í *ср.* голям (вўгрешен) двор: ~í **zám-**
ku, hradu (вўгрешен) двор на замък, свобòд-
 но пространство пред замък
nadých|at, -y *ж.* сврўхпроизводство
nadýchan|ý, -á, -é пұхкав, лек, въздұшен: ~é
peřiny лек, пұхен юрган; ~é **šatíčky** въздұшна,
 ефирна рòкличка
nadých|at, -ám *св.* **1.** (nač) надұхам, надъхам
 (вўрху нецо): ~at **na sklo** надъхам стьклò,
 надұхам вўрхұ стьклò (за да се покрие с пара)
2. (co do sebe) вдйшам, вдъхна, поёма (нецо):
 ~at **do sebe prach, kouř** вдйшам, поёма прах,
 пұшек
nadých|nout, nadych|nout, -nu *св.* вдъхна, вдй-
 шам; поёма дълбòко въздух, дъх: **s rozkoší ~l**
svěží vzduch тòй с удовòлствие поè (дълбòко)
 свежия въздух
nadých|nout se, nadych|nout se, -nu se *св.*
 (čeho) **1.** поёма си дъх, въздух: ~la **se k del-**
šímu hovoru тя си поè дъх, за да говòри по-
 дълго **2.** поёма въздух: **vyšel, aby se venku ~l**
svěžího vzduchu тòй излèзе, за да подйша
 свеж въздух
nadýchnut|ý, -á, -é лèко издұт; пұхкав
nadych|ovat, -uji/разг. -**uju** *несв.* дйшам, вдйш-
 вам, поёма дълбòко (дъх, въздух)
nadýmán|í, -í *ср.* мед. метеоризъм: **trpět ~ím**
 страдам от гáзове
nadým|at, -ám *несв.* **1.** надұвам, изпъчвам, из-
 дұвам: ~at **hrud'** надұвам, пъча гърди **2.** на-

дұвам корèма, причинявам гáзове: **některá**
jídla ~ají от някои храни се надұва корèмът,
 някои храни причиняват гáзове **3.** *прен. експр.*
 преувеличавам, надұвам, раздұвам: ~at **mali-**
chernosti преувеличавам, раздұвам дреболии
4. *обикн. третол.* -**á** (koho) главозамайва (ня-
 кого): **sláva ho ~á** слáвата го главозамайва
nadým|at se, -ám se *несв.* **1.** надұвам се, задър-
 жам (взбòит) ~**ajív**
экспр. надұвам се като пўяк **2.** надұвам се, по-
 дұвам се: **dobytek se ~á** добйтъкът се надұва,
 получава гáзове
nadýmav|ý, -á, -é **1.** кòйто причинява надұване,
 подұване **2.** *рядко пейор.* надұт, високомёрен,
 надмёнен, самолюбив, сомомнителен, само-
 изтъквац се: ~á **vypínavost** високомёрно са-
 моизтъкване
nadzdvihat, nadzdvihávat *вж.* **nadzdvihovat**
nadzdvih|nout, nazdvih|nout, -nu *св.* повдйгна,
 поповдйгна, приповдйгна: ~**nout hlavu** попо-
 вдйгна глава; **nemocný se trochu ~l na lůžku**
 бòлният се приповдйгна на леглòто
nadzdvih|ovat, -uji/разг. -**uju** *несв.* повдйгам
 мálко, лèко; поповдйгам, приповдйгам
nadzemní|í, -í, -í надзèмен: ~í **stonek, výhonek**
бот. надзèмна част на растèние; ~í **dráha** *техн.*
 надзèмна желèзница
nadzved|at, nadzvedáv|at, -ám *несв.* повдйгам
 лèко, мálко; поповдйгам, приповдйгам
nadzved|nout, nazved|nout, -nu *св.* повдйгна
 лèко, мálко; поповдйгна, приповдйгна: ~**l se**
na posteli тòй се приповдйгна на леглòто
nadzvukov|ý, -á, -é сврўхзвуков, ўлтразвуков:
 ~á **rychlost** сврўхзвукова скòрост; ~é **letadlo**
 сврўхзвуков самолёт
nadživotní|í, -í, -í кòйто е с пò-голям от естè-
 ственя размèр: **socha v ~í velikosti** стàтуя,
 пò-голяма от човèшки рьст
nafack|ovat, -uji/разг. -**uju** *св.* (koti) напляскам
 (някого), удàря плесница, плесник, плесници
 (на някого): **dostal ~ováno** напляскаха го, на-
 шамарòсаха го, удàриха му (няколко) плес-
 ници
ňaf|at, -ám *несв.* скимтя, вйя, пролàyвам (за
 куче)
nafermež|ovat, -uji/разг. -**uju** *св.* намажа с безйр,
 безйросам
nafetovan|ý, -á, -é дрогйран; *прен.* опиянèн,
 омàян
nafet|ovat se, -uji se/разг. -**uju se** *св.* дрогйрам
 се; поёма, употребя наркотйк
nařalovèl|ý, -á, -é кòйто е с виолèтов оттèнък
nařilm|ovat, -uji/разг. -**uju** *св.* **1.** заснèма на фил-

мова лѐнта, екранизирам **2. разг. експр.** издокарам, наглася, разкрася: **dovede to ~ovat** умее да разкраси нещата

nafint|ít, -ím, по-често nafint|ít se, -ím se св. експр. пейор. издокарам (се), наконтя (се)

nafoukaně нар. пейор. надүто, напѐрено, вѐжно, вѐжно-вѐжно

nafoukan|ec, -ce м. пейор. грандоман, горделивец, фүкльо

nafouk|at, -ám св. 1. навѐя: **vítr ~al sníh za okna** вятърът навя сняг зад прозорците **2. безл. -á** надүха: **~alo mi do uší** вятърът ми надүха ушите **3. (пащ)** надүхам, подүхам (на нещо): **~at na bolest** подүхам на болно място

nafoukl|ý, -á, -é 1. надүт, издүт, напѐлен с въздух: **~ý balonek** надүто балонче **2. пейор.** надүт, надмѐнен, горд, горделив, високомѐрен, високопѐрен: **~á řeč** високопѐрна рѐч

nafouk|nout, -nu св. 1. надүя, издүя: **~nout míc** надүя тѐпка; **~nout tváře** надүя, издүя бұзи **2. прен. експр.** раздүя, преувеличѐ: **~li ten případ až do nemožnosti** раздүха слүчая до абсурд; **~nout vinu** преувеличѐ вина

nafouk|nout se, -nu се св. 1. надүя се, издүя се **2. експр.** надүя се, нацүпя се, намрѐщя се, начумѐря се: **~l se a uraženě odešel** тѐй се нацүпи и обидено си отиде

nafta, -у ж. геол. нефт, нафта: **motorová ~a** дизелово гориво; **topná ~a** нафта за отоплѐние; **surová ~a** сурѐв нефт

naftalín, -u м. нафталин

naftovod, -u м. нефтопровод

naftov|ý, -á, -é нефтен, нафтов: **~ý průmysl** нефтена промишленост; **~á věž** нефтена кўла; **~ý motor техн.** дизелов двигател; **~á kamna** нафтова пѐчка

nafukovac|í, -í, -í надүвен, надүвѐем: **~í člun** надүвѐема лѐдка

nafuk|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. надүвам, издүвам **2. прен. експр.** раздүвам, надүвам, преувеличѐвам

naháč, -e м. 1. гол човѐк; голишѐр **2. прен. експр.** гѐлчо, голтѐк, бедняк

nahán|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. 1. гѐня, подгѐнвам, докарвам, закарвам: **~ět lidi do práce** гѐня хѐрата на работа; **~ět vojáky na frontu** закарвам войници на фрѐнта **2. лов.** гѐня (дйвеч) към ловѐца, ловците **3.** задвижвам, подкарвам: **~ět větrník** задвижвам вятърна мѐлница **4.** всявам, навявам, внушѐвам; докарвам, предизвиквам, причинявам: **~ět strach(u)** всявам, навявам страх; **~ět respekt** внушѐвам респѐкт; **~ět starosti** докарвам, причинявам

пѐн вѐв воденицата на някого; **ted' vám ~í разг.** сегѐ положѐнието ви е напѐчено **5. обикн. ~ět si експр.** докарвам си (пари, печалба)

nahat|ý, -á, -é експр. 1. (свършѐно) гѐл, гѐличѐк и прен. **2.** порнографски, нецензурен, пикантен: **~é historky, vtípy** пикантни, порнографски истѐрийки, вицове

naház|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. 1. (co/čeho) нахвѐрлям, натрүпам, наслагам (нещо някъде): **~et do kamen uhlí** наслагам, сложа вѐглища в пѐчката; **~et věci do kufru** експр. нахвѐрлям (набързо) нещата си, вѐщите си в кўфара; **~et do sebe oběd прен. експр.** наобядвам се, изям набързо ѓбеда си **2. (co)** натрүпам, издигна (нещо): **~et mohyly** натрүпам, издигна могїла

nahaz|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (co пащ) нахвѐрлям, натрүпвам (нещо някъде) **2.** измѐзвам (с мазилка): **~ovat domek** измѐзвам кѐща, ўдрям мазилка на кѐща

nahladko, na hladko нар. глѐдко

nahlas нар. на глас, глѐсно, висѐко, на висѐк глас

nahlás|ít, -ím св. съобщѐя, обявя, долѐжа, докладам, изредѐя, привѐда (в голям брой): **~ít mnoho dat** привѐда много данни

náhle нар. изведнѐж, внезапно, ненадѐйно, неочѐквано

náhled, -u м. 1. рядко мнѐние, вѐзглед, схвѐщане: **podle mého ~u je to jinak** според мѐн това не е така, нещата стоят иначе; **přijít k ~u** дѐйда до заключѐние **2. полигр.** ревизия; последна коректүра

nahled|at se, -ám се нескв. и св. (koho, čeho) дѐлго тѐрся (някого, нещо): **co jsem se tě ~al!** колко дѐлго те тѐрсих!

nahléd|nout, nahlíd|nout, -nu св. 1. (kam) поглѐдна, наднїкна, надзѐрна (някъде): **~nout do pokoje** поглѐдна, наднїкна, надзѐрна в стѐята; **~nout do slovníku** поглѐдна в рѐчник, направя справка с рѐчник **2.** запознѐя се: **posílám spis k osobnímu ~nutí** изпращам материал за лїчно запознѐване **3. (co) книж.** признѐя, решѐа, видѐя (нещо), убедѐ се (в нещо): **~li jsme, že máte pravdu** видѐяхме, че сте прав

nahlíž|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. 1. (kam) поглѐждам, наднїквам, надзѐртам (някъде); правя справка (с нещо): **~et do spisů, do účtů** хвѐрлям еднѐ окѐ на счетовѐдни докумѐнти, на смѐтки **2. (co) книж.** разбїрам, схвѐщам, виждам (нещо): **~í svou chybu** (тѐй) разбїра грѐшката си **3. (пащ) книж.** глѐдам (на нещо); имам мнѐние, схвѐщане (за нещо), отношѐние

(към нещо): **nevím, jak ~iš na tuto věc** не знам каквò мнѣние имаш по този въпрос
nahlod|at, -ám св. (со) 1. найм, нагриза (нещо); накърня целостта (на нещо): **vosy ~aly jablko** осѣ са наляли ябълката; **oříšek ~aný veverka** лѣшник, нагрѣзан от катерица **2. в съчет. ~at něčí zdraví** прен. разклата здравето на някого
nahlodáv|at, -ám нескв. (со) 1. наяддам, нагрѣзвам (нещо) **2. прен.** разклатам (здраве)
náhlost, -i ж. внезাপност, неочакваност
nahluchl|ý, -á, -é възглух, глухичък, недочуващ
náhl|ý, -á, -é внезাপен, неочакван: **~á změna** внезাপна, неочаквана промяна; **~á smrt** внезাপна смърт
nahmat|at, -ám св. напипам, набарам: **~at tep** напипам пълс; **potmě nemohl ~at dveře** в тъмината той не можеше да напипа, да намѣри вратата
nahmatáv|at, -ám нескв. напипвам, набарвам, намирам
nahmát|nout, -nu св. напипам, намѣря, взема без да гледам: **po paměti ~al v příhradce knihy** той напипа, намѣри по памет книгата на рафта
nahmožd|it se, -ím se нескв. и св. (s čím) намъча се, набъхтя се, уморя се (с нещо): **~it se s úkoly** намъча се със задачи
najhnat, -ženu св. 1. (koho, co kam) вкарам, закарам, докарам (някого, нещо някъде): **~hnat ovce do ohrady** вкарам овце в кошарата; **rozčilení mu ~hnalo krev do hlavy** кръв нахлѣ в главата му от възнѣние **2. (koti co)** всѣя, внуша (нещо на някого): **~hnat hrůzu, strach(u)** всѣя ужас, страх, уплаха **3. (koti)** разг. уплаша, сплаша, стрѣсна (някого): **ten mu ~hnal!** ама, че го уплаши! **měl ~hnáno** бяха го уплашили, бѣше го хвѣнало шубѣ
najhnat se, -ženu se св. (kam) нахлѣя, нахълтам (някъде)
nahnědl|ý, -á, -é кафеникав, кафевичък; който е с кафяв оттѣнок: **~á pleť** мургава, възмургава кожа
nahněvaně нар. ядòсано, сърдито, раздразнѣно
nahněvan|ý, -á, -é ядòсан, сърдит, разсърден, нервѣран, раздразнѣн
nahněv|at, -ám св. ядòсам, разсърдя, нервѣрам, раздразня
nahněv|at se, -ám se св. ядòсам се, разсърдя се, нервѣрам се
nahniličko, na hniličku нар. разг. само в съчет. **vejce** ~ нѣто много твърдо сварѣно, нѣто много рòхко яйцѣ
nahnil|ý, -á, -é нагнил, загнил, прогнил, раз-

валѣн: **~é ovoce** нагнили плодове; **~ý sloup** (лѣко) прогнил стълб; **~é poměry** прен. нездрави, недобри отношения
na|hnít, -hniji/разг. -hniju св. нагниа, загниа, прогниа, скапя се, разлòжа се
nahnív|at, -ám нескв. нагнивам (малко), загнивам, прогнивам, гния, развалям се, разлагам се, скапвам се
nah|nout, -nu св. наклоня, наведà, сведà, извия надòлу: **~nout hlavu** наведà глава; **~nul sklenici, aby se napil** той вдигна чаша да пѣе
nah|nout se, -nu se св. наведà се, наклоня се, надвѣся се, сведà се, приведà се: **~nout se z okna** наведà се от прозòреца, през прозòреца
nah|nout si, -nu si св. (čeho) разг. експр. обърна, гаврѣгна (чаша алкохол), пѣйна (алкохол): **~nul si kořalky** той си пѣйна, попѣйна дòста ракия; **rád si občas ~ne** той обича да си пѣйва от врѣме на врѣме
náhod|a, -y ж. случайност, слұчай: **šťastná ~a** щастлива случайност, щастлив слұчай; **šťastnou ~ou** по щастлива случайност; **nešťastnou ~ou** по нещастно стечѣние на обстоятелствата; **čirou ~ou** свѣсѣм случайно, напълно случайно; **škoda způsobená ~ou** юрид. вредà без умисъл, случайно причинѣна вредà; **~a jako forma nutnosti** филос. случайносттà като фòрма на необходимосттà
nahodile нар. случайно: **rozhodovat ~** взѣмам случайно решѣние
nahodilost, -i ж. случайност: **řetězec ~i** низ от случайности
nahodil|ý, -á, -é случàен: **~á koupě** случайна покўпка; **~á zkáza věci** юрид. поврѣда на вещи без умисъл
nahod|it, -ím св. 1. хвѣрля, мѣтна, намѣтна, поствàя: **~it snop na vůz** хвѣрля сноп на колàта; **~it oko** намѣтна брѣмка **2. измàжа (с мазилка): ~it stěnu** измàжа стенà; удàря мазилка на стенàта **3.** нахвѣрлям, насѣпя, засѣпя, натрўпам, затрўпам: **čerstvě nahozený rov** прясно засѣпан ров **4. разг.** нахвѣрлям, скицирам, набелѣжа: **jen zběžně ~it referát** набелѣжа тезиси за доклад **5. в съчет. ~it motor** техн. разг. запàля, пўсна мотор
nahod|it se, -ím se св. (-; k čemu) слұча се, изпрѣча се, окàжа се, попàдна, появя се (случайно, изведнѣж) (някъде, при нещо): **koupil, co se (mu) ~ilo** той кўпи, каквòто му попàдна; **~il se vhodný kupec** появя се (случайно) подходящ купувàч; **~ila se vhodná příležitost** изникна, окàза се (изведнѣж) удòбен слұчай; **~il se právě k tomu, když...** той случайно се окàза тàm, тѣкмо когàто...

náhodně нар. случайно, инцидентно
náhodníŷ, -á, -é случан, инцидентен: ~ŷ chodec случан минувач

náhodou 1. като нар. случайно, невòлно: **zahlédl jsem ho** ~ случайно го видях; **dotkl se ~ její ruky** (тòй) невòлно докòсна рькàта ѝ 2. като част. разг. тòчно, тькмо (при противоположнe на нечие мнение): **ten film ~ nebyl špatný** ако ѝскаш да знаеш, тòя фíлм съвсём не беше лòш; **do toho ti nic není!** – ~ je mi do toho moc товà нìкак не те засяга! – напрòтив, товà мнòго ме засяга, мнòго ме интересува

náhon, -u м. 1. канал, ùлей: **mlýnský** ~ воденичен ùлей 2. техн. предàване: **přední, zadní** ~ прèдно, зàдно предàване

náhončí, -ího м. 1. лов. гонàч, гончия, учàстник в хайка 2. пейор. агèнт, помагàч

nahonem нар. разг. набързо, набърже, на бърза рькà, на крак

nahonít, -ím св. 1. надокàрам, подберà, подгòня (дивеч и под.) 2. разг. експр. навàксам, смòгна: ~it zpoždění навàксам закьснèние

náhorní, -í, -í висòк, планински, високопланински: ~í rybník високопланинско èзеро, високопланински рибàрник; ~í rovina геогр. платò

nahoru нар. 1. нагòре (за посока): **stoupat po schodech** ~ изкачвам се нагòре по стълбите; **vylézt** ~ изкачà се гòре; **dát ~ na skříň** слòжа отгòре на гардерòба; **dej ruce ~!** вдигни ръцè

насам-натам, нагòре-надòлу; **nosí nos** ~ вири си носà 2. нагòре (за количество и под.): **ceny jdou** ~ цените се покàчват; **od dvaceti let** ~ от двайсет годìни нагòре 3. (на)гòре (за висшестоящи органи): **poslat návrh** ~ разг. изпрàта предложèние гòре (на висшестоящи органи)

nahoře нар. 1. гòре, отгòре (за местоположение): ~ на skříni гòре, отгòре на гардерòба; **konečně jsme ~ (na kopci, na věži)** най-пòсле èто ни гòре (на върхà, на кùлата) 2. разг. гòре (за висшестоящи органи): **věc se řeší** ~ проблемът се решàва гòре; **život** ~ живòт във висшето общество 3. пò-гòре (в книга, статия и под.): **jak už ~ uvedeno** както вèче се посòчи пò-гòре 4. в свьчет. ~ bez по монокини, тòплес (за жени): **holka ~ bez** момиче по монокини

nahořkle нар. 1. възгорчиво, нагàрчашо: **chutnat** ~ ѝмам възгорчив вкùс, нагàрчам 2. прен. горчиво, кисело: **usmívat se** ~ експр. усмихвам се горчиво, кисело

nahořklý, -á, -é 1. възгорчив, нагàрчаш, гор-

чивичък: ~é pivo възгорчива, нагàрчаша бй-ра 2. горчив: ~á vůně горчива миризма

nahospodařit, -ím св. натрупам (чрез нестене), икономисам, спестя: ~it jmění натрупам състояние; ~it si několik tisíc спестя няколко хилляди

nahotja, -y ж. 1. голотà: **vysvléci se až do ~y** съблекà се гòл 2. прен. голотà, откритост, незалесеност, пùстош: **vykácená místa zela ošklivou ~ou** изсèчените местà зèеха с грòзната си голотà 3. прен. голотà, неприкритост, естèственост, неподправеност, реàлност: **život v celé ~ě** живòтът в цялата му голотà; живòтът такъв, какъвто è

nahrabjat, -u св. 1. (co čeho) нагребà, сгребà, натрупам (нещо): ~at slámu/slámy нагребà, натрупам слàма; ~at kopky sena съберà сенò на копì

náhradja, -y ж. 1. обезщетèние, компенсация: **peněžitá ~a** парично обезщетèние; **dát, dostat ~u za ztracenou věc** дам, полùча обезщетèние за намиране на изгубена вещь; ~a škody юрид. обезщетèние за вреди и загуби 2. възстановяване: ~a cestovních výloh адм. възстановяване на пьтни разнòски 3. компенсация; заместител, замèстник: **dostat ~ou, v ~u za ztracenou knihu jiné dílo** полùча като компенсация за изгубена книга другò произведèние; **nemají za něho ~u** нямат замèстник за нèго, нямат кой да го замèсти; **dát za sebe ~u** посòча си замèстник; **umělá ~a chrupu** изкùствена чèлност

nahradit, -ím св. 1. (co komu) отблагодаря се, отплатя се (на някого за нещо); възнаградя (някого за нещо); възстановя (нещо на някого), обезщетя (някого за нещо): **syn ~il rodičům všechny starosti** синът се отплати на родителите си за всички грижи 2. (koho, co kút, čít) заменя, сменя, замèстя (някого, нещо с някого, с нещо); компенсирам (някого за нещо): **zrušené zákony je třeba ~it novými** отменèните закòни трябва да бьдат замèстени с нòви; ~it nezkušenost pílí a svědomitostí компенсирам неопитност с усърдие и добросъвестност 3. навàксам, компенсирам: ~it zameškaný čas, den навàксам, отработя загубено врème, изгубен ден

nahraditelný, -á, -é заменим: **každý člověk je ~ý** всèки човèк е заменим; **těžko ~á ztráta** трùдно поправима загуба

náhradní, -í, -í 1. резервен, запàсен: ~í klíč резервен ключ; ~í brankář резервен вратàр; ~í díly резервни чàсти 2. компенсациòнен: ~í

volno свободен ден, свободни дни, получени като компенсация **3.** алтернативен: **~í vojenská služba** алтернативна военна служба

náhradnic|e, -e ж. **1.** заместничка **2.** спорт. резервна състезателка, резерва

náhradník, -a м. **1.** заместник **2.** спорт. резервен играч, резервен състезател, резерва

na|hrát, -hraji/разг. -hrajú неск. **1.** муз. техн. запиша на грамофонна плоча, на магнетофонна лента; **направя** звукозапис: **~hrát skladbu** запиша, **направя** запис на музикална творба **2.** физкулт. подам (топка и под.), дам пас: **~hrát míč, kotouč** подам топка, шайба; **~hrát spoluhráči** (във волейбол) подам на партньора си **3.** (коти) **направя** услуга, дам коз (на някого): **svým článkem ~hrál redaktor nepřátelským živlům** прен. експр. със статията си редакторът **направи** услуга, даде коз в ръцете на вражеските елементи

na|hrát se, na|hrát si, -hraji se (si)/разг. -hrajú si (se)/-hrám se (si) неск. и св. **наигравам се/наиграя се до насита: už jste se (si) ~hráli dost** вече доста си поиграхте

nahrávac|í, -í, -í техн. звукозаписен: **~í zařízení** звукозаписно устройство

nahráv|at, -ám неск. **1.** записвам, правя звукозапис **2.** спорт. подавам (пас) **3.** (коти) давам коз в ръцете (на някого); правя услуга, поставям се в услуга (на някого): **osud mi ~al, měl jsem štěstí** съдбата ми се усмихваше, имах щастие, късмет; **~at reakci do rukou** давам коз в ръцете на реакцията

nahráv|ka, -y ж. **1.** запис, звукозапис: **veřejná ~a lidových písní** документален запис на народни песни **2.** спорт. подаване, пас

nahraz|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (со коти) възстановявам (нещо на някого), обезщетявам (някого за нещо); отблагодарявам се, отплащам се (на някого за нещо); възнаграждавам (някого за нещо) **2.** (кохо, со) сменям, заменям, сменявам, замествам, компенсирам (някого, нещо); хм. субституирам

náhraz|ka, -y ж. **1.** заместител, сурогат **2.** прен. компенсация

nahrbeně нар. прегърбено, приведено

nahrben|ý, -á, -é прегърбен, изгърбен, приведен, навъден

nahrb|ít, -ím св. прегърбя, изгърбя, превия, извия: **kočka ~ila hřbet** котката изви гръб; **stáří jí ~ilo** старостта я прегърби

nahrb|ít se, -ím se св. прегърбя се, наведá се: **~il se ve dveřích** той се приведе, минавайки през вратата

nahrb|ovat, -uji/разг. -uju неск. прегърбвам, изгърбвам, превивам; извивам, навеждам, привеждам

nahrb|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. прегърбвам се, навеждам се, привеждам се

náhrdelník, -u м. огърлица, гердан, наниз, колие: **perlový** ~ огърлица от перли

nahr|nout, -nu св. натрупам, струпам, събера: **~nout práci někomu** стоваря върху някого (много) работа; **~nout do jámy zem** нария, съборя прът в яма; **~nout látku do záhybu** набера, надипля плат

nahr|nout se, -nu se св. (кам) нахлұя, нахълтам, струпам се (някъде): **do očí se ~nuly slzy** очите се напълниха със сълзи, очите се насълзиха

nahrn|ovat, -uji/разг. -uju неск. натрупвам, струпвам, събирам

nahrn|ovat se, -uji se/разг. -uju se (кам) неск. нахлұвам, струпвам се, натрупвам се (някъде)

náhrob|ek, -ku м. надгробен камък, надгробен паметник, надгробна плоча

náhrobn|í, -í, -í надгробен

nahromad|it, -ím св. натрупам, струпам, събера (на куп, на едно място)

nahromad|it se, -ím se св. натрупам се, струпам се: **v místnosti se ~ilo plno kouře** стаята се изпълни с пушек; **na ulicích se ~ily zástupy** по улиците се струпаха тълпи хора

nahromažd|ovat (se), -uji (se)/разг. -uju (se) неск. натрупвам (се), струпвам (се)

nahrubo, na hrubo нар. на ёдро; в основни линии, в общи черти: **mlít kávu, mouku** ~ меля кафё, брашно на ёдро; **byl s prací ~ hotov** той привърши работата си в общи линии; **obrábět** ~ техн. правя първична обработка

na|hřát, -hřeji/разг. -hřeju св. нагрёя, затопля, натопля, стопля

nahřív|at, -ám неск. нагрёвам, стоплям, натоплям, затоплям: **~at ruce nad kamny** грёя, топля си ръцете на пёчка; **~at zkumavky** нагрёвам епруветки

náhub|ek, -ku м. намордник ♦ **dát někomu ~ek** слóжа намордник на някого, запуща устата на някого

nahust|ít, -ím св. **1.** напопам: **~it pneumatiku, míč** напопам (автомобилна) гўма, топка **2.** експр. натъпча, напъхам, претъпчакам, претъпля, натрупам, напълня, запълня: **~it do jednoho článku množství různých věcí** напъхам в една стация множество различни неща; **~il do sebe plno vědomostí** той се натъпча, той беше се натъпчал със сўма ти знáния; **byla nahuštěna snahou říci co nejvíce** тя беше из-

- пълнена с желание да каже колкото се може повече
- nahušť|ovat, -uji/разг. -uju** *несв.* 1. натъпквам, напъхвам, претъпквам, препълвам, изпълвам 2. *експр.* натъпквам, напъхвам, препълвам, изпълвам
- nahý|, -á, -é** 1. гол: **~á ramena** голи, открити раменè; **svléci někoho do ~a a)** съблекà някого гол б) *прен.* окрада, оберà напълно някого
- ♦ **mít se, cítit se jako ~ý vtí** чувствам се като рѝба на сýхо 2. гол, оголен, непокрѝт, открѝт: **~é větve** голи клони
- nahýb|at, -ám** *несв.* наклонявам, накланям, навѣждам, свѣждам, привѣждам: **~at pùllitr k ústùm** надѝгам хàлба
- nahýb|at se, -ám se** *несв.* навѣждам се, накланям се, надвѣсвам се, свѣждам се, привѣждам се, изкривявам се
- nach, -u** *м. книж.* пùрпур, насѝтено червѣн цвят; червѣна, àлена боя
- nacház|et, -ím, 3. мн. -eji/-í** *несв.* намирам
- nacház|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se** *несв.* намирам се, *обикн. третол.* **-í se** намира се, срѣща се, открѝва се
- nachlad|it se, -ím se** *св.* простудя се, простина, настина, изстина
- nachlad|lý, -á, -é** настѝнал, изстѝнал
- nachlad|nout (se), -nu (se)** *св.* настѝна, изстѝна, простѝна, простудя се
- nachlazen|í, -í** *ср.* настѝнка, простýда
- nachlazen|ý, -á, -é** настѝнал, простѝнал
- nachmelen|ý, -á, -é** *експр.* кòйто е на градус; пѝйнал, пѝян
- nachmuř|it (se), -ím (se)** *св.* намрѣщя (се), смрѣщя (се), навѣся (се)
- nachomý|t|at se, разг. nachomejt|at se, -ám se (kde)** *несв. разг.* (случàйно) попадам (някъде): **kde ten se tady ~á?** тòй откъдè се навѝра тýка?
- nachomý|t|nout se, разг. nachomejt|nout se, -nu se (kde)** *св. разг.* (случàйно) попадна (някъде)
- nachově** *нар.* пùрпурно, àлено, ярко червѣно, пùрпурночервѣно: **~ červený** пùрпурночервѣн, яркочервѣн
- nachov|ý, -á, -é** пùрпурен, пùрпурночервѣн, àлен
- nachvat** *нар.* набѣрзо, бѣрзо, на бѣрза рѣка, веднàга, спѣшно: **mít ~** бѣрзам
- nachý|lit, -ím** *св.* наклоня, наведà, сведà: **~it sluch/sluchu komu, čemu** *прен.* (склоня да) изслýшам някого, нѣщо
- nachý|lit se, -ím se** *св.* 1. наклоня се, наведà се, приведà се, сведà се, надвѣса се 2. *обикн. третол. -í se книж.* зададè се (за време): **podzim se už ~il** вѣче се задàде èсен
- náchylnost, -i** *жс.* склòнност, наклòнност, предразположение: **~ k určitým chorobám** *мед.* предразположение към определèни заболявания; **cítit ~ k někomu** изпитвам благо-склòнност, благоразположение към някого; ймам предпочитàние, слàбост към някого
- náchyln|ý, -á, -é** (*k čemu*) предразположен, склòнен, наклòнен (*към нещo*): **být ~ý k tloustrutí** предразположен, склòнен съм към напѣлняване
- nachyl|ovat, -uji/разг. -uju** *несв.* наклонявам, навѣждам, свѣждам: **~ovat láhev k ústùm** надѝгам бутѝлка
- nachyl|ovat se, -uji/se/разг. -uju se** *несв.* накланям се, навѣждам се, клоня: **slunce se ~uje** слѣнцето клонѝ към зàлез; **den se ~uje** денят превàля; **~ovalo se k bouřce** приближаваше бýря, надѝгаше се бýря
- nachyst|at, -ám** *св.* пригòтвя, подгòтвя: **~ej mi svačinu!** пригòтви ми закýска! **~at si proslov** подгòтвя си рѣч; **~at se na cestu** пригòтвя се за пѝт
- nachyt|at, -ám** *св.* 1. (*čeho/co*) наловя (*нещo*): **~at ryb/rybu** наловя рѝба 2. (*čeho/co*) насъберà, напѝлня (*нещo*): **~at vody do sudu** напѝлня, насъберà водà в бѣчва; **~at teplo do šatů** насъберà топлинà в дрѣхите 3. (*koho nač*) *разг.* подмàмя, примàмя (*някого с нещo*); надлѣжа, излѣжа (*някого*); хвàна (*някого*) на вѣдицата: **~ala ho na hezkou tváříčku** тя го подмàми с хýбавото си личицè; **~ali ho na peníze** подмàмиха го, подлѣгаха го с парѝ; **dá se ~at na všechno** хвàща се на всяка вѣдица 4. (*koho*) *разг.* пѝпна, хвàна (*някого*): **~at zloděje při činu** пѝпна крадèца на място, на местопрестýплèнието; **~al ho při lži** тòй го хвàна в лѣжа
- nachyt|at se, -ám se** *св.* 1. (*na co*) налепя се, полепя се, полѣпна, насъберà се (*на нещo, по нещo, върху нещo*): **snít se ~al na obočí** по вѣждите бѣше полѣпнал сняг; **prach se ~al na lustru** по полилèя се бѣше насъбрàл прах; **děti se mu ~aly za ruce** децàта се наловѝха за рѣцèте му 2. (*nač*) *разг.* подмàмя се, подлѣжа се (*по нещo*): **~al se na reklamu** тòй се подмàми по рекламàта
- naivit|a** [-a-i-], -y *жс.* 1. найвност, наивитèт, простодýшие, детѝнщина 2. найвна постѣпка
- naiv(k)|a I** [-a-i-], -y *м. и жс. разг. експр.* наивник, наивница
- naivk|a II** [-a-i-], -y *жс.* 1. найвна, простодýшна, неòпитна девòйка 2. *театр.* актрѝса, кòято игрàе рòли на найвни млàди девòйки

naivně [-a-i-] *нар.* найвно, простодушно, детински

naivnost [-a-i-], **-i ж.** 1. найвност, простодушие; наивитет 2. найвност, найвна постъпка, глупост, детинщина

naivní [-a-i-], **-í, -í** найвен, простодушен, непросторен, глупав, детински: **mluvit s ~í otevřeností** говоря с простодушна откровеност; **nebud' ~í** не бѣди найвен, не бѣди глупав

najatý *вж.* **najmout**

najednou *нар.* 1. изведнѣж, внезапно, ненадейно 2. едновременно, заедно: **lekla se tolika lidí** ~ тя се уплаши от толкова хора на едно място; **vykřikl všichni** ~ всички извикаха едновременно, в един глас 3. наведнѣж; из един път: **vypil celou sklenici** ~ той изпи цяла(та) чаша наведнѣж, на един дѣх; **zaplatit všechno** ~ платя всичко наведнѣж

nájem, -jmu *м.* 1. временно ползване на жилище под наем: **dát do ~jmu** дам под наем, дам на наематели; **vzít někoho do ~jmu** взема някого за наемател; **být, bydlet v ~jmu** живѣя под наем; **mít něco v ~jmu** дал съм нещо под наем, за временно ползване 2. наем (*парична сума*): **~jem z bytu** наем за квартира; **platit ~jem** плащам наем

nájemce, -e *м.* наемател

nájemné, -ého *ср.* наем (*парична сума*)

nájemní, -í, -í наемен; който се отнася до наем, до наемане: **~í poměr** отношения между наемател и наемодател, наемни отношения; **~í smlouva** *юрид.* наемен договор

nájemnice, -e *ж.* наемателка, квартирантка

nájemník, -a *м.* наемател, квартирант

nájemný, -á, -é *книж.* наемен: **~ý vrah** наемен убиец; **~ý zoldněř** наемен войник, наемник; **~á práce** наемен труд

najet, -jedu *св.* 1. (*на ко̀но, на со, кат*) блѣсна, ударя (*някого, нещо*) (*с превозно средство*); блѣсна се, ударя се (*с превозно средство*); попадна, натѣкна се, налетя (*на нещо*): **auto ~jelo na strom** колата се блѣсна в дърво; **lod' ~jela na skalisko** кораба се натѣкна на скала; **poříz ~jel na suk** ножът удари на чвор 2. (*на со*) навляза, вляза (*върху нещо*) (*за превозно средство*): **vůz ~jel na most** колата навлезе в моста 3. *ж.п.* приближа се внимателно за скачване 4. (*со*) *разг.* навъртя, измина (*за превозно средство*): **auto má ~jeto přes 60 000 km** колата е навъртѣла, е изминала 60 000 км

najevo *нар.* найве; на бял свят: **vyjít** ~ изляза найве; **dát/dávat** ~ извѣдя/извѣждам найве; излож/излагам найве; дам/давам да се раз-

берѣ; проявя/проявявам, извяв/извявявам: **dávat ~ své smýšlení** излагам мнѣнието си; **nevěřil mi, ačkoli to nedal** ~ той не ми вярваше, въпреки че не даде да се разбере

nájezd, -u *м.* 1. навлизане, влизане (*някъде*) (*с превозно средство*): **při ~u na most auto havarovalo** при навлизане в моста колата претърпя авария 2. отсѣчка от път, по която се (на)влиза някъде: **zvýšený ~ na křižovatku** стрѣмно навлизане в кръстовище, навлизане в кръстовище по стрѣмен път 3. набег, нападение: **tatarské ~y do Evropy** татарски набези в Европа 4. нападка, атака: **satirický ~** сатирична атака, нападка срещу критиката 5. *спорт.* горната част на ски-шанца

najezdít, -ím *св.* (*со*) пропѣтѣвам, измина, навъртя (*нещо*) (*за превозно средство*): **~it 100 000 km bez nehody** измина 100 000 км без авария

najezdít se, -ím se *несв. и св.* напѣтѣвам се

nájezdník, -ka *м.* нашѣственик, нападател, разбойник: **kočovní ~ci** номадски, чергарски нападатели, нашѣственици

nájezdný, -á, -é разбойнически, агресивен, войнствен, нашѣственически: **~í Markomani** агресивни, войнствени маркомани

naježít, -ím *св.* наѣжа: **~it srst** наѣжа козина, наѣжа се, настрѣхна; **~it hřivu** надигна, изправя грива; **~it vousy** мустѣците ми щрѣкват; **~it obočí** смрѣща вежди

naježovat, -uji/разг. -uju *несв.* наѣжвам, наѣжвам се, настрѣхвам

najím|at, -ám *несв.* 1. наемам, вземам под аренда: **~at si byt** наемам си квартира 2. наемам, вербувам: **~at dělníky na kopání** наемам работници за копане

najindy *нар.* за друг път

najíst se, -jím se 1. *св.* наям се, нахраня се: **jsi už ~jedený?** вече наяде ли се? **jahod se ne~jíš** с ягоди няма да се наядѣш, не можеш да се наядѣш; **dej mi ~jist** дай ми да ям, дай да се нахраня; **nenecháte ho ani ~jist** не го оставяте дори да се наядѣ; **dostal ~jist** дадох му да ядѣ

◆ **~it si něco** *разг.* наядѣ се/наям се (*с нещо*) до насита; ям (*нещо*) много и често: **toho jsem se jako dítě ~jedla!** колко съм го яла това като дете!

najisto *част.* сигурно, положително, непремѣнно, на всяка цена; с увѣреност, без съмнение, твърдо: **~ se mýlíš** положително имаш грѣшка; **čekám tě** ~ чакам те на всяка цена; **čekal ho** ~ той го чакаше с увѣреност; той беше сигурен, че ще дойде

najít I, -jdu *св.* (kat) проникна, навляза, вляза (някъде): **do místnosti ~šel kouř** в стаята навлезе, нахлѹ пѹшек

najít II, -jdu *св.* 1. (koho, co) намѣря, открѣя (някого, нецо): **~jít ztracené klíče** намѣря из-

губѣ

кѣй

кѣйто тѣрси, намѣря; **čemu se člověk v mládí naučí, v stáří jako když ~jde** (jako by našel)

каквѣто си научил на младинѣ, на старинѣ ти е като подарѣно; **kdo chce psa bít, vždy si hůl ~jde** поговорка кѣйто си има брада, все ще намѣри грѣбен да я рѣши

2. (koho, co) намѣря, срѣсна (някого, нецо): **~jít přítele** намѣря си приятел;

~jít pochopení, porozumění намѣря, срѣсна разбѣране (у някого); **konečně jsme se ~šli** *прен.* най-пѣсле се разбрѣхмѣ; **~jít sám sebe** намѣря сѣбе си (своего призвание)

3. (co na kot, čet; v kot, čet) намѣря, открѣя, забелѣжа, видѣя (нецо в някого, в нецо; у някого): **~jít na někom, v něčem jen přednosti** открѣя у някого, в нецо сѣмо добрѣ, положителни чертѣ

najít se, -jdu se *св.* намѣря се, открѣя се, появѣя се; *често третол.* **-jde se** има, съществува: **~šli se mezi nimi i zrádci** между тях се намѣриха и предѣтели; **na všem se něco ~jde** всѣ ще се намѣри някой недостатѣк

najíždět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв.* 1. блѣскам се, ѹдрям се (в нецо) (с превозно средство) 2. (na co) навлизам, влизам (в нецо) (за превозно средство): **letadlo ~í na startovací dráhu** самолетѣтѣ навлиза в пѣстата за стартѣране

3. *ж.п.* приближавам се внимѣтелно за скѣчване 4. (kat, na koho) нападам (някого), врѣхлитам (срѣцу някого, върху някого) навлизам сѣс завоевѣтелна, грабителска цел (някъде)

najmout, -jmu *св.* 1. наѣма; взѣма под наѣм, за врѣменно пѣлзване, под арѣнда 2. наѣма (на работа, служба и под.), завербувам: **~jatý vrah** наѣт, наѣмен убѣец

nakadeřít, -ím *св.* накѣдря, направа причѣска: **~it vlasy** накѣдря косѣ; **~ené verše** *прен.* парфюмирани, сладникѣви стихове; **~ená řeč** *прен.* напѣдрена, помпѣзна рѣч 2. *обикн.* **-it se** накѣдря се, направа си причѣска: **dát se ~it** накѣдря си косѣта

nakapát, -u/-ám *св.* 1. натека капка по капка 2. налѣя капка по капка, накапѣя: **~at lék na cukr**

накапѣя

~at jedu do srdce *прен.* влѣя отрѣва в сѣрцѣто 3. накапѣя, покѣпѣя, понакапѣя: **~at vosk na podlahu** накапѣя, покѣпѣя вѣсѣк на пѣда

nakasát, -ám *св.* запрѣтна, засѣча, вдѣгна (рѣ-кави, пола и под.)

nakasáv|at, -ám *несв.* запрѣтвам, засѣквам, вдѣгам (рѣкави, пола и под.)

nakaš|at, -u *св.* (nač) 1. изкашлям се (върху нецо) 2. *прен.* плѣя (на нецо)

nákaz|a, -y *ж.* зараза, инфѣкция: **chránit se před ~ou** пѣзя се от зараза, от инфѣкция; **podlehnout ~e** заразя се

naká|zat, -žu/книж. **-ži** *св.* (koti co) заповѣдам, зарѣчам; предпѣша (нецо на някого): **~zali nemocnému slunce, vzduch** предпѣсаха на болния слѣнце, вѣздѣх; **~zala mu sedět** тѣ му заповѣда, каза му да сѣдѣ

nakaz|it, -ím *св.* (koho, co čím) 1. заразя, инфѣктирам (някого, нецо с нецо) 2. *прен.* заразя (някого с нецо); поставѣ свой отпечатѣк наѣколо

nakaz|it se, -ím se *св.* (čím) заразя се (с нецо): **~it se týfem** заразя се от тѣф; **~it se veselím** *прен.* заразя се от веселѣбата; **~il se nudou** *прен.* скѣката се предѣде и на нѣго

nakaz|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (koti co) заповѣдам, нарѣждам, зарѣчвам, казвам, предпѣсвам (нецо на някого): **~ovat dětem, aby nevycházel na ulici** казвам, зарѣчвам на дѣцѣта да не излизат на ѹлицата

nakaz|livost, -i *ж.* зарѣзност, заразѣтелност, прилепчивост, прихватливост

nakaz|liv|ý, -á, -é зарѣзен, заразѣтелен, инфѣциѣзен, прилепчив, прихватлив: **~á nemoc** зарѣзна болѣст; **~ý smích** заразѣтелен смѣх

nakdy *нар.* местоим. 1. като *вѣпр.* за кога 2. като *отн.* за кога: **oznámít hodinu, ~ byla svolána schůze** съѣобщѣ часѣ, за кѣйто се свѣква събрѣниѣто

nakec|at, -ám *св.* 1. (co; čeho; kde) *разг. експр.* напѣрѣскам (с нецо нечисто), покѣпѣя, оплѣскам (нецо): **ne~ej tady!** (внимѣвай) да не накапѣш, да не оплѣскаш тук! 2. *разг.* направа, сгѣтѣя (нецо лошо): **neumí nic lepšího uvařit, leda jen ~at nějaké knedlíky** не умѣе да сгѣтѣви нищо, освѣн никакѣви ѹжасни кнѣдли 3. (čeho) *вулг.* надрѣнкам, наплѣщѣя, наговѣря глѣпости, врѣли-некипѣли

náklad, -u *м.* 1. товѣр 2. *често мн.* **náklad|y, -ů** разнѣски, рѣзходи, рѣзход, издрѣжка, парѣчни сѣдѣства: **~ na studie** разнѣски по слѣдване; **vydat knihu vlastním ~em, na svůj ~** издѣм книга на собствѣни разнѣски, за свѣя сѣтка

nakladatel, -e *м.* издѣтел, книгоиздѣтел

nakladatelsk|ý, -á, -é издѣтелски, книгоиздѣтелски: **~á smlouva** издѣтелски дѣговор, дѣговор с издѣтелство; **~é podnikání** *икон.* издѣтелска дѣйност

nakladatelství, **-í** *ср.* **1.** издательство **2.** издательска дейност

nakládat, **-ám** *несв.* **1.** (na co) товаря, натоварвам (на нещо) **2.** (co) товаря (нещо): **~at lod'** товаря кораб **3.** (co/čeho) слáгам, наслáгам (нещо) (в голямо количество): **~at do kamen** слáгам топливо, гориво в пещка; подклáждам пещка **4.** (koti co; na koho co) *експр.* товаря (някого с нещо): **~á mu příliš mnoho (úkolů)** прекалъо му (мисии) ◆

~ání **nepočítaných** здравата го налага с тояга **5.** налагам, слáгам **6.** (s kým, s čím jak) отнасям се (с нещо, с някого по някакъв начин): **~at hospodárně, špatně (s časem, s penězi)** изразходвам, харча пестеливо, лошо (време, пари); **~at s někým vlídně, hrubě** отнасям се, държа се с някого любезно, грубо

nakládka, **-y** *ж.* товарене: **včasná ~a a vykládka** навременно товарене и разтоварване

nákladně *нар.* скъпо, богато

nákladní, **-í**, **-í** товарен: **~í doprava** товарен транспорт; **~í smlouva** *икон.* дoгoвop за товарене и транспорт; **~í list** *ж.п.* товариелница; **~í karta** *пош.* товариелен фиш, товариелна карта

nákladní, **-á**, **-é** *скъп:* **~á cesta** скъпо пътуване; **vést ~ý život** живя на широко, на широка нога

naklánět, **-ím**, **3. мн.** **-ějí/-í** *несв.* наклонявам, накланям, навещавам, свещавам, спускам надолу

naklájet se, **-ím se**, **3. мн.** **-ějí se/-í se** *несв.* навещавам се, наклонявам се, навещавам се, свещавам се, огъвам се: **slunce se ~ělo k západu** *рядко* слънцето клонеше на запад

naklást, **-kladu** *св.* **1.** натрупам, наредя, наслагам **2.** наснеса (яйца) (за насекоми и под.)

naklát **jit**, **-ím** *св.* натреса (плодове от дърво)

naklepat, **-u** *св.* **1.** начукам **2.** наклепя: **~at kosu** наклепя коса **3. разг.** начукам, натракам: **~at na psacím stroji** натракам на пишеша машина

naklepávat, **-ám** *несв.* **1.** начуквам: **~at biftek** начуквам бифтек **2.** наклепвам (коса) **3. разг.** натраквам (на пишеша машина) **4.** очуквам: **~at pišňalku** очуквам върбова пръчка, за да направя свирка **5.** чукам, накарнявам целостта на нещо с удар, с удране, с чукане

naklepnout, **-nu** *св.* удара, чука, пукна, накарня целостта на нещо

naklíčit, **-ím** *св.* прорасна, поникна, покàрам (за картофи, семена и под.)

naklíčovat, **-uji/разг.** **-uju** *несв.* прораствам, пониквам, покàрвам

naklížit, **-ím** *св.* **1.** наклея, намажа с клея, с туткал **2.** залепя нещо с клея, с туткал

náklon, **-u** *м.* наклон, накланяне, навещаване

naklonit, **-ím** *св.* **1.** (co) наклоня, навеща (не-и) ◆

~ání (наклон) ◆

склоня, благоразположа (някого за нещо)

naklonit se, **-ím se** *св.* (nad kým, čím; nad koho, co; ke koho, k čemu; z čeho) наклоня се, навеща се, свеща се, навеща се (над някого, над нещо; от нещо)

náklonnost, **-i** *ж.* **1.** (k čemu) наклонност, склонност (към нещо) **2.** (ke koho) благосклонност, симпатия, благоразположение (към някого)

nakmínovat, **-uji/разг.** **-uju** *св.* наръся, поръся с ким

nakojit, **-ím** *св.* накармя

nakolik *нар.* *местоим.* **1.** като въпр. доколко, колко **2.** като *отн.* доколкото, колкото

nakonec *нар.* **1.** най-после, накрая **2.** и така, значи: **~ chceš, abych tam šel já** значи йскаш аз да отида там; **~ jsi to udělal ty** и така, значи ти си направил това **3.** в края на краищата: **~ je to jedno** в края на краищата това е все едно

nakonzervovat, **-uji/разг.** **-uju** *св.* законсервирам, консервирам: **~ovat pušku** намажа пушка с оръжейна смазка

nakopat, **-u** (co/čeho) *св.* накупа, наизвадя (нещо): **~at uhlí** накупа въглища; **~at si brambor** наизвадя картофи

nakopnout, **-nu** *св.* нараня, накарня (като ритна, удара, чука): **~nuté brambory** наранени с удар картофи

nakoso, **na koso** *нар.* косо, напреки, напъко, по диагонал, на верев

nakouknout, **-nu** *св.* (kam, do čeho) *разг.* **1.** погледна, надникна, надзърна (някъде, в нещо) **2.** отбля се за малко (някъде) **3. разг.** хвърля поглед, запозна се бегло: **~l jsem do věci** хвърлих един поглед на работата

nakoupit, **-ím** *св.* накупа, купя, напазарувам: **mít ~** ◆

~ání ◆

направи е главата, напил се е

nakouřit, **-ím** *св.* (kde) опуша, задимя (някъде):

~it v pokoji опуша стаята

◆

~ání ◆ **čádní** *експр.* момиче – да го схрускаш **2. разг. експр.** започна, подхваана, подема: **když jsi to ~l, tak to dopověz!** след като си започнал, доизкажи се!

nakrabat **jit**, **-ím** *св.* намръщя, смръщя

nakrájet, **-ím**, **3. мн.** **-ejí/-í** *св.* наръжа; разкроя

nakrást, **-kradu** *св.* (co/čeho) накрада (нещо)

nakrátko *нар.* **1.** за кратко; за малко (време); малко, кратко: **~ se odmlčel** той замълча за малко; **~ pobyl v Brně** той престоя малко вре-

ме в Бърно; **lidského života je tak** ~ човешкият живот е така кратък; **stalo se to v zimě ~ před vánocemi** това стана през зимата малко преди Коледа **2. u na krátko** късо, изкъсо: **osílně** ~ поддържащо ♦ **držet koně** ~ държа юздите изкъсо
nakrč|it, -ím св. набърча; набера, събера: **~it čelo** набърча чело; **~it ramena** свия, вдигна раменё; **~it nohu v koleně** свия, сгъна крак в коляното; **~it látku** набера плат
nakrém|ovat, -uji/разг. -uju св. намажа (с крем): **~ovat boty** намажа, лъсна обувки; **~ovat si ruce** намажа си ръцете с крем
nákres, -u м. техн. чертёж, скица
nakreslen|ý, -á, -é нарисуван, изрисуван: **má silně ~é obočí** има силно изрисувани вежди
nakresl|it, -ím св. нарисувам, начертая: **~it portrét** нарисувам портрет; **~it křivku stoupaní tlaku** начертая линия на покачване на налягането
nakrm|it, -ím св. нахраня: **~it dítě, dobytek** нахраня дете, добитък
nakroj|it, -ím св. (со) нарежа (нещо); отреща част (от нещо цяло); начёна (нещо) с рязане
nakrop|it, -ím св. напръскам, наръся, поръся (с вода)
nakrouh|at, -ám св. нарежа, насека, наклъцам на тънки ивици, на кръгчета
nakrou|it, -ím св. **1.** засуча, насуча, усуча: **~it kníry** засуча мустак (мустаци) **2.** свия: **~it cigaretu** свия цигара **3.** извия, обърна (настрана): **~it oči, hlavu** извия очи, глава
nakrou|it se, -ím se св. извия се, обърна се (настрана)
nakruč|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** засукам, усукам **2.** свивам: **~ovat cigaretu** свивам цигара **3.** извивам, обръщам
nakruč|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. извивам се, вия се, обръщам се, кърша се; превивам се: **to bylo smíchu a ~ování** то беше смях, то беше превиване; то беше смях, то беше кълчене
nakříd|ovat, -uji/разг. -uju св. натрия, покрия с тебешир
nakřív|it, -ím св. накривя, изкривя, поизкривя, наведá, извия: **~it ústa k úsměvu** изкривя уста за усмивка; **~it hlavu** извия, наведá глава; **~it záda před někým** прен. наведá глава, превия гръб пред някого; подчиня се, покоря се на някого
nakřív|it se, -ím se св. извия се, поизвия се, наведá се, изкривя се, понаведá се, огъна се
nakřivo, na křivo нар. накриво
nakřív|ovat, -uji/разг. -uju нескв. изкривявам, извивам, поизвивам, навёждам

nakřív|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. извивам се, изкривявам се, навёждам се, огъвам се
nakuk|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (кат, до чего) разг. **1.** поглеждам, надниквам (някъде, в нещо) **2.** отбивам се (за малко) (някъде) **3.** надзъртам, хвърлям един поглед (на нещо, някъде)
nákup, -u м. **1.** покупка, пазаруване: **chodit na ~** ходя по покупки, на пазар **2.** покупка, покупки (закупена вещь, закупени вещи)
nákupč|í, -ího м. закупчик, снабдител
nakup|it, -ím св. накамаря, натрупам, струпам, насъбера
nakup|it se, -ím se св. натрупам се, накамаря се, насъбера се, стълпя се
nákupn|a, -y ж. изкупвателен пункт; предприятие, организация, пункт за закупуване, изкупуване
nákupn|í, -í, -í **1.** пазарен, пазарски: **~í cena** пазарна цена; **~í brašna** пазарска чанта **2.** изкупвателен: **~í družstvo** изкупвателна кооперация
nakup|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** купувам, пазарувам **2.** закупувам
nakus|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** нахапвам, наяждам **2.** разг. експр. подхващам, започвам (разговор)
nakvap нар. набързо, на бърза ръка: **mít ~** много бързам
nakvaš|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** подквасвам, **2.** експр. ядосвам, дразня, нервирам, изкарвам от търпение
nakvašen|ý, -á, -é експр. кисел, напушен, раздразнен, ядосан
nakyn|out, -nu св. **1.** шупна, втасам, надуя се, надигна се **2.** прен. експр. нашишкавя, напращя
nakynul|ý, -á, -é **1.** шупнал, набъбнал, втасал, надут, надигнат **2.** прен. експр. шийшкав, нашишкавял, напращял, пухкав
nákur, -u м. готв. пудинг
nakupř|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. стана рохкав, пръхкав
nakupř|it, -ím, св. разрохкам; направя пухкав; направя (нещо) да бұхне
nakupř|ovat, -uji/разг. -uju нескв. разрохквам, разпұхвам; правя (нещо) да бұхне
nakyselo, na kyselo нар. с кисела подправка; така, че да има кисел вкус: **upravit omáčku ~** направя кисел, прёфирен сос; **čočka ~** кисела лёца
nakysl|ý, -á, -é възкисел, киселичък, кисел: **~ý úsměv** прен. кисела усмивка

nakysnout, -nu св. вкисна се, прокисна се, стана киселичък

naláčno, na lačno нар. нагладно, на гладен стомах
naláďja, -y ж. **1.** настроение; дух: **mít dobrou, špatnou ~u** ймам добрò, лошо настроение; ймам, нямам настроение; **slavnostní ~a** празнично настроение **2.** добрò, приповдигнато настроение: **dostat se do ~u** добия добрò настроение; **být v ~ě** прен. в настроение съм, пийнал съм **3.** каприз, прищявка **4.** атмосфера, дух, настроение, характер: **~a večera** атмосфера на вечерта

naláďičk|ja, -y ж. експр. настроенийце: **veselá, bezstarostná ~a** весело, безгрижно настроение

naladěň|ý, -á, -é **1.** настроен, акордиран **2.** техн. настроен (на вълна) **3.** настроен, разположен (добре, зле)

nalad|ít, -ím св. **1.** настроя, акордирам: **~it housle** настроя цигулка; **~it klavír** акордирам пиано **2.** техн. настроя (на вълна с определена дължина) **3.** придам на нещо определен характер, тон, вид, израз; настроя: **~it slavnostně obličej** придам на лицето си тържествен вид, израз; **~it rozmluvu citově** придам на разговора емоционален характер, емоционален тон **4.** (koho) настроя (някого); създам настроение (у някого); предразположа, възхитя (някого): **~it si posluchače bodrostí** настроя слушателите си в бодър дъх, създам у слушателите си бодър дъх

naládově нар. емоционално, задушевно, сантиментално; според настроението си

naládovost, -i ж. своенравност, капризност, каприз, прищявка

naládov|ý, -á, -é **1.** своенравен, капризен, вятърничав; непостоянен: **~ý člověk** човек на настроение, човек на моменти **2.** създаващ настроение; интимен, лиричен, поетичен, романтичен, сантиментален: **~ě osvětlení** интимно осветление

nalák|jat, -ám св. (koho nač, k čemu) примамя, съблазня, привлека (някого с нещо)

nalák|ovat, -ám св. примамя, съблазня, привлека (някого с нещо)
na růžovo разг. експр. разкрася, представя в розова светлина

nalám|jat, -u св. начупя, натроша: **~at si větve na oheň** начупя клони за огън

nalám|ovat, -uji/разг. -uju не св. **1.** пречупвам, начупвам, прекършвам, превивам и прен. **2.** леко начупвам, поначупвам

nalap|jat, -ám св. **1.** наловя, **2.** експр. уловя, хвана, сгация, пипна, спипам: **~at někoho při činu**

хвана някого на местопрестъплението **3.** (koho nač) експр. съблазня, примамя, прилъжа (някого с нещо): **~at někoho na sliby** съблазня някого с обещания **4.** поема, надишам се: **~at čistý vzduch do plíc** надишам се с чист въздух

naléd|í, -í ср. поледица

naléh|jat, -ám не св. **1.** (na koho, co) натискам, налягам, наблягам; блъскам (върху някого, върху нещо): **~at na veslo** налягам, натискам (върху) весло **2.** (na koho, co) налягам, обхващам, обземам измъчвам, гнетя (някого, нещо): **na otce ~ají starosti** грижи налягат, обземат бащата **3.** (na koho čím) настоявам (за нещо пред някого), упорито йскам (нещо от някого), подканям (някого към нещо): **~at na někoho prosbami** затръпвам, обсипвам някого с молби; **~at na někoho dotazy** настоявам да ми се отговори **4.** не търпя отлагане; належащ съм (за предмет): **věc už ~ala** работата вече не търпеше отлагане; **vyhovět ~ající potřebě** задоволя належаща нужда

naléhavě нар. **1.** настойчиво, настоятелно, упорито **2.** неотложно, спешно

naléhav|ý, -á, -é неотложен, неотменим, бърз, спешен, незабавен; належащ, остър, настоятелен: **~ě opatření** неотложна, бърза мярка: **~á povinnost** неотменимо задължение; **~ý návrh** настоятелно предложение; **~á potřeba pracovních sil** остра нужда от работна ръка, от работна сила; **~á prosba** настойчива молба

nalehko, na lehko нар. леко: **obléct se ~** облека се леко; **jít ~** вървя леко

naleh|nout, -nu св. (na koho, na co) натисна, притисна, налегна (някого, нещо); легна (върху някого, върху нещо): **~nout tělem na soupeře** притисна с тяло съперник

nalep|ít, -ím св. (co na co) залепя, прилепя (нещо върху нещо)

nalep|ít se, -ím se св. (co na co) залепя се, прилепя се (нещо върху нещо)

nálepk|a, -y ж. етикет

nalep|ovat, -uji/разг. -uju не св. (co na co) наляпвам, залепвам (нещо върху нещо)

nalep|ovat se, -uji/se/разг. -uju se не св. (na co) залепвам се, полепвам се, лепя се, лепна, полепвам (върху нещо)

nalept|at, -ám св. (co) разям, проям (нещо); повредя, нараня, накърня, наруша целостта (на нещо): **~at pokožku** нараня епидермис; **~ané přátelství** прен. нарушено, накърнено приятелство

naleptáv|at, -ám не св. (co) разяждам, прояждам

(нещо); наврѣждам, наранявам, нарушявам, накърнявам целостта (на нещо)

naléšt|ít, -ím св. лѣсна, излѣскам

nalét, -u м. въздушно нападение

nalét|at, разг. nalít|at I, -ám неск. (кат, паѣ) летя (към нещо, срещу нещо), приближавам се, спускам се (към нещо): **~at na cíl** летя към целта, срещу целта; **~at k přistání** спускам се за кацане

nalét|at, разг. nalít|at II, -ám св. 1. (кат) напáдам, окáпя: **listí ~alo na dvůr** (много) листа напáдаха по двора 2. налетя, влетя (някъде): **mouchy ~aly do místnosti** (много) мухи налетяха в стаята 3. (со) измина (със самолет), пролетя, налетя (определено разстояние): **pilot ~al tisíce kilometrů** пилотът пролетя хиляди километри

nalétáv|at, разг. nalítáv|at I, -ám неск. (кат, паѣ) летя (към нещо, срещу нещо), приближавам се, спускам се (към нещо)

nalétáv|at, разг. nalítáv|at II, -ám неск. 1. (кат) падам, окáпвам 2. влетявам, налетявам (някъде) 3. (со) изминавам (със самолет) пролитам (определено разстояние)

nalít|at se, -ám se неск. и св. разг. експр. натичам се (по работа, по задачи): **co se jen ~á, než všechno sežene** голямо тичане пада/ще падне, докато набáви всйчко

nalet|ět, -ím св. 1. (кат) вляза (с летене), налетя, влетя (някъде): **mouchy ~ěly do pokoje** в стаята налетяха, влязоха (много) мухи 2. (паѣ) налетя (на нещо); блѣсна се, удáря се (о нещо) (при летене): **~ěl hlavou na zed'** експр. той си блѣсна главата в стената 3. (коти, ѣти; паѣ) разг. експр. хвáна се на вѣдицата (на някого); подмáмя се (по нещо); остáна излѣган, измáмен, подвѣден (от някого, от нещо): **~ěl lháři** той повърва на лъжеца, хвáна се на лъжата; **~ěl slibům, na sliby** той се хвáна на обещанията; **~ět na falešnou reklamu** подведá се по фалшива реклама

nalét|nout, разг. nalít|nout, -nu св. (паѣ) 1. налетя (на нещо), блѣсна се, удáря се (о нещо) (при летене) 2. разг. експр. хвáна се на вѣдицата, подмáмя се, остáвя се да бѣда измáмен, подвѣден

nalet|ovat, -uju/разг. **-uju** неск. рядко 1. налитам, влизам (с летене) 2. налитам (на нещо); блѣскам се, удрям се (в нещо, о нещо) (при летене) 3. разг. експр. хвáчам се на вѣдицата, подмáмвам се, измáмвам се, бйвам излѣган

nálev, -u м. 1. саламýра, маринáта, разсол; отвáра, настойка 2. мед. клизма

nalévan|ý, -á, -é наливен: **~é mléko** наливно мляко

nalév|at, -ám, разг. nalív|at, -ám неск. наливам, ~~о́ивам~~ **~atí** ~~о́ива́м~~ наливам мáслò в о́гня; **~at někomu čistého vína** казвам някому самáта йстина

nalév|at se, разг. nalív|at se, -ám se наливам се, наедрявам, напрашявам

nálevk|a, -y ж. фуния (за наливане на течност)

nálevkovitě нар. фуниевидно, във фóрмата на фуния, във вид на фуния

nálevkovit|ý, -á, -é фуниевиден

nálevn|a, -y ж. пивница, механá, бар, бáрче

nálevn|í, -í, -í в съчет. **~í místnost** помещение, където се тóчи бира; **~í pult, stůl** мòкър тезгях, мòкър бюфет

nalevo нар. 1. наляво, отляво, вляво: **postavit se** ~ застáна отляво; **stát ~ od vchodu** стоя наляво, вляво от вхòда, стоя отляво на вхòда; **otáčet se napravo** ~ обрѣщам се насàм-натàм; **~ vpříc** воен. полуналяво! ~ **vyrovnat!** воен. наляво ~~рвнѣ~~ **~** ~~направо~~ вървя право напред, действам праволинейно 2. прен. наляво: **politický vývoj jde** ~ политическото развитие олевява, върви наляво; **zařadit se v umění** ~ застáна на лѣви позиции в изкуството

nález, -u м. 1. откритие, находка: ~ **ztraceného předmětu** намиране на загубен предмет; ~ **starých mincí** находка от стари монети 2. намѣрена вещ, находка: **odevzdat** ~ предàм намѣрена вещ; **ztráty a ~y** бюрò „Загубени вещи“; **výstava nových ~ů archeologických** изложба на нови археологически находки, открития 3. мед. находка, заключение: ~ **na plících** находка в бѣлите дробове; **lékařský** ~ медицинско заключение; диагнòза; **pítevní** ~ данни от аутопсия, патолòгоанатомична диагнòза 4. юрид. решение: **soudní** ~ съдебно решение

naléz|at I, -ám неск. 1. (кат) пропѣлзявам, промѣквам се, вмѣквам се, прониквам (в нещо, някъде): **kouř ~al do místnosti** пушекът проникваше, промѣкваше се в стаята 2. обикн. мн. **-áme** разг. кáчваме се: **~at do vlaku** кáчваме се на влák, намѣкваме се във влák

naléz|at II, -ám неск. (со на кот, на ѣт; со в ѣт) малко книж. намирам, откривам (нещо у някого, в нещо): **~at na někom přednosti** намирам в някого положителни черти

naléz|at se, -ám se неск. книж. 1. намирам се 2. откривам се

nálezce, -e м. лицè, намѣрило изгубена вещь

nalezen|ec, -ce м. намѣрено, подхвърлено детѣ
náležiš|ě, -ě ср. местонахождение, находище
nálezn|é, -ého ср. възнаграждение за намиране
на загубена вещь

nalézt I, -lezu св. (кат) 1. напълзя, вмъкна се,
вляза (в нещо, някъде): **do spíže ~lezi mra-**
venci в килѣра напълзяха мравки; **~lezi tam**
kdekdo пейор. домъкнаха се там и канени, и
неканени; кой ли (вече) не се домъкна там;
zima sem ~lezla разг. тук нахлѣ стѣд 2. обикн.
мн. **-lezeme** разг. качѣм се (на превозно сред-

ство)
nalézt II, -lezu св. 1. (кого, со) малко книж.
намѣря, открѣя (някого, нещо) 2. намѣря, спе-
чѣля, полѣча: **~lézt stoupenec** спечѣля при-
вѣрженик; **kniha ~lezla velký ohlas** книгата
намѣри, полѣчи широк ѳглас; **~lézt uznání**
намѣря, спечѣля признание; **~lézt záminku k**
útoku намѣря повод за нападение 3. (со на
кот, на чет; со в чет) намѣря, открѣя, видя,
забелѣжа (нещо у някого, в нещо): **~lézt na**
někom, na něčem něco zajímavého намѣря,
открѣя у някого, в нещо нещо интересно

nalezato, na ležato нар. в лѣгнало положение
nálež|et, -ím, 3. мн. -eji/-í нескв. 1. (коти, чети)
малко книж. принадлежѣ (на някого, на нещо)
2. (ке коти, к чети) отнасям се, спѣдам, при-
надлежѣ (към някого, към нещо); брой се
(между някои); съм един (от някои): **~í k**
nejnadanejším žákům той е един от най-
талантливите ученици 3. (к чети, ке коти;
коти, чети; кат) принадлежѣ (към нещо);
полагам се, подхѣждам, отивам (на някого,
на нещо): **za práci ~í odměna** за работата се
полагѣ възнаграждение; **~í do působnosti zá-**
vodních výborů това е от компетенцията на
завѣдските комитѣти 4. безл. в съчет. **jak ~í**
както подобѣва, както слѣдва, както трѣбва

nalez|et se, -ím se св. належѣ се

náležitě нар. както слѣдва, както се полагѣ,
както подобѣва, надлѣжно, съответно: **~ se tou zku-**
šeností poučil той си взе сериозна поука от
този слѣчай; **~ se osvědčit** оправдѣя надѣж-
дите, оправдѣя всѣчки надѣжди

náležitost, -i ж. 1. принадлежность, част, съставна
часть; формалности: **byť se všemi ~mi** апар-
тамѣнт с всѣчки удобства, с всѣчки приспособ-
ления; **přístroj se všemi ~mi** апарат с пълно
оборѣждане; **~i potřebné k uzavření sňatku**
формалности, необходими за склѣчване на
брак 2. подходящ, съответен характер; спе-
цифика; характерни черти: **~i volební práva**
юрид. формалности при упражняване на
избирателното право

náležit|ý, -á, -é съответен, подходящ, подобѣващ,
съответствуващ, надлѣжен: **~é místo** подобѣ-
ващо място; **organizace s ~ým vedením** органи-
зация със съответно ръководство; **~é chování**
подходящо, съответно държание; **~ý tvar**
slovesa съответна форма на глагол; **věnovat**
někomu ~ou pozornost отдѣлям, обрѣщам на
някого нѣжното внимание

nalíc, na líc нар. налицѣ, откъм лицевата страна:
narub/naruby a ~ наѣпаки и налицѣ; **látka ~**
лицѣто на плат, плат откъм лицевата страна
nalí|it I, -ím св. гримѣрам; намажа с грим, с
червило; начервя, направа макиаж

nalí|it II, -ím св. 1. (на со) поставѣ капан (за
нещо): **~it na myši (past)** поставѣ капан за
мишки 2. (со на кого) устрой клопка (на ня-
кого): **~il to velmi chytře** той много изкусно
бѣше нагласѣл работата

nalink|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. разчертаѣ, раз-
графѣ 2. (коти со) начертаѣ, напланирам,
обяснѣ, посѣча (нещо на някого): **já vám to**
~uju жарг. разг. аз ще ви покажа, ще ви обяснѣ
това

nalís|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. добѣя чрез пре-
сѣване: **~ovat z ořechů olej** добѣя мѣсло от
ѳрежи 2. залепѣ, свѣржа чрез прѣсѣване;
прѣсѣвам: **lidé ~ování v autobusu** експр. хѳра,
натѣпкани (като сарѣли) в автобус

nalít, -liji/-leji/разг. -liju/-leju св. 1. (со до чѣхо)
налѣя (на нещо) **~it komu**

do hlavy налѣя някому нещо в главата; **~lít**
někomu odvahu вдѣхна някому курѣж; **~lít**
oleje do ohně налѣя мѣсло в ѳгня; **~lít ně-**
komu čistého vína кажа някому самата истина
2. (со) налѣя, напѣлна (нещо) 3. (коти) налѣя,
сервирам (на някого) (спиртно питие): **dát**
si ~lít порѣчам си чѣша алкохол; приѣма да ми
налѣят, поднесѣт алкохол

nalít se, -liji se/-leji se/разг. -liju se/-leju se св. 1.
нахлѣя, натекѣ: **slzy se ~lily do očí** очите се
наляха със сълзи; **krev se ~lila do tváří** кръвта
нахлѣ в лицѣто; **pupeny se ~lily** пѣпките се
наляха 2. (čít) налѣя се, напѣлна се, изпѣлна
се (с нещо): **svaly se ~lily** мѣскулите се наляха
3. вулг. накѣркам се, нафѣркам се, напѣркам се
nalit|ý, -á, -é 1. наедрѣл, пѣлен, надѣт, изпѣк-
нал 2. вулг. кѣркан, фѣркан, пѣркан
nalod|it, -ím св. (кого, со) натовѣря, качѣ на корѣб
(някого, нещо)

nalod|it se, -ím se св. качѣ се на корѣб

nalod|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (кого, со) товѣря,
натовѣрвам, качѣвам на корѣб (някого, нещо):
~ovat a vyloďovat zboží товѣря стоки на корѣб
и разтовѣрвам стоки от корѣб

nalod'ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. качвам се на кораб: **~ovat se na palubu** качвам се на палубата

nalomený, -á, -é 1. лѐко пречүпен, счүпен, скършен, пүкнат: **~á kost** лѐко счүпена кост 2. пречүпен, прегънат: **~á postava** привѐдена фигура 3. *прен.* пречүпен, прекършен, сломѐн, разстрѐн, развълнүван, унил: **~é zdraví** разклätено здраве; **~ý charakter** пречүпен, сломѐн характер; **~ý hlas** развълнүван, разстрѐн глас

nalomjit -ím св. 1. лѐко пречүпя, счүпя, прекърша: **~it si kost** пүкна кѐст 2. прегъна, превия, извия: **~it loket** прегъна, свия лäкет 3. *прен.* прекърша, отслабя, разстрѐя, разклätя: **~it si čím zdraví** разклätя си здравето с нѐщо

nalomjit se, -ím se св. 1. пречүпя се, счүпя се, поочүпя се лѐко; пүкна се 2. прегъна се, превия се, извия се, свия се, наведä се 3. *прен.* пречүпя се, прекърша се, разстрѐя се, разклätя се (*за здраве и под.*): **jeho hlas se ~il** гласът му се прекърши, трѐпна; **mravně se ~it** деградирам нравствено

nalopotjit se, -ím se неск. и св. бѣхтам се/набѣхтам се, трѐпя се/нагрѐпя се

naloupjit, -ím св. нагрäбя, накрадä: **~ené zisky** печалби от грабеж

nalovjit, -ím св. (*со/сѐхо*) наловя (*нещо*)

nalož, -e ж. заряд: **výbušná ~** експлозив

nalozit, -ím св. 1. (*на со*) натовäря (*на нещо*): **~it zboží do vagonu, na loď** натовäря стѐка на влак, на кораб; **~it si pytel na záda** мѐтна чүвал на гърбä си; **~it vagon** натовäря вагѐн; **auto může ~it 5 tun** колäта мѐже да натовäри 5 тѐна 2. (*кѐти со; на коho со*) *прен. експр.* натовäря (*някого с нещо*): **~it žákům mnoho úkolů** натовäря учениците с мнѐго задäчи; **~it někomu deset měsíců** дрүсна на някого дѐсет мѐци

~injtřpřijít (тѐй) здравата го наложи, наби 3. (*со/сѐхо*) наслагам, слѐжа, сипя, дам (*нещо*) (*в голямо количество*): **~it dobytku** дам хранä на добитък; **~it si na talíř brambory** слѐжа си пълна чиния картѐфи; **~it uhlí do kamen** слѐжа вѣглища в пѐчката, напълня пѐчката с вѣглища 4. налѐжа, слѐжа за туршия; консервирам: **~it maso** налѐжа, насоля месѐ; **~it houby (do nálevu)** маринѐвам, налѐжа гѣби (*в маринäта*) 5. (*s kým, s čím jak*) постѣпя (*някак с някого, с нещо*); отнесä се (*някак към някого, към нещо*): **šetrně ~it s penězi** внимäтелно изразхѐдвам парй 6. *обикн. в счѐт.* **být (dobře, špatně) naložen** разг. в (добрѐ, лѐшо) настроѐние сѐм

namáčjet, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. 1. (*со*) потäпям, потопявам, натопявам, накисвам, намѐкрям (*нещо*) 2. (*коho*) *прен. разг. експр.* вѣвличам, накисвам, натопявам (*някого*): **~eli ho do té aféry** накисваха го (чѐсто) в тäя афѐра

namáčkja, -y ж. накисване, изкисване (*на пране*) **namáčkaný, -á, -é** натѣпкан, претѣпкан: **~á čekárna** претѣпкана чакäлня

namáčkat, -ám св. 1. (*со kam*) натѣпча, наблѣскам, набүтам, напѣхам (*нещо някъде*) 2. (*со čím*) претѣпча, претѣпля (*нещо с нещо*): **galérie byla ~ána** галѐрията бѐше претѣпкана 3. намäчкам, напpäва (*чрез мачкане, натискане*): **~at ze sněhu kouli** напpäва снѐжни тѐпки

namáčkat se, -ám se св. (*kam, kde*) натѣпча се, наблѣскам се (*някъде*)

namáčknout, -nu св. (*со kam*) натѣпча, напѣхам, наблѣскам (*нещо някъде*)

námahja, -y ж. усилие, напрежѐние, мѣка, труд: **tělesná, duševní ~a** физическо, психическо напрежѐние; **s ~ou překonat překážku** с мѣка, трүдно преодѐля препятствие; **všechna ~a byla marná** всички усилия бяха напräзни; **nestojí to za ~u** не си струва трудä

namáhat, -ám неск. (*коho, со*) напräгам, пресилвам, уморявам, преуморявам (*някого, нещо*): **~at oči** пресилвам, преуморявам очите си; **nesmí ~at nemocnou nohu** не бивä да натовäрва бѐлния крак; **mluvení nemocného ~alo** говоренето изморяваше бѐлния

namáhat se, -ám se неск. 1. трүдя се, работя (*мнѐго, напräгнато*); блѣскам се, трѐпя се, мѣча се, напräгам се 2. напräгам се, насилвам се, старäя се, стремя се, пpäва си трүд(ä): **ne~ejte se mu pomoci, je to zbytečné** не си правѐте трудä да му помäгате, излишно е

namáhavě нар. трүдно, тѣжко; с труд, с усилие, с мѣка

namáhavý, -á, -é трүден, мѣчителен, тѣжък, напräгнат, изморителен, изнурителен: **jít těžkým, ~ým krokem** вървя с тѣжка крачка, движа се с усилие

namalovat, -uji/разг. -uju св. 1. нарисүвам на привършване, на изчѐрпване; мälко остава от нѐщо: **jeho života bylo ~** мälко му оставаше да живѐе; **bylo ~, že neomdlela** тя за мälко не припадна; мälко остäна тя да припадне; **mít ~** вися на кѐсѐм; на тясно сѐм; намирам (*се*) в притеснѐно положѐние; **uzdravil se, ale měl ~** (тѐй) оздравя, но едvä отгървä кѐжата, но живѐгът му висѐше на кѐсѐм

namalovat, -uji/разг. -uju св. 1. нарисүвам

2. *експр.* изрисъвам, старателно изпиша (*букви и под.*) **3.** *прен.* обрисъвам, опиша **4.** намажа (*с боя*) **5.** *обикн.* **namal|ovat si** (*со*) гримирам си, изрисъвам си (*нещо*): **~ovat si rty rtěnkou** намажа, начервя си устните с червило; **~ovat si obočí** изрисъвам си веждите

namajnout se, -nu se *св.* **1.** (*коту*) ненадейно се появя (*пред някого*), изпрече се на пътя, пред очите (*на някого*); изскоча, изникна (*пред някого*): **vypřával se každého, kdo se mu ~nul** (*той*) разпитваше всеки, който му се изпречеше пред очите; **příležitost se ~ne** ще се удаде случай; **~nul se nový problém** (*изведнъж*) изникна нов проблем **2.** *безл.* **-ne se** (*коту*) хрумне ми, скимне ми, падне ми, слъчи ми се: **lid nešel v řadách, ale jak se mu ~nulo** хората не вървяха в редици, а както им падне, както им дойде, в безпорядък

namasír|ovat, -uji/razg. -uju *св.* масажирам

namastit, -ím *св.* намажа (*с мазнина, с крем и под.*): **~it boty** намажа обувки с маз; **~it si rozpukané ruce** намажа с крем напуканите си рѹци

~it si kapsu/kapsy *разг.* напълня си кесията, опарича се; облажа се

namátkou *нар.* наслѹки; както (*ми*) (по)падне; случайно, произволно: **~ vybrat** избира произволно, както ми (*по*)падне

namátkov|ý, -á, -é случаетен, произволен: **~á kontrola** произволна проверка

namáz|nout, -nu *св.* намажа (*леко*)

naměkko, na měkko *нар.* **1.** на мѹко, мѹко: **do-padnout po výskoku** ~ след скачане падна на мѹко **2.** *в съчет.* **vejce** ~ рѹчко (сварено) яйце

namel, -e/-u *м.* *бот.* мѹраво рѹгче (*Claviceps purpurea*): **sběr ~e** събиране на мѹраво рѹгче

namemor|ovat, -uji/razg. -uju *св.* наѹча наизѹст, наизустя, назѹбря

naměřit, -ím *св.* **1.** отмѹря, премѹря: **~it tři metry látku** отмѹря три мѹтра плат **2.** измѹря, отбелѹжа, установя (*чрез измерване*): **~it vysokou teplotu** измѹря висѹка температура

náměsíčníč|e, -e *ж.* лунатичка, жена-сомнамбул

náměsíčník, -a *м.* лунатик, сомнамбул

náměsíční|ý, -á, -é, řadko náměsíční|í, -í, -í лунатичен, сомнамбулски, сомнамбулен: **~ý člověk** лунатик, сомнамбул; **je ~ý** той е лунатик;

chodit jako ~ хѹдя като лунатик, като сомнамбул

na|měst, -metu *св.* наметъ (*по-големи количества смет*)

náměst|ek, -ka *м.* замѹстник: **~ek předsedy** замѹстник-председател; **~ek předsedy vlády** замѹстник министър-председател, вицепремиѹр; **~ek ministra** замѹстник-министър; **první ~ek (ministra)** пѹрви замѹстник-министър; **obchodní ~ek (ředitele)** замѹстник-дирѹктор по икономическата част, по икономическите въпрѹси

náměst|í, -í *ср.* площад

náměstičk|o, -a *ср.* *умал.* площадче, мѹлък площад

náměstkyn|ě, -ě *ж.* замѹстничка: **~ě ministra** замѹстник-министър (*за жена*)

námět, -u *м.* **1.** предложѹние, идѹя, проѹкт, инициатива **2.** тема, сюжет

námětov|ě *нар.* тематично, сюжетно; в тематично, в сюжетно отношѹние

námětov|ý, -á, -é тематичен, сюжетен: **~á příbuznost pohádek** тематична близост на приказки

námezdně *нар.* на надница, на акѹрд, на заробѹтка

námezdn|í, -í, -í, námezdn|ý, -á, -é **1.** надничарски, наѹмен: **~í pracovní síla** наѹмна работна рѹка; **~í/~é vojsko** наѹмна войска **2.** наѹмен: **~í smlouva** трѹдов дѹговор с определѹна надница

namích|at, -ám *св.* **1.** забѹркам, смѹся, пригѹтвя (*чрез разбѹркване, смесване*) **2.** *прен.* забѹркам: **kdo tu nepřijemnost ~al, ať to spraví** *прен. експр.* който е забѹркал тази каша, нека я оправи **3.** (*co/čeho do čeho*) примѹся, добавя, налѹя, сѹпя, слѹжа (*нещо в нещо*): **~ali mu jed do nápoje** сѹпаха му в чашата отрѹва; **~at vody do vína** налѹя вода във винѹ, смѹся винѹ с вода; **snad mi ne~al?** да не би да ми е слѹжил отрѹва?

namícháv|at, -ám *несв. многокр.* **1.** забѹрквам **2.** пригѹтвям (*чрез разбѹркване, смесване*); смѹсявам **3.** примѹсявам (*нещо с нещо*); сѹпявам, налѹвам, слѹгам (*нещо в нещо*)

namíř|it, -ím *св.* **1.** (*со; со паč, на коho*) насѹча (*орѹжие*) (*към нещо, към някого; срещу нещо, срещу някого*); прицѹля се, примѹря се (*в нещо, в някого*): **~it (pušku) na cíl** насѹча пушка към целта, прицѹля се в целта; **~it na terč** прицѹля се в мишенѹ **2.** (*na со, на коho*) обѹрна, устремя, насѹча, отправя (*нещо към нещо, към някого*): **~it objektiv na průvod** насѹча обектив(а) към манифестацията; **~it**

pohled na příchozí насòча, отправа поглед към приближаващите се; **má ~eno na černovlásky** *прен. експр.* пада си по черноко̀си (женѝ) **3.** (*со к̄ četи, proti četи*) насòча (*нещо към нещо, срещу нещо*), съсредоточа (*нещо върху нещо, към нещо*): **~it úsilí k splnění plánu** насòча, съсредоточа усилия към изпълнение на плана **4.** *обикн.* **-it (si to)** (*kat; kudy*) насòча се, отправа се, запѣга се, потѣгля, трѣгна (*някъде, на някъде*) ♦ **~it (si to) k lesu/lesem** отправа се към гората; **kam máš ~eno?** *разг.* къ̀де си се запѣтил? накъ̀де си трѣгнал?

namísto *предлог с род. разг.* намѣсто, вмѣсто **namít|at, -ám** *несв. (со proti četи)* възразявам (*на нещо*), оспорвам (*нещо*); изразявам несъгласие (*с нещо*), негодювам, недовòлствувам (*срещу нещо*): **stále něco ~á** постоянно възразява, постоянно изразява някакво несъгласие; **proti tomu nelze nic ~at** *срещу това нищо не може да се възрази*

namítka, -y *ж.* възражение; **mít ~y** имам възражения; **nemám ~y/námitek proti jeho osobě** нямам резерви спрямо неговата личност

namlát|it, -ím *св. 1.* навършѣ **2.** изпочу̀па **3.** (*коти*) *експр.* набѝя, натупам, нажу̀ля (*някого*): **~it někomu hubu** *грубо* разбѝя мутрата (*на някого*)

namlít, -melu *св. 1.* (*со/čeho*) смѣля, намѣля (*нещо*) **2.** *разг. експр.* надрѣнкам, наплѣщя, наприказвам, наговòря

namlouv|at, -ám *несв. 1.* (*коти со*) внушавам, наговàрям (*нещо на някого*); придумвам, заблуждавам (*някого*): **~al mu nesmysly** той му внушаваше разни глупости; **ne~ej si, že to zvládneš** не сѣ заблуждавай, че ще смòгнеш да направиш това **2.** (*со*) записвам (*нещо*), правя звукозапис (*на нещо*) **3.** (*коти ко̀хо*) запознавам, сватòсвам (*някого с някого*) **4.** *обикн.* **-at si (koho)** ухажвам (*някого*); запознавам се (*с някого*) (*с цел ухажване*)

namls|at, -ám *св. 1.* възбужда апетит, подмамя, привлека, съблазня *и прен.:* **vůně pečeně ho ~ala** миризмата на печено възбуди апетита му **2.** *прен.* разглезя, разгàля, приуча на лàкомства: **úspěchy ho ~aly** успехите го разглезиха

namls|at se, -ám se *св. 1.* разглезя се: **~at se prvnými úspěchy** разглезя се от първите успехи; **~al se lenošením** той се разглезил от бездѣлие, от мързелуване **2.** (*čeho*) найм се на лàкомства, приуча се на лàкомства

namluv|it, -ím *св. 1.* (*коти со*) наговòря, внуша (*нещо на някого*), убедя (*някого в нещо*):

nevěř ničemu, co ti ~í не вярвай на нищо от това, ко̀ето ще ти наговòрят; **~it někomu nesmysly** наговòря, внуша на някого глупости; **nedej si nic ~it!** не се оставяй да ти внушат нещо! **to mi ne~íš** не можеш да ме убедиш в това **2.** (*коти ко̀хо*) сватòсам (*някого за някого*), уредя работата, направа работата (*на някого за някого*), уговòря женѝтба (*с някого за някого*) **3.** (*со/čeho*) наговòря, наприказвам, изприказвам (*нещо*): **~il jí plnou hlavu** той ѝ наду главата с приказки; **mnoho toho ne~í** не è от приказливите **4.** запѝша, направа звукозапис: **~it (na desku) monolog** запѝша монолог (*на грамофонна плòча*) **5.** *в с̀чет.* **-it film** *разг.* озвуча (*с говор*), дублирам филм **6.** *обикн.* **~it si (koho)** *разг.* харèsам си, хвàна си (*някого*) за гадже, трѣгна (*с някого*); запозна се, завържа любовни отношения (*с някого*): **~it si děvče** запòчна да хòдя с момиче

namluv|it se, -ím se *несв. и св.* говоря много/наговòря се, приказвам много/наприказвам се **naml|uvy, -uv** *ж. мн. 1.* сгледя, сериòзно ухажване (*с намерение за брак*): **chodí na ~uvy** ухажва една девòйка **2.** *прен. експр.* пазарлѣци, договàряния: **~uvy politikù** *прен. експр.* договàряне, пазарлѣци на политици

namnoze *нар. книж.* предимно, в повечето слùчи, ч̀сто; повечето, много, някои; главно: **té chyby se ~ dopouštějí začátečníci** тази грешка допускат предимно начинаещи; **alej starých topolù, ~ poškozených bleskem** алѣя от старѝ тополи, много от които зас̀гнати от м̀лния

nam|oci, разг. namoct, -mohu/разг. -můžu *св.* изморя, изтощя, претовàря, преуморя: **~moci si nohy** преуморя, набѝя си (*от дълго ходене*) краката; **~mohl jsem si svaly** полùчих мускулна тр̀ска

nam|oci se, разг. namoct se, -mohu se/разг. -můžu se *св.* преуморя се, уморя се, изтощя се, съсия се

namoč|it, -ím *св. 1.* (*со do čeho*) потопя, натопя, нак̀сна (*нещо в нещо*): **~it prádlo** нак̀сна бельò

namočí, -í *нар.* ядовито, жл̀чно **2.** намòкря: **~it si vlasy** намòкря си косата **3.** (*koho do čeho*) *разг. експр.* натопя, в̀влека, заб̀ркам (*някого в нещо*): **je ~en do té aféry** той è зам̀сен, запл̀тен в тази а̀фера

namodrale *нар.* с̀нкаво, в̀зс̀ньо: **~ černý lesk** с̀нкавоч̀рен бля̀сък

namodral|ý, -á, -é с̀нкав, в̀зс̀йн

namodro, na modro *нар.* в с̀н цвят, в с̀ньо;

сйнѡ: **obarvít** ~ боядїсам в сїн цвѣт, в сїнѡ; **ryba** ~ *готв.* варѣна рїба, полята с оцѣт и водѣ (*за да получи синкав оттенѣк*)

namodřít, **-ím** *св.* насїнїя; слѡжа в сїнка

namodřovat, **-uji**/*разг.* **-uju** *несв.* насїнїявам; слѣгам в сїнка

namokáv|at, **-ám** *несв.* навлажнїявам се, напоїявам се, насїщам се (с дѣждѡвна водѣ), попївам (дѣждѡвна водѣ), подгїзвам: **~ání půdy** навлажнїяване, насїщане на пѡчвата (с дѣждѡвна водѣ)

namokl|ý, **-á**, **-é** мѡкрѣ, измѡкрен, влѣжен (от дѣжд), напоѣн (с дѣжд, с дѣждѡвна водѣ): **~é polní cesty** мѡкри от дѣжд пѣтища

namoknout, **-nu** *св.* намѡкрїя се, навлажнїя се (с дѣждѡвна водѣ): **~ly mu šaty** дрѣхите му се измѡкриха, прогїзнаха от дѣжда; **zkoušel, jak hluboko do půdy ~lo** тѡй проверяваше до каквѣ дѣлбочїна в пѡчвата е прѡнїкнала дѣждѡвната влѣга

namokro, **na mokro** *нар.* в мѡкро, вѣв влѣжно сѣстояние: **~ si natočit vlasy** навїя си косѣта влѣжна

namokřít, **-ím** *св.* намѡкрїя, навлажнїя, навкѣся **namokřiv|em** ♦ **byť** нарѡчок пїян сѣм

namont|ovat, **-uji**/*разг.* **-uju** *св.* монтїрам, по-стѣя; сглобїя

namořít, **-ím** *св.* **1.** бѣйцвам, намажа с бѣйц **2.** обработїя сѣс спеціална тѣчност: **~it osivo** обеззаразїя зѣрнѡ за посѣв

námořní, **-í**, **-í** мѡрски: **~í velmoc** мѡрска (велика) сїла

námořnick|ý, **-á**, **-é** мѡряшки, матрѡски: **~á modř** мѡрско сїнѡ

námořnictv|o, **-a** *ср.* **1.** сѣбир. мѡряци, слѣжещи вѣв флѡт **2.** (мѡрски) флот: **vojenské ~o** воѣнно-мѡрски сїли; **slouží u ~a** слѣжи вѣв флѡта

námořník, **-a** *м.* мѡряк, матрѡс

namot|at, **-ám** *св.* намѡтѣя, навїя

namotáv|at, **-ám** *несв.* намѡтѣвам, навїявам

namouduši, **namouvěru**, **na mou duši**, **na mou věru** *част.* ѣй-бѡгу, бѡга ми, казвам ти, повїявай

namožení|ý, **-á**, **-é** *разг.* пресїлен, преуморѣн, пренатовѣрен: **~ý sval**, **kotník** пресїлен, преуморѣн мѡскул, глѣзен

námraz|a, **-y** *ж.*, **námraz|ek**, **-ku** *м.* скреж; заледїяване по повѣрхност: **~a na letadle**, **na kůře stromu** скреж по самолѣт, по корѣ на дѣрвѡ; **pozor, tvoří se ~a!** внїмїние, їма полѣдица, заледїяване!

namrz|at, **-ám** *несв.* **1.** измрѣзвам, замрѣзвам

2. покрївам се сѣс скреж, сѣс лед; замрѣзвам, помрѣзвам; **odstranit ~ání ochranných skel** махна скрѣжа от предпѣзните стѣклѣ (на колѣ) **namrzl|ý**, **-á**, **-é** лѣко, частїчно замрѣзнал; премрѣзнал, измрѣзнал: **~é ovoce** премрѣзнали плодове

namrz|nout, **-nu** *св.* **1.** измрѣзна, замрѣзна, **namrzl|ý**, **-á**, **-é** мѣлчѣха, като че ли си бїяха глѣтнали езїци **2.** замрѣзна, полѣпя се, залѣпна от студ: **na větších ~l sníh** сняг бѣше полѣпнал и замрѣзнал по клѡните

namrzl|ý, **-á**, **-é** **vdn|á** **jako když ~í** всїчко вѣрвѣше като по водѣ, като по мѣд и мѣслѡ

nanáš|et, **-ím**, **3. мн.** **-ejl|-í** *несв.* **1.** (сѡ/ѣхо) надѡнасям, навнѣсям (*нещо*) **2.** (сѡ) натрѣпвам, наслѣгам, насѣбїрам (*на едно мѣсто*); издїгам, прѣвя (*могила*, *грамада*); накамарївам (*нещо*) **3.** (сѡ паѣ) нанѣсям (*нещо върху нещо*): **~et slabou vrstvou barvy, laku** нанѣсям тѣнѣк слѡй боя, лак

nand|at, **-ám** *св.* *разг.* наслѣгам, натѣрям, натрѣпам, наблѣскам, напѣлня: **~at věci do zásuvek** наслѣгам, наблѣскам рѣзни неѣя в чекмеджѣта; **~ala mu knedlíků plnou mísu** тѣ му напѣлни цїяла панїца с кнѣдли

nandáv|at, **nandav|at**, **-ám** *несв.* *разг.* наслѣгам, натѣрявам, натрѣпвам, напѣлвам, наблѣсквам **nanebevstoupen|í**, **-í** *ср.* *рел.* възнесѣние; в *сѣчет.* **Nanebevstoupení Páně** Вознесѣние Госпѡдне, Вознесѣние Хрїстовѡ, Спѣсовдѣн

nanebevzet|í, **-í** *ср.* *рел.* успѣние; в *сѣчет.* **Nanebevzetí Panny Marie** Успѣние Богорѡдїчно **nanejvýše**, *разг.* **nanejvýš** *нар.* **1.** нѣй-мнѡго, в краѣн слѣчай, нѣ повѣче от, сѣмо: **tři**, **~ čtyři roky** три, нѣй-мнѡго чѣтири годїни; **zůstanu tam ~ týden** ще остѣна там нѣ повѣче от една сѣдмица **2.** извѣнрѣдно, изключїтелно, максїмѣлно, крайно; вѣв вїсша стѣпен: **být ~ čestný** изключїтелно чѣстен сѣм

na|nést, **-nesu** *св.* **1.** (сѡ/ѣхо) надѡнесѣ, дѡнесѣ, натрѣпам, наслѣгам, насѣберѣ (*на едно мѣсто*); нанесѣ, навнесѣ (*нещо*): **~nést vodu/ vody** надѡнесѣ (мнѡго) водѣ; **~nést cihly na hromadu** натрѣпам, наслѣгам тѣхли накуп; **řeka ~nesla jemný písek na břeh** рекѣта нанесѣ на брега сїтен пїясѣк; **~nést (do bytu)** *разг.* дѡнесѣ, нанесѣ мрѣсотїя (вкѣщи) **2.** (сѡ) издїгна, натрѣпам, направа (*могила*, *купчина*, *грамада* и *под.*) **3.** (сѡ паѣ) нанесѣ (*нещо върху нещо*): **~nést slabou vrstvou barvy, laku** нанесѣ тѣнѣк слѡй боя, лак; **~nést světlo a stín** *прен.*

отразя светлите и тъмните страни, положителните и отрицателните страни

nanic нар. недобре, лошо: **dělá se mi ~ (od žaludku)** лошо ми е, не ми е добре (на стомаха); **dělá se mi ~ (z nějakého jednání)** прен. повдига ми се (от някаква постъпка)

nános, -u м. нанос, утайка, слой, наслояване: ~ **bahna a písku** нанос от кал и пясък; ~ **prachu na knihách** слодй прах върху книгите: **oprostit se od ~u minulosti** прен. книж. отърся се, избява се от наслояванията на миналото

nanos|it, -ím св. (co/čeho) надонеса, донеса (много); натрупам, нанеса (нещо): ~**it vodu/vody** надонеса, донеса (много) вода; ~**it kamení na hromadu** натрупам камъни накуп; ~**it do bytu bláto/bláta** нанеса, донеса въщи (много) кал; **ze zahrady se ~í** разг. от градината се нанася, ще се нанесе кал, боклук

nanos|it se, -ím se не св. и св. (čeho; s čím) наносвам се/нанося се, носья много, омръзва ми/омръзне ми, уморявам се/уморя се да носья (нещо): **těch šatů jsem se ~ila** наносих се на тази рокля; ~**it se se zavazadly** уморявам се/уморя се, омръзва ми/омръзне ми да носья багаж

nanovo нар. наново, отново

nánožník, -u м. детски кожен чувал за предпазване на краката от студ (в количка)

nanýt|ovat, -uji/разг. -uju св. (co) техн. занита (нещо върху нещо)

naobědv|at se, -ám se св. наобядвам се

naobtěž|ovat se, -uji se/разг. -uju se не св. и св. (koho) много, често досаждам/досадя (на някого); тормозя/изтормозя (някого): ~**al se sousedů** той много често досаждаше на съседите (с какво ли не)

naočk|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (co komu) заразя (някого с нещо) чрез инжекция: ~**ovat věžňům tyfus** заразя затворници с тиф чрез инжектиране 2. ваксинирам: ~**ovat děti** ваксинирам деца 3. (co nač) присадя (нещо върху нещо): ~**ovat očko na rostlinu** присадя пъпка върху растение 4. прен. внуша, втъпя, насадя: ~**ovat nesprávné názory** внуша, втъпя, насадя неправилни възгледи; ~**ovat falešnou morálku** насадя фалшив морал; ~**ovat dobrou náladu** създам (добро) настроение

naoko нар. привидно, наглед, на вид, на думи, външно, уж: **být ~ klidný** привидно, наглед, външно съм спокоен

naolej|ovat, -uji/разг. -uju св. намажа с масло, с мазна течност; смажа

naondul|ovat, -uji/разг. -uju св. ондулирам,

накъдря: **dala se ~ovat** тя се ондулира, отиде да я накъдрят

naopak нар. 1. наопаки: **dělá všechno ~** прави всичко наопаки 2. напротив, обратно: **neřikal jsem mu to, ~ radil jsem mu...** не му казах това, напротив, съветвах го...

naordin|ovat [-du-], -uji/разг. -uju св. мед. предпиша

naostro, na ostro нар. 1. в действителност, истински, направо в целта: **střílet ~** стрелям с бойни патрони; **několik zkoušek a pak už filmoval ~** прен. разг. няколко пробни снимки и той започна истинските снимки 2. решително, бързо, смело: **jít na zkoušku ~** прен. разг. отивам на изпит на късмет (без голяма подготовка)

naostř|it, -ím св. надостря, подостря: ~**it nůž** надостря нож; ~**it tužku** надостря, подостря молив

◆ **naostř|it**

naostř|ovat, -uji/разг. -uju не св. надострям, подострям

naotrav|ovat se, -uji se/разг. -uju se не св. и св. (koho čeho) разг. експр. досаждам/досадя (много често), дотягам/дотегна, омръзвам/омръзна, идвам до гуща/дойда до гуща (на някого, на нещо): **ten se nás ~uje** той много ни досажда; **idva ni/дойде ni do gúša** от него **nápad, -u** м. хрумване; (внезапно, неочаквана) мисъл, идея: **to je nápad!** експр. прекрасна идея! **èx, че хрумване! ani ~!** разг. и дума да не става!

napad|at, -ám I, не св. 1. кұцам, накуцвам: ~**at na jednu nohu** накуцвам с единия крак 2. (koho, co) нападам, атакувам (някого, нещо): ~**at rozsudek, rozhodnutí** юрид. оспорявам присъда, решение 3. третол. и безл. -**á** (koho, komu) хрумва ми, идва ми на ум; сещам се; минава ми през главата, през ума (за мисъл, идея и под.): **co tě/ti ~á!** експр. какво те прихваща! какво ти е хрумнало!

napad|at II, -ám св. изпопадам, нападам, падна, наваля: **květy ~aly na cestu** цветята нападаха, поръсиха се по пътя; ~**alo sněhu** безл. наваля (много) сняг, натрупа много сняг

napadáv|at, -ám не св. кұцам, накуцвам: ~**at na jednu nohu** кұцам, накуцвам с единия крак

nápadně нар забележимо, видимо, очевийно; необичайно, ярко, фрапантно, екстравагантно

nápadnice, -e ж. 1. поклонничка, ухажорка; канديدатка (за омъжване) 2. претендентка

nápadníček, -ku м. рубрика „полезни съвети“ (във вестник)

nápadník, -a м. 1. поклонник, ухажор; кандидат (за женитба) 2. претендент и прен.

нападнаост, **-i** жс. очебийност, фрапантност, екстравагантност

напад|nout, -nu св. **1.** нападам, навала, падна, натрупам: **~lo sněhu** безл. падна, навала, натрупа сняг **2.** стъпя тежко: **~nout na jednu nohu** стъпя, пренесà тежестà си на единия крак **3.** напада, атакувам: **letecky ~nout město** извършва въздушно нападение над град; **ostře ho v kritice ~l** той го напада остро в критиката си; **~nout rozsudek, rozhodnutí** юрид. оспоря присъда, решение **4.** напада, обзема: **~nout nákazou** заразя; **~l mě kašel, hlad, úzkost** ряд-ко започнах да кашлям, да чувствам глад; обзема ме тревога **5.** (кого, коту) (за мисъл, идея и безл.) хрумне ми, дойде ми на ум, мине ми през главата, през ума; сèтя се: **~lo ho/mu nové řešení otázky** хрумна му, дойде му на ум ново решение на въпроса; **~la ho/mu zapomenutá píseň** той се сèти за една забравена песен; **ani ve snu mě/mi ne~lo, že přijedeš** дори и насън, дори и през ум не ми е минавало, че ще пристигнеш; **ani mě/mi ne~ne** разг. експр. и през ум няма да ми мине да направя това

нападн|ý, -á, -é забележим, очебиен, ярък, необичаен, подчертан; фрапантен, екстравагантен, хвърлящ се на очи, правещ впечатление; поразителен, удивителен: **příliš ~é barvy** прекалено ярки цветове; **~á veselost bez příčiny** необичайна безпричинна веселост; **je ~né, že...** прави впечатление, че ...; **~ý rozdíl** очебийна разлика; **~á podobnost** удивителна прилика

напад|rť, na padrť нар. експр. само в съчет. **rozbit ~ a)** направа, разби на пух и прах: **~rozbité fašistické armády** разбити на пух и прах фашистки армии **б)** направа на сол, счупя на парчета; **rozbil mísu ~** (той) направи паницата на сол, счупи паницата на парчета; **být ~** счупен съм на много дребни парчета: **váza je ~** вазата стана на сол

напáječ, -e м. **1.** одуш. пояч; човек, който пои, който утолява жажда **2.** неодуш. техн. фидер, питател; захранващ кабел: **~ parního kotle** питател на парен котел

напáječ|ka, -u жс. **1.** сел. стоп. пойлка: **samočinná ~a (pro dobytek)** автоматична пойлка (за добитък) **2.** техн. помпа (за подаване на вода, масло)

напájedl|o I, -a ср. водопой; място, корито за водопой; пойлка

напájedl|o II, -a ср. техн. поялник: **elektrické ~o** (електрически) поялник

напáj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. **1.** (кого) поя (някого), давам (на някого) да пие **2.** (со) техн.

захранвам, свързвам, включвам (нещо): **~et kotle vodou** захранвам котли с вода

напá|jit, -ím св. експр. **1.** (кого) измамя, изиграя (някого): **dát se ~it hladkými řečmi** остава се да ме измамят със сладки приказки: **~it někoho na váze zboží** ударя някого в кантара **2.** (кого, со) ударя силно (някого, нещо): **~il ho přes záda** той го удари, шибна по гърба с пръчка; **~it míč raketou** отбля топката с ракета **напá|jit se, -ím se** св. експр. излъжа се, измамя се: **podruhé se už ne~ím** друг път вече няма да се остава да ме измамят, да ме изиграят; друг път няма да се излъжа

напá|jovat, -uji/разг. -uju нескв. разг. експр.

1. (кого) мамя, лъжа, изигравам (някого)

2. удрям силно; отбивам (топка)

напárfém|jovat, -uji/разг. -uju св. напарфюмирам, парфюмирам

напá|řit, -ím св. **1.** напаря: **~it látku** леко изглежда плат през мокра кърпа; **~it si nohy** напаря си краката **2.** (коти со) разг. експр. лепна, друска (нещо на някого) (глоба, наказание и под.)

напá|řovat, -uji/разг. -uju нескв. паря, напарвам **напá|řit** нар. експр. напаря

нагледам се, налюбувам се на някого

напá|st se, -pasu se св. **1.** напаса се **2.** прен. наслажда се, налюбувам се: **~pásl se na jeho rozpacích** той се наслади на смущението му; той злорадстваше, като гледаше смущението му **напá|st|jovat, -uji/разг. -uju** св. намажа с паста, с крем за обувки, с паркетин и под.: **~ovat si boty** намажа си обувките с паста, с крем за обувки

напá|péci, разг. napéct, -peču/книж. -peku св. (со/чеho) напекà (нещо)

напá|ch|jovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (со до чеho) натъпча, напъхам, наблъскам (нещо някъде): **~ovat vědomosti do hlavy** прен. натъпча в главата си знания **2.** (со čím) натъпча, напълня, наблъскам (нещо с нещо)

напá|ť|í, -í ср. **1.** напрежение, вълнение, нетърпение: **naslouchat něčemu s ~ím** слушам нещо напрегнато, в напрегнато очакване; **udržovat v ~í** държã в напрежение **2.** техн. напрежение; налягане: **mechanické ~í** физ. механическо напрежение; **~í plynu, páry** налягане на газ, на пара; **~í lana, nosníku** опън, опънно напрежение на въже, на трегер; **nízké, vysoké ~í** електр. ниско, високо напрежение **3.** напрегнати, изострени отношения; напрежение, противоречия, разпри: **mezinárodní ~í** международно напрежение; **~í mezi rodiči a dětmi** противоречия между родители и деца

nápěv, -u *м.* мелодія (на вокално изпълнение), напєв: **slova a ~ písne** думи и мелодия на пєсен
napevno, na pevno *нар.* здраво, твърдо, увєрено, сигурно, категорично: **smluvit něco ~** твърдо уговоря

napich|at, -ám *св.* 1. (*кого на со*) набодà, набуча, забодà, прободà, намұшкам (*някого с нецо, на нецо*): **~at nepřítelè na kopí** намұшкам, прободà врага с копие 2. (*со до єeho*) набодà, забодà, набуча (*нецо на нецо*): **~at špendlíky** набодà карфици 3. (*со/єeho*) продұпча, надұпча, пробия (*нецо*): **~at do papíru dírky/dírek** надұпча хартия; пробия в хартия (много) дұпки
napicháv|at, -ám *несв. многокр.* 1. забòждам, набòждам 2. пробòждам, намұшкавам 3. пробивам, продұпчвам, надұпчвам

napich|nout, -nu *св.* набодà, забодà
napich|nout se, -nu se *св.* набодà се, забодà се
napich|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* набòждам, забòждам

napíno *нар. разг. свєчат* ♦ **mít-(sprac)**
 ймам много спєшна, бърза, припряна работа; бързам да свєрша работата

napil|ý, napit|ý, -á, -é пийнал, лєко пийн
napínáč|ek, -ku *м.* кабърче
napínák, -u *м.* обтегàч; скòба, приспособлєние за опъване: **upevnit linoleum ~у** закрепя линолеума с обтегàчи

napín|at, -ám *несв.* опъвам, обтягам, разпъвам, напъгам, напъвам: **~at svaly** напъгам мұскули; **~at zrak do dálky** напъгам взòр в далечинàта; **~at poslouchàče** държà слушателите в напрежєние; **ne~ejte nás!** не дразнєте любòпитството ни! не нй дръжете в напрежєние!
napín|at se, -ám se *несв.* опъвам се, обтягам се, напъгам се

napínavě *нар.* увлекàтелно, занимàтелно, интересно: **~ vypravovat** разказвам така, че държà в напрежєние

napínav|ý, -á, -é напргнат; изпълнен с напрежєние; кòйто държи в напрежєние; увлекàтелен, интересен: **~ý sportovní zápas** напргнато, оспòрвано спòртно състєзàние

nápis, -u *м.* нàдпис: **náhrobní ~** надгрòбен нàдпис; епитàфия

napít se, -piji se/разг. -piju se *св.* 1. (*єeho*) пия, пийна, отпия (*нецо*): **~pít se mléka, vody** пия, пийна мляко, вода; **~pít se z poháru** пия, пийна от чàша; **~pít se na zdraví někoho** пия за здравето на някого; пия, вдигна наздравица в нєчия чєст; в съчет с глаголите **dát, dostat, nechat** без възвр. местоим.: **dej mi ~pít** дàй ми да пия; **dostat ~pít** полұча нєщо за пиене; дадàт

ми да пия; **nenechat někoho ~pít** не оставя някого да пие, не дàм възмòжност на някого да пие ♦ **jdout napít se**

plívá do studny, z které se ~pil плїє в паницата, от която е ял; проявява неблагода̀рност; **naše kráva se ~pila z vaší louže** мòя мàйка и нєгова на една рекà са си прàли ризите (*за далєчно роднинство*) 2. (*єeho*) пия много, довлекà ♦ **umět pít se**

много ме измъчи, тòй д̀лго ме измъчваше; кòлко ми е пил кръвчицата тòй 3. напия се, пийна си (*алкохолно питие*): **rád se ~pije** тòй обича да пие; напыва се; **na to se musíme ~pít** трябва да пием, да си пийнем по тòзи слұчай; товà трябва да се полєе 4. (*čím*) напòя се, просмұча се (*с нецо*): **pole se ~pila vláhou** нивята се напòйха с влàга; **štětec ~pitý barvami** чєтка, напòена с бой

napjatě *нар.* 1. внимàтелно, с напргнато внимàние: **~ poslouchat** слұшам внимàтелно 2. напргнато, с напрежєние: **~ čekat** чàкам с напрежєние

napjat|ý, -á, -é 1. обтєгнат: **~é lano** опънато въжє 2. *прен.* напргнат, съсредоточєн, усилен, изòстрен: **~á pozornost** напргнато, изòстрено внимàние 3. *прен.* напргнат, обтєгнат: **~é poměry** обтєгнати отношєния, напргнатà обстанòвка; **~á mezinárodní situace** напргнато междунарòдно положєние

naplano *нар.* напразно, напұсто, безсмислено
naplán|ovat, -uji/разг. -uju *св.* планирам, запла̀нирам, вклұча в плàна

náplast, -i *ж.* 1. лейкоплàст: **lepivá ~** мед. пластир 2. *мед.* лàпа: **salicylová, hořčičná ~** салицилова, синàпена лàпа

napřávit ♦ **оживити**
 каквò да се прàви; **nic** ~ няма каквò да се прàви, нищо не мòже да се направи; **málo** ~ няма смйсьл, безполєзно е

naplavenin|a, -y *ж.* нàнос, тиня: **~a klevet, zklamání** *прен.* блàто, нàнос от клеветй, разочаровàния

naplav|ít, -ím *св.* нанєсà, довлекà: **voda ~ila na břeh bahno** водàта изхв̀рли тиня на брегà

naplavovac|í, -í, -í кòйто нòси нàноси; чрєз кòйто се нòсят нàноси

naplavovan|ý, -á, -é нàносен: **~á hráz** нàносна стенà, нàносен бєнт

naplav|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. нанàсям, довлїчам, изхв̀рлям 2. *техн.* прехв̀рлям зємна мàса с помощтà на направлявана струя вода

nap|lést, -pletu *св.* 1. (*со/єeho*) наплєтà (*много*) 2. (*со к єemu*) наплєтà, надплєтà, уплєтà

(нещо към нещо, на нещо); наплетà (нещо на нещо): ~**plést rukáv** наплетà рѣкàв; ~**plést límec ke svetru** наплетà якà на пулòвер; ~**plést roztrhané chodidlo u punčoch** наплетà скѣсано стѣпàло на чорàпи

naplét|at, разг. **naplít|at**, -ám неск. 1. наплитам 2. надплитам, наплитам

naplít, -plíj|разг. -plíju, napliv|at, -ám св. (кат, kde) наплѣя, оплѣя (нещо), плѣя (някъде, на нещо): ~**plít na podlahu** наплѣя пòда, плѣя на пòда, оплѣя пòда; ~**plít někomu do obličejе** плѣя в лицето на някого; ~**plít na svou lepší minulost** прен. експр. плѣя на добрòто си минало

naplň, -ně ж. 1. пълнѣж, съдържãние; плѣнка: ~**ň propisovací tužky** пълнител на химикалка; **dort s ořískovou ~ní** торта с лѣшников пълнѣж; ~**ň plynu v žárovice** съдържãщи се в електрическа крушка гàз; ~**ň žil, žaludku, střev** мед. съдържãимо, съдържãние на вѣни, стомàх, червã; ~**ň kyslíkové bomby** техн. съдържãние на кислородна бутилка 2. прен. съдържãние: **myšlenková ~ň** идейно съдържãние; **pracovní ~ň dne** работна програма на деня; ~**ň lidského života** смисъл на човѣшкия живòт 3. заряд: **trhací ~ň** взривен, експлозивен заряд

naplněn|í, -í ср. 1. напълване, изпълване 2. изпълнение, осъществяване, задоволяване, удовлетворяване: ~**í zájmů** задоволяване на интереси

naplnít, -ím ср. 1. напълня, изпълня: **dobře ~ěný život** съдържãтелен живòт 2. изпълня, осъществя, задоволя, удовлетворя: ~**it odkaz** изпълня, осъществя завет; ~**it spravedlnost** раздãн правосъдие; ~**it zákon** изпълня закон

naplnít se, -ím се св. 1. напълня се, изпълня се: **když se ~ily její dny, narodilo se jí dítě** прен. книж. когàто изтечѣ срòкът, когàто дòйде време, роди ѝ се дете 2. рядко книж. осъществя се, сбѣдна се, реализирам се: **osud se ~il** писаното се сбѣдна

naplno, на plno нар. 1. напълно, докрай, изцяло: **otevřít kohoutek ~** отвòря крãнчето докрай; **zásah ~ pumou těžké ráže** прãко попадѣние на бòмба от голям калибър 2. в пълнен хòд, с всичка сила: **pustit motor ~** пусна мотòр на пълни оборòти; **stroj jede ~** машината работи с пълна мòщност 3. откровѣно, открито, съвсѣм свободно: **říci ~** кажа нѣщо направо, без заобикалки

napln|ovat, -uji|разг. -uju неск. изпълвам се, сбѣдвам се, осъществявам се, реализирам се

naplocho, на plocho нар. откѣм плòската страна: **položít ~** слòжа нѣщо откѣм плòската страна

nap|nout, -nu св. 1. опѣна, обтѣгна, разпѣна 2. напѣгна, изòпна: ~**nout svaly** напѣгна мускули ♦ ~**noutuši** изòстриуши: **jatý jako struna** изòпнат катò струна 3. напѣгна: ~**nout vůli** напѣгна вòля; ~**nout zvědavost** изòстрия любопитство; ~**nout trpělivost** повишã, укрепя тѣрпѣнието си 4. (koho) заинтригувам, заинтересувам, развълнувам (някого)

nap|nout se, -nu se св. опѣна се, напѣгна се

napo|čítat, -čítám, napo|číst, -čtu св. преброя, изброя: ~**číst dvě stě přítomných** преброя двѣста присѣстващи; **tisíce mrtvých ~čteno po boji** след бòя мѣртвите наброяваха хиляди; ~**čítali/~četli mu velkou úratu** напѣвиха, изчислиха, написаха му фактура за неочãквано голямасмѣта ♦ **byl tu pět, nežystřil do tří, pět/do pěti ~čítal** докато пребройш до трѣ, и тòй се вѣрна; тòй се вѣрна много скòро

napodiv, на podiv нар. книж. чудно, за учудване, удивително, изненадващо: **přízřusobil se svému okolí až ~** тòй удивително се приспособи към свòето обкрѣжение

napodoben|a, -y ж. подòбие, имитация, кòпие: ~**a obrazu** кòпие на картина; ~**a kůže** имитация на кожа

napodobitel, **napodobovatel**, -e м. 1. епигòн, подражãтел: **básníkovi ~é** подражãтели на поет 2. имитатор, подражãтел: ~**hlasů** имитатор на гласовѣ

napodobiteln|ý, -á, -é кòйто мòже да бѣде имитиран, наподобяван; повторим: **těžko, lehce ~ý** трóдно, лесно поддаващ се на подражãние

napodob|it, -ím неск. (koho, co) имитирам, наподобявам (някого, нещо); подражãвам (на някого, на нещо): ~**il podpis vedoucího** тòй имитира пòдписа на началника; **svádí to k snadnému ~ení** товã изкушãва да бѣде имитирано; ~**it šaška** прãвя се на пãлячо, на шут

napodobivost, -i ж. способност, склòнност към подражãние, имитиране, наподобяване

napodobiv|ý, -á, -é 1. подражãващ; кòйто мòже лесно да подражãва: ~**é dítě** дете, което подражãва 2. подражãтелен: ~**á schopnost** способност за подражãние

napodobně нар. подòбно (в отговор на пожелание): **dobré chutnání!** – ~ разг. добѣр апетит! – подòбно

napodobovac|í, -í, -í кòйто се отнãся до имитиране, наподобяване, подражãване: ~**í schopnost** способност за имитиране, за подражãване

napodob|ovat, -uji|разг. -uju неск. (koho, co) имитирам, наподобявам (някого, нещо); подражãвам (на някого, на нещо): ~**ovat něčí**

- chování** подражавам на държанието на някого; **~ovat nadutce** държам се като надмънен човек, държам се надмънено
- napohlavk|ovat, -uji/разг. -uju** св. (коти) напляскам, набия, нашляпам (някого), ударя плесници (на някого): **dostal od něho ~ováno** напляскан бе здраво от него
- napohled, na pohled** на вид, наглед, външно, привидно: **~ klidný, vnitřně rozervaný** външно спокоен, а вътрешно (раз)тревожен
- nápoj, -e** м. питие, напитка: **šumivý** ~ газирано питие
- napojit I, -ím** св. (кого čím) напоя (някого с нещо), дам (на някого нещо) да пие: **tele se ~ilo mlékem** телето се насука с мляко; **byl nasycen a ~en** той яде и пи до насита
- napojit II, -ím** св. (со pač) 1. включва (нещо в нещо, към нещо), свързва (нещо с нещо): **~it elektromotor na síť** включва електромотор към мрежата; **~it potrubí na nový zdroj** свързва тръбопровод с нов източник 2. свързва, съединя, запоя (нещо с нещо): **~it dva vodiče** свързва два проводника
- napojit se, -ím** св. (pač) присъединя се (към нещо), включва се (в нещо, към нещо), свързва се (с нещо)
- napojovat, -uji/разг. -uju** не св. (со pač) включвам, съединявам, свързвам, присъединявам (нещо в нещо, към нещо)
- napojovat se, -uji/se/разг. -uju se** не св. (pač) присъединявам се (към нещо), включвам се (в нещо), свързвам се (с нещо)
- nápojov|ý, -á, -é** който се отнася до напитки, до питиета: **~ý průmysl** производство на напитки; **~ý lístek** лист с напитки (в ресторант)
- napolíčk|ovat, -uji/разг. -uju** св. (коти) напляскам (някого), ударя (на някого) плесници: **nejraději by si byl ~oval** идеше му да се напляска
- napolo** нар. 1. наполовина, полъ-: **oči ~ otevřené** полуотворени очи; **~ vážně** полусериозно; **říkat něco** ~ не се доизказвам, казвам нещо с недомлъвки 2. почти: **~ utopený** почти удавен; **být ~ mrtev strachy** беше ни жив, ни умрял от страх
- napolou** предлог с род. стар. и диал. насред, в половината на: **~ cestu** насред пътя
- napolovic, na polovic** нар. 1. наполовина, на две равни части: **rozdělit** ~ разделя наполовина 2. наполовина, полъ-, почти: **je to jen ~ pravda** това е вярно само наполовина, отчасти; това е само половината истина
- napomáh|ovat, -uji/разг. -uju** св. намажа с помада, с козметично масло, с крем
- napomáh|at, -ám** не св. (коти, četu) помагам, подпомагам (някого с нещо); спомогавам, ефикасен съм (при нещо); допринасям, оказвам съдействие, съдействам, давам възможност (за нещо)
- napome|nout, -nu** св. (кого; кого k čemu) направя белешка, забелешка, предупреждение, напомя (на някого за нещо); предупредя (някого за нещо): **rozhodčí ~nul hráče pro tvrdou hru** съдията направи предупреждение на играча за твърда игра; **žák byl ~nut z matematiky** ученикът получи за срѝка забелешка по математика
- napomenutí, -í** ср. забелешка, наставление, обръщане на внимание: **otcovské ~í** бащинско предупреждение, наставление
- napomín|at, -ám** не св. (кого - вин.; кого k čemu) обръщам внимание, правя (на някого) забелешка, предупреждение; предупреждавам (някого); напомям (на някого за нещо): **~at ke klidu** предупреждавам, напомям да се пазя спокойствие
- napomínavě** нар. предупредително, предупреждаващо, заплашително: **zvednout ~ ukazovácěk** вдигна предупредително, предупреждаващо прѝст
- napomínav|ý, -á, -é** предупредителен, стрѝг: **~ý tón řeči** предупредителен тѝн; тѝн, с който се прави белешка
- napo|moci, разг. napo|moct, -mohu/разг. -můžu** св. (коти; коти k čemu) помогна (на някого за нещо); подпомогна (някого за нещо), спомогна, окажа съдействие, съдействам (на някого за нещо), допринеса (за нещо), улесня (някого): **~moci něčí paměti** припомяна на някого
- nápomoc|ný, -ná, -né** обикн. в съчет. **být ~en** (-; коти čím) в помощ, в услуга, на разположение съм; помагам (на някого с нещо)
- napoprvé, naponejprv** нар. разг. от първия път, в самото начало: **mít hned ~ štěstí ve hře** още от началото имам късмет в играта; **pokus se podařil hned** ~ опитът излезе успешен още от първия път
- nápor, -u** м. напор, натиск, атака, пристѝп: **mocný ~ hráčů na branku** мощна атака на играчите към вратата; **~ choroby** пристѝп на болест; **čelit ~u** противостоя, устоявам на напор
- naporuč|it, -ím** св. (коти со) наредя, заповядам, порѝчам, предпѝша (нещо на някого)
- napořád** нар. наред, подрѝд, един след друг; без изключение; безразборно: **kácet stromy** ~ сека дървета наред

naposled(y) *нар.* **1.** последния път, миналия път: **kdy jsme se viděli ~?** кога се видяхме за последен път? **2.** за последен път (и никога вече); веднъж завинаги: **poprvé a ~** за пръв и последен път; **padl a vydechl ~** той падна и издъхна; **už jsem tam byl ~** там повече няма да стъпя **3.** накрая, най-после; в заключение: **~ se dostavil řečník sám** най-после дойде и самият **nejlépe** най-добре, най-много се смее този, който се смее последен

nechat *нар.* **~** предам, остава на произвола: **nechat ~ osudu** остава на произвола на съдбата

napouštět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв. 1. (co kam)* пускам (нещо) да тече (в нещо): **~ět vodu do vany** пускам (да тече) вода във вана **2. (co; co čím)** пълня (нещо с нещо): **~ět vanu vodou** пълня вана с вода **3. (co čím)** импрегнирам, насыщам, намазвам (нещо) (с попиращо вещество): **~ět šípy jedem** намазвам стрели с отрова; **~ět dřevo fermezí** намазвам дърво с безир

náповěd', -di *ж.* **1.** намек, загатване; знак: **poezie plná ~dí** поезия, изпълнена със символи **2.** суфлиране: **hrát, mluvit bez ~dí** играя, говоря без суфлиране

náповědja I, -y *м.* **1.** подсказвач: **dělat ~u při školním zkoušení** подсказвам на изпит в училище **2.** суфльор

náповědja II, -y *ж.* **комп.** меню „хелп“

napovědět, -vím, 3. мн. -vědí *св. 1. (komu co)* загатна, намекна, спомена, подметна (на някого за нещо): **~věděl, ale nedopověděl** той намекна нещо, но не се доизказа; **její pohled ~věděl, že ho má ráda** *прен.* погледът ѝ подсказва **mudlákův lupému dolož, hloupého kopni, trkni** умният ще разбере от поглед, глупавият – от тояга **2. (komu co)** подсказва (нещо на някого): **~vědět (sousedovi) výsledek** подсказва отговора (на съседа си)

napovíd|at I, -ám *св. 1. (komu co)* наговоря, наприказвам, надрънкам (нещо на някого): **co vám všechno ~al?** каквò (толькова) ви наприказва, надрънка? **2. (čeho)** изприказвам, разprávя (много неща): **~ali jsme toho spolu dost** добре се наприказвахме, наприказвахме се до насита; разказахме си много неща

napovíd|at II, -ám *несв. 1. (komu co)* загатвам, намеквам (на някого за нещо): **všechno ~á tomu, že...** всичко говори за това, че... **2. (komu co)** подсказвам (нещо на някого): **ve škole**

ne~ej! не подсказвай в училище! **3.** суфлирам: **~á v divadle** суфлира в театъра, суфльор е **napovíd|at se, -ám se** *несв. и св.* разказвам/разкажа (много, често): **co se ~al povídek** колко приказки е разказвал/разказал

napovrch *нар.* външно, на вид, наглед

naprac|ovat, -uji/разг. -uju *св.* отработя

napracová|at, -ám *несв.* отработвам: **~at volno** отработвам почивни дни

naprac|ovat se, -uji/se/разг. -uju se *несв. и св.* работя много/наработя се: **už se za život něco ~oval** не малко е работил до сега в живота си **naprask|lý, -á, -é** пукнат, леко счупен: **~á sklenice** пукнатата чаша

naprask|nout, -nu *св.* пукна се; леко се счупя: **~nutí lebeční kosti** пукване на черепна кост

napráš|it, -ím *св. 1.* вдигна прах: **co ta auta ~í!** колко прах вдигат тези коли! **2.** напраша, покроя с прах: **na skřini je ~eno** гардеробът е прашен, покрит с прах

napráš|it se, обикн. безл. -í se *св.* напада прах, напраши се: **~ilo se mu do očí** напрашиха му се очите, прах засипа очите му

náprav|a I, -y *ж.* поправка, оправяне, коригиране, подобряване, усъвършенстване: **~a nedostatků** преодоляване на недостатъци, слабости; **~a škod** компенсиране на щети **náprav|a II, -y** *ж. техн. ос.* **přední, zadní** ~a предна, задна ос

naprav|it, -ím *св. 1. (co)* оправя, намества, изправя (нещо): **~it vymknutou nohu** намества изкълчен крак; **~it někomu hlavu** *прен.* вразумя някого **2. (co)** поправя, изправя, коригирам, преодоля, подобря, компенсирам (нещо): **~it chyby** поправя грешки; **~it nedostatky** преодоля слабости; **~it škody spáchané válkou** отстраня щетите, нанесени от войната; **~it si špatnou náladu** оправя си лошото настроение **3. (koho, co)** вкарам в пътя, оправя някого; направи (някого, нещо) добър, по-добър; накарам (някого) да се поправи: **~it uličníka** вкарам в пътя уличник

naprav|it se, -ím se *св.* стана по-добър, поправя се, вляза в пътя: **už se ~il v chování** той вече поправи, подобри държанието си

nápravně *нар.* изправително, възпитателно, положително; в по-добра, в положителна насока: **působit ~** оказвам положително въздействие

nápravn|ý, -á, -é който се отнася до поправяне, изправяне, подобряване, изменение в по-добра, в положителна насока; възпитателен, положителен, изправителен: **~ý smysl trestu**

възпитателно значёние на наказáние; ~é **opatření** исправителна мярка; ~ý **tělocvik** физ-култ. исправителна гимнастика

napravo нар. надясно, вдясно, отдясно

naprav|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (со) опрáвам, намéствам, изпрáвам (нещо): ~ovat **někomu hlavu** прен. вразумявам някого 2. (со) по-прáвам, изпрáвам, коригирам, преодолявам, компенсирам (нещо) 3. (кого, со) накарвам (някого) да се поправи; прáвя (някого, нещо) по-добър, по-порядъчен; вкарвам в пътя (някого)

naprav|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. стáвам по-добър; поправам се; влизам в пътя

naprázdno, na prázdno нар. напразно, безцелно, безрезултатно, без полза: **běhat ~ po zahradě** тичам безцелно по градината; **stroj běží ~** машината работи на празен ход; **sedět ~** седя със скръстени ръце; **rtý se pohybuji ~** устните **остана с празни ръце**

naprosto нар. напълно, съвсём, съвършено, абсолютнo, изцяло, категорично: **člověk ~ poctivý** напълно, абсолютнo честен човек; ~ **odchylný názor** съвършено различно мнёние; **to je ~ správné** това е съвсём правилно; **jste spokojen?** – ~ доволен ли сте? – напълно; ~ **ne** съвсём не, никак

naprost|ý, -á, -é пълнен, абсолютен, категоричен, безусловен: ~á **většina** пълно, абсолютнo болшинство, мнозинство; преобладаващо мнозинство; ~é **vítězství** пълна, категорична победа

naproti I нар. насреща, отсреща: **bydlí ~** живее насреща, отсреща; **jít někomu ~** тръгна да посрещна някого

naproti II предлог с дат. 1. срещу: ~ **divadlo** срещу театър; **seděli ~ sobě** седяха един срещу друг 2. спрямо, в сравнение с: **ty jsi ~ mně vyžle** в сравнение с мен ти си едно недоносче, ти си много слаб 3. противно на, обратно на: ~ **očekávání to přiznal** противно на очакванията той си призна

náprsenk|a, -y ж. нагръдник

náprsn|í, -í, -í който е на гърдите; гръден, нагръден: ~í **kapsa** въгрешен джоб; ~í **taška** портфейл; ~í **brnění** брөня (на гърдите)

náprst|ek, -ku м. 1. напръстник 2. експр. напръстник, малка съдинка: **vypít ~ek rumu** изпия **малка**

здравето му е много крехко

náprstník, -u м. бот. напръстник (Digitalis)

naprš|et, обикн. безл., по-рядко третол. -í св. **Клеменц**

nebude bláto); až ~í (a uschne) разг. експр. на кукво лято 2. напада (цвет, шума и под.)

napřah|at, -ám, napřah|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) замáхвам, посягам, (с нещо); протягам, вдигам (нещо): ~at **meč, hůl na někoho, proti někomu** замáхвам с меч, с тояга срещу някого; ~at/~ovat **ruku po nečem** посягам към нещо, протягам ръка към нещо; ~ovat **ruku k ráně** вдигам ръка да удáря; посягам, замáхвам да удáря (с ръка); ~ovat **zbraň proti někomu, na někoho** насочвам, вдигам оръжие срещу някого; посягам с оръжие срещу някого

napřah|at se, -ám se, napřah|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. посягам, замáхвам, протягам ръка: ~at **se k ráně** замáхвам (да удáря), посягам (да удáря)

napřáh|nout, -nu св. (со) замáхна, посегна (с нещо); протегна, вдигна (нещо): ~nout **ruku na někoho** вдигна ръка срещу някого

napřáh|nout se, -nu se св. замáхна, посегна, вдигна (ръка): ~l **se bičem po koních** (той) замáхна с бича по конете

napřed нар. 1. отпред, напред (пространствено): ~ **šel praporčík** най-отпред вървеше знаменосец; **postavil se ~, aby viděl** (той) за-

отварям си очите на четири 2. най-напред, най-пръво

potom se platí най-напред работата, после плащането 3. преждевременно, в аванс (за време): **dostat plat ~** получа заплата в аванс; **hodiny jdou ~** часовникът избързва, часовникът е напред

napřesrok нар. догодина, през следващата година

napříč I нар. напръко, напреки, накриво, изкосо: ~ **přeskrtnutý** зачеркнат; **stát ~** стоя косо, на **мръвката път прáвя; не прáвя зло на никого; má hubu ~** много е бърбив(а), хлевоуст(а); много приказва

napříč II предлог с твор., малко остар. и с род. напръко (през), напреки (през); през: **cestovat ~ Evropou** пъгувам от единия до другия край на Европа, през цяла Европа; **šli ~ vesnice** вървяха напръко през селото

například, na příklad нар. напръимер

napřím|it, -ím св. 1. изпрáвя (нещо свито, превито); изпъгна, опъгна: ~it **záda, hřbet a)** изпрáвя гръб, гръбнак б) прен. добия (отново) самочувствие 2. изпрáвя, вдигна нагоре, вирна, навиря: **koně ~ili uši** конете надстриха уши

napřít se, -ím se св. 1. изпраща се, опъна се, изпъна се, вдигна глава 2. *прен.* свързва се

napřít|ovat, -uji/разг. -uju не св. 1. изпращам, изравнявам (*нещо свито, превито*); опъвам, изпъвам 2. изпращам, вдигам нагоре, навървам

napřít|ovat se, -uji se/разг. -uju se не св. 1. изпращам се, опъвам се, изпъвам се, вдигам глава 2. *прен.* свързвам се: **znovu se ~ovat po utrpění pohaně** свързвам се отново след понесен позор

napřítště нар. 1. (за) в бъдеще, занаяр, от сега нататък, по-нататък: **~ si dej pozor!** за в бъдеще внимавай! **~ se život podstatně změní** от сега нататък животът съществено ще се промени 2. следващия, следния път; за следващия, следния път: **naučte se ~ celou tuto báseň** за следния път научете цялото стихотворение

napřít, -u св. напъгна, съсредоточа: **~it všechny síly** напъгна всички сили; **~it oči** впъря, впръря, втрънча очи, поглед; напъгна взор, съсредоточа погледа си; **vzrà se, vtrъnча se**

napřít se, -u se св. напъна се, напъгна се, напъра, напъна, наблътна, натисна: **tam svět se hne, kam se síla ~e** светът ще тръгне натъм, напред **~ou koně** конята отива натъм, напред **~ou koně** конете потеглят конете

napřít, -přítu/книж. -při св. 1. напиша: **~psat nečitelně recept** напиша нечетливо рецепта 2. напиша, съчиня: **~psat báseň** напиша, съчиня стихотворение 3. (*komu*) пиша, напиша (*na někoho*) (писмо): **budete-li něco potřebovat, ~pište (mi)** ако имате нужда от нещо, пишете (ми); **~psat si o ceník** пиша да ми изпратят ценоразпис

napudr|ovat, -uji/разг. -uju св. напудря

napuch|at, -ám не св. подпъхвам, подпъвам се, отпъчам, надпъвам се

napuchlin|a, -y ж. оток, подутина, подпъхналост, подпъхнало място

napuchl|ý, -á, -é подпъхнал, отпъкъл, надут

napuchnout, -nu св. отека, подпъ се, подпъхна, надпъ се

napůl нар. наполовина, полъ-, почти: **dveře ~ otevřené** полуотворена врата, отворена наполовина врата; **mluvit ~ žertem, ~ vážně** говороря полъ на шегъ, полусериозно; **vrátil se ~ zmrzlý** (тоъ) се върна премръзнал, почти измръзнал

napumpov|at, -uji/разг. -uju св. 1. (*co do čeho*) напъпам (*нещо някъде*): **~ovat vodu, vzduch** (do pneumatik) напъпам вода, въздух (в

гума) 2. (*co*) напъпам (*нещо*): **~ovat pneumatiku** напъпам (автомобилна) гума

napustit, -ím св. 1. (*co/čeho kam*) пъсна (*нещо*) да течъ (*някъде*): **~it vodu do vany** пъсна вода да течъ във вана, напълна вана (с вода); **~it čerstvý vzduch do místnosti** отвори прозорец, за да влече свѣж въздух в стаята; проветри помещение 2. (*co; co čím*) напълна (*нещо; нещо с нещо*): **~it přehradu vodou** напълна язовир с вода 3. (*co čím*) импрегнирам, намажа (*нещо*) (с попиващо вещество): **~it boty olejem** намажа обувки с олио; **jedem napuštěná duše** *прен.* душа, просмъкана с отрова

náram|ek, -ku м. 1. гръвна 2. *мн.* **náram|ky, -ků** жарг. белезници

nárameník, -u м. воен. пагон

náramkov|ý, -á, -é който е във вид на гръвна: **~é hodinky** ръчен часовник

náramně нар. 1. извънредно, изключително, прекомерно, много: **byl ~ svědomitý** (тоъ) беше извънредно съвестен 2. *разг.* прекрасно, отлично, великолично: **~užili dovolené** те прекрасно прекараха отпуската си

náramn|ý, -á, -é необикновен, извънредно голям, огромен, изключителен, безкраен: **mít ~ou radost** безкрайно се радвам; **mít ~ou chuť** имам голям апетит, много съм гладен; **mít ~ý strach** ужасно се страхувам; **je to ~ý dobrák** тоъ е изключителен добряк; **dal se do ~ého smíchu, pláče** (тоъ) започна неудържимо да се смее, неутешимо да плаче

naráz нар. 1. наведнѣж, из един път: **vypít sklenku** ~ изпи чаша наведнѣж, на един дѣх 2. едновременно, заедно: **přišli oba** ~ дойдоха и двамата едновременно 3. изведнѣж, внезапно, ненадейно: **stroj se ~ zastavil** машината изведнѣж спря

náraz, -u м. 1. удар, тласък, напор; сблъсък, схватка, стълкновение: **~kladiva na železo** удар на чук върху желязо; **~y větru** пориви на вятра; **~y vln** тласъци на вълни; **~hlasů zvenčí** *прен.* долитане на силни гласове отвън 2. *прен.* удар, съгресение: **smrt otce byla pro něho hrozným ~em** смъртта на баща му беше за него страшен удар, голямо съгресение 3. *прен.* подтик, подбуда, импулс, стимул: **umělec netvoří bez ~ů zvenčí** човекът на изкуството не твори без подтик отвън

narazit, -ím св. 1. (*oč, nač*) удари се, блъсна се (*в нещо*): **~it na strom** удари се, блъсна се в дърво; **letadla na sebe ~ila** самолетите се сблъскаха

narazit св. 1. (*na koho, nač*) нагъгна се, попадна,

налетя (на някого, на нещо), срещна неочаквано (някого, нещо): **~it na známé** срещна неочаквано познати; **~it na nepřátelské hlídky** натъкна се, налетя на неприятелски постове; **~it na stopu** попадна на следя; **~it na odpor** срещна отпор, съпротива; **~it na obtíže** натъкна се на трудности; **~it na problém** пред мен изникне проблем **3.** (со) очукам, пукна, леко счупя (нещо); натъртя, нараня (нещо): **~it si holenní kost** натъртя, набия си пищялната кост; **~it vejce** пукна яйцѐ **4.** (со) надяна, нахлупя, нахлупя (нещо): **~it někomu čepici přes oči** нахлупя, надяна на някого шапка на очите **5.** (кого) побия, набия, набуча (някого): **~it někoho na kůl** набуча, набия някого на кол **6.** в съчет. **~it sud** отворя, начена бѣчва (като вкарам канелката) **7.** (наѝ) прен. отпраща, направя намек, забелѣжка (за нещо, по отношение на нещо); намѣкна, загѣтна (за нещо)

narazit se, -ím se св. (оѝ, наѝ) блѣсна се, ударя се (в нещо), налетя (на нещо): **~it se o kámen** ударя се о камък; **~it se do ruky** ударя си ръката

nárazník, -u м. техн. бѹфер, брѹня, щит, отблѣсквач, ударник

nárazově нар. **1.** неритмично, с шурмѹване, с шѹрмовщина; кампанийно, несистѣмно, стихийно: **pracovat** ~ работя неритмично, като проявявам шѹрмовщина в работата **2.** моментално, бѣрзо: **lék působí** ~ лекарството дѣйства моментално, има моментално дѣйствие

nárazov|ý, -á, -é **1.** който се отнася до удар, тлѣсък, напор, сблѣсък: **~ý vítr** поривист вятър; **~ý břeh** геол. бряг, издълбан от река при завѹя и; **~é baterie** електр. ударни батѣрии **2.** неритмичен, кампанийен, стихийен, несистѣмен: **~á práce** шѹрмовщина, кампанийна работа; **~á spotřeba proudu** рязко увеличѣно, стихийно изразходване на електрически ток; **~á doprava** неритмичен транспорт **3.** който има бѣрз и силен ефект: **~é léky** бѣрзодѣйстващи лекарства; **~á dávka** мед. ударна доза; **~á léčba** лечѣние с ударни дози

narážení|ý, -á, -é ударен, пукнат, нащѣрбѣн: **~ý hrnec** нащѣрбѣно гѣрнѣ, пукната тѣнджера

naráž|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í не св. **1.** (оѝ, наѝ) ѹдряма се, блѣскам се (в нещо) **2.** (на кого, наѝ) натѣквам се, попадам неочаквано, налитам (на някого, на нещо), срѣщам неочаквано (някого, нещо) **3.** (со) очуквам, очупвам, леко счупвам, нащѣрбвам, пуквам, наранявам, натѣртвам (нещо) **4.** (со) надявам, нахлѹзвам, нахлѹпвам (нещо): **~et čepici** нахлѹпвам шапка

◆ **~et všichni najednou** копѹсѣтам пѣхам всичко в едѣн кѹп; подвѣждам всичко под едѣн знаменател **5.** (кого) набивам, набѹчвама (някого): **~et na kůl** набивам на кол **6.** в съчет. **~et sud** отвѣрям, начѣвам бѣчва **7.** (наѝ) отпращам, правя намек, забелѣжка (за нещо, по отношение на нещо); намѣквам, загѣтвам (за нещо)

narážka|a, -y ж. **1.** намек, загѣтване, забелѣжка, подмѣтане, недомлѣвка: **mluvit v ~ách** говоря с намеци, с недомлѣвки **2.** театр. последна, подсѣщаща дѹма на партнѣр

narcis, -u м. бот. нарцис (Narcissus)

narezavěl|ý, -á, -é (леко) рѣждив (на цвят); зарѣждавѣл: **~é vlasy** рѣждива (на цвят) коса

narezl|ý, -á, -é (леко) рѣждив (на цвят)

narkobyznys, -u м. наркобизнес

narkoman, -a м. наркоман

narkotest, -u м. наркотѣст, тест за (наличие на) наркотѣци

narkóza|a, -y ж. наркѹза

narkotik|um [-tu-] -а ср. наркотѣк

narkotiz|ovat [-tu-], -uji/разг. -uju не св. и св. (кого) наркотизирам, упѹйвам/упоѹ (някого); давам/дам наркѹза (на някого): **~ující vůně** прен. упѹйваща миризма

narkotifikant, -a м. експр. наркотрафикант, тѣргѹвец на наркотѣци

nároční|ý, -á, -é **1.** визискѣтелен, претенциѹзен, придирчив, стрѹг: **~ý divák** визискѣтелен зрѣтел; **být ~ý k podřízeným** стрѹг, визискѣтелен сѣм към подчинѣните си **2.** слѹжен, трѹден, изискващ висѹка квалификаѣия: **~á láska** трѹдна любов; **~ý úkol** слѹжна задача **3.** книж. скѣп, луксѹзен, разкѹшен, претенциѹзен, богѣт: **~é stavby** скѣпи, претенциѹзни строѣжи; **vést ~ý život** вѹдѣя охѹлен живѹт

národ, -a м. **1.** народ, наѣия: **český a slovenský** ~ чѣшкият и словашкият народ; **právo ~ů na sebeurčení** право на народите на самоопредѣление; **Organizace spojených ~ů (OSN)** Организация на обединѣните наѣии (ООН) **2.** народ, народност: **stěhování ~ů** преселѣние на народите **3.** разг. народ, хѹра: **~ vyšel do ulic** народѣт излѣзе на ѹлиците; **všude plno ~a** навсякѣде пѣлно с народ, с хѹра

narodit se, -ím se родѣ ◆ **jenarozena šťastné, nešťastné planetě** тѹй е родѣн под щастлива, нещѣстна звездѣ; **je mi, jako bych se znovu ~il** чѹствам се много добѣрѣ; **ten se uměl ~it** разг. тѹй е късметлия, на него му вѣрви

národně нар. национално, народностно, народ-

но; в национално, в народностно отношение: **propadnout politicky i** ~ западна политически и национално; **lidé ~ uvědoměli** патриотично осъзнати хора; ~ **osvobozenec válka** народноосвободителна война; ~ **osvoboditelské hnutí** националноосвободително, народноосвободително движение

národn|í, -í, -í 1. национален: ~ **í obrození** национално възраждане; **naše ~í minulost** нашето национално минало, миналото на нашия народ; **oblíbené ~í jídlo** любимо национално ястие; ~ **í jazyk** национален език; ~ **í socialismus polit.** националсоциализъм **2.** народностен: ~ **í skupiny** народностни групи; ~ **í a demokratická revoluce** националнодемократична революция **3.** национален, патриотичен, народностен: ~ **í hrdost, sebevědomí** национална, патриотична гордост; национално самочувствие **4.** народен, национален, държавен: ~ **í umělec** народен артист; **Národní divadlo** Народен театър, Национален театър; **Národní knihovna** Народна библиотека, Национална библиотека; **vláda Národní fronty** правителство на Народния фронт; **Národní shromáždění** Народно събрание; **ministerstvo ~í obrany** министерство на народната отбрана; **místní ~í výbor (MNV)** преди районен народен съвет; ~ **í hospodářství** народно стопанство; ~ **í podnik** държавно предприятие; ~ **í důchod** икон. национален доход; ~ **í škola** учил. основно училище (*prvítte pět klasa*); ~ **í mužstvo ČR** национален отбор на ЧР **5.** народен, фолклорен; присъщ на народа, разпространен сред народа: ~ **í kroje** народни носии, национални костюми; ~ **í tance, písně** народни танци, народни песни

národnost, -i ж. **1.** народност: **přeměna ~i v národ** преобразуване на народността в нация **2.** националност **3.** народност, националност, национална принадлежност: **být bulharské ~i** по национална принадлежност съм българин **národnostně нар.** народностно, национално; в народностно, в национално отношение: **stát ~ smíšený** държава с различни националности, многонационална държава

národnostn|í, -í, -í национален, народностен: ~ **í princip** национален принцип; ~ **í politika** национална политика; ~ **í stát** многонационална държава

národohospodář, -e м. икономист, специалист по икономика на народното стопанство

národohospodářsk|ý, -á, -é народностопански, икономически: ~ **ý význam** народностопанско,

икономическо значение; ~ **á škola** икономическо училище

národohospodářstv|í, -í ср. малко остар. народно стопанство; икономика

národopis, м. етнография, народопис

národopisn|ý, -á, -é етнографски, народописен: ~ **é muzeum** етнографски музей; ~ **ý odborník** специалист по етнография

nárok, -u м. 1. (на) право (на нещо), претенция (за нещо): ~ **na dovolenou** право на отпуск(а); **zříci se ~ú** откъжа се от правата си; ~ **y ze zákona, ze smlouvy** законно право; право по договор; право, произтичащо от закон, от договор **2.** само мн. **nárok|y, -ú** изисквания, претенции: **mít velké ~y na život** имам големи изисквания към живота; **dělat, činit si ~y na něco** предявявам претенции към нещо, за нещо; претендирам за нещо

naroub|ovat, -uji/разг. -uju св. присадя и прен., ашладисам

postav|it ~ (komu) поставям, поставя наравно, наред (с някого)

narovná|jí, -í ср. юрид. примирие, спогодба, изглаждане на спор

narovn|at, -ám св. 1. (koho, co) изправя, опъна, изглежда, изравня (някого, нещо): ~ **at ohnutou tyč** изправя огънат прът; ~ **at údy** опъна, изправя членове

~at komu páteř вдъхна на някого самочувствие; ~ **at někomu hlavu** насоча някого към правилно мислене, вразумя някого **2.** обикн. ~ **at si** намества (си), наглася (си): ~ **at si čepici, brýle, kravatu** наглася си, намества си, оправя си шапката, очилата, вратовръзката **3.** (co kam) наредя, подрежда, наслagam (нещо някъде): ~ **at knihy do řady** наредя, подрежда книги една до друга; ~ **at hranici dříví** подрежда цепеници; ~ **at koláče na mísu** наредя, подрежда сладки в блюдо **4.** (co čím) напълня, наслagam (догоре) (нещо): ~ **at košík jablek** напълня кошницата с ябълки; ~ **at mísu koláčů** напълня цяла купа със сладки

narovn|at se, -ám se св. изправя се, изгъна се

narovná|vat, -ám несв. 1. (koho, co) изправям, опъвам, изглаждам, изравнявам, оправям (някого, нещо) **2.** обикн. ~ **at si** нагласявам (си), намествам (си): ~ **si záda** изправям се; ~ **vat si čepici** нагласявам си шапката **3.** (co kam) нареждам, подреждам, наслagam (нещо някъде) (един до друг, един върху друг) **4.** (co; co čím) напълвам, наслagam (догоре) (нещо)

narovná|vat se, -ám se несв. изправям се, изгъвам се

narovno, na rovno *нар.* равнo, наравнo, глaдко: **vyhladit** ~ изглaдя, шлифовaм глaдко
narození|í, -í *ср.* рaждaне: **den a místo ~í** дaтa и мyстo нa рaждaне; **slépý od ~í** сляп от рoждeниe, пo рoждeниe
narození|ny, -n *ж.* *само мн.* рoждeн дeн
nárož|í, -í *ср.* љгъл (*въниен нa сгрaдa; нa двe улици*), *разг.* кyoшe
nárožn|í, -í, -í љглов; рaзпoлoжен нa љгъл: **~í po-koj** љгловa стaя; **~í lucerna** фeнeр нa уличeн љгъл; **~í kámen** љглов, крайљглен кaмък (*зa-щитeн, зaкpeпвaщ*)
nárt, -u *м.* **1.** гoрнa чaст нa ходилo: **vyklenutý** ~ изпъкнaлa гoрнa чaст нa ходилo **2.** гoрницa, гoрнищe нa oбyвкa
narub, naruby, na rub, na ruby *нар.* нaдпaки: **obléci si košili** ~ oблeкa сй ризaтa нaдпaки
 ♦ **obrátit všecko** ~ oбъpнa вcйчкo нaдпaки, c кpaкaтa нaгoрe; **znát někoho nalic i** ~ знaя и кйтнитe зъби нa нyкoгo
náruč, -e *ж.*, **náruč|í, -í** *ср.* **1.** oбyтия, прeгръдкa, прeгръдки: **tisknout někoho v ~i/~í** притискaм нyкoгo в oбyтиятa сй; **v ~i rodiny** *пpен.* в сeмeйнa сpeдa; **~í zoufalství** *пoет.* прeгръдкa нa oтчaяниeтo ♦ **přijmout někoho s otevřenou ~í** пpиeмa нyкoгo c oтвoрeни oбyтия **2.** нaрyч: ~ **sená, chrastí** нaрyч сeнo, съчкй
narud|í, -á, -é чepвeникaв, възчepвeн, чepвeничк
naruk|ovat, -uju *св. разг.* oтидa вoйник; oтидa, пoстъпa в кaзaрмaтa; пoстъпa нa вoeннa слyжбa: **~ovat k pěšimu pluku** oтидa вoйник в пeчoтнa чaст, взeмaт мe пeчoтинeц
narůst|at, -ám *несв.* **1.** изрaствaм, рaстa, пoрaствaм: **vlasý pomalu ~aly** кocaтa бaвнo рaстeщe ♦ **~á mu hřebínek** стaвa пo-нaпeрeн, дoбивa пo-гoлямo сaмoчyвствeиe; пoкaзвa сй рoгaтa; **~ají mu křídla** пoрaствaт мy кpилe **2.** нaрaствaм, yгoлeмyвaм сe, yвeличaвaм сe, пpepaствaм; **měsíc ~á** лyнaтa нaрaствa, yгoлeмyвa сe; **~ání výrobních sil** нaрaствaнe, yвeличaвaнe нa пpиzвoдитeлнитe сйли; **měsíce ~aly v léta** мeсeцитe пpepaствaт в гoдини; **krize ~á** кpизaтa сe изoстpя, нaрaствa
narůst, -rostu *св.* **1.** oбpaстa, пoрaстa, пoрaснa: **tráva ~rostla** тpeвaтa избуy нaвcякъдe ♦ **~rostl mu hřebínek** тoй стaнa пo-нaпeрeн, дoбй сaмoчyвствeиe; **~rostla mu křídla** пoрaснaхa мy кpилe **2.** нaрaснa, нaрaстa, yвeличa сe, yгoлeмeя сe: **export značně ~rostl** изнoсът знaчйтeлнo нaрaснa
naruš|it, -ím *св.* нaрушa, нaкъpнyя: **~it pracovní disciplínu** нaрушa тpyдoвa дисциплинa; **~it**

státní hranice нaрушa, нaкъpнyя държaвни гpa-ници; **~ení mozkové funkce** нaрушeниe нa мoзъчнaтa фyнкция
naruš|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* нaрушaвaм, нaкъpнyвaм: **~ovat pořádek** нaрушaвaм рeдa
náruživě *нар.* стpaстнo, зaпaлeнo, c yвлeчeниe: ~ **milovat** oбичaм сйлнo, лyдo; ~ **tančit** тaнцyвaм c yвлeчeниe, стpaстнo; oбичaм дa тaнцyвaм; ~ **se oddat čemu** пpистpaстy сe към нeщo
náruživ|ec, -ce *м.* чoвeк, стpaстeн в нeщo; мaниaк: **~ec ve sbírání známek** стpaстeн филaтeлйст, мaниaк в cъбй-рaнeтo нa мaрки; **bezuzdný ~ec** нeoбyздaн, встpaстeн чoвeк
náruživost, -i *ж.* стpaст, сйлнo влeчeниe: ~ **čtenáře** читaтeлcкa стpaст; ~ **povahy** yвличaщ сe, встpaстyвaщ сe чapaктep
náruživ|ý, -á, -é стpaстeн, встpaстeн, зaпaлeн, нeудържйм, нeoбyздaн, eнтyсиaзйрaн, плaмeнeн: **~ý kuřák** стpaстeн пyшaч; **~á povaha** плaмeннa нaтyрa; **~ý hněv** нeудържйм гнyв
narůžov|ě|ý, -á, -é блeдopoзoв, слaбopoзoв; въз-рoзoв, poзoвичк
narychlo, na rychlo *нар.* нaбъpзo; cпeшнo, пo cпeшнoст: ~ **připravené jídlo** нaбъpзo пpигoтвeнo yдeнe; ~ **přivolaný lékař** cпeшнo пoвикaн лeкaр
narys, -u *м.* **1.** cкйцa, плaн, чepтeж; cилyeт, oчepтaниe: **stavět podle ~u** cтpoй пo плaн **2. геом.** вepтикaлнa пpoekция **3.** плaн, пpoekт; oснoвни лйнй, пoлoжeниa, тoчки, нacoки: ~ **přístích pracovních úkolů** плaн нa пpeдcтoящй тpyдoвй зaдaчй; ~ **hospodářského plánu** oснoвни нaпpaвлeниa нa cтoпaнcкй плaн; ~ **českých dějin** oчepк пo чeшкa истopия
narýs|ovat, -uji/разг. -uju *св.* **1.** нaчepтaя, oчepтaя: **~ovat plán stavby** нaчepтaя плaн нa cгрaдa **2.** нaбeлeжa, нaчepтaя, cкйцйрам, нaхвъpлям: **~ovat další postup** нaбeлeжa пo-нaтaтъшнй дeйствйя
nářad|í, -í *ср.* *сбйр.* **1.** инстpумeнтй, сeчивa: **plní ~í** сeлcкocтoпaнcкй сeчивa **2.** yрeдй: **~sportovní ~í** cпoртнй yрeдй
nařas|it, -ím *св.* плисйрам, нaбepa, нaгънa
nářeč|í, -í *ср.* *eзик.* гoвop, диaлeкт, нaрeчйe
nářečn|í, -í, -í *eзик.* диaлeктeн
nářek, -ku *м.* **1.** ридaниe, плaч, вoпъл; oплaквaнe, нaрeждaнe, жaлeнe: **spustit ~ek** paзpидaя сe, зaнaрeждaм; нaдaм вoпли **2. eкспp.** oплaквaнe, жaлбa, xлeнчeнe, xлeнч: **stálý ~ek** пo-стoяннo вaйкaнe, нaрeждaнe; **~ky nad malým zájmem diváků** oплaквaниa, зaгpйжeнoст oт слaбйя интepeс нa зpитeлитe

nářez, -u *м.* 1. рязване (на едно място): ~ dřeva правене на нарез върху дърво 2. нарязано място, рязка, нарез: **byly tam dva ~y** там имаше два нареза 3. студено блюдо от различни видове салами, меса и под.

nařezat, -žu/-zám *св.* 1. (со/čeho) нарёжа (нещо) 2. зарёжа (нещо); направа нарез (на нещо), накръпна цялост (на нещо) чрез едно рязване: ~zat kůru kaučukovníku направа нарез в кора на каучуково дърво 3. (коти) разг. *експр.* напердъша, нашибам, натупам (някого): **naši ~zali Švédům v hokeji** *жарг. експр.* нашите биха шведите по хокей; **dostal ~záno** той яде голям пердъх

nařezáv|at, -ám *несв.* 1. (со/čeho) наръзвам, отръзвам (нещо) 2. (со) заръзвам, наръзвам (нещо); правя нарез (на нещо) 3. (коти) разг. *експр.* напердъшвам, натупвам (някого)

naříd|it I, -ím *св.* (со) наглася, регулирам, центрирам (нещо): ~it budíka na pátou hodinu навия будилник за пет часа; ~it dělo k výstřelu премьера оръдието за стрелба

naříd|it II, -ím *св.* (коти со) наредя, заповядам, предпийша, постановя, разпоредя (нещо на някого)

nařík|at, -ám *несв.* 1. (nad kým, čím) ридя, плача, нарёждам, скърбя, стёна, охам, хлёнча (за някого); оплаквам (някого, нещо) 2. (na koho, na co) оплаквам се, тъжа се (от някого, от нещо)

naříkav|ý, -á, -é ридяещ, стёнеш, хлёнчещ, плачлив, плачевен; ~ý pláč горчив плач; ~ý pacient хлёнчещ, капризен пациент

naříz|en|í, -í *ср.* нарёждане, разпорёждане, разпорёжба, постановление, указ, заповед, предписание: **vládní ~í** *юрид.* правителствено постановление, правителствен указ, разпорёждане на правителството

naříz|nout, -nu *св.* рязна, лёко срёжа, цёпна, порёжа; започна да режа, отрёжа не напълно: ~nout jablko срёжа лёко ябълка; **krev vytéká z ~nutých tepen** кръвта изтича от прерязаните вени

naříz|ovat I, -uji/разг. -uju *несв.* нагласявам, регулирам, центрирам, навивам (часовник)

naříz|ovat II, -uji/разг. -uju *несв.* заповядвам, нарёждам, разпорёждам, постановявам, предпийсвам

nařk|nout, -nu *св.* (koho z čeho) обвиня, запоздра (някого в нещо); оклеветя (някого)

násad|a, -y *ж.* 1. дръжка (на сечиво), диал. топорийшка: ~a lopaty, biče дръжка на лопата, на бич 2. яйца, който мъти насадёна домашна

птица 3. малки рибки за разплод; дивеч за разплод 4. лов. яйцата или малките в едно гнездо

násad|ec, -ce *м.* наконечник: **gumový ~ec hole** гүмен наконечник на бастүн

nasad|it, -ím *св.* 1. (со kam) поставя, слóжа, тўря, инсталйрам, наглася, намёстя, пћхна, вкўрам (нещо някъде): ~it žlutý filtr na objektiv поставя жълт филтър на обектив; ~it bodák na pušku слóжа щйк, нóж на пушка; ~it brejle na nos слóжа очила на носá си, слóжа си очилáта; ~it kukátko k očím приближá бинокъл до очите си; ~it revolver na prsa опра револьвёр в гърдите; ~it klobouk na hlavu слóжа си шапка; ~it nejpřívětivější tvář *прен.* приёма, добий, най-привётлив йзраз; придám на лицёто ~~спривавам~~

~it ~~спривавам~~ **~it** páky завёртя всички лóстове; полóжа всички сили; ~it muži parohy поставя, слóжа roга на мъжá си; ~it na někoho psí hlavu стóря някому голямо злò, най-лòшото; ~it někomu brouka, červa, mouchu (do hlavy) пўсна мухá, фитили на някого; ~it někomu veš (blechu) do kožichu насадя някого на пáчи яйцá; причиня на някого голяма неприятност; ~it červeného kohouta предизвикам пожар 2. насадя, поставя, слóжа да мўти: ~it slepici (na vejce) насадя кокошка (на яйцá); ~it vejce (pod kvočnu) насадя яйцá (под квáчка); ~it na kuřátka поставя яйцá за мўгене 3. пўсна за размножаване; развёдя: ~it v revíru bažanty пўсна в (гòрски) учáстък фазáни за развёждане; развёдя в учáстък фазáни 4. *жарг.* мобилизйрам в Райха на принудителна рáбота (по време на нацистката окупация): **totální nasazení** тотáлна мобилизация 5. (со; на; к čemu) запóчна да образўвам, да правя (нещо); слóжа нáчало (на нещо): **štěp ~uje (na) plody** присáдката, присáдёното дърво запóчва да пўска плóдни пћпки; **vepř ~il na sádko** прасёто запóчна да прави сланина; **letec ~il k/na přistání** летёцьт запóчна да се спўска за кáцане; ~it vysoký tón взёма висòк тòн; **zpěvačka chtěla právě ~it** певйцата тёмко йскаше да запёе; ~it tempo увеличá темпото; ~it mohutný finiš направа страхòтен, сйлен финален спрйнт; впўсна се в мòщен финален спрйнт; **vysoká zvěř má nasazeno** лов. на сърните и елёните вёче запóчват да им растáт roга 6. (со) отдам, дам, полóжа, поставя, жёртвам, рискўвам, поставя на кáрта (нещо): ~it život pro vlast рискўвам живòта си за родината; ~it všechny síly полóжа всички сили; ~il poslední krejcar (той) дáде последния си грòш;

~it celou noc пожертвам цялата нощ 7. (со) пусна (нещо) в действие: ~it tanky a letecké síly пусна в действие, изпратя в бой танкове и въздушни сили 8. (кого на кого, proti komu) разг. настроя, подбужда, насъскам (някого срещу някого)

nasad|it se, -ím se св. (kat) вмъкна се, вляза, настаня се, насадя се, развѣдя се (някъде): **moli se ~ili do skříně** в гардероба се развѣдиха молшй

násadk|a, -y ж. умал. дрѣжка (на сечиво)

nasákl|ý, -á, -é 1. напоен, пропит, просмукан, наквасен 2. прен. надѣхан

nasák|nout, -nu св. (čít; co do sebe) 1. напия се, просмуча се, пропиа се (с нещо): ~nout do sebe kouř просмуча се с пѣшек 2. прен. надѣхам се, изпълня се (с нещо): ~nout strachem изпълня се със страх, обземе ме страх

nasak|ovat, -uji/разг. -uju несв. (čít; co do sebe) 1. напоявам се, просмуквам се, пропивам се (с нещо) 2. прен. надѣхвам се, изпълвам се (с нещо)

nasát, -saji/разг. -saju св. 1. (co/čeho) всмуча, поема, поглъна (нещо), просмуча се, изпълня се (с нещо) и прен.: ~sát vzduchu всмуча, поема (много) въздух; jeho duše ~sála do sebe hrdość душата му се изпълни, пропи се с гордость 2. (co čít) напълня (нещо с нещо) (чрез всмукване): ~sát injekční stříkačku напълня спринцовка

nasáv|at, -ám несв. 1. (co/čeho) всмуквам (нещо), просмуквам се, изпълвам се (с нещо), поглъщам (нещо) и прен. 2. (co čít) напълвам (нещо с нещо) (чрез всмукване)

nasáz|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. 1. (co/čeho) насадя, посадя (нещо) 2. (co kat) налагам, наредя, пазявам (нещо) (чрез всмукване)

nasaz|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (co kat) поставям, слагам, тѣрям, пѣхам, вкарвам, инсталирам, намѣствам, нагласявам (нещо някъде): ~ovat si tvář ušlechtilého člověka прен. приемам израз, слагам си маска на благороден човек 2. насаждам, поставям, слагам: ~ovat slepice (na vejce) насаждам кокошки (на яйцá) 3. донáсям, пускам за размножаване, за развѣждане; развѣждам, размножавам: ~ovat kapry do Vltavy пускам шарани във Вълтава за развѣждане; развѣждам шарани във Вълтава; ~ovat fašismus v Evropě експр. насаж-

дам фашизъм в Европа 4. жарг. мобилизирам в Райха на принудителна работа (по време на нацистката окупация) 5. (со; на; к чему) започвам да образувам, да правя (нещо); слагам начало (на нещо): ~ovat květy пускам цветове, започвам да цѣфтя, напѣвам; ~ovat na květy напѣвам, прѣд разцѣфтяване съм; fazole ~ují lusky бобът пусна, започва да образува шушулки; vepř ~uje na sádlo свинята започва да прави сланина; ~ovat k přistání подготвям се за астиране, за кацане; спускам се за кацане; ~ovat rychlý krok ускорявам крачка; ~ovat správný tón вземам правилен тон 6. отдавам, давам, посвещавам, жертвам, рискувам, полагам: ~ovat noc co noc pro práci жертвам нощ слѣд нощ за работата 7. (со) пускам (нещо) в действие: ~ovat zálohy (v bitvě) пускам резервите в действие, в бой 8. (кого на кого, proti komu) разг. настрѣйвам, подстрекавам, насъскам (някого срещу някого) ◆ ~ovat někomu nůž na krk опирам на някого нѣж в гърлото, притискам някого до стената

nasbír|at, -ám св. 1. (co/čeho) насьбера, събера, набера (нещо): ~at šišky насьбера шишарки 2. събера, натрупам: ~at vědomosti, informace, zkušenosti прен. събера, натрупам знания, информация, опит

nased|at, -ám несв. (do čeho; na co) качвам се (в нещо, на нещо): ~at do auta качвам се в лека кола; ~at na koně качвам се на кон, възсядам кон

nased|nout, -nu св. (do čeho; na co) кача се (в нещо, на нещо): ~nout do vlaku кача се на влак; ~nout na koně кача се на кон, възседна кон

nasek|at, -ám св. 1. (co/čeho) насека, нацѣпя (нещо) 2. накося (нещо): ~at trávu накося трева 3. наклѣцам (нещо): ~at maso наклѣцам месо (на малки парчета) 4. (кому) разг. експр. набия, нашибам, напердаша, налѣжа, натупам (някого): ~al mu, co se do něho vešlo той го набия, налѣжи го здравата

nasekáv|at, -ám несв. зарязвам, засичам, леко накрънявам цялост (на дърво, на стѣбло и под.)

nasek|nout, -nu св. зарѣжа, засека, леко накръня цялост (на дърво, на стѣбло и под.)

ná|sep, -spu м. насип: hrad s valy a ~spy крепост с вáлове и насипи

naservír|ovat, -uji/разг. -uju св. сервирам

nashán|ět se, -ím se, 3. мн. -ějí se/-í se несв. и св.

(*čeho; po čem*) търся дълго, упорито, интензивно (*нещо*): **co se ho jen ~ěl!** колко дълго го търси само!

nashromáždít, -ím св. (*co/čeho*) насъберà, съберà, натрупам (*нещо*)

nashromáždít se, -ím se св. *книж.* съберà се, натрупам се, насъберà се

nashromaždít'ovat, -uji/разг. -uju не св. насъбйрам, събйрам, натрупам, трупам

naschvál нар. **1.** нарòчно, преднамèрено, умйшлено, премумшлено **2.** напýк, на инàт

na|síci, разг. na|síct, -seču/книж. -seku св. накосй

násilí, -í ср. насйлие: **spáchat ~í** извèрша насйлие; **~ím otevřít** отвòря със сйла, с употреба на сйла

na|sílně нар. насйлствено, принудйтелно, насйла, с насйлие, чрез насйлие, с употреба на сйла

násilnický нар. насйлнически, насйлствено

násilnický, -á, -é насйлнически, насйлствен, тйраничен

násilnictví, -í ср. насйлничество, насйлие, насйлствени дйствия

násilník, -a м. насйльник, тйранин

násilnost, -i ж. **1.** склòнность към насйлие; насйлнически харàктер: **~ povahy** склòнность към насйлие, насйлнически харàктер; **~ postupu** насйлническо дйствие, насйлничество **2.** насйлствено дйствие, насйлничество, насйлие: **dopustit se ~í** извèрша насйлие

násilný, -á, -é **1.** насйлствен: **~ý převrat** насйлствен преврат; **~á smrt** насйлствена смèрт **2.** непосйлен: **~é pohyby** непосйлни, мèчйтелни дйжèния **3.** неестèствен, измèчен, насйлен: **~ý smích** неестèствен смях; **~ý výklad** пре-сйлено, неестèствено, неправдоподобно обяснение

na|sít, na|set, -seji/разг. -seju св. **1.** посèя, насèя и *преп.* **2.** обикн. в сèчет. безл. **je (jako) ~seto** осèяно е с нèщо: **na louce bylo kvètù jako ~seto** поляната беше осèяна с цветя; **všude lidí jako ~seto** навсйждè гъмжèше от хòра

naská|kat, -čů/книж. -čí св. **1.** наскàчам **2.** обикн. *третол.* **~če** (*коти*) избйе, появи се (по кòжата) (*на някого*): **na těle jí ~kaly pupínky** по тйлото й се появиха пèпчици, тйлото й се изприщи; **krùpèje potu mu ~kaly na čele** по чёлото му избйха капчици пот

naskak|ovat, -uji/разг. -uju не св. **1.** (*кат*) скàчам, мйтам се, хвèрлям се (*някòде*): **~ovat na kolo** мйтам се на колелò **2.** обикн. *третол.* **-uje** (*коти*) изскàча, излиза, появйва се, из-

бйва (по кòжата) (*на някого*): **na tvářích ~ovaly skvrny** по лицето избйваха, появйваха се петна; **~uje mu husí kùže** тòй настрèхва, побйват го трèпки

nasklád|at, -ám св. **1.** наслàгам, складйрам **2.** нагèна, надйпля

nasken|ovat, nascan|ovat [-sken-], **-uji/разг. -uju** св. (*co*) комп. сканйрам (*нещо*)

naskoč|ít, -ím св. **1.** (*кат*) скòча, мèтна се, хвèрля се (*някòде*): **~ít do rozjetého vozu** скòча в колà в дйжèние; **~ít na konè** скòча, мèтна се върху кòн, на кòн **2.** обикн. *третол.* **-í** (*коти*) изскòчи, излèзе, появи се, избйе (по кòжата) (*на някого*): **~ila jí hned boule** веднага й изскòчи, веднага й се образува, вдйгна цийна; **~ila mu husí kùže** тòй настрèвна; побйха го трèпки; **~ily jí slzy do očí** очйте й се напèлниха, наляха със сèлзи; тй се насèлзи

náskok, -u м. преднйна, авàнс, предймство, превзхòдство, надмòщие (*в сèстезание, в работа и под.*): **časový ~** (показано) пò-добрò врème; преднйна по врème; **padesátimetrový ~** преднйна от петдесèт мèтра; **mít ~ dvou branek** вòдà с два гòла; **získat ~ před někým** взèма, спечèля преднйна пред някого, надмòщие над някого; **mít ~ v práci** изпревàрил сьм някого в работата

naskrz, naskrze, често засйлено като skrz ~ нар. **1.** напèлно, изцйло, открай докрай; докрай, сьвсèм: **prorazil desku ~/skrz ~** тòй проби плòчата от край до край; **šaty jsou ~/skrz ~ promoklé** дрèхите са сьвсèм мòкри; **voda je ~ promrzlá** водàта е напèлно, изцйло замрèзнала

~ струва **2.** напèлно, сьвсèм, сьвèршèно, изключйтелно: **muž skrz ~/~ poctivý** сьвèршèно, изключйтелно чèстен човèк

naskyt|at se, naskýt|at se, обикн. третол. -á se не св. (*коти*; -) явйва се, появйва се, изниква, предстàва се, окàзва се, открйва се (*на някого, пред някого*): **~á se mu možnost práce** предстàва му се слúчай да полúчи работа; **~á se (nám) otázka, zda...** (пред нас) изниква въпрòсът далй...

naskyt|nout se, обикн. третол. -ne se св. (*коти*; -) явй се, появи се, изникне, предстàви се, окàже се, изпрèчи се, открйе се (*на някого, пред някого*): **naším zrakùm se ~l krásný pohled** пред очйте ни се открй прекрасна глèдка; **~lo se mu dobré místo** явй се добрò мйсто за нèго, предлòжиха му добрò мйсто; предстàви му се слúчай да заèме добрò мйсто; **~nout se právě při tom** окàже се там тèкмо в тòя момèнт

naskyt|ovat se, обикн. третол. **-uje se** неск. (коти; –) явява се, появява се, представа се, изниква, оказва се, изпрѣчва се, открива се (на някого, пред някого): **~oval se nám krásný pohled** пред нас се разкриваше прѣлестна глѣдка

nasládle нар. сладникаво: **chutnat ~** ймам сладникав вкѹс

nasládlost, -i жс. сладникавост, сладникав привкус

naslád|ý, -á, -é сладникав и прен.; възслáдък

násled|ek, -ku м. слѣдствие, послѣдствие, послѣдица, резултат: **příčina a ~ek** причина и слѣдствие; **~ky mrazů** послѣдици от студовѣ; **mělo to za ~ek, že...** това ймаше за послѣдица, че...

následkem предлог с род. в резултат на, вслѣдствие на, поради

následník, -a м. приёмник (на пост, на длъжност и под.)

násled|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (кого, со; за кѹт, čím) двѣжа се, йдвам (след някого, след нецо), слѣдвам (някого, нецо) **2.** (ро кот, čet) слѣдвам, йдвам (един след друг); наставам **3.** (кого, со; коти, čети) продължававам (нечия дейност), слѣдвам (нечий пример) **4.** (z čeho) книж. произтичам, слѣдвам (от нецо): **co z toho ~uje?** каквò слѣдва от това?

následovní|k, -ka м. **1.** последовател, ученик поддръжник, привърженик, приёмник: **~ci Marxovi** последователи на Маркс **2.** приёмник, наследник (в длъжност)

následovnice, -e жс. последователка, приёмница, ученичка, поддръжничка, привърженичка

následující|í, -í, -í слѣдващ, слѣден: **~í den** слѣдващ, слѣден ден; **zúčastnili se ~í žáci** взѣха участие слѣдните ученици

naslepo, na slepo нар. **1.** слепешката, слепешком, опипом: **~ ve tmě odemkl** (тоѣ) отключи слепешком, с опипване в тъмнината **2.** слепешком, напосòки, наслѹки, наслѹка, немотивирано: **vybrat ~** избера наслѹка; **bloudit ~ ulicemi** скѣтам напосòки из ѹлиците; **střílet ~ a)** стрѣлям с халосни патрòни **б)** стрѣлям напосòки, наслѹки; **podepsal to ~** (тоѣ) подписа без да го прочетѣ, на доверие

naslib|ovat, -uji/разг. -uju св. (co/čeho) обещава **обещава** каквò ли не, свàляше ни звезди от небѣто

naslin|it, -ím св. наплòнча

naslouchac|í, -í, -í звукоуловителен, подслушвателен: **~í přístroje** звукоуловителна, под-

слушвателна апаратѹра; **~í hlídka** воен. дежѹрен подслушвач, радиопеленгатор

naslouchán|í, -í ср. воен. подслушване

naslouch|at, -ám неск. книж. (коти, čети) **1.** слѹшам (внимателно, съсредоточено) (някого, нецо): **~al jejím slovům** тоѣ слѹшаше дѹмите и **2.** вслѹшвам се (в някого, в нецо); ослѹшвам се: **~al, zda už někdo jde** тоѣ се вслѹшваше, ослѹшваше дали йдва някой **3.** подслѹшвам (някого, нецо): **~at kradmo, co si povídají** подслѹшвам каквò си приказват

naslouchátko, -a ср. мед. **1.** слѹхов апарат, слѹхова трѣба (за недочуващи) **2.** слушалка, стетоскоп

na|smát se, -směji se/разг. -směju se неск. и св. (коти, čети) смѣя се/насмѣя се (до насита) (на някого, на нецо): **to se ~smějete!** йма да се посмѣете! **~smáli jsme se jeho anekdotám** мнòго се смяхме на анекдòтите му

na|světlení, -ení **нàсвѣтлѣнѣ** (нàсвѣтлѣнѣ) умà е, самò се набѣва в очѣ: **domněnka, vysvětlení, řešení je ~** предложението, обяснението, решението е близо до умà, самò се предлàга, самò се подразбѣра; **je ~, že...** ясно е, че...

nasníd|at se, -ám se св. закъса

násob|ek, -ku м. мат. крãтно (числò): **nejmenší ~ek několika přirozených čísel** най-малко òбщо крãтно на няколко натурални числà

násoben|ec, -ce м. мат. мнòжимо

násoben|ý, -á, -é език. обикн. в съчет. **-ý děj** многокрãтно, повторително дѣйствиe; **~é sloveso** многокрãтен глагол

na|ob|ít, -ím **наòбѣтѣ** (наòбѣтѣ) мнòжѣ

jasné jako ~a ясно е като двѣ и двѣ чѣтири

násobitel, -e м. мат. мнòжител

násob|it, -ím неск. **1.** (co čím) умножававам (нецо по нецо, с нецо): **~it tři dvěma** умножававам трѣ по двѣ **2.** (co; со čím) книж. умножававам, прен. увеличавам, засѣлвам (многокрãтно) (нецо; нецо с нецо)

nasol|it, -ím св. **1.** посоля, насоля, осоля **2.** (коти) разг. експр. напердàша, нашибам (някого), дрѣпна един бòй (на някого): **až tě chytím, já ti ~ím** като те хвàна, ще ти дам да разбѣреш; **jen mu jich ~te!** наложѣте го здравата! **~il mu pokutu** тоѣ му дрѹсна една глòба

nasol|ovat, -uji/разг. -uju неск. соля, посолявам, насолявам, осолявам

násosk|a, -u жс. трѣбѣчка (за засмукване и пренасяне на течност от един сѣд в друг); сифòн: **~á ohnutá** сифòн

naspěch нар. набързо, бързо, спѣшно, на бърза

ръкã: **mít** ~ бързам; **odjet** ~ **do města** замина спешно за града

naspod нар. най-отдолу, на дъното: **dej to do kufru** ~ сложи го най-отдолу в кюфара

naspodu I нар. най-отдолу, най-долу, на дъното: **ležet** ~ **v zásuvce** лежã най-отдолу в чекмеджето

naspodu II предлог с род. от долната страна на: ~ **víka** от вътрешната страна на капãк

naspořít, -ím св. (со) наспестя, спестя, натрупа, икономисам, събера (пари)

nastálo, na stálo нар. завинаги, (за) постоянно

nastart|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) техн. пусна, включã, запãля (мотор, двигател)

nastãt, само третол. -ne св. настãне, настãпи, дойде: ~**lo opět ticho** отново настãпи тишина; ~**l rozhodný okamžik** настãна, дойде решителният миг; ~**la tma** стãна тъмно, настãпи тъмнина, стъмни се

nastávající I, -í, -í бъдещ, настãпващ, предстоящ, близък: ~**í manžel** бъдещ съпруг; ~**í sezóna** настãпващ сезон; ~**í volby** предстоящи, близки избори

nastávající II, -ího м. разг. бъдещ съпруг; годелик

nastávající III, -í ж. бъдеща съпругã; годелица

nastávãt, само третол. -ã несв. настãва, настãпва, идва: ~**al soumrak** падãше здрач, сьмрак

nástavbã, -y ж. 1. надстрóйка (на сграда); разширяване, надстрóяване, пристрóяване: **provádí se ~ã školy** извършва се разширяване на училището 2. допълнителен етап, фãза, част, надстрóйка към нещо: ~**ã k středoškolskému vzdělání** полувисше образование, допълнително обучение към средното образование

nástavbový, -ã, -é 1. допълнителен, разширителен: ~**é stavitelské práce** разширителни строителни работи 2. надстрóечен, допълнителен: ~**é studium** допълнително обучение; специализация

nástav|ec, -ce м. удължител, удължение, допълнение: **krajkové ~ce u rukãvu** дантелени волãни на края на ръкãвите

nástav|ek, -ku м. законечник, предпãзител: **hůl s gumovým ~kem** бастун с гьмен законечник

nastav|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í св. 1. (со/çeho) настрóя, наизградя, пострóя (нещо) (последователно едно след друго, едно до друго): ~**ět řãdu domů** пострóя, настрóя редица къщи, сгради 2. поставя, наредя (нещо) (последователно едно след друго, едно до друго): ~**ět knihy do knihovny** наредя книги в библиотекã

nastav|it, -ím св. 1. (со) протегна, подãм, излóжа, подлóжа (нещо) (за да посрещна удар и под.): ~**it ruku proti ráně** протегна ръкã, за да посрещна удар; ~ **ruku, nasypu ti třeshně** дай си ръкãта да ти сипя черещи; ~**il mu nohu (do cesty)** той му подлóжи крак, учил. жарг. на-
прãмвãра ♦ ~**it kůži, život za někoho, za něco** рискьвам кожãта, живòта си за някого, за нещо 2. (со) поставя (нещо) в определено положение, наглася, регулирам (нещо) (за лост, регулатор) 3. (со çít) настãвя, удължã, продължã (нещо с нещо): ~**it pracovní dobu** продължã работно време 4. (со çít) смеся (нещо с друго по-непълноценно); добãвя, налèя, слóжа (нещо в нещо), подпрãвя (нещо с нещо по-непълноценно): ~**it mléko vodou** налèя водã в мляко 5. поставя, наредя (едно до друго, едно над друго): ~**it krabice na sebe** наредя кутии една върху другã

nastavovan|ý, -ã, -é 1. настãвен, удължен, продължен 2. смесен, подпрãвен: ~**ã kaše** кашã от картòфи и булгьр

nastav|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. (со) протãгам, подãвам, излãгам, подлãгам, насòчвам (нещо) (за да посрещна удар и под.): ~**ovat bodáky proti nepříteli** насòчвам щикове против враг; **mlãdáta ~ovala zobãčky** малките птйчки, пиленцãта протãгаха чòвчици; ~**ovat ruku někomu** подãвам, протãгам ръкã на някого и прен.; ~**ovat někomu nohu do cesty** подлãгам крак на някого, учил. жарг. прãвя мãрка на няко ♦ ~**ovat život, kůži za někoho** излãгам, рискьвам живòта, кожãта си за някого 2. (со çít) настãвям, удължãвам, продължãвам (нещо с нещо): ~**ují noc, aby práci skončili** работят до късно през нощã, за да свършат работата 3. (со çít) смесвам, добãвам, наливãм, слãгам (нещо в нещо), подпрãвям (нещо с нещо по-непълноценно) 4. поставям, нареджãм (едно до друго, едно над друго)

nasteh|ovat, -uji/разг. -uju св. тропòсам; свържã временно

nastěh|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (со) нанесã, настаня, внесã, преместя (нещо) (в квартира, в стая): ~**ovat (do bytu) nový nábytek** нанесã (в апартамент) нови мёбели 2. (кого, со) настаня, нанесã, преместя (някого, нещо) (в квартира, жилище, апартамент): ~**ovali rodinu do novostavby** настанихã семейството в свьсём нов блòк

nastěh|ovat se, -uji se/разг. -uju se св. настаня се, нанесã се; отида, дойда (на квартира): ~**oval**

se k nám podnájemník при нас се настанї квартирант

nástěnk|a, -y ж. стѣнлист, стѣнвестник, стѣн-таблò

nástěnn|ý, -á, -é стѣнен: ~é hodiny стѣнен ча-сòвник; ~á malba стѣнопис, стѣнна живопис, фрѣска

nastenograf|ovat, -uji/разг. -uju св. стеногра-фїрам

nástin, -u м. 1. скица, план, схѣма; оснòвни линии, тезиси: ~ pracї програма за рáбота; ~ plánu а) проектоплан б) скица на чертѣж, на план 2. òчерк, прѣглед, крáтко издáние: **životopisný** ~ крáтка биографїя, биографїчен òчерк; **Nástin české dialektologie** Крáтка чѣшка диалектология

nástin|it, -ím св. набелѣжа, начертáя, скицирам, очертáя, опиша в глáвни, в оснòвни линии: ~it **životopis** набелѣжа оснòвни, глáвни момѣнти от биографїя

nástin|ovat, -uji/разг. -uju нескв. набелязвам, на-чертáвам, скицирам, очертáвам, опиcвам, из-лáгам в глáвни, в оснòвни линии

na|stlat, -stelu св. разстѣля, настѣля, застѣля, покрїя

nastokrát, na stokrát нар. експр. стокрáтно, многокрáтно

nastol|it, -ím св. 1. (кого - вин.) (въз)качà на пре-стòл, провъзглася (за цàр); рькополòжа, въздїгна (в духòвен сàн): **králem -en jest Jiří z Poděbrad** за крáл е провъзгласѣн Йржи от Пòдебради 2. (кого, со) книж. въведà в длъж-ност, в сила (някого, нецò); установя (нецò): ~it nového rektora (тържѣствено) въведà в длъжност нòв рѣктор; ~it diktaturu prole-tariátu установя диктатýра на пролетариáта

nastol|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (кого - вин.) възцарявам, възкáчвам на престòл, трòн; про-възгласявам (за цàр); рькополáгам, удостоявам (с духòвен сàн) 2. (кого, со) книж. въдворявам, установявам, въвѣждам в сила, в длъжност (някого, нецò)

nastotisíckrát(e) нар. експр. хїляди пѣти, безбрòй пѣти

nastoupen|ý, -á, -é воен. спорт. строен: ~á (vo-jenská) jednotka строена (войсковá) чást

nastoup|it, -ím св. 1. (кат) качà се (на превозно средство): ~it do vlaku, na loď качà се на влáк, на кòраб 2. строя се, построй се; застàна в редица: ~it do řady строя се, заема мястòто си в редица 3. (со; do čeho, k čemu; на; -) запòчна, установя някакво (най-òбцò) началò (на не-цò): ~it vládu дòйда на влáст; ~it na trůn

(въз)качà се на трòн; ~it k moci завзема властá; ~it dovolenou изляза в òтпуск; ~it na vojnu постѣпя на военна служба; ~it trest запòчна да излежáвам наказàние; ~it cestu от-прãва се на пѣт; ~it k útoku воен. трѣгна в настѣплѣние; mužstvo ~ilo v sestavě ... отбòрът излѣзе в състáв ...

nastoup|nout, -nu св. (на со) стѣпя, стѣпна (вър-ху нецò): ~nout na obě nohy, na špičky стѣпя на двáта крáка, на прѣсти

nástrah|a, -y ж. 1. примáмка, стрѣв 2. примка, капàн, улòвка, клòпка: **klást** ~у постáвам клòпки; крой интриги

nastraž|it, -ím св. 1. (со на; со кòти; со) постáвя (примáмка, капàн, улòвка) (на някого) и прен.: ~it důkazy proti někomu изкúствено създàм **úvěru** **úvěru** 2. постáвя в състòяние на изòстрено внимáние

nastraž|it se, -ím se св. изòстря, напрѣгна внимá-нието си; настрѣхна, застàна настрѣк: **padla rána, všichni se ~ili** чý се йзстрел, всички на-стрѣхнаха, застàнаха настрѣк

nastraž|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (со на; со кòти; со) постáвам (капàн, примáмка, улòвка) (на някого) и прен.: ~ovat překážku ковàрно гòтвя, създàвам прѣчки 2. постáвам в състòя-ни~~е~~ **настрѣхна** **настрѣхна** òстрям уши, напрãгам слýх

nastraž|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. изò-стрям, напрãгам внимáнието си; настрѣхвам, застáвам настрѣк: **nepotřeboval mnoho a hned se ~oval** мálко му трябваше да настрѣхне, да застàне настрѣк

nastrč|it, -ím св. 1. (со кат) забодà, набúча, надяна, забуча, затгьна, пгьна, слòжа, втгьна, нанїжа (нецò някòде) 2. нахлúзя, надяна, слòжа: ~it brejle na nos слòжа очилáта (на носà си); ~it prsten na ruku слòжа, нахлúзя прѣстен на рькáта; ~it psovi náhubek надяна на кúчетò намòрдник 3. (со) подàм, поднесà, подлòжа (за да приема, за да посреицна) (нецò): ~il šálek, aby mu nalila тòй си подàде чашката, за да му налѣе 4. (кого, со) подстáвя, пробúтам (някого, нецò) (вместò друг, вместо друго): ~ená osoba, figura подстáвено лицѣ

nástrč|ka, -y ж. предпáзител, законѣчник (чást, която се натгьва върху някакъв предмет)

nastrk|at, -ám св. 1. забодà, забуча, намúшкам, напгьхам, наслáгам (последòвателно, едно след друго) 2. нахлúзя, надяна, наслáгам: ~at si prsteny na prsty (изпо)наслáгам си прѣсте-ни на прѣстите 3. напгьхам, набúтвам, на-блѣсквам, наслáгвам (постепенно): ~ali do

- výboru samé ženy** *разг. експр.* набўтаха в комитѣта сáмо жени
- nastrkáv|at, -ám** *несв.* **1.** забѡждам, напѣхвам, забўчвам, надявам, намўшквам, наслáгвам (*последователно, едно след друго*) **2.** напѣхвам, набўтвам, наблѣсквам, наслáгвам (*постепенно*)
- nastrk|ovat, -uji/разг. -uju** *несв.* **1.** (*со kam*) набѡждам, набўчвам, забўчвам, забѡждам, втѣквам, пѣхам, слáгам (*нещо някъде*) **2.** нахлўзвам, надявам, слáгам: **~ovat brejle na nos** слáгам си очилáта **3.** (*со*) подáвам, поднáсям, подлáгам (*за да приема, за да посрещна нещо*): **~oval kuchařce svůj talíř** тѡй поднáсяше на готвáчката чинията си **4.** (*koho, со*) подстáвам, пробўтвам (*някого, нещо*) (*вместо друг, вместо друго*): **~ovat někoho za sebe** пробўтвам някого вмѣсто сѣбе си
- nástroj, -e** *м.* **1.** инструмѣнт, сечивѡ, орѣдие: **~e zámečnické, truhlářské** шлѡсерски, дърводѣлски инструмѣнти, сечивá, орѣдия; **hudební** ~ музикален инструмѣнт; **~e dechové, žesťové, bicí** муз. дўхови, мѣдни, ударни инструмѣнти; **~e smyčcové, strunné** муз. стрўнни инструмѣнти **2.** *прен.* орѣдие, срдѣство, инструмѣнт: **~ vykořisťování** срдѣство, орѣдие за експлоатáция
- nastrojít, -ím** *св.* **1.** пригѡтвя, подгѡтвя, организирам, устрой, наглася: **~il jim malé překvapení** тѡй им пригѡтви мálка изненада; **~it slavnost** организирам, устрой тържествѡ; **~it spiknutí** напáвя, организирам сзаклáтие; **~it vážnou tvář** добия сериѡзен йзраз **2.** (*čeho*) *експр.* пригѡтвя, напекá (*в голямо количество*) **3.** (*koho*) наглася, нагиздя, накѡнтя, пременя, докарáм (*някого*): **~it se na ples** облекá се, издокáрам се, пременя се за бáл
- nástropní, -í, -í** кѡйто е слѡжен, кѡйто се намира на тавáн: **~í lampa** лáмпа, прикрѣпена (напáво) за тавáна (*не висяща*), плафониѣра; **~í osvětlení** осветлѣние от тавáна; **~í malba** плафѡнна живопис
- nastrouh|at, -ám** *св.* настържа (на рендѣ)
- nastřád|at, -ám** *св.* (*со/čeho pač*) спестя, наспестя, натрўпам, съберá, икономисам (*нещо, за нещо*): **~at si na cestu** спестя, съберá пари за пѣт, за пѣтуване; **~ané úspory** натрўпани спестявания; **~at jmění** натрўпам сстояние
- nastřád|at se, -ám se** **1.** *св.* натрўпам се, насъберá се: **~alo se mu mnoho nevyřízených věcí** натрўпаха му се мнѡго нерешѣни неща **2.** *несв. и св.* (с)пестя мнѡго, икономис(в)ам мнѡго: **co jsem se v životě ~al!** прекáрал сьм живѡта си в икономисване; (нямáм предстáва) кѡлко сьм пестил през живѡта си!
- nastříbř|it, -ím** *св.* насребря
- nástřih, -u** *м.* мáлък рáзрез (с нѡжица)
- nastřih|at, nastřih|at, -ám** *св.* накроя, нарѣжа с нѡжица: **~at (látku) na šaty** скроя, разкроя плáт за рѡкля
- nastřih|nout, -nu** *св.* **1.** срѣжа, рѣзна, разрѣжа мáлко (с нѡжица) **2.** скроя, разкроя (плáт): **~nout sukni** скроя полá; **~nout na blůzku** скроя блўзка
- nastřík|at, -ám** *св.* **1.** (*со; со na koho, na со*) напърскáм, порѣся (*нещо върху нещо*): **~at vodu na podlahu** напърскáм на пѡда водá, напърскáм пѡда с водá; **~at vodu na obličej** напърскáм лицѣто с водá **2.** (*со čít*) напърскáм (*с нещо*): **~at auto lakem** напърскáм колáта с лáк **3.** (*со do čeho*) нацъркам (*нещо в нещо*)
- nastřílet, -ím, 3. мн. -ejí** *св.* (*со/čeho*) **1.** убия, застрѣлям (*нещо*) (*в голямо количество*): **~et koroptví** убия мнѡго яребици **2.** *спорт.* вкáрам, отбелѣжа (*постепенно много голове, точки*): **~et soupeři tři branky** вкáрам трѣ гѡла на прѡтѣвника
- nastud|it se, -ím se** *св.* простудя се, настина, изстина
- nastud|ovat, -uji/разг. -uju** *св.* **1.** наўча, усвѡя **2.** наўча, подгѡтвя, разўча, отрѣпетирам (*за изпълнение*): **~ovat roli** наўча, подгѡтвя рѡля; **~ovat projev** подгѡтвя рѣч, слѡво; **~ovat úsměv** изработя си усмивка (*начин на усмиване*)
- nastudování, -í** *ср.* **1.** подгѡтовка, разучáване **2.** интерпретáция: **Dvořákova Armida v ~í Talichově** Двѡржакѡвата ѡпера Армида в интерпретáция на Тáлих, подгѡтвена от Тáлих, под диригѣнството на Тáлих
- nástup, -u** *м.* **1.** кáчване: **~ do vlaku** кáчване във влáк **2.** запѡчване, началѡ (*на дейнѡст или състѣзание*): **~ do zaměstnání** постѣпване на рáбота; **~ do práce (v 6 hodin)** запѡчване на рáбота (в 6 часá); **~ dovolené** началѡ на ѡтпуск(á); **~ do pětiletky** навлизане в петилѣтка, началѡ на петилѣтка; **~ k moci** идване на влáст **3.** *спорт. воен.* стрѡяване, построяване
- nástupce, -e** *м.* приѣмник, наслѣдник, замѣстник: **právní ~e** *юрид.* сукцѣсор, приѣмник: **dědic a ~e trůnu** наслѣдник и приѣмник на трѡн; **~e bývalého ředitele** приѣмник на бивш ди-рѣктор
- nástupkyn|ě, -ě** *ж.* приѣмничка, наслѣдничка, замѣстничка
- nástupišť|ě, -ě** *ср.* **1.** перѡн **2.** *прен.* плáцдарм: **~ě k válce** (йзходен) плáцдарм за войнá

nástupn|í, -í -í 1. предназначен за качване; който се отнася до качване: **~í ostrůvek** площадка на трамвайна спирка **2.** който се отнася до постъпване, започване (на работа): **~í termín** срок за постъпване на служба; **~í plat** начална работна заплата **3.** встъпителен; който се отнася до откриване, до начало: **~í řeč** встъпителна реч; **~í audience** аудиенция за връчване на акредитивни писма

nastup|ovat I, -uji/разг. -uju неск. 1. (кат) качвам се (във влак и под.) **2.** строявам се, построявам се: **~ovat do řady** заемам място, заставам в редица **3.** (do čeho; k čemu; nač; -) започвам, поемам (работа и под.); постъпвам (на служба и под.); заемам се (с нещо); включвам се (в нещо): **~ovat službu, do služby** постъпвам на служба; **~ovat dovolenou** излизам, отивам в отпуск(а); **~ovat cestu** отправям се, тръгвам на път; **~ovat do zbraně** бивам мобилизиран; **všude ~ují mladí** навсякъде излизат на прѐден плън младите

nastup|ovat II, -uji/разг. -uju неск. стъпвам: **opatrně ~ovala na drobný štěrč** тя внимателно стъпваше върху дребния чакъл

nastuzen|í, -í ср. простуда, настинка, изстинка

nastuzen|ý, -á, -é настинал, простудѐн

nastyd|l|ý, -á, -é настинал, простудѐн

nastyd|nout (se), -nu (se) св. простудя се, настина, изстина

nastyliz|ovat, -uji/разг. -uju св. съчиня, напиша, съставя (набързо), нахвърлям: **~ovat dopis** съчиня набързо писмо

nasuger|ovat, -uji/разг. -uju св. (со коту) внуша, втъпя (нещо някому)

nasucho, na sucho нар. на сѹхо (без намокряне)

◆ **nasucho, na sucho нар.** на сѹхо, на сѹша, на сѹхота ◆ **být such** експр. съм, окажа се в крайно затруднено положение (без пари, без помощ)

nasuchu, na suchu нар. на сѹхо, на сѹша, на сѹхота ◆ **být such** експр. съм, окажа се в крайно затруднено положение (без пари, без помощ)

nasu|nout, -nu св. (со кат) надяна, нахлѹзя (нещо някъде): **~nout prsten** слѹжа, нахлѹзя пръстен

nasun|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со кат) надявам, нахлѹзвам, слѹгам (нещо някъде)

nasup|ít, -ím св. смръщя, намръщя, навъся: **~it obočí** смръщя вежди; **~it čelo** намръщя чело

nasup|ít se, -ím se св. намръщя се, смръщя се, навъся се

nasuš|ít, -ím св. (со/čeho) изсуша (нещо)

nasvač|ít se, -ím se св. закуся (в 10 часа или следобед)

nasvědč|ovat, -uji/разг. -uju неск. (čemu) свидетелствам, говоря (за нещо): **jeho tvář ~ovala, že...** лицето му показваше, говореше, че ...; **všechno ~ovalo tomu, že...** всичко свидетелстваше за това, че ...

nasycen|ý, -á, -é физ. хим. (предѐлно) наситен **nasyc|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1.** насыщам, нахранвам **2.** задоволявам (любопитство и под.) **3.** физ. хим. насыщам (разтвор и под.)

násyp, -u м. 1. насип **2.** маса, насипан материал: **tíha sněžného ~u** тежест на снежна маса **3.** сипване: **jeden ~ za den do kamen** едно зарѐждане, пълнене на ден в пѐчката **4.** воен. бруствер, зѐмен насип

nasyp|at, -u/-ám св. 1. (со/čeho кат) сипя, насыпя, посипя, поръся, наръся (нещо някъде), покрѳя (нещо с нещо): **~at písek na cestu** насыпя пясък на пътя; **~at sůl do slánky** сипя сол в солница; **~at pilin na podlahu** посипя, покрѳя

do očí хвърля прах в очите на някого **2.** (коти, četi; četi čeho) сипя, слѹжа, дам (на животно да яде): **~at kuřatům** хвърля, дам на пилета да ядат; нахраня пилета **3.** (со čít, čeho) напълня (нещо с нещо) (чрез насипване): **~at koš obilím** напълня кош с жито **4.** (со) натръпам (нещо) (с насипване) **5.** (со) затръпам (нещо): **~at rov** затръпам ров

nasypáv|at, nasýp|at, -ám неск. 1. сипвам, насипвам, посипвам, поръсвам, наръсвам **2.** (коти, četi; četi čeho) сипвам, слѹгам, давам (на животно да яде) **3.** (со čít, čeho) натръпам, напълвам (нещо) (чрез насипване) **4.** насыпвам, правя насип

násypn|ý, -á, -é насипен: който е предназначен за насип, за насипване: **~ý materiál** насипен материал; **~ý uhlák** кофа за въглища (с която се сипва)

nasyt|ít, -ím св. 1. наситя, заситя, нахраня и прен.: **~it žaludek** наситя, заситя стомаха си; **sníh roztál a ~il pramenu** снегът се стопи и подхрани, подсили изворите **2.** (со čít) прен. задоволя, утоля, удовлетвори (нещо с нещо): **~it trh zbožím** задоволя пазър със стоки; **~it něčí zvědavost** задоволя нечие любопитство **3.** (со čít) наситя, напоя, пропия (с нещо): **jeho slova byla nasycena srdečností** дѹмите му бяха пропиты със сърдечност

nasyt|ít se, -ím se св. 1. наситя се; найм се до насита **2.** често в съчет. **být nasycen** (koho, čeho) преситя се (от някого, от нещо); омръзне ми, дотѐгне ми (някой, нещо): **nemohl se ~it toho pohledu** (той) не можеше да се насити

- на глѣдката; (той) не мѡжеше да се наглѣда;
byla nasycena takového života (тя) бѣше
 преситена от такъв живѡт
- náš, našeho** м. **naše** ж. и ср. местоим. **1.** наш
 ♦ **náš** **našeho** м. **naše** ж. и ср. местоим. **1.** наш
 и нѡгова на една рекà си прàли ризите (за да-
 лечно, некръвно роднинство) **2.** наш (от на-
 шето семейство) **3.** наш, рѡден: **naši lidé** наши
 хѡра, наши сънародници; **naše květiny** наши
 (не чуждестранни) цветя **4.** наш (близък): **je**
to náš člověk това е наш човек **5.** наш (обиц
 познат): **copak dělá naše Evička?** експр. как-
 вѡ прави нашата Евичка? **náš hrdina** нашият
 герой (при разказване); **hrájí tu naši** експр.
 свирят нашата (пѣсен, мелѡдия) **6.** обикн. мн.
naši, -ich м. разг. нашите (моите, нашите
 родители, братя и сестри, любимици): **naši**
jsou zdraví нашите са здрави; **naši vyhráli**
 нашите спечѣлиха **7. náš** м. **naše** ж. разг. на-
 шият, нашата; мѡя(т) (съпруг), мѡята (съпру-
 га): **náš přijde za chvíli** мѡят (съпруг) ще дѡйде
 след малко
- našedivělý, našedlý, -á, -é** сивкав, вѣзсив, по-
 засивял, (лѣко) прошàрен: **~é vlasy** (лѣко) про-
 шàрена коса; **~á látka** сивкав, вѣзсив плàт
- našedle** нар. сивкаво: **prach ~ bílý** сивкавобял
 прах
- našetřit, -ím** св. (со/čeho; наč) спестя, иконо-
 мисам, натрупам, настъбера (пари, средства
 за нещо): **~it si na auto** спестя (пари) за колà;
~ené úspory спестявания
- našinec, -ce** м. **1.** човек от нашата рькà; наш
 човек, (наш) брат: **cítíl se dobře mezi ~ci** тѡй се
 чувстваше добре сред своите, сред хѡра от
 своята чѣрга, сред своите другàри **2.** експр. аз,
 ние, хѡра катѡ мене; мѡя милост, наша милост
- našit, -šiji/разг. -šiju** св. **1.** (со наč, к čети) за-
 шия, пришия (нещо на нещо, към нещо) **2.** (со)
 настàвя, удължà (нещо) (чрез пришиване)
3. (со/čeho) нашия (много): **~šit košil(e)** нашия
 (много) ризи
- našív|at, -ám** неств. **1.** (со наč, к čети) зашивам,
 пришивам (нещо на нещо, към нещо) **2.** (со)
 настàвам, удължàвам (нещо) (чрез пришиване)
3. нашивам (много)
- naškráb|at, naškrab|at, -u/-ám** св. **1.** (со/čeho)
 настържа (нещо), пригѡтвя (нещо) (чрез на-
 стържаване): **~at játra, maso** настържа чѣрен
 дроб, месѡ **2.** (со) остържа, обѣля, набѣля, почи-
 стя (със стъргане) (голямо количество): **~at**
hrnec bramborů набѣля, обѣля (цяла) тѣн-
 джера картофи **3.** (со) експр. надра̀скам, на-
 пипша (нещо): **~at dopis** надра̀скам писмѡ
- naškroben|ý, -á, -é** **1.** колѡсан **2.** експр. пре-
 фр̀цунен
- naškrob|it, -ím** св. колѡсам
- naškub|at, -u/-ám** св. (со/čeho) накъсам, набѣра,
 наскубя (нещо)
- našlap|at, -u/-ám** св. **1.** (со до čeho) нагàзя, на-
 т̀пча (с кракà) (нещо в нещо) **2.** нанесà смѣт,
 кàл; оставя следѡ, изцàпам: **na chodbě bylo**
~áno в коридѡра имаше мр̀сни следѡ от
 об̀увки; коридѡртът бѣше зам̀рсен от влизане
 и излизане
- našláp|nout, -nu** св. **1.** (на со) ст̀пя (на нещо),
 наст̀пя (нещо) **2.** (со) приведà в хѡд (нещо)
 (чрез наст̀пване): **~nout pedál motoru** на-
 т̀йсна пѣдàла на мѡтѡр; запàля, п̀сна мѡтѡр
- našlap|ovat, -uji/разг. -uju, našlapáv|at, -ám**
 неств. **1.** ст̀пвам, наст̀пвам **2.** по-често **na-**
šlapáv|at, -ám т̀пча, гàзя, нат̀пквам, на-
 гàзвам
- našleh|at I, -ám** св. (кѡти; кѡти со) нашибам,
 напля̀скам (някого по нещо): **~at děvčatům**
pomlázkou нашибам момичетата с велик-
 денска шибàлка
- našleh|at II, -ám** св. (со/čeho) разбия (голямо
 количество): **~at krému** разбия м̀ного крем
- našpendl|it, -ím** св. (со наč; со) забѡдà, закачà,
 прикачà (с карфици), прихвàна, набѡдà (дрѣха
 при тросване)
- našpičat|it, -ím** св. обикн. в съчет. **~it uši** разг.
 експр. **а)** на̀остря уши (за куче) **б)** прен. за-
 стàна нащр̀к (за човек)
- našpin|it, -ím** св. **1.** зам̀рся (лѣко) **2.** изм̀рся (в
 голямо количество): **ten ~í košil!** кѡлко м̀ного
 ризи ца̀па, хв̀рля за пранѡ тѡзи човек!
- našpull|it, -ím** св. над̀юя, изд̀юя, свия (устни):
pohrdlivě ~ila rty тя презр̀телно сви у̀стни
- našroub|ovat, -uji/разг. -uju** св. завинтя, завия,
 навинтя, навия
- naštep|ovat, -uji/разг. -uju** св. **1.** зашия, пришия
 с декоративен шѣв **2.** трѡпсам
- naštěp|ovat, -uji/разг. -uju** св. присадя, ашла-
 д̀исам
- naštěstí, na štěstí** нар. за щàстие
- naštípat, -u/-ám** св. (со/čeho) нац̀пя (нещо): **~at**
třísek нац̀пя м̀ного трескѡ, подпàлки
- naštíp|nout, -nu** св. разц̀пя, ц̀пна (лѣко), п̀кна:
~l si kost тѡй си п̀кна косттà
- naštípnut|ý, -á, -é** ц̀пнат, п̀кнат: **~ý strom** п̀к-
 нато дървѡ
- naštv|at se, -u se** св. (на ко̀хо; -) разг. яд̀сам се,
 разс̀рдя се, хвàне ме яд (на някого)
- na|ř, -řě** ж. надз̀емна зел̀ена чàст на зеленчу̀ково
 раст̀ение (стѣбло и листа)

natáčĕt I, -ím, 3. мн. -eji/-í *несв.* 1. навивам, намотавам 2. обръщам, извивам, завъртам (*в определена посока*): **~et hlavu doprava** извивам главà надясно 3. *разг.* записвам (*при звукозапис*) 4. *разг.* снимам (*филм*)

natáčĕt II, -ím, 3. мн. -eji/-í *несв.* наточвам, точа, напълвам (*като развъртам кран*)

natáčĕk|a, -u *ж.* ролка (*за навиване на коса*)

natah|at, -ám *св.* (*со/ĕho*; *прен. koho - вин.*) надовлекà, надомъкна, довелекà, домъкна, дотгъря (*нещо*; *някого*)

natáh|nout, -nu *св.* 1. (*со*) опъна, изпъна (*нещо*)

~nout uši наостря уши; **~nout brka, kosti, bačkory** опъна, изпъна кракà; хвърля петалата (*умра*) 2. *прен.* напъргна сили, положа усилия: **musili ~nout, aby byli hotovi** трябваше да се напънат, да напъргнат сили, за да се приготвят 3. (*со*) постеля, разстеля, простра, просна (*нещо*): **~nout koberec na podlahu** постеля, разстеля килим на пода 4. (*со*) разтөгна, разтөгля, удължà (*нещо*): **~nout dovolenou** *разг.* разтөгна, удължà отпуска (*та*) си; **vĕĕera jsme to ~li** вĕĕера седяхме до късно (*с юмни*)

~nout grimása; **~nout nohy, pedály, jedenáctky** *разг. експр.* ускоря крачка, ход; натисна педàлите 5. *мед.* напъря екстензия 6. протөгна: **~la krk, aby viděla** тя протөгна шия, за да вижда; **~nout ruku po něĕem** протөгна ръкà, посөгна за нещо 7. навлекà, намъкна, слôжа, надяна, нахлуза, обуя: **~nout kalhoty** намъкна, обуя панталони; **~nout boty** слôжа, обуя обувки, обуца; **~nout ĕepici, rukavice** слôжа шапка, ръкавици 8. навия, курдисам, заредя, пусна в ход: **~nout pero** навия пружина; **~nout hodiny** навия часовник; **~nout automat** заредя автомат 9. (*со*) поема, вдъхна, дръпна, всмъча (*нещо*): **~nout do sebe studený vzduch** поема, вдъхна студен въздух 10. вкарам, напълна: **~nout do baňky vino** вкарам в кôлба, в бàнка вино

natáh|nout se, -nu se *св.* 1. опъна се, лөгна се (*лицо*) 2. **~nout se** опъна се, лөгна се (*лицо*) **široký tak dlouhý** той се прôsna в цялата си дължина 3. *и natáh|nout, -nu* навляза, промъкна се, вмъкна се, проникна: **kouř ~l dveřmi do pokoje** пушекът влêзе през вратàта в стàята 4. *обикн. мн. -neme se грубо* надôйдем, надомъкнем се, довлечем се: **~li se sem všelijací lidé** домъкнаха се, довлëкоха се тук какви ли не хôра

natahovac|í, -í автоматичен, механичен; който се навива, курдисва: **~í autíĕko** автомобилче, което се навива с ключê (*играчка*)

natah|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. (*со*) опъвам, изпъвам (*лицо*)

~ovat brĕka, kosti, bačkory опъвам, изпъвам кракà; хвърлям петалата, хърлям топа (*умирам*); **~ovat své odbĕratele** *разг. експр.* мàмя клиентите си; **~ovat moldánky** надъвам гайдата (*плача*) 2. напъргам сили, полàгам усилие 3. (*со*) постылам, разстылам, простырам, прôsвам (*нещо*) 4. разтыгам, разтөглям, удължàвам (*чрез опъване*) и *прен.*

~ovat ruku напъргвам ръкàта 5. *мед.* правя екстензия 6. протыгам ръкà, посягам 7. навличам, намъквам, надявам, нахлузвам, слàгам, обувам (*обувки, ръкавици и под.*) 8. навивам, курдисвам 9. (*со*) поемам, вдъхвам, всмъквам (*нещо*) 10. вкарам, напълвам

natalit|a, -y *ж. мед.* раждàемост

natank|ovat, -uji/разг. -uju *св.* заредя, напълна (*с гориво, бензин и под.*): **~ovat auto** заредя колà

~ovat навлявам петалата; хвърлил съм топа

natazen|í, -í *ср. мед.* екстензия: **~í svalů, konĕtĕm** екстензия на мускули, на крайници

nate *вж. na*

na|tĕci, разг. na|tĕct, обикн. третол. -teĕe *св.*

1. (*кат*) влêзе, навлêзе, проникне (*някъде*) (*за течност*): **voda ~tekla do lod'ky** водàта навлêхна в лодĕката

~tekl do vody навлêхна в водàта 2. (*ĕim*) напълни се, изпълни се, налêе се (*с течност*): **rybník ~tekl vodou** èзерото се напълни с водà; **oĕi ~teklly krví** очите се наляха с кръв 3. (*коти*) отечê (*на някого*): **~tekl mu prst** пръстът му отечê

naték|at, обикн. третол. -á *несв.* 1. (*кат*) навлêза, влêза, прониква (*някъде*) (*за течност*)

2. (*ĕim*) пълни се, напълва се, препълва се (*с течност*); налива се: **oĕi ~aly horkými slzami** очите (*ми*) се наливаха с горещи сълзи 3. (*коти*) отйча (*на някого*)

natekl|ý, -á, -é отекъл, подпъхнал, подът: **~ý prst** отекъл пръст; **~é oĕi** подпъхнали очй

nátĕlník, -u *м.* потник, фланелка

nátepniĕ|ek, -ku *м.*, **nátepniĕk|a, -u** *ж.* вълнен плетен маншêt, който се слàга на ръкàта (*на китката*) за предпазване от студ

nátěr, -u *м.* 1. намазване (*с лак, с боя*), боядисване, лакиране 2. боя, лак; тѐчни покривни вещества; плàст от боя, лак; покривен слôй, замазка, лакировка: **žlutý ~ skřínĕ** жълта боя, жълт лак на шкаф; **základní ~** грунд; **ochran-**

ný ~ предпазен покривен лак; **asfaltový** ~ асфалтова замазка **3. разг.** (вѣншен) вид, характер: **~ oficiálnosti** лустро на официалност, официален характер

natěrač, -e м. бояджия

natěračství, -í ср. бояджийство

natír|at, -ám нескв. (со *čít, pač*) **1.** намазвам (нещо с нещо) **2.** размазвам, разнасям (нещо по нещо, върху нещо) **3.** намазвам (нещо) (с боя, с лак); боядисвам, лакирам (нещо)

natisckrát(e) нар. експр. хиляди пъти, много пъти, безкрайно много пъти

natisk|nout, -nu св. (со *čeho*) отпечатам, напечатам, издам (нещо) (в голямо количество): **~nout knihy** отпечатам (доста, много) книги

2. (со) напечатам, отпечатам (нещо): **~nout adresu na obálku** напечатам адрес върху плик

natlač|it, -ím св. **1. (коho со, kat)** натъпча, наблъскам, намачкам (някого нещо, някъде): **~it prádlo do kufru** натъпча бельо в кюфар; **bydlili ~eni v malém bytě експр.** живѐеха натъпкани, наблъскани в (една) малка квартира

2. (со čít; со) експр. натъпча, претъпча, препълня (нещо с нещо; нещо): **divadlo bylo úplně ~eno** театърът бѐше претъпкан

natlač|it se, -ím se св. **1. (kat; kde)** натрупам се, струпам се, стълпя се, скъпча се (някъде): **~ili se kolem přístroje** струпаха се, стълпиха се, бяха се струпали, стълпили около апарата **2. (kat, do čeho)** нахълтам, нахлѹя, наблъскам се (някъде, в нещо): **do sálu se ~ilo plno lidí** в залата нахълта, в залата се наблъска много народ

natlak, -u м. натиск, давлѐние, принѹда, настояване: **náboženský** ~ религиозно давлѐние; **politický, hospodářský** ~ политически, стопански натиск; **mocenský** ~ натиск от страна на велика сила; **jednat pod ~em** действам по принѹда, под натиск; **odolat, podléhnout ~u** устоя, отстъпя на натиск

na|tlouci, разг. na|tlouct, -tluču/книж. -tluku св. **1. (со/čeho kat)** набия, забия, накова (нещо някъде) (в голямо количество): **~tlouci hřebíky** накова пирони **2.** натъпча, напълня и прен. **3.** лѐко счѹпя, пѹкна; набия, натъртя, ударя, контѹзя; очѹкам, нащърбя: **~tlouci si hlavu** ударя си главата; **~tlouci talíř** пѹкна, нащърбя чиния **4. (čeho/со)** избия (масло и под.) (в голямо количество) **5.** пробия, надѹпча: **~tlouci díry/(plno) děr do zdi** надѹпча (цялата) стена; пробия (много) дѹпки в стената **6. (со/čeho)** направя (нещо) чрез ѹдряне, биење, набиване: **~tlouci si modřiny, boule** направя

си (много) синини, цицини **7.** наклѐтя, начѹкам: **~tlouci kosu** наклѐпя коса; **~tlouct maso** начѹкам месо **8.** начѹпя, натроша: **~tlouci uhlí** натроша вѹглища **9. (koti) експр.** набия, натѹпам, напердѹша (някого): **~tloukli mu** набиха го

na|tlouci se, разг. na|tlouct se, -tluču се/книж. -tluku се св. натъртя се, контѹзя се, набия си (нещо): **~tlouci se na motocyklu** натъртя се на мотоциклѐт

natlouk|at, -ám нескв. **1.** набивам, забивам, набѹждам, кова, наковавам, начѹквам **2.** натъпквам, тъпча, напълвам и прен. **3.** очѹквам, натъртвам, лѐко счѹпвам **4.** правя (нещо) чрез биење, ѹдряне **5.** надѹпчвам, направявам дѹпки **6.** наклѐпвам, начѹквам, наклѹзвам, натрошавам **7.** начѹпвам, натрошавам

natlučen|ý, -á, -é набит, пѹкнат: **~á jablka** набити, натъртени ябълки; **~ý talíř** очѹкана, лѐко счѹпена, пѹкната чиния

nato нар. след това; после

natoč|it, -ím св. **1.** навия, намотаѹ **2.** завъртя, обѹрна, избия (в определена посока) **3.** натѹча, напълня (като развъртя кранче): **~it sklenici piva** натѹча чаша бира **4. разг.** запиша (при звукозапис) **5. разг.** (за)снѐма (филм)

natoč|it se, -ím se св. обѹрна се: **~it se vpravo** обѹрна се надясно

natolik нар. дотѹлкова, тѹлкова, до такава стѐпен, така

natož, разг. natožpak нар. а пък да не говорим за; каквѹ да кажем за; тѹлкова по-малко; тѹлкова повече; (а/та) камо ли: **to nedovedu ani já, ~ ty** това дори ѹз не мѹга да го направя, та камо ли ти

natráp|it se, -ím se нескв. и св. **1. (коho - род.)** мѹча/намѹча, измѹча, тормѹзя/изтормѹзя (някого): **co jsem se ho ~il** кѹлко съм го мѹчил **2. (s kým, s čím; pro коho, pro со)** измѹча се, намѹча се (с някого, с нещо, заради някого, заради нещо): **mnoho se pro něho, s ním ~ila** много се измѹчи, намѹчи се с нѐго

natrh|at, -ám св. **1. (со/čeho)** накъсам, набера (нещо): **~at jablek** набера ябълки **2. (со/čeho)** накъсам, нацѐпя (нещо): **~at pruhy plátna** накъсам, нацѐпя лѐнти от платно **3. (со)** разкъсам, накъсам, разцѐпя (нещо): **~at plátno na pruhy** разкъсам, разцѐпя платно на лѐнти

natrh|nout, -nu св. цѐпна, пѹрна, скъсам, разкъсам (лѐко, малко): **~nout rukáv** скъсам си малко ръкава; **~nout si sval, šlachy** скъсам (си) мѹскул, сухожилие

natrh|nout se, -nu se св. скъсам се, разкъсам се (лѐко, малко); цѐпна се

natrpkle нар. горчиво, тръпчиво, кисело: ~ **se usmát** усмихна се кисело, горчиво
natrpklý, -á, -é тръпчив, възкисел, кисел и *прен.*: ~**á chuť** тръпчив, възкисел вкус; ~**ý výraz tváře** кисел израз на лицето; ~**ý úsměv** кисела, горчива усмивка; ~**ý humor** горчив хумор
natrvalo, na trvalo нар. за постоянно, завинаги, трайно: **usadit se někde** ~ установя се, заселя се някъде за постоянно; **opouštím domov** ~ завинаги напускам родината си, родната си къща
natržený, -á, -é скъсан, щепнат: ~**ý sval** скъсан мускул
natrásat, -ám *несв.* 1. разпъхам, разбивам, разтръскам: ~**at polštáře** разпъхам възглавници; ~**ala (si) pomačkanou sukni** тя оправяше омачканата си пола 2. разклащам, треса, тръскам: ~**at pytel brambor** тръскам чувал с картофи (*за да се поберат повече*)
natrásat se, -ám se *несв. експр.* треса се, полюшвам се, кърша се; повдигам се на пръсти и се отпускам: **jen se při tanci pyšně ~ala** тя само се полюшваше гордо по време на танца; **smíchy se celý ~al** цял се тресеше от смях; **jen se tady moc ne~ej** само не се перчи много тук
natřást, -třesu *св.* 1. разпъхам, разтупам, разбия, разбухам, оправя: ~**trást peřinu** разпъхам пухен юрган; ~**trást si vlasy** тръсна косата си ♦ **počkej! - řekni mi, jak to je!** почакай, ти дам да разбереш! 2. разтърся, разклатя, тръсна: ~**trást pytel brambor** тръсна чувал с картофи (*за да се поберат повече*) 3. набруля: ~**trást hrušky** набруля круши
natřít, -třu *св. (со čím, pač)* 1. намажа (*нещо с нещо*): ~**it ruce krémem** намажа ръце с крем 2. размажа, разнеса (*нещо по нещо, върху нещо*) 3. намажа (*нещо*) (с боя, с лак); боядисам, лакирам (*нещо*): ~**třít plot na zeleno** боядисам ограда в зелено
nařukat, -nu *св.* 1. пукна, чука, очукам леко, счупя, нащърбя: ~**nout vejce** пукна, счупя (леко) яйце 2. натъртя, набия: ~**nout jablko** натъртя, набия (леко) ябълка
naturálie, -í *ж. само мн.* земеделски, селскостопански продукти: **plat v ~ích** заплащане в натура
naturalista, -a *м.* натуралист
naturalistický [-ty-], -á, -é натуралистичен
naturalizm|us, naturalism|us [-zm-], **-u** *м. филос. лит.* натурализъм
naturální, -í, -í натурален; даван в натура: ~**í plat** плащане в натура; ~**í byt** безплатна, службена квартира; ~**í hospodářství** икон. натурално стопанство

naturcentr|um, -a *ср.* 1. природолечебен център 2. нудистки плаж
naturel [-ty-/-tu-], **-u** *м. книж.* натюрел, характер: **národní** ~ национален характер, национален колорит
naturist|a, -y *м.* нудист
naturizm|us, naturism|s [-zm-], **-u** нудизъм
natvrdlý, -á, -é *разг. експр.* тъпичък, възгълупавичък, бавномислещ
natvrdo, na tvrdo нар. 1. обикн. в съчет. **vejce** ~ твърдо сварено яйце 2. *експр.* категорично, абсолютно, окончателно; абсолютно сигурно, абсолютно категорично: **řici něco** ~ кажа нещо абсолютно категорично
naučen|í, -í *ср.* поучение, наставление, напътствие, съвет: **mravní ~í** морална поука; **rodičovské ~í** родителски наставления; **dát někomu dobrá ~í** дам на някого добри напътствия; **vzít si z něčeho ~í** взема си поука от нещо
nauč|it, -ím *св. (koho, co čemu, разг. со)* науча, обуча (*някого на нещо*); приуча, привикна (*някого на нещо, към нещо*): ~**il ho německy** той го научи (на) немски (език); ~**ím tě nové písničky** ще те науча (на) една нова песничка; ~**ila ji vařit** тя я научи да готви; ~**it děti pořádku** науча, приуча децата на ред; **počkej, já ti ukážu, jak se naučit** ♦ **muze ~ila Dalibora housti** неволята учи
nauč|it se, -ím se (*čemu, разг. со*) науча (*нещо*); приуча се, привикна (*на нещо, към нещо*): ~**it se básni** науча стихотворение; ~**it se německy** науча немски; ~**it se hrát na piano** науча се да свиря на пиано; ~**it se pořádku** науча се на ред, привикна към ред; ~**it se znát někoho, něco** ~ **znám** ♦ **čtenářům v mládí ~í, k staru jako by našel** каквото научиш на младини, на стари години ти е като подарено
naučn|ý, á, -é 1. научен: ~**á próza** научна проза 2. научнопопулярен: ~**ý film** научнопопулярен филм 3. поучителен, дидактичен: ~**á báseň** поучително стихотворение 4. енциклопедичен: ~**ý slovník** енциклопедичен речник
nauk|a, -y *ж.* наука, научна дисциплина; учение: **společenské ~y** обществени науки; ~**a o tvoření slov** теория за образуване на думите; **marxistická ~a** марксистко учение
naukov|ý, -á, -é научен: ~**á literatura** научна литература
náušnice, -e *ж.* обица: **stiskací ~e** обици с клипс
náušničk|a, -y *ж. умал.* обичка
nautik|a [-ty-], **-y** *ж.* 1. наука за мореплаването; навигация 2. мореходство, мореплаване

navád|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. 1. (koho) подтїквам, подбўждам, придўвам, подстўрвам, настрўвам (някого): **~ět k trestnímu činu** подтїквам към престъплєние; **~ět syna proti otci** подстрєкавам, настрўвам сїн срещў баша 2. (co) насўчвам (нецо) (към определєна цел, в определєна посока): **~ět rakety** насўчвам ракєти

navál, -u м. 1. навáлица, тълпá, блѣсканица; наплив от хўра; мнўжество хўра: **~ u pokladny** навáлица на кáсата; **nepředvídaný ~ cestujících** непредвїдено голя̀м брўй пѣтници; **~ do škol** мнўго жєлаєщи да се ўчат 2. мáса; голя̀мо количєство, мнўго: **~ kamení a písku** мнўго кáмъни и пясък; **~ sněhu** мнўго сня̀г; дъ̀лбўк, дебєл сня̀г; **v ~u práce zapomenout** забрáвя от мнўго рáбота 3. книж. напўр, прилив; нáбег: **~y krve do hlavy** приливи на крѣв в главáта 4. прїстѣп, прилив: **v ~u radostí** в прилив на рáдост; **~ hněvu** прїстѣп на гня̀в; **~ kašle** прїстѣп на кáшлица

naval|it, -ím св. 1. (co/čeho kam) домѣкна, довлєкá, натрўпам (нецо някѣде): **voda ~ila k splavu dřeva** водáта довлєче (мнўго) дървєта до бєнта; **~it na cestu, do cesty překážky** прєн. прєпрєча пѣтя с прєпятствия; натрўпам прєпятствия на пѣтя 2. (co na koho, koho) експр. затрўпам, натоваря (някого с нецо), стовáря, стрўпам (нецо вѣрху някого): **~it velké daně** натоваря, облўжа с голєми дáньци; **~il mu mnoho úkolů** тўй го затрўпа сѣс задáчи; **~ilí mu pět let** дрўснаха му пєт годїни, осѣдїха го на пєт годїни

naval|it se, -ím se св. (kam) нахлўя, навлязá, надўйда, натрўпам се, насѣберá се (някѣде): **krev se ~ila do hlavy** крѣвта нахлў в главáта; **na náměstí se ~il zástup lidí** на площáда се насѣбрá, надўйде голя̀ма тълпá; **dav se ~il na vrata** тълпáта напря̀ към пўртата

naval|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. домѣквам, довлїчам: **~ovat překážky** прєн. сздáвам прєчки, трўдности; прєгрáждам, прєпрєчвам пѣтя с прєпятствия 2. експр. стовáрвам, стрўпвам, натрўпвам

navar|it, -ím св. 1. (co/čeho) нагўтвя (нецо): **dal ~it polévky** (тўй) порѣча да се нагўтви мнўго сўп 2. техн. (co) си си надробїл, товá ще сѣрбаш 2. техн. (co) заваря (метал)

navar|it se, -ím se св. набѣбна (при варєне, гўтвєне)

navar|ovat, -uji/разг. -uju, navar|et, -ím, 3. мн. -eji/-í неск. техн. заварявам (метал)

navar|ovat se, -uji se/разг. -uju se, navar|et se, -ím se, 3. мн. -eji se/-í se неск. набѣбвам (при варєне, гўтвєне)

na|vát, -věji/разг. -věju св. (co/čeho) навє̀ (нецо): **vítr ~vál sněhu** вятѣрѣт навя̀ мнўго сня̀г

navá|zat, -žu/книж. -ži св. 1. (co/čeho) навѣржа (нецо); напря̀ва (нецо) (чрєз врѣзване): **~zat snopy** навѣржа, напря̀ва снўпи 2. (co) завѣржа, продължá (нецо) ♦

~zat přetáčení продължá прекѣснат рáзговор, възобновя̀ рáзговор 3. (nač; co) продължá (нецо), добáвя (към нецо), взє̀ма пўвод (от нецо): **~zat na slova básníka** добáвя към дўмите на поє̀та; взє̀ма пўвод от дўмите на поє̀та; **~zat na předcházející hovor** продължá прєдїшен рáзговор; **~ání na husitské tradice** продължє̀ние на хусїтските трáдиции; **~zat dřívější styky** възобновя̀ някогáшни отнўшє̀ния 4. (co) завѣржа, установя̀, запўчна (нецо); слўжа, постáвя начáло (на нецо): **~zat diplomatické styky** установя̀ дипломатїчески отнўшє̀ния; **~zat spolupráci** установя̀ сѣгрудничєство; **~zat známost** завѣржа познáнство

navaz|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. удължáвам, завѣрзвам, настáвам 2. (na co) продължáвам (нецо): **~ovat na pokrokové tradice** продължáвам прогрєсивни трáдиции; **myšlenky ~ují jedna na druhou** идє̀ите слѣдват еднá слєд дрўга, прїзтїчат еднá от дрўга 3. установя̀вам, постáвам, завѣрзвам: **~ovat spojení** установя̀вам врѣзка

naváz|et, -ím, 3. мн. -eji/-í неск. надокáрвам, докáрвам

naváz|et se, -ím se, 3. мн. -eji se/-í se неск. (do koho, čeho) разг. експр. напáдам, нахвѣрля̀м се (с дўми) (вѣрху някого, вѣрху нецо); вѣрхлїтам (срєцу някого, вѣрху нецо); **~et se do odpůrce** нахвѣрля̀м се вѣрхў протївници; **vítr se ~í do střeš** вятѣрѣт вѣрхлїта, напїра вѣрху пўкривїте

naváz|it, -ím св. (co/čeho) 1. отмєря, прємєря (нецо): **~it kilo cukru** отмєря кїлогрáм зáхар; **~ila mouku/mouky do sáček** тã размєри брашнў (то) в кєсии 2. извáдя, загрєбá, почєрпя (нецо): **~it ze studny vodu/vody** извáдя, почєрпя водá от клáдєнец

naváz|ka, -y ж. 1. докáрване (допълнитєлно към нецо); донасїпване 2. нáсип; надокáрана прѣст: **škvárová ~a** нáсип от (надокáрана) сгурїя **navečer I** нар. прївєчер, нáдвєчер, вєчер **navečer II, -a м.** прївєчер, вєчер: **vlahý ~** хлáдна прївєчер, вєчер

navečeř|et se, -ím se, 3. мн. -eji se/-í se св. вечерям, навечерям се: **~et se švestkových knedlíků** вечерям кнедли със сини сливи
navěky, na věky нар. навěки, завинаги
navenek нар. вѣншно, отвѣн, навѣн: **zevniť i** ~ отвѣтре и отвѣн; **~ vypadat klidný** вѣншно, на вид изглѣждам спокѣн
náv|es, -si ж. сѣлски площад, мегдан
navěš|it, -ím св. (co/čeho kam, kde) окача (в голямо количество), наокача, навěся, изпона-закача (нещо някъде): **~it na sebe šperky** експр. накича се с бижута
naveskrz,naveskrze нар. рядко **1.** открѣй докрай; докрай, изцяло, напълно, съвсѣм: **propíchnout** ~ прободѣ открѣй докрай; **prach pronikl ~ budovou** прах проникна из цялата сграда **2.** напълно, съвсѣм, изцяло, абсолютно: **člověk ~ poctivý** абсолютно чѣстен човек
na|vést, -vedu св. **1.** (koho) подтикна, подбѣдя, придѣмам, подстѣря настрѣя, подѣча (някого): **~vést někoho k zločinu** подбѣдя някого към престѣпление; **~vedl hochy na děvčata** тѣй настрѣи момѣтата против момѣтата; **~vedl ho, jak má vypovídat** тѣй го подѣчи какви показаня да дадѣ; **jako by se na něho ~vedli** сякаш се бѣха наговорили срещу него **2.** (co) насѣча (нещо) (към определена цел, в определена посока): **~vést kosmickou lod' na dráhu** изведѣ космически кораб в ѳрбита
návěst, -i ж. ж.п. сигнал (звукѡв, светлинен)
návěstid|lo, -a ср. ж.п. семафор
navěš|et, -ím, 3. мн. -eji/-í св. **1.** (co/čeho kam, kde) накача, наокача, навěся (нещо някъде) **2.** (co/čeho na koho) експр. наокача, окача, навěся, навлекѣ (нещо върху някого): **~et na sebe šperky, šaty** накича се с бижута, наоблекѣ се, натрѣфѣ се
návěšt|í, -í ср. **1.** знѣк, сигнал **2.** воен. пѣрва част на ѱтна команда **3.** извѣстие, обявление, афиш, надпис
na|vézt, -vezu св. (co/čeho) **1.** докарѣм, закарѣм, надокѣрам (нещо някъде): **~vézt uhlí do sklepa** докарѣм, нанесѣ вѣглища в мазе (с рѣчна колѣчка) **2.** натрѣпам, издѣгна (нещо) (с мощта на превозно средство): **~vézt mohyly** натрѣпам, издѣгна могѣла
navíc нар. в пѡвече, в добавка, сврѣх това, освѣн това: **odměna** ~ допълнителна награда; **tuny vytěžené** ~ тѡнове, добити сврѣхпланово
navigac|e, -e ж. **1.** навѣгация **2.** крайбрѣжна стѣна; бѣнт: **chodit po ~i** ходѣ по бѣнта
navigačn|í, -í, -í 1. навѣгациѡнен: **~í přístroje** навѣгациѡнни ѱреди **2.** който се отнася до край-

брѣжна стѣна: **ploché ~í kameny** плѡски камѣни за крайбрѣжна стѣна, за бѣнт
naviják, -u м. техн. макарѣ, барабан за навѣване, лебѣдка, катушка: **~ u šicího stroje** приспособлѣние за навѣване на конци на шѣвни машини
navi|nout, -nu, nav|ít, -iji/разг. -iju св. навѣя, намотѣя
navin|ovat, -uji/разг. -uju, navij|et, -ím, 3. мн. -eji/-í несв. навѣвам, намотѣвам
navinul|ý, -á, -é вѣзкисел; лѣко, приятно кисел; киселичѣк: **~á chuť** лѣко, приятно кисел вѣкус
navlas нар. експр. свѣвршѣно, абсолютно, тѡчно, досѣщ: **~ stejný** абсолютно сѣщия(т), досѣщ сѣщия(т)
navl|ěci, разг. navl|ěct, -eču/книж. -vleku, navlěk|nout, -nu св. **1.** (co pač) надѣяна, нанѣжа (нещо на нещо): **~ěct (si) prsten na prst** слѡжа, поставѣя (си) прѣстен на прѣста; **~ěct korále (na šnůru)** нанѣжа мѣниста (на врѣвчица) **2.** (co do čeho, čím) промѣша, вдѣяна (нещо в нещо, през нещо): **~ěct niť do jehly** вдѣяна конѣц в иглѣ **3.** вдѣяна (иглѣ) **4.** (co; со котѣ; со паč, na koho) облекѣ, обѣя, навлекѣ, намѣкна, надѣяна, нахлѣзя (нещо на някого, върху нещо, върху някого): **~ěct (si) kalhoty** обѣя, намѣкна (си) панталѡни; **~ěct (si) kabát** навлекѣ, намѣкна (си) палтѡ; **~ěct (si) rukavice** слѡжа (си) рѣкавици **5.** (koho) облекѣ тѡпло (някого), навлекѣ, наоблекѣ (някого): **~eč se, je zima** облекѣ се добрѣ, студѣно е; **~ěct dítě** навлекѣ, наоблекѣ (прекалено много) детѣ
návlek, -u м. **1.** нанѣзване, намѣшване, нахлѣзване **2.** срдѣство за нанѣзване, навѣрвяне, вдѣяване: **~ do jehly** конѣц за вдѣяване
navlěkač|í, -í, -í който слѣжи за нанѣзване, вдѣяване: **~í jehla** иглѣ за нанѣзване на мѣниста; **~í příze** прѣжда за вдѣяване; **~í podvazkový pás** колѣн за жартѣри (който се нахлѣзва, а не се закопчава)
navlěk|at, разг. navlík|at, -ám несв. **1.** (co pač) надѣвам, нахлѣзвам, нанѣзвам, поставѣям, слѣгам (нещо на нещо) **2.** (co; со čeho, čím) промѣшвам, вдѣвам (нещо някъде) **3.** вдѣвам (иглѣ) **4.** (co, котѣ) обличам, обѣвам, навличам, намѣквам, нахлѣзвам, надѣвам (нещо на някого) **5.** (koho) обличам (тѡпло, с тѡпли дрѣхи), наобличам, навличам (някого)
navlhč|ít, -ím св. навлажня, намѡкра
navlhč|ovat, -uji/разг. -uju несв. навлажнявам, намѡкрам
navlh|lý, -á, -é овлажнял, влѣжен
navlh|nout, -nu св. овлажнѣя

návnad|a, -y ж. **1.** стръв, примамка (за животи) **2.** улѳвка, съблзън

navnad|it, -ím sv. 1. (koho, со čít) примамя, подмамя, подлъжа, съблзня (някого, нещо с нещо) **2.** (со; со čít) рядко поставя (на нещо) стръв, примамка: **~it udici muškou** поставя на вѳдцата като стръв мушца

navnad|it se, -ím se sv. (nač, čít) подмамя се, окуража се (от нещо); запала се (по нещо), настрая се (за нещо), зачакам с нетърпение (нещо)

navnad|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (koho, со čít) подмамвам, примамвам, подлъгвам, съблзнявам (някого, нещо с нещо) **2.** (со; со čít) рядко поставям (на нещо) стръв, примамка

návod, -u м. 1. упътване, указание, инструкция, ръководство: **~ k použití** упътване за употреба **2.** внушение, насърчение, подстрекателство: **jednat z cizího ~u, na cizí ~** действам по чуждо внушение

navod|it, -ím sv. 1. (со) книж. създам, предизвиквам (нещо): **~it dojem** създам, остава впечатлението **2.** (koho) надоведя, надомъква (някого): **~il si do bytu kamarádů** той домъкна в дома си разни приятели

navol|it, -ím sv. (со) избира, подбера (нещо) (между няколко възможности): **~it nový televizní kanál** смения телевизионния канал

navon|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í sv. напарфюмирам **navosk|ovat, -uji/разг. -uju sv.** намажа, натрия, напоа (с вѳск, с вакса и под.): **~ovat lyže** намажа ски с вакса; **~ovat parkety** намажа паркѳт с паркетин

navoz|it, -ím sv. (so/čeho, kat) надокарам, докарам, натрупам (нещо някъде)

navoz|ovat, -uji/разг. -uju неск. книж. създавам, предизвиквам: **~ovat dojem** създавам, оставам впечатлението

navrac|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. 1. (со) връщам, давам обратно (нещо) **2.** (koti со) връщам, възвръщам, възстановявам (нещо на някого) **3.** (koho, со kat) връщам (някого, нещо някъде): **~et řízení v předešlý stav** връщам управление, процедурата към предишно състояние

navrac|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se неск. връщам се, завръщам се, възвръщам се

návrat, -u м. 1. завръщане, връщане **2.** възстановяване, възвръщане

navrát|il|ec, -ce м. човек, който се е върнал, завърнал от емиграция

navrát|it, -ím sv. 1. (koho, со) малко книж. вър-

на, дам обратно (някого нещо): **~it vypůjčenou knihu** върна, дам обратно взета на заем книга **2.** (koti, četu со) върна, възвърна, възстановя (нещо на някого, на нещо): **lékařimu ~ili zrak** лекарите му възвърнаха зрението **3.** (koho, со kat) върна (някого, нещо към нещо): **lékař ho ~il znovu životu** лекарят го върна отново към живота

navrát|it se, -ím se sv. 1. върна се, завърна се **2.** (do čeho, k čemu) върна се, възвърна се (някъде, към нещо)

návrh, -u м. 1. проѳкт, предложението: **~ smlouvy** проѳктодоговор; **~ zákona** проѳктотакон, законопроѳкт; **zlepšovací ~** рационализаторско предложението; **na ~** по предложението; **pozměňovací ~ (k osnově zákona)** предложението за промяна, допълнението (към законопроѳкт) **2.** юрид. иск

návrhář, -e м. дизайнер, моделиер

návrhář|ka, -y ж. дизайнерка, моделиерка

navrh|nout, -nu sv. (koho со) предлѳжа (някого, нещо); внеся проѳкт (за нещо); направа предложението (за нещо)

navrhovatel, -e м. 1. лице, което прави предложението, проѳкт, модел; проѳктант: **~ knižní obálky** художествен оформител на корица на книга **2.** юрид. ищѳц

navrh|nout, -uji/разг. -uju неск. (koho, со) предлагам (някого, нещо); правя предложението; внасям проѳкт (за нещо)

návrhov|ý, -á, -é който се отнася до предложението, проѳкт, план; проѳктен: **~á komise** комисия по предложението

navrch I нар. 1. отгоре, най-отгоре: **položit knihu ~ (do kufru)** сложа книгата най-отгоре (в куфа)

2. навън, отгоре: **oblékl si kožich srstí ~** (той) облече кожуха с косъма навън; **kapsa ~** външен джѳб

navrch|it, -ím нар. 1. навърна се, зверя се, чуда се

navrchu нар. отгоре, горе, най-отгоре, отвън **navrstv|it, -ím sv.** наслagam, наредя, натрупам, наредя, напластя, наслоя, изградя (едно върху друго)

navrstv|ovat, -uji/разг. -uju неск. наслagam, наредждам, натрупвам, наслоявам, напластявам (едно върху друго)

návrš|í, -í ср. възвишението, височината, хълм, байр **návrš|í|č|o, -a ср. умал. експр.** височинка, хълмче, байрче

navrš|it, -ím sv. 1. натрупам, наслagam, насыпя: **~it knihy na stole** натрупам книги на ма-

сата **2.** натрупам, насыпя: **~it násep** натрупам, направа насип; **~it hranici dříví a)** натрупам цепеници **б)** натрупам клáда **3.** (со; *čít*) напълня догоре, с връх (нещо с нещо)

navrš|it se, -ím se св. натрупам се, насъбера се, струпам се: **obtíže se ~ily** натрупаха се трудности

navrš|ovat, -uji/разг. -uju неск. натрупувам, струпувам, наслáгвам, насыпвам; прáва на кúп, на грамáда

navrš|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. натрупувам се, струпувам се, насъбирам се

navrt|at, -ám св. 1. провъртя, продúпча (свс *сврeдел, бормашина и под.*): **~at skálu** пробия скала **2.** пробия, провъртя, направа дúпка, отвòр: **~at díru** пробия, направа дúпка **3.** открíя, намèря, добíя (чрез *сондиране*): **~at naftu** открíя нефт; достíгна чрез сонда до нефт

navrtáv|at, -ám неск. 1. провъртам, провъртявам, пробíвам, продúпчвам (свс *сврeдел, с бормашина и под.*) **2.** пробíвам, провъртявам, провъртам, прáва дúпка, отвòр **3.** открíвам, намíрам, добíвам (чрез *сондиране*) **4. разг. експр.** набúтвам: **~ají mě pořád do takových věcí!** постоянно ме намèсват в такива неща!

návštěv|a, -y ж. 1. посещèние, визíта, гòсти: **oplatit ~u** вèрна визíта; **jít na ~u** отíвам на гòсти; **být na ~ě** на гòсти съм; **~a nemocného** посещèние на бòлен; **den, hodina ~** дèн, чáс за посещèния **2.** посещèние, посещáване, пребивáване, престòй (някъде): **~a divadla** посещèние на теáтър; **~a lázní** престòй в балнеолòжки курòрт **3.** гòст, гòстенин, гòсти, посетíтел, посетíтели: **to je vzácná ~a!** товá е рýдък, забележителен гòст! товá са рèдки, забележителни гòсти! товá е рýдко, забележително посещèние! **v hostinci byla četná ~a** в ресторáнта íмаше мнòго посетíтели

návštěvn|í, -í, -í приèмен: **~í hodiny** приèмни часовè

návštěv|nic|e, -e ж. 1. гòстенка **2.** посетíтелка **návštěv|ník, -a м. 1.** гòстенин **2.** посетíтел: **~ divadla** посетíтел на теáтър

návštěvnost, -i ж. посещáемост

navštěv|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (коho) посещáвам (някого), хòдя на гòсти (у някого): **vzájemně se ~ují** хòдят си на гòсти **2.** (со) посещáвам (нещо), хòдя (някъде): **~ovat školu** ученик съм, стúдент съм (на *дадено училище*)

navštívenk|a, -y ж. визíтна кáртичка

navštívit|it, -ím св. 1. (коho) посетя (някого): **~it**

посетя

посетя

~ila прен. вèче му чýкна петдесетáка, той вèче стáна на 50 години; **duben chladný a deštivý, úroda nás ~í** коgàто април е студèн и дъждòвен, годината ще е плодородна **2.** (со) посèтя (нещо), отíда (някъде): **~it Prahu** посетя Прáга; **~it výstavu** посетя излòжба, отíда на излòжба

navyk, -u м. навик, обичáй, привíчка

navyk|at, -ám неск. 1. (коho *čети, на коho, наč*) навíквам, привíквам, научáвам (някого на нещо); приучáвам (някого) да свíкне (с някого, с нещо) **2.** (коти, *čети; на коho, наč*) свíквам, привíквам, навíквам (към някого, към нещо); приучáвам се, научáвам се (на нещо)

navykl|ý, -á, -é 1. навíкнал, свíкнал, приучен, научен: **je ~ý pořádku** свíкнал е на рèд **2.** обичáен, редòвен, привíчен: **pozdravit ~ým pohybem** поздравя с привíчен жèст

navyk|nout, -nu св. 1. (коho *čети, на коho, наč*) приуча, навíкна (някого на нещо), накарáм, науча (някого) да свíкне (с някого, с нещо):

~nout děti pravidelnosti, na pravidelnost v jídle привíкна, приуча децáта на редòвно хранене **2. и navyk|nout si** (коти, *čети; на коho, наč*) привíкна (към някого, нещо); навíкна, свíкна (с някого, нещо); приуча се, науча се (на нещо): **~nout (si) na nové sousedy, novým sousedům** свíкна с нòвите съседи; **děti (si) musí ~nout pořádku** децáта трябва да свíкнат, да се научат на рèд

navypráv|ět se, -ím se, 3. мн. -ějí se/-í se, navyprav|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. и св. наразкáзвам/наразкáжа (нещо): **co jsem se dětem ~ěl pohádek!** кòлко мнòго приказки съм разкáзвал на децáта!

navyptáv|at se, -ám se неск. и св. (наč, на коho; коho - вин.) разпíтвам/разпíтам (много и често) (за някого, за нещо някого): **co jsem se ho ~al!** кòлко съм го разпíтвал! колко сáмо го разпíтвах!

navysmív|at se, -ám se неск. и св. (коти) присмíвам се/присмèя се (много и често) (на някого): **co jsem se mu ~al!** кòлко съм му се присмíвал!

navýsost, na výsost нар. книж. крайно, изключително; вèв вíсша стèпен

navýš|it, -ím св. (со) фин. повишá, увеличá (лхви и под.)

navzájem нар. взаимно, едíн (на) друг

navzdor, navzdory I нар. напúк, на инáт, нарòчно **navzdor, navzdory II предлог с дат.** въпреки; противно на; без òглед на

navzpomínat se, -ám se *несв. и св. (nač) спомням си/спомня си (много и често) (за нещо):*

co jsem se ~al! колко съм си спомнял!

navztektat, -ám sv. (koho) експр. ядосам, разсърдя, нервирам (някого)

navztektat se, -ám se експр. 1. св. ядосам се, нервирам се: **pro každou hloupost se ~á** за всяка глупост се ядосва 2. *несв. и св.* лудувам/налудувам се; беснея/набеснея се: **co se děti o prázdninách ~aly** колко много лудуваха децата, как се налудуваха децата през ваканцията 3. *несв. и св.* нервирам се, ядосвам се/ядосам се (много и често)

navždy, navždycky нар. завинаги: ~ vám budu **vděčný** вечно ще ви бъда признателен

nazad нар. назад; отзад: **ohlédnout se ~** обърна се назад

nazapřenou, na zapřenou нар. инкòгнито

nazbyt нар. 1. предостатъчно, повече от достатъчно, в излишък: **nemít času ~** нямам излишно време 2. излишно, без значение, напразно: **nebude ~ si o tom promluvit** няма да е излишно да си поговорим за това

nazdar междум. 1. здрасти 2. здравей, здравейте; бъди здрав, бъдете здрави 3. *експр.*

бъзвот **неприятна изненада, недоволство): po ~, tady je pořádek!** е, хубава работа, и това ако е ред!

nazdarbůh нар. наслўки, без цел, без компас: **šel ~, kam ho oči vedly** той си вървеше ей-така, накъдето го носеха краката

nazdáv|at se, обикн. третол. -á se несв. (koti) струва ми се, ймам впечатление: **tak se mi ~á, že...** струва ми се, че...

nazdob|it, -ím sv. (koho, co) наукаря, наглася (някого, нещо); издокорям (някого)

nazdvihnout вж. nadzdvihnout

nazdvihovat, nazdvihat вж. nadzdvihávat

nazelenal|ý, -á, -é зеленкав, зеленичък: **holubinka ~á бот.** зелена гълъбка (*гълба*) (*Russula*)

náz|ev, -zvu м. 1. название, наименоване, име: **odborný ~zev** термин 2. заглавие

nazír|at, -ám несв. (na со) книж. наблюдавам, възприемам, схващам, чувствам (нещо); гледам (на нещо), ймам поглед (върху нещо), съдя (за нещо); вниквам (в нещо): **~at optimisticky na život** гледам оптимистично на живота

nazít|í нар. на следващия, на следния, на другия ден

nazlát|lý, -á, -é златист; който е със златист оттенък

nazlobeně нар. сърдито, разгневено, ядосано, трòснато, сòпнато

nazloben|ý, -á, -é сърдит, разгневен, ядосан, сòпнат

nazlob|it, -ím св. (koho) разсърдя, ядосам, разгневя, вбеся (някого)

nazlob|it se, -ím se несв. и св. 1. (koho - род.) ядосвам, ядосам (много и често) (някого): **kluk se mě něco ~í** момчето ми създава често неприятности 2. (*s kým, čím*) ядосвам се/ядосам се (много и често) (*с някого, с нещо*); мъча се/намъча се (*с някого, с нещо*): **~it se s dětmi** много се ядосвам, вечно се ядосвам с децата

на вятра

naznač|it, -ím св. 1. означа, обознача, отбележа, посоча, изредя, маркирам: **~it gestem nesouhlas** изразя с жест несъгласие 2. (*koti со; со*) намекна, загатна (*за нещо*), дам (*на някого*) да разбере (*за нещо*); засегна бегло (*нещо*); дам знак (*за нещо*): **~il mi, abych odešel** той ми загатна, подхвърли ми, направи ми знак, че трябва да си вървя

naznač|ovat, -uji/разг. -uju несв. 1. означавам, обозначавам, отбелязвам, маркирам, показвам, изразявам 2. (*koti со; со*) намеквам, загатвам (*за нещо*); давам (*на някого*) да разбере (*за нещо*); давам знак (*за нещо*); засягам (*бегло*) (*нещо*)

naznak, na znak нар. по гръб, гърбом, възник: **plavat ~** плувам по гръб

názna|k, -ku м. 1. (едва доловим) знак, признак, симптом; оттенък, нòтка: **ani ~k odporu** никакъв признак на съпротива 2. намек, загатване: **mluvit v ~cích** говоря с намеци

náznakově нар. с намеци, с недомлъвки

náznakovit|ý, -á, -é който е изразен чрез жестове, чрез мимика, чрез намеци: **~ý projev a)** изказване с намеци **б)** изразяване чрез жестове; **~é vyjadřování** изказване с намеци, завоалирано изказване

náznakov|ý, -á, -é услòвен, символичен: **~á poezie** поезия на асоциациите, асоциативна поезия

názor, -u м. 1. (*o čem; nač*) схващане, възглед, гледище, мнение, убеждение (*за нещо*): **světový ~** мироглед, светоглед; **podle mého ~u** по мое мнение, според мен 2. наблюдение, възприятие: **znát z vlastního ~u** знам от собствено наблюдение

názorně нар. нагледно, разбираемо, ясно

názornost, -i ж. нагледност, яснòта: **princip ~i** принцип на нагледността

názorn|ý, -á, -é нагледен, ясен, разбираем, красноречив

názorově нар. в мироглѣдно отноше́ние, мироглѣдно; по отноше́ние на вѣзгледи, убежде́ния; идеологиче́ски: ~ **se vyvíjet** развивам се по отноше́ние на убежде́нията си

nazpaměť нар. наизу́ст

nazpátek, nazpět, рядко nazpátky нар. **1.** наза́д: **dívat se** ~ глѣдам наза́д **2.** наза́д (*във времето*); отнѡво, пак, обратнѡ: **dobýt si ~ svobody** извоювам си отнѡво свобода́та; **vzít slovo** ~ взѣма си обратнѡ дѹмата; **vzít rozkaz** ~ отменя́ заповѣд **3.** обратнѡ (*за връщане*): **vzít ~ žalobu** изте́гля молба́ (обратнѡ); **poslat** ~ изпра́тя обратнѡ, вѣрна; **dávat** ~ връща́м рѣсто (*пари*)

nazpív|at, -ám св. **1.** (*co/čeho*) изпѣя (*много песни*) **2.** запи́ша (*песен*), изпѣя за звукоза́пис

nazrzl|ý, -á, -é червеникав, ри́ж

na|zvat, -zvu св. **1.** нарека́, наимену́вам; да́м ѝме, наименова́ние; крѣстя, назова́: **hoch byl ~ zván po otci** момче́то бѣше крѣстено на баща́та, на ѝмето на баща́та **2.** нарека́, обявя́: **~zvat drzost odvahou** нарека́ дѣрзостта́ сме́лост

nazvedat, nazvedávat вж. **nadzvedat, nadzvedávat**

nazvednout вж. **nadzvednout**

názvoslov|í, -í ср. терминология, номенклату́ра **na|zýv|at, -ám** несв. *малко книж.* наричам, назова́вам, имену́вам

na|zýv|at se, -ám se несв. *книж.* наричам се, казва́м се, имену́вам се: **syn se ~á po otci** синѣт носи ѝмето на баща́та, синѣт е крѣстен на баща́та

nažehlen|ý, -á, -é изгла́ден, колѡсан, безупрѣчен: **je to ~ý panák** *прен. пейор.* то́й е издока́рано чу́чело

nažehl|it, -ím св. **1.** изгла́дя, огла́дя (*старателно*) **2.** нагла́дя, наизгла́дя (*много бельо*)

na|žít, na|žnout, -žnu св. нажѣ́на, накося́

na|živu, na živu нар. в съ́чет. **být, zůstat** ~ съ́м, оста́на жив

nažk|a, -y ж. *бот.* неразпѹкваш се пло́д въ́в ви́д на се́мка; се́мка, се́ме (*на слънчоглед, липа и под.*)

nažlout|ý, -á, -é жълтеникав, вѣзжѣлт, жѣлтичѣк

nažlukl|ý, -á, -é ле́ко граня́сал

nažlut|it, -ím св. боя́дисам в жѣлто, в жѣлт цвя́т, нажѣлтя́

na|žrat se, -žeru se св. **1.** наям се (*за животно*)

◆ **na|žrat se, -žeru se** св. **1.** наям се (*за животно*)
вѣлкѣт си́т, хѣм агнето́ ця́ло **2.** *пейор.* наплѡскам се (*за човек*)

ne част. **1.** не, съ́всѣм нѣ, ника́к (*за отричане на ця́ло изречение*): **půjdeš s námi? - proč ne?**

ще до́йдеш ли с на́с? – защѡ нѣ? **treffíš tam?** –

aby ne! ще наме́риш ли пъ́тя за та́м? – какъ́ няма да го наме́ря! **dopis přijde včas, a kdyby ne, také se nic nestane** писмо́то ще до́йде на вре́ме, а дори́ и да не до́йде, пакъ́ не е голя́ма беда́; **už jsem přečetl tu knihu - to snad ne!** вѣ́че прочѣто́х книга́та – ами́, не мо́же да бѣ́де!

2. с *повторение* **ba ne; ne ne; nene; ne a ne o, ne; sьвсѣ́м не; ами́ не; не - не; не - не - не; нѣ и нѣ; нѣ та нѣ** (*за засилено отрицание*): **tobě se vždy všechno podaří! – ba ne!** на те́бе ви́наги ти вѣ́рви – ами́, съ́всѣ́м не! **ne a ne ho dohonit** каквѡ ли не пра́виха, не можа́ха да го настигнат

3. изѡбщо нѣ, съ́всѣ́м нѣ, нѣ и нѣ (*за повторение и засилване на предходно отрицание*): **to se už nevrátí, nikdy ne** това́ вѣ́че няма да се вѣ́рне, нико́га по́вече **4.** в съ́чет. **ne aby, ne aby ne** и внима́вай да не; да не бѣ́ да (не) (*за засилено предупреждение*): **ne abys přišel pozdě** и (внима́вай) да не закъ́снѣеш; и да не взѣ́меш да закъ́снѣеш; **ne abys nepřišel** да не бѣ́ да не до́йдеш; да не бѣ́ да взѣ́меш да не до́йдеш **5.** в съ́чет. **ne-li** ако (ли) нѣ: **stálo to sto korun, ne-li víc** стру́ваше сто́ кро́ни, ако нѣ и по́вече **6.** в съ́чет. **ne že by... нѣ че...: ne že bych se bál, ale neudělám to** нѣ че се стра́хувам, но няма да го напра́вя **7.** не (*при частично отрицание*): **kde jinde ho najdu, jestliže ne tady** къде́ дру́гаде ще го наме́ря, ако нѣ ту́к; **vrátil se ani ne za hodinu** то́й се вѣ́рна след по-ма́лко от ча́с; то́й се вѣ́рна, нямаше и е́дин ча́с **8.** **ne? že ne?** нали́? нали́ така? (*подкана за потвърждение*):

půjdeš s námi, ne? ще до́йдеш с на́с, нали́? **nebudeme tam dlouho, že ne?** няма да се ба́вим та́м мно́го, нали́ така? **9.** *като междум. експр. за учудване, изненада, възмущение*: **(no) ne, to je krása!** Ѳ, каква́ красота́! **ne, co ty všechno umíš** нѣ, найсти́на ко́лко неща́ зна́еш; **no ne, to jste mě velmi překvapili** ама найсти́на мно́го ме изнена́дахте

nealk|o, -a ср. *разг.* безалкохо́лна напѣ́тка, безалкохо́лни напѣ́тки: **velkoobchod s ~em** тѣ́рговия на е́дро с безалкохо́лни напѣ́тки

nealko *прил. неизм. разг.* безалкохо́лен: ~ **nápoj** безалкохо́лна напѣ́тка, безалкохо́лно пи́тие

nealkoholick|ý, -á, -é безалкохо́лен: ~ **é nápoje** безалкохо́лни напѣ́тки

neandertál|ec [-dr-], -ce м. неандертале́ц

neartikulovan|ý [-tu-], -á, -é неясен, нечлено-разде́лен: **vyrážet ~é zvuky** изда́вам нечлено-разде́лни звѹ́ци

nebarevn|ý, -á, -é **1.** безцвѣ́тен: ~ **ý vosk** безцвѣ́тен вѡ́сък **2.** небоядѣсан: ~ **á vrata** небоядѣсана

врата, небоядисана порта **3.** черно-бял: **~ý film** черно-бял филм **4.** в *сѣчет*. **~é vidění** физиол. далтонизъм, различаване само на черно и бяло

nebe, **-e** *ср.* небѣ, небѣса: **pod širým ~em** под открито небѣ; **anděl z ~e** ангел от небѣто, ангелъ ◆ **nebesní** небесно и земята; във въздуха; не на земята; **nikdo učeny z ~e nespahl** никой не сѣ е родил учен; **snést modré z ~e** свалѣ звезди (от небѣто); **žít, mít se jako v ~i; mít ~e na zemi** живѣя, чувствувам се като в рѣя, живѣя си царски; **vidět, mít v něčem své ~e** чувствувам се щастлив с нещо, виждам в нещо щастие то си; **chyba, nespravedlnost do ~e volající** голяма, нечувана, впиюща грѣшка, несправедливост; **psí hlas do ~e nedojde** долните клевети не могат да накърнят ѝмето на чѣстния човѣк; кучето лаѣ, а керванът си върви; **to je ~e a duďy** *експр.* разлика колкото от небѣто до земята

nebesa, **-es** *ср.* само *мн.* балдахин: **postel s ~esy** легло с балдахин

nebeský, **-á, -é** **1.** небѣсен: **~á báh** небосвѣд; небѣсна твърд; **~á modř** небѣсна синева; небѣсно сѣньо; лазур; **~á tělesa** небѣсни тела **2.** *експр.* божѣствен, прекрасен, величествен, великолѣпен: **~á hudba** божѣствена музика; **~ý klid** олимпийско спокойствие; **~á trpělivost** олицетворѣние на търпѣнието; **království ~é** *цѣрк.* царство небѣсно

nebešťan, **-a** *м.* небѣсен жител, обитател на небѣто

nebetýčný, **-á, -é** *книж.* много висѣк; висѣк до небѣто; огромен: **~á stavba** много висѣка, огромна сграда; **~ý rozdíl** огромна разлика, разлика от небѣто до земята

nebezpečí, **-í** *ср.* (*čeho*) опасност, риск (*от нецо*): **~í ohně, náказы** опасност от огън, от зараза; **~í smrti** смъртна опасност; **být v ~í** в опасност съм; **zažehnat hrozící ~í** предотвратѣ приближаваща опасност; **vydávat se v ~í** излагам се на опасност, на риск; **hrozilo ~í** ѝмаше, съществуваше опасност; **s ~ím života** с опасност, с риск за живѣта; **na vlastní ~í** на свой риск

nebezpečně *нар.* опасно, рисковано

nebezpečný, **-á, -é** опасен, рискован

nebíčk[o], **-a** *ср.* *умал.* небѣ, небѣнце

neblahý, **-á, -é** злополучен, фатален, пагубен, злѣщен, неблагополучен, лош: **~ý čin** злополучна, фатална постѣпка; **~á zpráva** нерадостна новина; **~é následky** фатални послѣдци; **mít ~é tušení** ѝмам лошо предчувствие; **působit ~ým vlivem** оказвам неблагоприятно,

лошо влияние; **událost ~é paměti** фатално, нещастно събитие

neblaze *нар.* лошо, неблагоприятно, злополучно, пагубно, фатално: **~ proslulý** ползващ се с лоша слава

nebo, *книж.* **neb** *сюз* **1.** или; или пък; и: **všichni, ~ nikdo** всички или никой; **dřív ~ později** рано или късно **2.** защото, иначе: **musíme si pospíšíť, ~ nám vlak ujede** трябва да побързаме, защото ще изпуснем влака, иначе ще изпуснем влака **3.** в *сѣчет*. **bud'... ~....** или... или...: **(bud') ted', ~ nikdy** или сегà, или никога; **řekni to bud' tatinkovi, ~ mamince, ~ babičce** кажи това или на татко, или на майка, или на баба **4.** в *сѣчет*. **ať... ~...** билò..., билò...; дали..., или...: **ať tak, ~ onak** така или иначе; **ať ten, ~ onen** билò този, билò (някой) друг; **nosil kabát ať bylo teplo, ~ zima** той носеше палтò, независимо дали бѣше топло, или студено **5.** или (*за уточняване на предходен израз*): **~ spíše, lépe, raději, vlastně** или поскоро, по-добре, по-точно; всѣщност, собствено: **silnice, ~ spíš vozová cesta** шосѣ, или по-скоро коларски път

nebohý, **-á, -é** беден, нещастен, изстрадал, клѣт

nebojácně *нар.* смело, безстрашно, храбро

nebojácnost, **-í** *ж.* смелост, безстрашие, храброст

nebojácný, **-á, -é** смел, безстрашен, храбър

neboli *сюз* или; или с други думи; сѣреч: **export ~ vývoz** експорт, сѣреч ѝзнос

neboť *сюз* защото, тѣй като, понеже

nebozez, **-u** *м.* сврѣдел, бургия

nebožák, **-a** *м.* нещастник, клѣтник, сиромàх

nebožáčk[a], **-y** *ж.* нещастница, клѣтница

nebožk[a], **-y** *ж.* **1.** покойница **2.** покойната женà, покойната съпруга

nebožtík, **-a** *м.* **1.** покойник, покойният **2.** покойният мъж, покойният съпруг

nebytí, **-í** *ср.* **1.** небитиѣ: **boj o bytí a ~í** борба на живѣт и смърт **2.** отсъствие

nebytový, **-á, -é** който се отнася до òфис, канцелàрия, кантòра; нежлищен: **~ý dům** òфис-сграда; **pronájem ~ých prostor** даване на òфиси под нàем

nebývale *нар.* необичàйно, небывало, нечувано, извънредно, изключително, изненадващо, учудващо

nebývalý, **-á, -é** небивал, необичàен, невидан, нечуван, извънреден, изключителен, учудващ

necelý, **-á, -é** не цял, непълнен: **za ~ý rok** след помàлко от година, няма и година оттогава

necesér [-ses-/ces-], **-u** *м.* несесѣр

nashpore ♦ **снѣжѣ**
 да подбѣрам пътя (*добър или лош*); **jít cestou ~ (k cíli)** вървя направо, без да подбѣрам път (към целта)
necitelně нар. жестоко, сурово, безсърдечно, дръзко
necitelný, -á, -é безчувствен, безсърдечен, жесток, суров, безжалостен: **~ý ukrutník** безсърдечен, жесток човек; грубиян; **~á povaha** суров, твърд, жесток характер
necjky, -ek ж. само мн. 1. корито (*обикн. дървено*) 2. остар. нощви
něco I, něčeho местоим. 1. нещо: **mám ~ pro tebe** имам нещо за тебе; **je třeba ~ učinit** трябва да се направи нещо; **ty máš pořad ~** експр. ти непрекъснато имаш разни претенции, ти все не си доволен от нещо; **je ti ~?** лошо ли ти е? каквò ти е? 2. експр. нещо (*голямо*): **to bude ~ stát** това ще струва доста (нещо); **to by bylo ~!** това ще бъде нещо много хубаво! **at' je z tebe ~** данò да излезе нещо от тебе; **trvalo dlouho, než zas byl k něčemu** доста време мина, докато той се възстанови, докато отново стане способен, годен за нещо 3. нещо, малко: **je jí dvacet a ~** тя е на два̀сет (години) и нещо; **šedesát a ~** шейсет и нещо; **o ~ hlasitěji** малко по-силно; **o ~ dále** малко по-нататък; **~ přes kůlnu** ♦ **кдѣмъ**
přeje si ~, kdo má, přeje si všechno който няма нищо, мечтае за нещо, който има нещо, мечтае за всичко; **lepší ~ než nic** по-добре малко, отколкото нищо
něco II нар. 1. разг. малко, малко нещо, съвсѣм малко, известно количество: **~ pravdy na tom je** в това има известна истина; **~ výš** малко по-висòко 2. експр. много, доста, твърде, твърде много: **té látky jsem se ~ nasháněla!** колко сáмо го търсих този плат! **ty boty ~ vydrží** тези обувки доста нещо ще издържат
necťně нар. 1. нечестно, непотч̀ено, подло 2. неприлично, гру̀бо, невъзпитано, безòчливо
necťnost, -i ж. порòк, ло̀ша привичка
necťný, -á, -é 1. нечестен, срамен, позòрен, порòчен: **~á poroba** позòрно рòбство 2. безсрамен, вулгàрен, неприличен, невъзпитан, безòчлив, гру̀б: **~á slova** неприлични, гру̀би думи
necudně нар. безсра̀мно, порòчно, безнра̀вствено, вулгàрно, непристòйно, неприлично
necudnost, -i ж. 1. безсра̀мие, безнра̀вственост: **~ písničky** неприлично на п̀есен 2. неприлични думи: **řikat ~i** говоря двусмислени, неприлични думи

necudný, -á, -é безсра̀мен, неморàлен, безнра̀вствен: **~ý člověk** човек, кòйто няма сра̀м, няма с̀ян; **~ý vtíp** мр̀сен виц; **~ý posunek** безсра̀мен ж̀ест
nečas, -u м. ло̀шо време
nečasový, -á, -é остарял, неактуàлен, отживя̀л, старомòден, банàлен, стар
nečekaně нар. неочàквано, ненад̀ейно, изнена̀двашо
nečekaný, -á, -é неочàкван, нечàкан, ненад̀ен: **~ý host** неочàкван, ненад̀ен гòст; **~á smrt** внеза̀пна см̀рт; **~ý výsledek utkání** изнена̀дващ резултàт от състезàние
nečestně нар. неч̀естно, непотч̀ено
nečestný, -á, -é неч̀естен, сра̀мен, недостòен, непотч̀ен
něčí, -í, -í местоим. нечий
nečinně нар. безд̀ейно, безучàстно, пасивно: **~ přihlížet** безучàстно наблюда̀вам; **~ sedět** седя със скр̀стени ръ̀це
nečinnost, -i ж. безд̀ействие, пасивност: **trávit život v ~i** прекар̀вам живòта си в безд̀ействие
nečinný, -á, -é безд̀ен, безучàстен, пасивен
nečistota, -y ж. 1. нечистòта, мр̀сотия, см̀ет, б̀укл̀ук 2. покв̀ара, безсра̀мие, безч̀естие
nečistě нар. нечий̀сто, мр̀сно
nečistý, -á, -é 1. мр̀сен, нечий̀ст, изцàпан 2. немар̀лив, мр̀сен: **~á kuchařka** немар̀лива, мр̀сна готв̀ачка 3. нечий̀ст, нееднорòден, с примеси: **chemicky ~ý** нечий̀ст химически; **~á pleť** н̀е г̀ладка, п̀ьпч̀ива кòжа 4. нечий̀ст, дòлен, н̀из̀ък, мр̀сен, неприличен: **~é záměry** нечий̀сти, дòлни намер̀ения; **~é pletichy** дòлни клевети; **~á vášeň** н̀из̀ка стра̀ст, пòхот; **~á slova** мр̀сни, неприлични д̀уми; **~á hra** нечий̀ста, неспортс̀менска, гру̀ба игра 5. в с̀чет. **~á síla** религ. нечий̀ста с̀йла, дяволска р̀абота 6. в с̀чет. **na ~o, nanečisto** на черновà: **napsat na ~o** напѝша на черновà
nečítaně нар. безбрòй пъ̀ти, безбрòй, безкра̀йно, безч̀ислено
nečítaný, -á, -é безбрòден, безч̀ислен, несм̀етен, многобрòден: **~é rány** безбрòй удари; **~é množ-** ♦ **стѣтъѣ**
stětých
 набия̀т ме здравàта, здравàта ме нат̀упат
nečitelně нар. нечет̀ливо, неясно
nečitelný, -á, -é 1. нечет̀лив, неясен 2. полит. непрозра̀чен, непредвид̀им
nedaleko нар. н̀едалече, н̀едалеч, блѝзо, наб̀лизо, наб̀лизко: **~ od města** н̀едалеч от градà; **do školy mám ~** училището не ми е дал̀ече, училището ми е блѝзо; **do zni je ~** до ж̀г̀вата оста̀ва мал̀ко време

nedaleko II *предлог с род.* (близо) до; кра̀й; не-далеч от: ~ **okna** близо до прозореца, недалеч от прозореца; ~ **Prahy** кра̀й Пра̀га; ~ **večera** при́вечер

nedalek|ý, -á, -é близък, недалечен: **v ~é vesnici** в близко село; **v ~é minulosti** в недалечно минало

nedávno *нар.* неотдавна

nedávno|o, -a *ср.* близко минало; неотдавна: **před ~em, přednedávnem** неотдавна

nedávn|ý, -á, -é 1. неотдавнашен, близък: **v ~é minulosti** в недалечното минало; ~**é deště** неотдавнашни дъждове; **před ~ou dobou** неотдавна, преди не много време 2. отскорошен: ~**ý známý** отскорошен познат

nedbale *нар.* небрежно, нехайно, немарливо

nedbal|ky, -ek *ж. само мн.* 1. *остар.* леко домашно облекло; negliжé 2. *прен. експр.* чаштен живот; negliжé, „по панто̀фи“

nedbalost, -i *ж.* небрежност, нехайство, немарливост

nedbal|ý, -á, -é небрежен, нехайен, немарлив, невнимателен

nedě|le, -le *ж.* 1. неделя (*ден от седмицата*): **zlatá, stříbrná ~le** последната, предпоследната неделя преди Коледа; **Květná ~le** църк. Цветница 2. *мн.* **nedě|le, -l** седмици, недели: **mít dovolenou tři ~le** ймам отпуската три седмици

nedělitel|ný, -á, -é 1. неделим 2. неотделим, неотмнен, задължителен

neděln|í, -í, -í 1. неделен: ~**í ráno** неделна сутрин; ~**í brigáda** бригада в неделя, неделна бригада 2. празничен, тържествен, официален; който се появява, който става само от време на време: ~**í oběd** празничен обяд; ~**í šaty** официална рокля, официална дреха

nedílně *нар.* неотделимо, неразделно, неотменно

nedílnost, -i *ж.* неделимост, цялостност

nedíln|ý, -á, -é 1. неделим, единен, цялостен: ~**ý celek** неделимо цяло; ~**ý stát** единна държава 2. неотделим, неразделен: ~**á součást** неотменна съставна част

nedlouho I *нар.* не дълго, кратко: ~ **čekal** (той) чака недълго; ~ **před tím** малко преди това

nedlouho II, -a *ср. книж.* кратко време; кратък период от време: **na ~o odcestovat** замина не за дълго

nedlouh|ý, -á, -é 1. кратък, къс, не дълъг: ~**á cesta** кратък път 2. кратък (*по време*): **za ~ý čas** след известно време; не след много време; не след дълго; наскоро след това; **před ~ým časem** преди не много време, наскоро

nedobrot|a, -y *ж.* недобра постъпка; безобразие, лудория, пакост

nedobr|ý, -á, -é 1. недобър, лош: ~**á společnost** недобро общество; ~**á předtucha** лошо предчувствие; ~**é poměry** недобри, обтегнати отношения; ~**ý osud** лоша съдба; **mít ~ou náladu** нямам добро настроение 2. лош, недобър, некачествен; който не отговаря на изискванията: ~**á práce** недобра, некачествена работа; ~**é jídlo** безвкусно ядене, ястие

nedobře *нар.* недобре, лошо: **je mi ~** не ми е добре; не се чувствам добре; ~ **se mu dýchá** той трудно диша: **být ~ se ženou** не съм добре с жената (*караме се*)

nedobytně *нар.* здраво, сигурно, непревземаемо, неразбиваемо

nedobytn|ý, -á, -é непревземаем, неразбиваем: ~**á pokladna** неразбиваема каса, неразбиваем сейф; ~**ý hrad** непревземаема крепост; ~**á pohledávka** иск към неплатежоспособен длъжник

nedočkavě *нар.* нетърпеливо, с нетърпение

nedočkavost, -i *ж.* нетърпение

nedočkav|ý, -á, -é нетърпелив

nedodělavk|a, -y *ж.* изостанала, недовършена работа: **odstranit ~y ve stavebnictví** справя се с недовършени строителни работи

nedohledn|o, -a *ср. книж.* безкрай, безкрайност

nedohledn|ý, -á, -é 1. необозрим, безкраен 2. *прен.* несметен, безброен 3. далечен, неясен: ~**á budoucnost** далечно бъдеще

nedochůdče, -te *ср.* 1. недондсче; недоразвито същество 2. *прен.* недондсче; недодеялана, несполучлива работа

nedojed|ek, -ku *м.* остатък, остатъци от ядене; огризки, зальци

nedokonale *нар.* несвършено, посредствено, незадоволително

nedokonalost, -i *ж.* несвършенство, посредственост

nedokonall|ý, -á, -é несвършен: ~**ý výrobek** а) дефектно изделие б) изделие, което не е на необходимото равнище; ~**ý stroj** несвършена машина

nedokonan|ý, -á, -é *юрид.* неизвършен, неконсумиран (*за престъпно деяние*)

nedokonav|ý, -á, -é *език.* несвършен: ~**ý vid** несвършен вид; ~**é sloveso** глагол от несвършен вид, несвършен глагол

nedokrevnost, -i *ж. мед.* малокръвие, анемичност: ~ **orgánu** лошо кръвоснабдяване на орган

nedokrevn|ý, -á, -é малокръвен, анемичен

nedokrevn|í, -í *ср.* малокръвие

nedoložen|ý, -á, -é недоказан, необоснован, безпощвен, непроверен, непотвърден, недокументиран: **vycházet z ~ých předpokladů** съдя по недоказани предположения

nedomykavost, -i ж. в съчет. ~ **srdečních chlopní** мед. недостатъчност на сърдечните клапи

nedomykav|ý, -á, -é мед. който е неспособен да се затваря: ~é **chlupně (srdeční)** недостатъчност на сърдечните клапи

nedomyšlenost, -i ж. 1. необмисленост, прибързаност, непрецизност 2. недомислие, безмислие, недомислица

nedomyšlen|ý, -á, -é необмислен, недостатъчно обмислен, прибързан

nedonošen|ý, -á, -é недоносен и прен.

nedopal|ek, -ku м. угарка; остатък от свещ, електрод и под.

nedopatřen|í, -í ср. недоглеждане, пропуск: **stalo se ~ím, z ~í** това стана по недоглеждане; **je to jen ~í** това е направено несъзнателно, неволно, по недоглеждане

nedopit|ek, -ku м. недопита част от питие

nedoplat|ek, -ku м. недоизплатена част от дължима сума, недобор

nedorozuměn|í, -í ср. недоразумение: **došlo k ~í** стана недоразумение; **spor z ~í** спор поради недоразумение

nedoslých|at, -ám не св. недочувам, не чувам добре: ~at na levé ucho недочувам с лявото ухо

nedoslýchavost, -i ж. нарушение на слуха, отслабнал слух

nedoslýchav|ý, -á, -é недочуващ, глуховат, възглух

nedospěl|ý, -á, -é 1. малолетен, непълнолетен: ~á dívka непълнолетна девойка 2. незрял, невтасал: ~á vína непрекипели вина

nedost, nedosti нар. книж. недостатъчно, малко: ~ na tom, že... .. не стига, че...

nedosta|t se, безл. -ne se св. (čeho na koho, na co) не достигне, не стигне (нещо за някого, за нещо): **na tebe se ~lo** за тебе не стигна

nedostatečn|á, -é ж. учил. слаб; слаба оценка (най-ниска оценка в училище)

nedostatečně нар. недостатъчно, незадоволително, слабо

nedostatečn|ý, -á, -é недостатъчен, незадоволителен, лош, слаб: ~ý **prospěch** учил. слаб успех

nedostat|ek, -ku м. 1. (čeho) недостиг, липса, дефицит (на нещо): ~ek vody недостиг на вода; ~ek pohybu недостатъчно движение; **nemít v ničem ~ek** нищо не ми липсва; **z ~ku**

důkazů поради липса на доказателства 2. недоимък, нужда, бедност 3. недостатък, дефект; често мн. **nedostat|ky, -ků** недостатъци, слабости, пропуски: **odstranit ~ky** отстраня слабости

nedostatkov|ý, -á, -é дефицитен; който не е достатъчно количество: ~é **zboží** дефицитна стока, дефицитни стоки

nedostáv|at se, обикн. безл. -á se не св. 1. (koho, čeho; komu, čemu čeho) (някой, нещо) не достига, липсва (на някого, на нещо): ~á se **mu odvahy** не му достига, липсва му смелост; **organizmu se ~á sil** организмът няма достатъчно сили; ~á se **mu** разг. той живее в недоимък, в бедност 2. (čeho na koho, na co) (нещо) не остава, не стига (за някого, за нещо) (при делене, подялба и под.)

nedostižn|ý, -á, -é недостижим, непостижим

nedostupn|ý, -á, -é 1. недостъпен, непристъпен: ~ý **vrchol** непристъпен връх 2. недостъпен, трудно достъпен: ~é **ceny** недостъпни цени; ~á **žena** недостъпна жена 3. недостъпен, непонятен, трудно разбираем: **kniha pro laika ~á** книга, трудна за разбиране от laik

nedotčen|ý, -á, -é непокътнат, девствен: ~á **příroda** девствена природа; **nechat jídlo ~é** оставя яденето недокоснато

nedotknutelnost, -i ж. 1. неприкосновеност 2. юрид. имунитет (дипломатически)

nedotknuteln|ý, -á, -é 1. неограничен; който е с неограничена свобода; абсолютен, неуязвим: ~ý **vládce** суверен владетел, абсолютен монарх, неограничен господар 2. неприкосновен, свещен: ~é **hranice** неприкосновени граници; ~á **práva** свещени права; ~á **zásoba** воен. неприкосновен запас 3. здрав, непоклатим, твърд: ~é **zásady** непоклатими принципи

nedouk [-do-u-], **-a м.** експр. недоучен, недообучен човек; човек, който не е завършил образование, не е учил занаят: ~ **v oboru** човек, който не е изучил, не е доучил, не е доизучил професията си; **literární ~** литературен дилетант

nedovolen|ý, -á, -é не позволен, забранен: ~é **držení zbraní** незаконно притежаване на оръжие

nedozírn|ý, -á, -é огромен, грамаден; несметен; необхватен, необозрим: ~é **následky** много сериозни последици; непредвидими последици; ~é **škody** огромни, несметни щети

neduh, -u м. недъг, страдание, болест и прен.

nedůsledně нар. непоследователно

nedůslednost, -i ж. непоследователност

nedůsledn|ý, -á, -é непоследователен, несистемен

nedůstojně нар. недостойно

nedůstojn|ý, -á, -é недостойен: **je to pro něho ~á společnost** това общество не е подходящо за него; **chování ~é člověka** поведение, държање, което не подобава на човек; **komedie ~á dospělých lidí** (истерични) сцени, недостойни за възрастни хора

nedut|at, -ám несл. експр. мълча със затаен дъх; не казвам нищо гък, нищо мък; не гъквам, не обелвам зъб: **mlčet, ani ~al** той мълчеше, не гъкваше

nedůtklivě нар. раздразнително, прекалено чувствително, докачливо, обидчиво

nedůtkliv|ý, -á, -é 1. раздразнителен, прекалено чувствителен, докачлив, обидчив: **být ~ý ke kritice** не търпя критика, прекалено чувствителен към критика; **být ~ý na své vědomosti** не търпя, не допускам да оспорват знанията ми, да сочат грешките ми 2. само в съчет. **netýkavka ~á** бот. слабонџа (*Impatiens nolitangere*)

nedůvěr|a, -u ж. недоверие: **vyslovit někomu ~u** гласувам недоверие на някого; **mít ~u k někomu** отнасям се с недоверие към някого; **pojmut ~u k někomu** изпълня се с недоверие към някого; **mít ~u v úspěch** съмнявам се в успех

nedůvěřivě нар. недоверчиво

nedůvěřivost, -i ж. недоверчивост

nedůvěřiv|ý, -á, -é недоверчив

neduživ|ý, -á, -é недъгав, болнав, хилав: **~ý les** боледуваща гора

nefalšovaně нар. неподправено, искрено, непресторено, истински

nefalšovan|ý, -á, -é 1. неподправен, истински; редовен, оригинален: **~ý podpis** редовен, оригинален подпис 2. чист, неподправен; който е без примеси: **~é máslo** чисто масло; **~é víno** неподправено вино; **~á příroda** естествена природа 3. истински, естествен, искрен, непресторен: **~ý úsměv** искрена, неподправена усмивка

neforemně нар. безформено

neforemn|ý, -á, -é безформен, обезформен

neformáln|í, -í, -í неформален

negace, -e ж. негация, отрицание и език.

negativ [-tu/-tý-], -u м. фотогр. негатив

negativně [-tu/-tý-] нар. негативно, отрицателно

negativn|í I [-tu/-tý-], -í, -í 1. отрицателен: **~í odpověď** отрицателен отговор 2. негативен, отрицателен, враждебен: **~í postoj** отрица-

телно, враждебно отношение; **~í částice** частица за отрицание 3. отрицателен, негативен, лош: **~í hrdina** отрицателен герой; **~í stránka věci** негативна страна на неща; **~í prvek v povaze** лоша черта на характер

negativn|í II [-tu/-tý-], -í, -í фотогр. негативен; който се отнася до негатив: **~ý obraz** негативен образ, негатив

negersk|ý, -á, -é негърски

negližé несл. ср. разг. negliжé, небрежно домашно облекло: **být ještě v ~** още не съм напълно облечен, още съм negliжé

neg|ovat, -uji/разг. -uju несл. 1. отричам, отхвърлям, не приемам 2. език. негирам

negr, -a м. понякога пейор. негър

negramotn|ý, -á, -é пейор. неграмотен и прен.

něh|a, -u ж. нега, нежност

nehašen|ý, -á, -é в съчет. **~é vápno** негасена вар

neh|et, -tu м. нокът: **ostříhat si ~ty** изрџа си нокти

nehezk|ý, -á, -é нехубаво, нехубаво

брана се със зъби и нокти, с всички сили; **(jen) za ~et** (само) малко (колкото се събира под ноктя); **(ani) za ~et (tomu nerozumí)** въобще, изобщо не разбира от това; бъкел не разбира от това; **ani co by se za ~et vešlo** ни най-малко, изобщо, въобще, абсолютно нищо; **zůstalo mu to za ~ty** облизал си е пръстите (след като е бъркал в меда); откраднал го е; **zalezlo, zašlo mi to za ~ty** пръстите ми премръзнаха, изтръгнаха; **zima, mráz (mi) leze za ~ty** мръзнат (ми) пръстите, студено (ми) е **nehezky** нар. некрасиво, лошо, грозно, неприятно, непристойно, отвратително: **působit ~** не влияя хубаво, влияя лошо; **zachovat se ~** постъпя некрасиво

nehez|ký, -á, -é 1. некрасив, грозен, неприятен, лош, отвратителен 2. прен. недобър, нехубав, лош; не такъв, какъвто трябва: **děly se tam ~é věci** там ставаха недобри, лоши неща; **mít ~ou povahu** имам лош характер, нямам добър характер

nehnutě нар. неподвижно

nehnut|ý, -á, -é неподвижен

nehod|a, -u ж. 1. злополука, нещастен случай, произшествие, катастрофа: **dopravní ~u** транспортни произшествия; **železniční ~a** железопътна катастрофа; **jezdit bez ~y** карам безаварийно 2. беда: **stala se mu ~a** случи му се беда

nehodn|ý, -á, -é 1. лош, недобър, неприятен, противен, отвратителен, гаден: **~ý člověk** лош човек 2. лош, непослушен, безобразен, немил: **~é dítě** непослушно, лошо дете 3. и в имен-

на форма **nehodjen, -na, -no** (*koho, čeho; aby*) недостъден (за някого, за нещо; да...): **být ~ný/ ~en někoho, něčeho** не заслужавам някого, нещо; **je ~en důvěry** той е недостъден за доверие, не заслужава доверие; **je ~en, aby mu lidé věřili** (той) не заслужава хората да му вярват **4.** (*koho, čeho*) недостъден, несъответстваш (*на някого, на нещо; по отношение на някого, на нещо*): **~é postavení** несъответствашо положение; **pověra ~á naší doby** суевърие, чуждо на нашето време

nehodovost, -i ж. аварийност: **snížit ~** намаля брѝа на злополуките

nehorázně нар. **1.** грубо, безцеремѝнно, неделикатно **2.** нелѝпо

nehoráznost, -i ж. **1.** грубост, безцеремѝнност, неделикатност **2.** нелѝпост

nehorázny, -á, -é 1. мѝногѝ, страшно голям; огрѝмен, ужасен, невздръжан: **~ý smích** невздръжан смях; **~á lež** огрѝмна лъжѝ; **~á ostuda** нечуван позѝр **2.** неподходящ, нелѝп, необмислен **3.** рядко груб, безцеремѝнен, невнимателен **4.** грѝмък, оглушителен

nehospodárnost, -i ж. икономическа неефективност; нерентабилност: **dopustit se ~i** проявя, допусна нерентабилност

nehospodárný, -á, -é 1. икономически неефективен; нерентабилен: **~ý pracovní postup** нерентабилна технология **2.** безотговорен (към стопанство): **~ý člověk** разсипник, недобър стопанин

nehostinně нар. негостоприѝмно, негостолюбиво

nehostinný, -á, -é 1. негостоприѝмен, негостолюбив **2.** прен. неприветлив, неприятен, отблъскващ

nehotový, -á, -é 1. недовършен, непълнен **2.** незрял, несвършен; неуравновесѝн

nehybně нар. неподвижно

nehybnost, -i ж. неподвижност

nehybný, -á, -é 1. неподвижен: **~é tělo** неподвижно тѝло (*неспособно да се движи*); **~á tvář** неподвижно, каменно лице **2.** икон. недвижим; блокиран: **~ý majetek** недвижимо имущество, недвижим имѝт; **~ý vklad** замразѝн, блокиран влѝг

nehýtjek, -ku м. умал. нѝкътче

nechápravě нар. **1.** недоумяващо, с недоумѝние, учудено **2.** глупаво, тъпо, недодялано

nechápravost, -i ж. недоумѝние, неразбѝране, тъпотѝ

nechápravý, -á, -é 1. глупав, тъп; кѝито е неспособен (добре) да разбѝра: **~ý člověk** не-

схватлив, тѝп човек **2.** неразбѝращ, недоумяващ, учуден: **~ý pohled** недоумяващ поглед

nech|at, -ám св. **1.** (*koho, co*) оставѝ (*някого, нещо*) (без да се намѝсвам): **~al jsem ho, ať rozhodne** оставѝх го (сам) да реши; **to ~te na mně** оставѝте товѝ на мѝн, аз ще го направя, аз ще се погрижа за товѝ; **~te mě domluvit** оставѝте ме да се доизкажа; **~at se šidit** оставѝ се да бѝда мѝмен; **~at ovoce dozrát** оставѝ плодовѝте да узрѝят; **~at dveře otevřené** оставѝ вѝршѝа отворѝна ♦ **~atucevní** оставѝа със скръстени ръце, скръстя ръце; **~ali ho přitom** оставѝа го да си мѝсли своѝето, откажаха се да му въздѝйстват, да му възразяват; **~at něco běžet** престѝна да обрѝщам внимѝние на нещо; **~at si zajít chuť na něco** откажа се от нещо, мѝне ми мерѝкът за нещо; **~ho být** оставѝ го, не се занимавай с нѝго; **ne~at na někom nitky dobré** разнища някого, одѝмам някого, без да кажа една добра дѝма за нѝго **2.** (*koho kde, jak*) оставѝ (*някого някъде, никак*): **ženu s dětmi ~al doma** (той) оставѝ женѝта и децѝта вкъщи; **~al ho o samotě** (той) го оставѝ сам, насамѝ; **~al ho o hladu** той го оставѝ гладен, да гладѝва ♦ **~atně** оставѝа някого на мѝра; **~at někoho na pospas** оставѝа някого на произвѝла на съдбѝта; **~at někoho na pochybách** оставѝа някого да се съмнява, със съмнѝнията му; не успѝе да разсѝе съмнѝнията на някого; **~at někoho na holičkách, v bryndě** експр. (из)оставѝа, зарѝжа някого в бедѝ, в затруднѝно положѝние **3.** (*koho, čeho*) оставѝа, изоставѝа, зарѝжа (*някого, нещо*): **~at práce** оставѝа, зарѝжа работѝта; **~at kouření** оставѝа пушенето; **~at děvče** оставѝа, изоставѝа момѝчѝе; **~toho!** стѝга, престѝни с товѝ! стѝга си се занимавал с товѝ! **~těch žertů!** престѝни с тѝя шегѝ! **4.** (*koho, co po sobě*) оставѝа (*някого, нещо след себе си*): **~at (po sobě) nepořádek** оставѝа (след себе си) безпорѝдък; **~al dětem velký majetek** той оставѝ на децѝта голям имѝт ♦ **nehlat** оставѝа остѝнаха в товѝ; не мѝжеше да откъсне очи от товѝ; **~at něco, někoho někomu na krku** оставѝа нещо, някого на ръцѝте, на грѝжѝта на някого; джирѝсам нѝщо на някого **5.** (*koho, co kоти*) оставѝа, дам (*някого, нещо на някого*), отстъпя, преотстъпя, продам (*нещо на някого*): **~at dítě matce** оставѝа, дам детѝто на мѝйката; **~al mu to lacino** разг. той му го (про)дѝде ѝвтино **6.** (*co kde*) оставѝа, забравѝа (*нещо някъде*): **~at doma brýle, peníze** забравѝа (си) вкъщи очилѝта, парѝте; **~al klobouk na hlavě**

znáte ~ého Nováka? познавате ли някой си Новак? **4.** някой и друг, няколко: **přiblížil se o ~ý krok** той се приближи с няколко крачки; **~ý den počkám** ще почакам някой и друг ден; *често в съчет.* **vydělat ~ou tu korunu** изкарам, спечеля някоя и друга круна **5.** *в съчет. с числ. и под.* **някакъв (си), някой:** **před ~ými 20 lety** преди около 20 години; **za ~ých pět dní** след някакви си пет дни, след около пет дни; **po ~ém čase** след някое време, след известно време **6.** *експр.* отличен, превъзходен, знаменит, голям: **to byl ~ý herec!** това беше артист! това се казваше артист! **to byla ~á sláva!** това беше голямо тържество! голям празник беше! **б)** това не беше никакво честване! и това ако беше честване!

nejapně нар. (съвсем) неуместно, глупаво, неловко, несръчно, непохватно: **~ se ptát** питам неуместно

nejapnost, -i жс. **1.** неуместен, нелеп характер на нещо **2.** неловкост, несръчност, непохватност, неспособност **3.** нелепост, глупост; неуместни, нелепи, глупави думи, действия: **vykládat, dělat ~i** говоря, върша глупости

nejapný, -á, -é 1. (съвсем) неуместен, нелеп, глупав, безмислен: **~ý žert** неуместна, глупава шега **2.** неловък, несръчен, непохватен

nejasnost, -i жс. неясност, неяснота

nejasný, -á, -é 1. неясен, слаб, бледен, блед (*за светлина*): **~ý svit měsíce** бледата светлина на месеца **2.** мрачен: **~ý den** мрачен, облачен ден; **bydlet v ~é místnosti** живя в тъмна, мрачна стая, в стая без достатъчно осветление **3.** неясен, смътен, мъгляв: **zpívat ~ým hlasem** петь с приглушен глас; **~é vědomí** смътно съзнание; **~ý příklad** неясен пример; **~é vzpomínky** смътни спомени

nejeden числ. не един, много, мнозина

nejednou нар. не един път, много пъти, често

nejen, nejennom, nejenze, nejennomže, nejen že, nejenom že нар. не само; не само че: **pomohl ~ (pouhou) radou** той помогна не само със съвет; **a ~ to** и не само това; (амй) и освен това; *често като съюз в съчет.* **~ ..., ale i, nýbrž i, i, také** не само ..., но и, амй и ..., **~ slíbil, ale i splnil** той не само обеща, но и изпълни

nejinak нар. не иначе; не по-иначе; също така; по същия начин: **~ se děje i jinde** същите неща стават и другаде

nejinaklý, -á, -é не друг, не иначе, не по-друг, не по-различен; същият: **~ý výsledek měla i tato akce** не по-различен резултат имаше и тази акция

nejistota, -y жс. несигурност, неувереност, колебливост: **odpovědět s ~ou** отговоря с несигурност, колебливо; **žít ve stálé ~ě** живя в постоянна несигурност (*за утрешния ден*); **~a přinejmenším**

~ě, v ~ách тъна, живя в несигурност

nejistě нар. несигурно, неуверено, колебливо

nejistlý, -á, -é 1. несигурен, спорен, неопределен:

~ý výsledek съмнителен, спорен резултат; **~á zpráva** несигурно, съмнително, непотвърдено известие; **~é počasí** променливо време; **~á doba** несигурно, тревожно време **2.** несигурен, неуверен, колеблив: **~é kroky** несигурни, колебливи крачки; **~é vystupování** несигурно, неуверено поведение **3.** несигурен, нестабилен, опасен: **~ý dopravní prostředek** несигурно, опасно за живота превозно средство

nejprv(e) нар. най-напред, най-първо, отначало:

~ se najez най-напред се наеж; **~ nerozuměl, ale pak pochopil** той отначало не разбираше, но после схвана

nejspíš(e) нар. вероятно, най-вероятно, по всяка вероятност, може би, явно, очевидно, без съмнение: **~ je nemocen** вероятно е болен, най-вероятно да е болен

nejvyš(e) нар. **1.** *сравн. от vysoko* най-високо

2. най-много; не повече от; максимум: **čekám dvě, ~ tři hodiny** ще чакам два, най-много, максимум три часа **3.** изключително, крайно: **~ poctivý** изключително честен; **~ spolehlivý** най-сигурен, най-надежден; в най-голяма степен сигурен, надежден **4.** най-много(то); в краен случай: **~ že pozdraví** най-много(то) да поздравя

nekale нар. лошо, не добрѐ: **bylo mu ~** беше му лошо, не му беше добрѐ

nekalý, -á, -é лош, нечестен, недобър, непотѐн, съмнителен, тъмен, коварен: **~á soutěž a)** нечестно състезание **б)** *юрид.* нелоялна конкуренция; **~é úmysly** нечестни, непотѐни, съмнителни намерения; **~é plány** коварни планове

někam нар. *местоим.* някъде, където и да е (*за посока*): **v létě ~ odjedu** през лятото ще замисля **~a jdu**

to dotáhnout разг. издигна се, направа кариера; **jdi mi ~ se svými nápady разг.** върви по дяволите; гледай си работата; голяма работа; хайде остави ме; махай се, това не ме интересува

nekázleň, -ně жс. недисциплинираност, липса на дисциплина

někde нар. някъде, където и да е (*за място*): **žije**

~ na venkově живѐе някъде в провинцията; **~ jinde** някъде другаде

někdejší|í, -í, -í 1. някогашен, едновременен: ~í **život na vsi** някогашният, едновременният живот на село **2.** бивш: ~í **spolupracovník** бивш сътрудник

někdo, někoho местоим. някой: **vy nebo ~ jiný** вие или някой друг; **s někým si mě pletete** **бъркаете ме** ♦ **byl to někdo** **беше някой** съм нещо, не съм кой да е, голям човек съм: **stal se z něho** ~ той стана голям човек, извѣстен човек

někdy нар. **1.** някога, понякога, някой път: **až ~ jindy** някой друг път; **stalo se ~ na podzim** това стана някъде, веднъж през есента; **každý se ~ zmýlí** всеки може да сгрешїи понякога; ~ **se stáva, že...** понякога се случва, че... **2.** едно време, някога си: ~ **za starých časů** някога в старо време

neklamně нар. безпогрѣшно, сигурно, безсъмнено, безпѳрно: ~ **zjistit** установя със сигурност

neklamný|ý, -á, -é безпогрѣшен, сигурен, несъмнен, верен, безпѳрен: ~ý **důkaz** сигурно, безпѳрно доказателство; ~é **znamení** верен признак

neklid, -u м. безпокойство, неспокойствие, тревога, вълнение

neklidně нар. неспокойно, безпокойно

neklidný|ý, -á, -é 1. неспокоен, тревожен, развълнуван: ~ý **spánek** неспокоен сън; ~á **mysl** неспокойна мисъл; ~á **doba** неспокойно, бурно време **2.** оживѣн, шумен: ~é **prostředí** оживѣна обстановка **3.** жив, буюн: ~é **dítě** живо, пѳргаво дете

několik числ. няколко: **před ~a lety** преди няколко години

několikadenní|í, -í, -í няколкодневен

několikajazyčný|ý, -á, -é многоезичен; който е на няколко езика: ~ý **text** текст на няколко езика; ~ý **slovník** многоезичен рѣчник; ~ý **stát** многонационална държава; държава, в която говорят няколко езика

několikalet|ý, -á, -é неколкогодишен; който е на няколко години: ~é **studium** неколкогодишно слѣдване, учение; ~é **dítě** дете на еди-колко си години

několikaměsíční|í, -í, -í неколкомѣсечен: ~í **kursy** кѳрсове, който продължават няколко мѣсеца; ~í **dítě** неколкомѣсечно дете

několikamilionov|ý, -á, -é неколкомилионен, милионен; който е от няколко милиона: ~é **město** неколкомилионен град, град с неколкомилионно населѣние; ~ý **náklad** неколкомилионен тираж

několikanásob|ek, -ku м. величина, неколкократно по-голяма от друга

několikanásobně нар. неколкократно

několikanásobný|ý, -á, -é неколкократно

několikasvazkov|ý, -á, -é неколкотѳмен

několikát|ý, -á, -é някой си порѣд; не знам кой порѣд; еди-кой си порѣд: **bydlit v ~ém poschodí** живѣя на еди-кой си етаж; **po ~é opakovat** повтѳрям за еди-кой си път

několiker|o, -a ср. няколко вида: ~o **způsobů** няколко начина

několiker|ý, -á, -é числ. за вид различен; от няколко вида; няколко, не един; ~ý **způsob** няколко начина, различни начини; ~é **vino** няколко вида вино; ~é **šaty a)** няколко различни рѳкли **б)** различни дрѣхи; нѣ едни дрѣхи

nekomerční|í, -í, -í 1. общѣствен: ~í **televize** общѣствена телевизия **2.** некомерсиален, нетѳргѳвски: ~í **divadlo** некомерсиален театър; **kulturní aktivity svou povahou** ~í некомерсиални по същността си културни мероприятия

nekompromisní|í, -í, -í безкомпромисен

nekonečně нар. безкрайно, безконѣчно: ~ **rozhlednů** прѳснал се нашїр и надлѳж, гѳбещ се в безкрая

nekonečn|o, -a ср. **1.** безкрайност, безкрай: **táhnout se do ~a** прѳстирам се, вия се в безкрая, в далечината; трая, влача се безконѣчно; **do ~a/donekonečna opakovat** повтѳрям до безкрайност **2.** мат. (плюс или минус) безкрайност

nekonečný|ý, -á, -é 1. безкраен, безпределен: ~ý **prostor** безкрайно пространство; ~á **řada** безкрайна рѣдїца; ~á **posloupnost (čísel)** мат. безкрайна прогресия, рѣдїца (от числа) **2.** експр. безкраен, безграничен, безпределен, безконѣчен, безбрѣжен: ~ý **projev** безкрайна, безконѣчна, много дѳлга рѣч

nekriticky [-tu-] нар. безкритично

nekritický|ý [-tu-], -á, -é безкритичен, некритичен

nekritičnost [-tu-], -i жс. безкритичност

nekrolog, -u м. некролог

nekřesťansky нар. **1.** нехристиянски **2.** експр. твърде, много, без мярка, вероятно, безбѳжно, безбѳжнически, нечовѣшки, безсѣвестно, жестоко, немилосърдно: ~ **vydírat** ограбвам, скѳбя безбѳжно

nekřesťanský|ý, -á, -é 1. нехристиянски: ~á **náboženství** нехристиянски религии **2.** експр. твърде голям; страшен, неимѳверен, безбѳжен, нечовѣшки, безчѳвѣчен, жестѳк, безмилостен, вѳрварски: ~é **vydírání** нечовѣшка експлоатация; ~á **zima** ѳдска, ужасна зима;

- адски стѹд; **~é peníze** лѹди парѹ; **~é úroky** безбѹжни лихви
- nektar, -u** м. 1. нектар (божественно питие) 2. прен. експр. нектар, блаженство: **opojný ~ lásky** упойният нектар на любовта 3. бот. нектар
- některý, -á, -é** местоим. 1. някой, някой си: **~ří účastníci besedy** някои участници в бесѣдата, в разговорa 2. в съчет. **~rý..., ~rý...; ~rý..., jíný...; ~ří..., jíní...** един..., друг...; някой..., друг..., едни, някои..., други...: **~rým to stačí, ~rým, jíným ne** на едни, на някои стѹга, на други – нѣ
- někudy** нар. през някъде; по някой, по някакъв път: **~ se k cíli dostaneme** все ще намѣрим някой, някакъв път, по който да стѹгнем до целта; все някак ще стѹгнем до целта; **tudy ~ jsme už šli** оттѹк някъде сме минавали вече
- nekuřácký, -á, -é** който е за непушачи: **~ý vagon** вагон за непушачи
- nekuřák, -a** м. непушач
- nekvalitně** нар. некачествено, долнокачествено, лошокачествено
- nekvalitní, -í, -í** некачествен, долнокачествен, лошокачествен
- nekvalitnost, -i** жс. некачественост, долнокачественост
- nelegál, -a** м. нелегално пребиваващ чужденец
- nelenjit, -ím** несл. 1. трудолюбив съм, не съм мързелив, не мързелувам, не почивам, не стоя без работа: **nikdy ~il a žádné práce se neštít** той бѣше трудолюбив и от никаква работа не сѣ срамуваше, не сѣ гнусеше 2. (čít; –) книж. не сѣ колебая, не сѣ бава, не сѣ мая (с нещо): **~it se svým úsudkem** не сѣ забавя с преценката си 3. обикн. **nelenjit (si)** не си жалья, не си шадя силите; не ми тежи да върша нещо
- nelenjit se, само безл. -í se** несл. (кому) работата не е (нака) **komu ~ zelení** пословица който се учи, той ще сполучи
- ne-li** част. ако нѣ и; мѹже и; мѹже би дѹже; дори: **je mu šedesát let, ~ víc** той е на шейсет години, ако нѣ и на повече
- nelibě** нар. 1. неприятно: **~ zní** звѹчи неприятно 2. с неудовѹлствие, с нежелание, с отвращение: **~ to snáší** понася това с неудовѹлствие
- nelibost, -i** жс. 1. неприятно усещане, отблъскване, отвращение, антипатия: **~ vůči někomu** антипатия към някого 2. неудовѹлствие, недовѹлство, възмущение: **~ nad něčím** неудовѹлствие, възмущение от нещо
- nelibý, -á, -é** неприятен, отблъскващ, дразнеш, антипатичен; бѹдещ неудовѹлствие, нежелание; лош: **~ý zvuk** неприятен, дразнеш звѹк
- neličeně** нар. ѹскрено, откровѣно, непрестѹрено, неподправено, естѣствено, открито, непринѹдено
- neličenost, -i** жс. ѹскреност, неподправеност, непрестѹреност, естѣственост
- neličený, -á, -é** естѣствен, непрестѹрен, неподправен, ѹскрен, открит, пряк, непринѹден: **~ý obdiv** ѹскрено възхищение; **~é chování** непринѹдено държание
- nelid|a, -y** м. и жс. експр. звяр; безчѹвствен, жесток човек: **~a necitná** звяр със звяр! звярът му нѣден!
- nelidskost, -i** жс. 1. безчѹвѣчност, безчѹвѣчие, жестѹкост: **~ fašizmu** жестѹкост на фашизма 2. жестѹкост, жестѹка постѹпка: **páchat ~i** върша жестѹкост
- nelidsky** нар. безчѹвѣчно, нечѹвѣшки, жестѹко, безмѹлостно, безжальностно, зѹвѣски
- nelidský, -á, -é** 1. нечѹвѣшки, неестѣствен: **~ý skřek** нечѹвѣшки вѹпъл, стон; **~á dřina** нечѹвѣшка мѹжа, непосилен трѹд 2. нечѹвѣшки, жестѹк, безмѹлостен, груб, сурѹв, зѹвѣски: **~é zacházení** нечѹвѣшко отношение; **~ý trest** зѹвѣско наказание
- nelítostně** нар. безмѹлостно, безжальностно, жестѹко, безсърдечно, сурѹво
- nelítostní, -á, -é** безмѹлостен, безжальостен, жестѹк, безсърдечен, сурѹв
- nemajetnost, -i** жс. безимѹтност, бѣдност
- nemajetný, -á, -é** безимѹтен, бѣден: **~ý student** бѣден студент
- nemálo** нар. дѹста, тѹврде, нѣ малко: **~ překvapit** дѹста изненадам; **~ chyb** дѹста грѣшки
- nemalý, -á, -é** 1. значителен, немалък; сѹвсем немалък; дѹста голям: **mít ~ou radost** зарадвам се много; **~á chvíle** дѹста дѹлго 2. значителен, забележим, важен
- nemanželský, -á, -é** извънбрачен: **~é dítě** извънбрачно дете
- němčin|a, -y** жс. нѣмски (езѹк): **učit se ~ě** уча нѣмски
- němě** нар. нѣмо, безмѹлвно, безгласно
- německy** нар. нѣмски; по нѣмски, на нѣмски: **umět ~** говоря, зная нѣмски; **mluvit ~** говоря на нѣмски
- německý, -á, -é** нѣмски: **Německá demokratická republika (NDR)** истор. Германска демократична репѹблика (ГДР); **Německá spolková republika** истор. Федерална репѹблика Германия (ФРГ); **~ý ovčák** нѣмска овчарка; **~á dog** нѣмски дѹг
- němectv|í, -í** ср. германщина; (специфичен) нѣмски характер, дѹх, ѹблик; (специфични) нѣмски особености

neměně нар. сравн. от **nemálo** нє пò-мáлко: ~
než нє пò-мáлко от, сѣщо тòлкова, сѣщо такá
nemenš|í, -í, -í сравн. от **nemalý** нє пò-мáлтк: **s**
 ~**ím úsilím** с нє пò-мáлко усíлие
nemile нар. неприятно
nemilosrdně нар. безмíлостно, безжáлостно,
 безоощáдно, немíлоствíво, немíлосѣрдно,
 сурòво, жестòко
nemilosrdn|ý, -á, -é безмíлостен, безжáлостен,
 немíлосѣрден, немíлоствív, сурòв, жестòк,
 безоощáден, безоощáден
nemilost, -i ж. немíлост: **upadnout v** ~ изпáдна
 в мíлоствíво
milost a ~ на разположєние, без услòвия; **vydat**
někoho na milost a ~ остáвя нýкого на про-
 извòла на сѣдбáта; **vzdát se na milost a** ~
 предáм се безуслòвно, изцýло в рýцете на
 нýкого
nemil|ý, -á, -é неприятен, нежелáн: **vznikla ~á**
situace сзздáде се неприятно положєние; **~á**
návštevа нежелáно посещєние; **je to ~é, ale...**
 не è (мнòго) прýятно, но...
nemístně нар. неумєстно, нє на мýсто, нетактíчно,
 неподходящò, нє кáкто трýбвa: **chovat se** ~
 държá се нє кáкто трýбвa; ~ **skromn|ý** излýшно
 скрòмен, проявýващ излýшна скрòмност
nemístn|ý, -á, -é неумєстен, неподходящ, нетак-
 тичен; кòйто е излýшен; нє на мýсто: ~**é**
poznámky неумєстни забелèжки; **~á šetrnost**
a) излýшна пестелíвост **б)** ненýжна дели-
 кáтност
nemluvňák|o, -a ср. умал. бєбенце, бєбче,
 пеленáче
nemluvně, -te ср. бєбе, пеленáче: **literární** ~ *прен.*
експр. литератýрно недонòсче
nemluvn|ý, -á, -é неразговорлív, затвòрен, мъл-
 чалív
nemnoho I нар. нємнòго, нє твѣрде, нє тòлкова,
 нє такá: ~ **starší** нє мнòго пò-стáр
nemnoh|o II, -a числ. нємнòго: **před ~a léty** пре-
 ди нýколко годíни
nemnoh|ý, -há, -hé 1. нє мнòзина: ~**zí** малцýна;
jeden z ~ých едíн от малцýната **2.** нє мнòго-
 брòден, малобрòден, мáлтк; рýдък: **jeden z ~ých**
případů едíн от мáлкото слýчаи; ~**hé literární**
ramátky мáлко от литератýрните пáметници;
kapitál soustředěný v ~ých rukách капítáл,
 сѣсредоточєн в рýцете на огрaничєн крýг от
 хòра, в рýцете на малцýна
nemoc, -i ж. **1.** бòлест, заболýване: **nakažlivá** ~
 зарáзна бòлест; **lehká** ~ лèко заболýване; ~**i z**
řevolání професионални заболýвания; **dětské**
 ~**i a**) дèтски бòлести **б)** *прен.* бòлести на рaстèжа

2. прен. експр. слáбост, недостáтк, бòлест **3.**
 страст, бòлест: **toulavá** ~ скíтническa бòлест,
 стрáст кým стрáнствaне
nemocensk|é, -ého ср. бòлнични (парí) (*запла-*
щaне по време на боледуване)
nemocensk|ý, -á, -é бòлничен: ~**é pojištění a**) бòл-
 нично осигурýване; **б)** здáвна застрахòвка за
 врèмenna нетрудоспòбност
nemocn|á, -é ж. бòлна, бòлната: **volat lékaře k**
 ~**é** вýкам лèкар при бòлна
nemocnic|e, -e ж. бòлница: **převézt do ~e** закá-
 рам в бòлница; **fakultní ~e** факултèтна кли-
 ника
nemocničn|í, -í, -í 1. бòлничен: ~**í léčení** бòлнично
 лечєние **2.** санитарен: ~**í vlak** санитарен влáк
nemocn|ý I, -á, -é 1. бòлен; болнáв: **mít ~é srdce**
 ýмам бòлно сѣрце, стрáдам от сѣрце; **být ~ý**
na plíce *разг.* ýмам бòлни дрòбове; **být ~ý na**
žaludek *разг.* ýмам бòлен стомáх, стрáдам от
 стомáх; **být z té práce celý ~ý** сѣвсєм кáпнах
 от тáзи рáбота **2.** болнáв, бòлен, нездрáв,
 болèзнен: ~**é vzezření** болнáв вид; ~**á bledost**
 болèзнена блèдност
nemocn|ý II, -ého м. бòлен, бòлнийт
nemohoucí, -í, -í 1. нємощен, слáб, безсýлен,
 безпòмощен: ~**í pacient** нємощен пациєнт; **proti**
nátlaku byl ~í бєше безсýлен срещу нáтискa **2.**
мед. импотèтен: ~**í muž** импотèтен мѣж
nemohoucně нар. безпòмошно, безсýлно, нє-
 мощно
nemohoucnost, -i ж. **1.** безпòмошност, безсý-
 лие, нємощ **2. мед.** импотèтност
němot|a, -y ж. немòтa: ~**a pacienta po úrazu**
 немòтa на пациєнт, настѣпила след злополýка;
opít se do ~y *разг.* напýя се до забрáва
nemotor|a, -y м. и ж. *експр.* мèчка; трòмав, не-
 похвáтен, недодýлан, тежкоподвìжен човèк
nemotorně нар. трòмаво, непохвáтно, несрѣчно,
 тежко, тежкоподвìжно, недодýлано
nemotorn|ý, -á, -é трòмав, непохвáтен, несрѣчен,
 тежък, недодýлан, тежкоподвìжен
nemovitost, -i ж. *юрид.* недвìжим имòт
nemovit|ý, -á, -é *юрид.* недвìжим: ~**ý majetek**
 недвìжим имòт
nemožně нар. невѣзмòжно, лòшо, безобрáзно,
 ужáсно, безпòдòбно: ~ **se chovat** държá се не-
 вѣзмòжно, непоносíмо, нетърпíмо, лòшо,
 протívно
nemožnost, -i ж. **1.** невѣзмòжност, безпòдòб-
 ност, недопустíмост: **výdaje rostly do ~i** рáз-
 ходите рaстýха до крáйност, до крáйна стèпен;
 ~ **chování** нетърпíмост на поведєние, нетър-
 пíмо поведєние **2.** нєщо невѣзмòжно, невѣз-

- можна работа: **to je holá** ~ това е свършено невъзможно; **dokázat** ~ постигна невъзможното
- nemožný, -á, -é** 1. невъзможен, нереален, постижим, неосъществим: **je ~é, aby...** не е възможно да... 2. *експр.* невъзможен, непоносим, ужасен, лош, безобразен, противен, безподобен: **ve společnosti je ~ý** (той) няма (никакво) държание в обществото; държи се неприлично в обществото; в обществото е непоносим, нетърпим 3. *разг.* безсилен, слаб, немошен; неспособен за работа, неработоспособен; импотентен
- nemrav, -u** *м.* лош навик; проява на лошо възпитание; лоши маниери: **je ~ skákat do řeči** лош навик е, неприлично е, проява на лошо възпитание е да прекъсваш някого
- nemrav|a, -y** *м. и ж. експр.* безсрамник, безнравствен тип, простак, циник; безсрамница, простачка, циничка
- nemravně** *нар.* неморално, аморално, безнравствено, неприлично, безпътно
- nemravnost, -i** *ж.* 1. безнравственост, неморалност 2. безнравствена, неморална постъпка
- nemravný, -á, -é** неморален, аморален, безнравствен, безпътен, покварен, неприличен, циничен
- nemuk|at, -ám** *несв. експр.* не гъквам, не казвам нито гък, не обелвам зъб; слушам, стоя със затаен дъх
- něm|ý, -á, -é** 1. *ням:* ~ý jako ryba *ням като рибка; je ~ý od narození* той е ням по рождение; **copak jsi ~ý?** ти каквò, да не си си глътнал езика?
♦ **~á** *безсърдечен (жакото) 2* *ням,* мълчалив, безмълвен: ~á výčitka *ням упрек; ~ý film* *ням филм*
- nenadále** *нар.* ненадейно, неочаквано, изведнъж, внезапно, като изневиделица
- nenadál|ý, -á, -é** неочакван, ненадесен, внезапен
- nenáhl|ý, -á, -é** постепенен, бавен; който не е рязък: ~á směna *постепенно изменение; ~á zatáčka* *лек, не остър завой*
- nenahozen|ý, á, -é** неизмазан (*с мазилка*): ~é stavení *неизмазана сграда*
- nenahraditeln|ý, -á, -é** незаменим: ~á ztráta *непоправима загуба*
- nenápadně** *нар.* 1. незабелязано, незабележимо 2. скромно, не фрапиращо; без да се хвърля в очи; без да бие на очи
- nenápadn|ý, -á, -é** 1. незабележим 2. скромен; който не се хвърля в очи, не бие на очи: ~é chování *скромно, естествено държание*
- nenapodobiteln|ý, -á, -é** неподражаем, неповторим: ~ý úsměv *неподражаема усмивка*
- nenapravitelně** *нар.* непоправимо, напълно, окончателно, безвъзвратно, безнадежно
- nenapraviteln|ý, -á, -é** непоправим, безвъзвратен
- nenasyt|a, -y** *м. и ж. експр.* лакомия, гладник, ненаситник; ненаситен, лакомо човек: **peněžní ~a** (вечно) алчен за пари човек
- nenasytně** *нар.* ненаситно, жадно, лакомо
- nenasytn|ý, -á, -é** ненаситен и *прен.*
- nenávid|ět, -ím** *несв. (koho, co)* ненавиждам, мрзя (*някого, нещо*): ~ět k smrti *ненавиждам, мрзя от дън душа, с цялата си душа, до дъното на душата си*
- nenávist, -i** *ж.* ненавист, омраза: **mít v ~i** *ненавиждам; být v ~i* *ненавиждан съм*
- nenávistně** *нар.* ненавистно; с ненавист, с омраза
- nenávistn|ý, -á, -é** ненавистен; пълен с ненавист; ненавиждащ: ~ý pohled *поглед, изпълнен с омраза; ~é chování* *враждебно поведение*
- nenávratně** *нар.* безвъзвратно, завинаги
- nenávratn|ý, -á, -é** безвъзвратен; безвъзвратно, завинаги отминал
- nenechavost, -i** *ж.* крадливост
- nenechav|ý, -á, -é** крадлив; който обича да пипа, да краде
- nenuceně** *нар.* непринудено, естествено
- nenucen|ý, -á, -é** непринуден, естествен: **být ~ý v řeči** *говоря непринудено*
- neoblomně** *нар.* непоколебимо, неотстъпно, неотклонно, непреклонно, непоклатимо, твърдо: ~ trvat na svém *твърдо, непоклатимо държа на своето*
- neoblomn|ý, -á, -é** непоколебим, непреклонен, твърд, упорит, неотстъпчив: ~á vůle *непоколебима воля; ~é přesvědčení* *твърдо убеждение*
- neobratně** *нар.* непохватно, несръчно, трòмаво, тежко, недодялано
- neobratnost, -i** *ж.* непохватност, несръчност, трòмавост, недодяланост
- neobratn|ý, -á, -é** непохватен, несръчен, трòмав, тежкоподвижен, недодялан: ~é dítě *непохватно дете; je ~ý v hovoru, v práci* *непохватен е в речта, в работата*
- neobvykle** *нар.* необичайно, необикновено, изключително, особено
- neobvykl|ý, -á, -é** 1. необичаен, необикновен, изключителен, особен, рядък 2. много голям: ~ý ruch *необичайно, голямо движение*
- neobyčejně** *нар.* 1. необичайно, необикновено, изключително, рядко 2. много
- neobyčejnost, -i** *ж.* необичайност
- neobyčejn|ý, -á, -é** 1. необичаен, необикновен, изключителен, рядък: ~ý případ *рядък слу-*

чай **2.** много голям: **~ý zájem** изключителен, много голям интерес

neoceniteln|ý, -á, -é неocením, безценен, много ценен, скъп: **prokázal mi ~ou pomoc** той ми оказа неocenímа помощ

neočekávaně нар. неочаквано, ненадежно, внезапно, непредвидено

neočekávan|ý, -á, -é неочакван, ненадеен, непредвиден, внезапен: **stala se ~á věc** стана нещо неочаквано, непредвидено

neodborně нар. любителски, непрофесионално, дилетантски, аматьорски: **dělat něco** ~ върша нещо като любител, не като професионалист

neodbornick|ý, -á, -é непрофесионален

neodborník, -a м. любител, аматьор, непрофесионалист, неспециалист, дилетант, лайк: **foto-graf** ~ любител-фотограф

neodborn|ý, -á, -é любителски, аматьорски, дилетантски: **~ý přístup** дилетантски подход; **~ý zásah** любителска намеса

neodbytně нар. упорито, нахално, натрапчиво

neodbytn|ý, -á, -é **1.** нахален, досаден, натрапчив, натрапничав: **~í komáři** досадни, натрапчиви комари; **~á myšlenka** натрапчива идея **2.** непреодолим: **~ý smutek** непреодолима тъга **3.** неотложен, спешен: **~á záležitost** неотложна работа

neodděliteln|ý, -á, -é неотделим

neodkladně нар. неотложно, спешно

neodkladn|ý, -á, -é бърз, неотложен, спешен

neodlučn|ý, -á, -é **1.** неделим, неотделим, неразделен, неотлъчен: **~á součást** неразделна, неотделима (съставна) част **2.** неизбежен: **~ý doprovod** неизбежен съпровод

neodolatelně нар. непреодолимо, силно

neodolatel|ý, -á, -é непреодолим, силен, обаятелен, въздействащ: **~ý úsměv** пленителна, обаятелна усмивка; **~ý vyprávěč** увлекателен разказвач; **~á dívka** очарователна девойка

neodpovědně нар. безотговорно, лекомислено, небрежно

neodpovědnost, -i ж. безотговорност, лекомислие

neodpovědn|ý, -á, -é **1.** безотговорен, лекомислен **2.** който не е отговорен (за нещо): **je dosud ~ý za své činy** той все още не е отговорен за действията си

neodvolatelně нар. безвъзвратно, категорично, окончателно, безапелационно: **Ihůta končí ~ 15. ledna** сръкът изтича окончателно на 15. януари (и няма да бъде продължаван)

neodvolatel|ý, -á, -é безвъзвратен, окончателен, неотменим, категоричен, безапелационен: **~é**

rozhodnutí окончателно решение; **~ý rozsudek** безапелационна присъда

neodvratně нар. неизбежно, безвъзвратно, окончателно

neodvratn|ý, -á, -é неизбежен, неотменим, окончателен, неотклонен: **~ý osud** неизбежна съдба; **~á nutnost** категорична необходимост; **~é rozhodnutí** окончателно, категорично, безапелационно решение

neoheln|ý, -á, -é **1.** неогъваем, здрав, твърд; вдървен **2.** тежък, трудноподвижен, тромав, непохватен, несръчен: **~á povaha** тежък характер; **3. език.** който не е флективен; неизменяем, несклоняем, неспрегаем: **~á slova** неизменяеми думи

neohrabaně нар. несръчно, сковано, неумело, тромаво, недодялано; *експр.* дървено, мѐчешки

neohrabanost, -i ж. несръчност, скованост, тромавост, недодяланост, непохватност, грубост

neohraban|ý, -á, -é несръчен, тромав, недодялан, непохватен, неумел

neohroženě нар. смело, мъжествено, безстрашно, геройски, храбро

neohroženost, -i ж. смелост, мъжество, безстрашие, храброст

neohrožen|ý, -á, -é смел, безстрашен, мъжествен, храбър: **~ý voják** смел войник; **vést ~ý boj** водя мъжествена борба

neochot|a, -y ж. неохота, нежелание; недостатъчно желание, липса на желание

neochvějně нар. *книж.* непокатимо, твърдо, непоколебимо, неотстъпно

neochvějn|ý, -á, -é *книж.* непокатим, непоколебим, непреклонен, твърд, здрав, неуязвим

neomaleně нар. грубо, нахално, дръзко, нетактично, просташки

neomalenost, -i ж. **1.** грубост, нахалство, дързост, простащина, нетактичност **2.** груба, дръзка, нахална, нетактична постъпка

neomalen|ý, -á, -é груб, нетактичен, нахален, дързък, просташки

neomezeně нар. неограничено, безкрайно, абсолютно

neomezen|ý, -á, -é **1.** неограничен, безкраен; абсолютен: **~á důvěra** неограничено, безкрайно доверие; **~é možnosti** неограничени възможности; **~ý vládce** неограничен, абсолютен владетел; пълен господар **2.** безкраен, огромен, много голям: **~á radost** безкрайна радост

neomluviteln|ý, -á, -é непростим, неизвиним

neomylně нар. безпогрешно, непогрешимо, точно

neomylnost, -i ж. безпогрешност, точност, непогрешимост

neomylný, -á, -é 1. безпогрешен, точен, непогрешим **2.** безгрешен, точен, правилен, верен, сигурен: **~á předpověď** вярна, правилна прогноза; **~é rozhodnutí** правилно решение **3.** сигурен, несъмнен, безспорен; **~á skutečnost** свършен факт, безспорна истина, самата действителност; **~á jistota** абсолютна сигурност

neon [-on/-ón], **-u м.** **1.** хим. неон (Ne) **2.** неон; неонов осветление

neonka, -y ж. разг. неонна тръба, неонна лампа

neonový, -á, -é неонов

neopatrně нар. невнимателно, непредпазливо

neopatrnost ж. **1.** невнимателност, непредпазливост **2.** невнимателна, непредпазлива постъпка

neopatrnlý, -á, -é невнимателен, непредпазлив; неуместен, необмислен

neopřeňec, -ce м. **1.** голишар, голишарче; птиче, което още няма перушина **2. прен.** млад, неопитен човек, с жълто около устата; младок

neosobně нар. **1.** безпристрастно, обективно **2.** безстрастно, безлично

neosobnlý, -í, -í 1. безпристрастен, обективен **2.** общ, принципен; който не е личен, не е конкретен, не е персонален: **všeoobecná, ~í kritika** обща, безпристрастна, принципна критика; **šlo o věci ~í** ставаше въпрос за принципни неща **3. език.** безличен: **~í sloveso** безличен глагол

neospravedlnitelný, -á, -é неоправдан: **~é chování** неоправдано, недопустимо държание

neotesaně нар. грубо, недодялано, тромаво, не възпитано

neotesanost, -i ж. недодяланост, грубост, тромавост

neotesaný, -á, -é груб, недодялан, тромав, не възпитан: **~ý mladík** непохвратен, недодялан младец

nepatrně нар. незначително, малко; съвсем малко, нищожно, незабележимо; едва забележимо

nepatrný, -á, -é 1. съвсем малък, незначителен, нищожен; скромнен: **~á bolest** съвсем слаба болка; **přispět ~ou pomocí** допринеса чрез скромна помощ **2.** едва забележим, едва доловим, почти забележим, почти недоловим: **~ý úsměv** едва забележима, лека усмивка **3.** забележим, забележителен, нищожен, дребен, малък, скромнен: **~é venkovské městečko** малко, тихо, забележимо провинциално градче; **~ý úředník** скромнен, дребен чиновник

nepatřičně нар. неподобаващо, неподходящо; не както трябва; неуместно: **chovat se ~** държã се непристойно

nepatřičnost, -i ж. **1.** неподобаващ, неподходящ, неуместен, непристойен характер **2.** неподобаваща, неподходяща, неуместна, непристойна постъпка

nepatřičnlý, -á, -é неподобаващ, неподходящ; който не е на място; който не е както трябва; неуместен, непристойен: **~é chování** непристойно държание; **~é řeči** неуместни думи, неуместни приказки; **provést něco ~ého** извърша нещо неподходящо, не на място; **~á doba k návštěvě** неподходящо време за посещение

nepěkně нар. некрасиво, не хубаво, неприятно, лошо

nepěkný, -á, -é 1. некрасив, не хубав, грозен: **~ý obličej** некрасиво лице; **~ý dům** не хубава, неугледна къща **2.** недобър, лош: **~é vlastnosti** лоши качества; **~é počasí** лошо време; **~ý dojem** лошо впечатление

neplatně нар. невалидно, без (правна) сила

neplatnost, -i ж. **1.** невалидност **2.** нищожност, незначителност

neplatnlý, -á, -é 1. невалиден; който не е в сила: **~á jízdenka** невалиден билет; **~é nařízení** разпоредба, която вече не е в сила **2.** незначителен, безстойностен; който е без значение, нищожен

neplav|ec, -ce м. човек, който не умее да плува: **bazén pro ~ce** басейн за хора, който не умеят да плуват

neplech|a, -y ж. разг. пакост, безобразие: **tropit ~y** правя пакости, върша безобразия

neplnovýznamový, -á, -é език. служебен, непълнозначен: **~á slova** служебни, непълнозначни думи

neplodně нар. безплодно, безполезно, безрезултатно, ялово: **~ trávit čas** времето ми минава безполезно, прекарвам времето си в безделие

neplodnost, -i ж. **1.** безплодие **2. прен.** безрезултатност, безплодност, безуспешност

neplodnlý, -á, -é 1. безплоден, бездетен: **~á žena** бездетка, бездетна жена; **~ý strom** безплодно дърво; **~á půda** безплодна, неплодородна земя **2. прен.** безплоден, безполезен, безуспешен, безрезултатен, напразен, безсмислен: **~é debaty** безплодни дебати

nepoctivě нар. нечестно: **~ jednat** постъпвам нечестно; **pracovat ~** работя недобросъвестно

nepoctiv|ec, -ce м. нечестен, непотен човек; мошеник

nepoctivost, -i ж. 1. нечестност; недобросъвестност 2. нечестна постъпка; мошеничество:

dopustit se -i извърша нечестна постъпка

nepoctiv|ý, -á, -é нечестен, непочтен, безчестен, мошенически: **~ý prodavač** нечестен продавач; продавач, който мами клиентите

nepočestn|ý, -á, -é нечестен, безчестен, непочтен

nepočetn|ý, -á, -é малоброден, малочислен, малък

nepočítaje, nepočítajíc (v to) предлог с вин. без, без да се включва, без да се смята

натъпа го здравата

разг. натъпаха го здравата

nepodařen|ý, -á, -é 1. несполучлив, неуспешен:

~ý pokus неуспешен опит 2. неуместен, неподходящ: **~ý vtíp** неуместен виц 3. *експр.*

непослушен, изпуснат, разхайтен: **~é dítě**

непослушно, изпуснато дете

nepoddajnost, -i ж. 1. здравина, твърдост, неогъваемост 2. неотстъпчивост 3. *прен.* устойчивост, непреклонност, постоянство, твърдост, неподатливост, смелост, мъжественост, самообладание

nepoddajn|ý, -á, -é 1. устойчив, твърд, здрав, неогъваем: **~ý materiál** устойчив, здрав материал; **~é vlasý** твърда права коса 2. *прен.*

тежък, тромав: **~ slova** трудни за изговаряне думи; **~ý jazyk** тежък, надебелял език 3. *прен.*

твърд, непреклонен, непоколебим, решителен, смел, горд, неподатлив: **~á povaha** твърд,

неотстъпчив, непреклонен характер; **je ~ý v zásadách** той е непреклонен, непоколебим по отношение на принципите (си)

nepodložen|ý, -á, -é необоснован, неоснователен:

~á zpráva непотвърдени сведения; **~á kritika** необоснована критика

nepodmíněn|ý, -á, -é безусловен: **~ý souhlas**

безусловно съгласие; **~ý trest** *юрид.* ефективна присъда; **~ý reflex** *физиол.* безусловен рефлекс

nepodmíněně безусловно: **odsoudit na tři roky**

~ юрид. осъдя на три години ефективно

nepodplatiteln|ý, -á, -é неподкупен

nepodstatně нар. несъщественно, (съвсем) малко

nepodstatn|ý, -á, -é несъществен, второстепенен:

~á ustanovení smlouvy *юрид.* несъществени, второстепенни клаузи на договор

nehohod|a, -y ж. лошо време: **vyjít do ~y** изляза навън при лошо време

nehohodl|í, -í ср. неудобство, неудобства; липса

на добри условия, на удобства: **pracovat v ~í**

работя при недобри условия

nehohodlně нар. неудобно, некомфортно

nehohodn|ý, -á, -é 1. неудобен: **~é sedadlo** не-

удобна седалка 2. *прен.* неудобен, неприятен,

нежелан, досаден: **~ý rozhovor** неприятен,

неудобен разговор

nehohod|nout se, -nu se св. (*s kým*) не се спогодя,

не се разбира, скарам се, спречкам се (*с някого*)

nehohodnut|í, -í ср. неразбирателство

nehohotovost, -i ж. неподготвеност; липса на

готовност

nehohyblivost, -i ж. неподвижност, тромавост,

непохватност

nehohybliv|ý, -á, -é 1. неподвижен: **~ý kloub**

неподвижна става 2. мъчноподвижен, тромав,

тежък

nehohod|it, -ím св. претърпя неуспех, неспо-

лука

nehohopen|í, -í ср. неразбиране: **narazit na ~í**

срещна неразбиране

nehohopiteln|ý, -á, -é неразбираем, непонятен,

странен: **je ~é** странно, учудващо е

nehohybně нар. 1. несъмнено, безспорно, ка-

тегорично; със сигурност; безрезервно: **je to**

~ zajímavý umělec това е един безспорно ин-

тересен художник; **jeho nevina byla ~ pro-**

kázaná невинността му беше категорично

доказана 2. несъмнено, явно, очевидно, си-

гурно, вероятно, по всяка вероятност, може

би, навярно: **odjedeme ~ zítra** ще заминем по

всяка вероятност утре; **~ nastydla, proto má**

horečku явно е настинала, затова има тем-

пература

nehohybnost, -i ж. 1. несъмнен, безспорен,

категоричен характер 2. сигурност: **tvrdit něco**

s ~í твърдя нещо със сигурност

nehohybn|ý, -á, -é несъмнен, безспорен, явен,

очевиден, сигурен: **je ~é, že...** ...несъмнено е,

безспорно е, няма място за съмнение, че...

nehohoj, -e м. 1. безпокойство, неспокойствие,

тревога, вълнение: **pocítovat ~** изпитвам без-

покойство, тревога 2. *само мн.* **nehohojje, -ů**

вълнения: **vypukly demonstrace a ~e** избух-

наха демонстрации и вълнения

nehohojně нар. неспокойно, безпокойно, тре-

вожно, развълнувано

nehohojn|ý, -á, -é 1. неспокоен, безпокоен, бѳ-

рен, тревожен, развълнуван: **~ý spánek** неспо-

коен сън; **~á povaha** неспокоен характер; **~á**

nos неспокойна, тревожна нощ 2. неспокоен;

постоянно движещ се: **~é děti** немирни, пала-

ви деца 3. шумен, размирнен, неспокоен,

бунтовен, бѳрен: **~ý spolupracovník** неспо-

коен, шумен колега; **~ý soused** свадлив съсед;

~í poddaní бунтовни поданици; **~á doba**

размирни времена

nehohojně нар. неприкрито, открито, явно: **~ se**

divít нескривано се учудвам; **dávat zřejmě a ~ najevo** давам явно и открито да се разбере
nepokrytý, -á, -é 1. непокрыт, гол **2.** явен, открит, неприкрит, искрен: **říci ~ou pravdu** кажа самата, голата истина; **~ý útok** открито нападение
nepolepšitelný, -á, -é непоправим
nepoměr, -u м. несъответствие, несъразмерност, диспропорция
nepoměrně нар. несравнимо, несъразмерно, прекалено, прекомерно, много, значително: **~ obtížnější výstup** много, значително по-трудно изкачване; **~ velký rozdíl** много голяма, значителна разлика
nepoměrný, -á, -é *рядко книж.* несравним, несъразмерен, несъотносим, несъответстващ, неотговарящ, прекомерен: **plat ~ý k práci** заплаќа, несъответстваща на работата
nepomíjející, -í, -í, nepomíjivý, -á, -é *книж.* непреходен, неувяхващ, непомръкващ
nepopíratelně, nepopíratelně нар. безспорно, неоспоримо
nepopíratelný, nepopíratelný, -á, -é безспорен, неоспорим
nepopsatelně нар. неопишемо, невъобразимо, безкрайно, много
nepopsatelný, -á, -é неопишემ, невъобразим, голям
nepopulární, -í, -í непопулярен
nepopulárnost, -i ж. непопуляриност, липса на популяриност
neporazitelný, -á, -é непобедим
neporovnatelně нар. несравнимо, много: **~ krásnější** много по-красив
neporovnatelný, -á, -é несравним, несъпоставим, несъизмерим
neporozumění, -í ср. неразбирание: **setkat se s ~ím** срещна неразбирание
nepořádek, -ku м. **1.** безпорядък, хаос, безредие: **mít vlasy v ~ku** косата ми е в безпорядък; **být v ~ku** не съм разположен, не съм в ред със здравето **2. и мн.** **nepořádky, -kū** нередности, неуредици, грешки, пропуски: **~ky v obci** неуредици в селището; **~ky v plánování** неуредици в планирането
nepořádně нар. **1.** недобросъвестно, недобре: **pracovat ~** работя недобросъвестно **2.** небрежно; в безпорядък; разхвърляно: **~ naházené věci** небрежно нахвърляни неща: **být ~ oblečen** небрежно облечен съм **3.** непорядъчно, безпечно, разгълно, неморално: **žít ~** вода разпуснат живот
nepořádnost, -i ж. **1.** недобросъвестност; не-

брежност, разхвърляност; непорядъчност, разпуснатост **2.** разпуснат, разгълнен характер; неморалност **3.** недобросъвестна постъпка; непорядъчна, лоша, осъдителна постъпка
nepořádný, -á, -é 1. небрежен, немарлив, лош, неакуратен: **~ý žák** нередовен, небрежен, лош ученик **2.** небрежен, разхвърлян, неподреден, неугледен: **~á domácnost** разхвърляно жилище; **~ý účes** недобре направена прическа **3.** непорядъчен, безпечен, разпуснат, гуляйджийски, неморален
приказка **оказка**
se s ~ou отида си, върна се с празни ръце, с празна кошница
neposed|a, -y м. и ж. същество, което не стои, не седи, не се задържа на едно място, не го свърта на едно място; пъргаво дете; палавник; дете като живак, като шило (*за дете и възрастен човек, рядко за животно*)
neposedně нар. немърно, неспокойно, подвижно, пъргаво
neposedný, -á, -é подвижен, неспокоен, немирен, палав, пъргав: **~ý člověk** подвижен, пъргав човек; човек, който е непрекъснато в движение, който не се засядва, не се застоява на едно място; **~á krev** *експр.* човек с неспокойна кръв; човек, който обича приключенията
neposkvrněnost, -i ж. неопетненост, нравствена чистота, непорочност
neposkvrněný, -á, -é неопетнен, нравствено чист
neposlední, -í, -í *книж.* който не е последен: **na ~ím místě, v ~í radě** не на последно място
neposlušně нар. непослушно, немърно, палаво
neposlušnost, -i ж. непослушност, немърност, палавост
neposlušný, -á, -é непослушен, немирен, палав: **~ý kůň** буйен, необуздан кон
nepostrádatelný, nepostradatelný, -á, -é (абсолютно) необходим, задължителен, незаменим: **~ý odborník** незаменим специалист; **~á důvěra pacienta k lékaři** задължително, необходимо доверие на пациент в лекаря
приказка **оказка**
ne strůvam; за нищо не ставам, не ме бива; негоден съм за употреба
nepotřebný, -á, -é непотребен, ненужен, излишен, извънреден: **~é vydání** излишен разход
nepoučitelný, -á, -é убеден, непреклонен; твърдоглав, непоправим; който не приема съвети, поучения: **~ý optimista** непоправим оптимист
nepoužitelný, -á, -é неизползваем, непригоден
nepovedený, -á, -é 1. несполучлив, неуспеш-

шен **2.** неуместен, неподходящ; **~ý vtíp** неуместен виц **3.** *екстр.* непослушен, изпъснат, разхайтен: **~é dítě** лошо, непослушно, изпъснато дете

nepovinn|ý, -á, -é незадължителен, факултативен

nepovolán|ý, -á, -é **1.** неканен; нежелан, нежелателен, външен, чужд: **přišel ~ý host** дойде неканен гостенин; **~ým vstup zakázán** за външни лица вход забранен **2.** некомпетентен, неподходящ: **věc se dostala do ~ých rukou** работата попадна в ръцете на некомпетентни хора

nepoznán|í, -í *ср.* в съчет. **k ~í** до неузнаваемост

nepozorně *нар.* невнимателно, разсечно; неучтиво

nepozornost, -i *ж.* невнимане, невнимателност, разсечаност: **chyba z ~i** грешка по невнимане

nepozorn|ý, -á, -é невнимателен, разсечан, несъсредоточен: **~ý řidič** невнимателен шофьор

nepozorovaně *нар.* незабелязано; незабележимо: **~ odejít** отида си незабелязано; **změny se dějí ~** промените стават незабележимо

nepoživateln|ý, -á, -é който не сè ядè; неедлив

nepravd|a, -y *ж.* лъжã, нейстина, измислица: **mluvit ~u** говорã лъжã, не казвам истината; **mít ~u** не сãм прав

neprávem *нар.* несправедливо, незаконно, без право, неоснователно, без основание, погрешно, неправилно: **~ nabýt** придобия незаконно; **~ se domnívat, že...** неоснователно, неправилно предполагам, че...

nepravidelně *нар.* **1.** нередовно **2.** неправилно

nepravidelnost, -i *ж.* **1. а)** нередовност **б)** неправилност **2. а)** нередовно действие **б)** неправилна постъпка

nepravideln|ý, -á, -é **1.** нередовен, несистемен: **~á docházka** нередовно посещение; **~á práce** несистемна, нередовна работа **2.** неправилен, неравномерен, несъразмерен: **~ý tep** неправилен, неритмичен пулс; **~ý nos** неправилен нос; **~á slova** *език.* неправилни глаголи

nepravost, -i *ж.* **1.** неистинност, неавтентичност, подправеност, фалшивост **2.** злодеяние; долни, лоши постъпки; нязост, гадост: **páchat ~i** върша лоши дела

neprav|ý, -á, -é **1.** подправен, неистински, фалшив, изкуствен, фалшифициран: **~ý drahokam** неистински скъпоценен камък; **pod ~ým jménem** под чуждо, фалшиво име; **~ý spis** фалшификат **2.** несъщински: **~ý zlomek** *мат.* неправилна дрòб; **~é předložky** *език.* несъ-

щински предлози **3.** невèрен, неправилен, грешен, погрешен; нè който трябва: **být na ~é stopě** вървя по лъжлива следã; **přijít v ~ý čas** дойда нè на време, по неудобно време; (**přijít na ~é místo** (отида/дойда) нè там, където трябва) **~é místo** *нар.* отида/дойда нè там, където трябва

vzít něco za ~ý konec захвана нещо нè откъдето трябва; **vsadit na ~ou kartu** залòжа на бита картã

neprolené *нар.* незабãвно; бèз отлагане; веднãга, моментãлно

neprodyšně *нар.* херметически

neprodyšnost, -i *ж.* непроницаемост, херметичност

neprodyšn|ý, -á, -é херметичен, херметически, непроницаем; херметически затворен, изоліран, изоліраш

neprofitn|í, -í, -í който няма за цел печãлба; който не е с сãс стопãнска цел; нестопãнски: **~í organizace, jako např. nadace** организãции с нестопãнска цел като фондãциите например

nepromokav|ý, -á, -é непромокаем

neproniknuteln|ý, -á, -é непроницаем, непроходим, непрогледен: **~é tajemství** *прен.* неразгадаема тайна

nepropustn|ý, -á, -é водонепропусклив, водонепроницаем

neprospech, -u *м.* **1.** вредã, ущърб: **rozhodnout v něčí ~** взема решение в нечия вредã, в нечий ущърб, нè в нечия полза **2.** лòш успех (*в училище*)

neprostupn|ý, -á, -é непроходим

neprožřetelně *нар.* необмислено, неблагоприятно, прибързано, излишно: **~ sdílný** непредпазливо общителен; **~ odvážný** ненужно смел

neprožřetelnost, -i *ж.* **1.** необмисленост, неблагоприятно поведение **2.** неблагоприятна, прибързана постъпка; прибързано действие: **do-pustit se, provést ~** извърша неблагоприятно

neprožřeteln|ý, -á, -é неблагоприятен, необмислен, неразумен, прибързан

neprůbojn|ý, -á, -é пасивен, неенергичен, неактивен, непробивен: **~ý člověk** пасивен човек; **~á forma přesvědčování** нè особено активна фòрма на убеждаване

neprůhledn|ý, -á, -é **1.** непрозрачен, непроницаем, мътен **2.** загадъчен, недостъпен, неразбирãем, непонятен

neprůchodn|ý, -á, -é *полит. публ.* неприемлив (*за дадена институция*); затруднителен

neprůstřeln|ý, -á, -é непробивãем; който не мòже да бьде прострелян: **~é sklo** непробивãемо стькло

neprůsvitný, -á, -é непрозрачен, непрозирен, светонепропускаем

nepřátelsky нар. неприятелски, враждебно

nepřátelský, -á, -é **1.** неприятелски, вражески, противников: **~ý nálet** вражеско въздушно нападение **2.** (*коти, щети*) враждебен (*спрямо някого, спрямо нещо*); насочен (*срещу някого, срещу нещо*); неприятелски, неприязнен, недоброжелателен: **~é chování** враждебно поведение, държание; **~á nálada** недоброжелателна атмосфера

nepřátelství, -í ср. **1.** вражда, неприязнь, ненавист, враждебност: **žil s ním v ~í** той живееше с него в обстановка на постоянна вражда **2.** конфликт; въоръжено стълкновение: **vypuklo (válečné) ~í** избухна (въоръжен) конфликт

neřeberně нар. неизчерпаемо, изобилно: **~ bohaté zásoby** неизчерпаемо богати, неизчерпаеми запаси

neřeberný, -á, -é неизчерпаем, изобилен, огромен: **~é množství** неизчерпаемо, огромно количество

nepředloženě нар. необмислено, прибързано: **~ se rozhodnout** прибързано взема решение

nepředloženost, -i ж. **1.** неблагоприятие, прибързаност, глупост, необмисленост **2.** неблагоприятно, прибързано действие; безразсъдство

nepředložený, -á, -é **1.** необмислен, неблагоприятен, прибързан **2.** лекомислен, неблагоприятен, непитен, глупав, твърдоглав, тъп (*за човек*)

nepředstavitelný, -á, -é невъобразим, огромен: **~á dálka** безкрайна далечина

nepředstížitelný, -á, -é ненадминат

nepředvídaný, -á, -é непредвиден, неочакван

nepřehledný, -á, -é **1.** труднообозрим, необгледен, непрегледен, неясен: **~á zatačka** опасен завой; завой, при който няма видимост; **~á situace** неясно, забъркано положение; **~é tabulky** непрегледни таблици **2.** необозрим, необхватен, необгледен: **~ý oceán** необятен океан; **~é množství** необхватно, изброимо множество

nepřechodný, -á, -é език. непреходен (*за глагол*)

nepřející, -í, -í, **nepřející**, -á, -é недоброжелателен, завистлив, лош, злонамерен: **~í lidé** недоброжелатели, завистници; **~ý osud** злая орис, злая участь

nepřejícíně нар. недоброжелателно; с недоброжелателство; завистливо; със завист; злонамерено

nepřejícnost, -i ж. недоброжелателство, завист; злая умисъл, злонамереност, лоши намерения

nepřekonatelně нар. непреодолимо

nepřekonatelnost, -i ж. непреодолимост

nepřekonatelný, -á, -é **1.** непреодолим: **~é rozporu** непреодолими противоречия **2.** ненадминат, изключителен, забележителен, първокласен: **~ý herec** ненадминат артист

nepřeložitelný, -á, -é непреводим

nepřemožitelný, -á, -é непобедим, непреодолим: **~á síla** непреодолима сила

nepřerušovaný, -á, -é непрекъснат

nepřesně нар. неточно; неясно, смътно

nepřesnost, -i ж. неточност

nepřesný, -á, -é неточен; неясен, смътен

nepřestupný, -á, -é **1.** обикн. в съчет. **~á jízdenka** билет, с който не може да се смъня един вид транспорт с друг **2.** в съчет. **~ý rok** невисокосна година

nepřetržitě нар. непрекъснато, непрестанно, постоянно, без прекъсване: **pracovat ~ osm hodin** работя осем часа без прекъсване

nepřetržitý, -á, -é непрекъснат, постоянен, непрестанен; който е без прекъсване: **~ý vývoj** непрекъснато развитие

nepřičetně нар. невменяемо; като невменяем; обезумяло, лудо, истерично: **~ vytréstit oči hrůzou** опуля очи, обезумял от ужас

nepřičetnost, -i ж. невменяемост: **v ~i** в невменяемо състояние: **rozvzteklit se do ~i** разбеснел се до невменяемост

nepřičetný, -á, -é невменяем, обезумял, безумен, луд, истеричен: **být v ~ém stavu** в състояние на невменяемост съм; **~ý vztek** необуздан гняв, неукротима злоба; **~ý pláč** истеричен плач

nepříjemně нар. неприятно

nepříjemnost, -i ж. **1.** (*čeho*) неприятност, неприятен характер (*на нещо*): **~ zápachu** неприятна миризма, усещане на неприятна миризма **2.** неприятност, неприятно събитие, неприятна постъпка; **působit, mít ~i** създавам, ймам неприятности; **vyhnout se ~em** избягна неприятности

nepříjemný, -á, -é неприятен, противен, несимпатичен, антипатичен: **~á situace** неприятно, неловко положение; **~á zkušenost** горчив опит

nepřiliš нар. не твърде, не много, не съвсем, донякъде, до известна степен, малко: **~ daleko** не много далече; **~ čistý** не много, не съвсем чист; **~ pozměnit text** изменя малко, поизменя текст

nepřiměřeně нар. несъответстващо, несъраз-

мѣрно, неподходящо: ~ **velké náklady** неоправдано, прекомерно голѣми разходи

nepříměrnost, -i ж. несъразмѣрност, несъответствие

nepříměrný, -á, -é несъразмѣрен, несъответстваш, неподходящ, неотговарящ, неумѣстен, прекомерен

nepřímě нар. непряко, косвено; чрез посредничество: ~ **úměrný** мат. обратнo пропорционален

nepřímý, -á, -é непряк, косвен: ~ **é osvětlení** непряко, недириктно осветление; ~ **ý důkaz** косвено доказателство; ~ **ý předmět** език. непряко допълнение; ~ **é pády** език. косвени падежи

nepřipustný, -á, -é недопустим, несползвен, непристойен

nepřirozeně нар. неестественно: ~ **žit** вода нередовен, природонесъобразен живот; ~ **se smát** смѣя се неестественно

nepřirozený, -á, -é неестествен: ~ **ý způsob života** неестествен, природонесъобразен начин на живот; ~ **é chování** неестественно държание; ~ **á smrt** неестествена, насилствена смърт

nepřistojně нар. непристойно, неприлично

nepřistojnost, -i ж. 1. непристойност, неприличие 2. непристойно, неприлично дѣйствие; непристойна, неприлична постѣпка; безобразие; хулиганско държание: **tropit ~i** върша безобразия; **provádět ~i** държам се непристойно, неприлично

nepřistojný, -á, -é непристойен, неприличен, безобразен

nepřístupně нар. недостѣпно, непристѣпно

nepřístupný, -á, -é 1. непристѣпен, недостѣпен: ~ **ý vrchol hory** непристѣпен, недостѣпен връх на планина: ~ **á džungle** непроходима джунгла 2. забранѣн: **film mládeži ~ý** филм, забранѣн за ученици; ~ **á vojenská základna** забранѣна за посещение военна база 3. недостѣпен, труднодостѣпен, рядък; който трудно се намира: ~ **á kniha** труднодостѣпна, рядка книга 4. (*česti*) глух (за нещо); безразличен, безчувствен, неотзивчив (*към нещо*); чужд (*на нещо*): ~ **ý prosbám** глух за молби; ~ **ý životním radostem** чужд на радостите на живота 5. недостѣпен, непроницаем, затворен, студен, сдържан, горделив: ~ **á dívka** недостѣпна, горда девойка; ~ **á tvář** студено, непроницаемо лице 6. (*koti*) недостѣпен, непонятен, неразбираем, труднодостѣпен (за някого)

nepřítel, -e, мн. nepřítelé, nepřítel м. 1. враг, неприятел: **úhlavní** ~ заклет, непримирим враг

2. прен. враг, противник: ~ **kouření** враг на пушенето; ~ **žen** женомразец 3. враг (*на държавата*), неприятел, противник (*по време на война*), неприятелска войска: **nepřátelé útočili na hrad** войската на неприятеля нападнаше крепостта; **zajmout ~e** пленя противников войник или офицер

nepřítelkyn|ě, -ě ж. враг (за жена), противничка

nepřítomně нар. безучастно, апатично, разсеяно, замислено, равнодушно, пасивно

nepřítomnost, -i ж. 1. отсъствие: ~ **v práci** отсъствие от работа, неявяване на работа; ~ **duchu** разсеяност, апатия, безразличие, равнодушие; **jednání v ~i žalovaného** юрид. съдене на обвиняем задочно 2. замисленост, безизразност, машиналност: ~ **úsměvu** безизразност на усмивката, замислена усмивка; усмивка на човек, чийто мисли витаят далеч отгук

nepřítom|ný, -á, -é, именна форма nepřítom|en, -na, -no 1. отсъстващ; който не присъства: **být pro nemoc nepřítomen** отсъстващ по болест; **být duchem nepřítomen** отсъстващ духом; разсеян, замислен, апатичен съм; с мислите си съм някъде другаде 2. прен. безучастен, равнодушен, безразличен, апатичен, пасивен, безизразен, отсъстващ: ~ **ý pohled** безизразен поглед

nepřívětivý, -á, -é неприветлив, нелюбезен, недружелюбен

nepříz|eň, -ně ж. неприязън, вражда, недоброжелателство: ~ **eň osudu** неблагоприятност на съдбата

nepříznivý, -á, -é неблагоприятен, недоброжелателен: ~ **é podmínky** неблагоприятни условия; ~ **á kritika** неблагоприятна, неодобрителна критика; **postavit někoho do ~ého světla** представя някого в лоша светлина

nepřízvučný, -á, -é език. неударен; който е без ударение; неакцентуван

nepsaný, -á, -é неписан: ~ **ý zákon** неписан закон

nepůvodn|í, -í, -í неоригинален: ~ **í obyvatelstvo** неавтохтонно население

nerad, -a, -o прил. 1. в съчет. **být ~** съжалявам, не ми е приятно: **je ~, že...** той съжалява, не му е приятно, че...; ~ **i by, aby se práce zmeškala** би им било неприятно, ако работата се забави

♦ **ná-mě-si-č-ně-ř-č-a-2-s-v-ot**

mít ~ не обичам: **má ~ výmluvy** той не обича оправдания; **má ~ špenát** той не обича спанак

3. в съчет. ~ **něco dělat** с нежелание, с неудоволствие, с неохота, с отвращение, без желание, без удоволствие правя нещо: ~ **chodím do školy** не обичам да ходя на училище; **dělá**

~ **tuhle práci** той с нежелание върши тази работа; ~ **to slyším** не ми е приятно да слушам това, съжалявам за това; ~ **bych vás vyrušoval** не бих искал да ви безпокоя; **dítě (jí) ~o kaši** детето не обича (да яде) каша **4.** неволно, без да искам, неумишлено: **já ~ razg.** без да искам, не исках да направя това

neradostn|ý, -á, -é нерадостен, безрадостен, безотраден

neraz I, -u *м. разг.* неръждаема стомана: **příbor z ~u** прибор от неръждаема стомана

neraz II неизм. прил. разг. неръждаем: ~ **nůž** неръждаем нож, нож от неръждаема стомана

nerost, -u *м.* минерал: **užitkové ~y** полезни изкопаеми

nerostn|ý, -á, -é минерален: ~**é bohatství** минерални богатства; богатство от полезни изкопаеми; ~**é suroviny** полезни изкопаеми; ~**ý olej** минерално масло

nerovně *нар.* неравно, нееднакво

nerovnost, -í *ж.* **1.** неравност: ~ **půdy** неравност на терен; ~ **silnice** неравност на път **2.** неравност, грапавина, издатина, гърбавина: **sbrousit ~i** шлифовам, изгладя неравности, грапавини **3.** неравенство, нееднаквост: **třídní ~** класово неравенство **4. мат.** неравенство

nerovn|ý, -á, -é **1.** неравен: ~**é náměstí** неравен площад **2.** крив: ~**á tyč** крив прът **3.** нееднакъв, различен; неравногъден, неравен (*социално*): **v ~é míře** нееднаква степен; ~**ý boj** неравна борба; ~**ý sňatek** неравен брак

nerozbitn|ý, -á, -é нечуплив

nerozborn|ý, -á, -é *книж.* **1.** непокатим, здрав, твърд **2. прен.** нерушим, крепък: ~**é přátelství** нерушима дружба

nerozdíln|ý, -á, -é **1.** единен, еднакъв; един и същ, общ: ~**é názory** общи възгледи **2.** неразделен: ~**í přátelé** неразделни приятели **3. в съчет. rukou společnou a ~ou** с общи усилия

nerozeznán|í, -í *ср. в съчет. k ~í* до неузнаваемост: **jsou k ~í** не можеш да ги различиш един от друг

nerozeznateln|ý, -á, -é неразличим

nerozhodně *нар.* **1.** нерешително, колебливо **2. спорт.** наравно, с равен резултат

nerozhodnut|ý, -á, -é **1.** нерешителен, колеблив: **být ~ý** колебая се **2.** безрезултатен; който не носи разрешение: ~**á bitva** сражение без победен изход; ~**ý výsledek** резултат, който не е в нияция полза **3. спорт.** равен; който е с равен резултат: ~**ý zápas** мач, който е завършил наравно **4.** който е без значение, нерешаващ

nerozlučně *нар.* **1.** неразделно **2.** неделимо, неразделимо, неразривно

nerozlučn|ý, -á, -é **1.** неразделен: ~**í přátelé** неразделни приятели **2.** неотделим, неотлъчен, неразривен: ~**ý svazek** нерушим съюз

nerozum, -u *м.* **1.** безразсъдност, безразсъдство, неразумност, глупост, лекомислие: **chyba z ~u** грешка поради безразсъдство **2. рядко** глупава, неразумна, безразсъдна постъпка; безразсъдство: **dopustit se ~u** извърша безразсъдство

nerozumně *нар.* неразумно, глупаво, необмислено, безразсъдно, неблагоприятно

nerozumnost, -i *ж.* **1.** неразумност, глупост, незнание **2.** неразумна, глупава постъпка

nerozumn|ý, -á, -é **1.** неразумен, глупав **2.** който е без човешки разум; безсловесен; ~**ý tvor** безсловесна твар

nerozvážně *нар.* безразсъдно, необмислено, лекомислено, неразумно

nerozvážnost, -i *ж.* **1.** неразумност, необмисленост, лекомисленост, безразсъдност, безразсъдство **2.** неразумна постъпка

nerozvážn|ý, -á, -é **1.** безразсъден, неразумен, неблагоприятен: ~**ý mladík** лекомислен младец **2.** необмислен, лекомислен, приборзан: ~**ý čin** необмислено действие

nerudn|ý, -á, -é **1.** груб, неприятен, отблъскващ **2.** навъсен, намръщен, неприветлив

neruší *нар.* **~y; ztratil ~y** нервите му не издържаха, изневериха; той не можа да се овладее; **jde mi to na ~y** *разг.* това ми действа на нервите **2. прен.** нерв, движеща сила, основна част; душа, сърце на нещо

nervosa, nervosita, nervosně, nervosní *ж.* **nervóza, nervozita, nervózně, nervózní**

nervov|ý, -á, -é нервен; който се отнася до нерв, до нерви: ~**á soustava** нервна система; ~**é napětí** нервно напрежение, напрежение на нервите; ~**ý otřes** нервно сътресение

nervově *нар.* нервно; по отношение на нервите: ~ **se rozušit** разстроят ми се нервите; ~ **se zhrouřit** получа нервна криза

nervóza, -y *ж.* **1.** невръза **2. разг.** нервност, нервна треска

nervozit|a, -y *ж.* нервност, раздразнителност; напрежение: **ovzduší ~y** нервна обстановка; обстановка на (нervно) напрежение

nervózně *нар.* нервно

nervózn|í, -í, -í **1. мед.** страдащ от невръза **2.** нервен, неспокоен, раздразнителен, капризен (*за човек*): ~**í dítě** нервно, капризно дете **3.** нервен, неспокоен: ~**í spěch** трескава бързина; ~**í smích** нервен смях; ~**í chování** неспокойно държание

nervstv|o, -a *ср. анат.* нървна система: **ústřední, centrální ~o** централна нървна система; **obvodové, periférní ~o** периферна нървна система
neřád I, -a *м. одуш. разг. експр.* нехранимайко, хайманà, бездълник; гад, мръсник, безобразник
neřád II, -u *м. неодуш. събир. 1. разг.* смет, боклук, нечистотии **2.** плевели: **vyhubit na poli** ~ према̀хна плевели на нива, оплевя̀ нива
neřestně *нар.* порòчно, поквàрено, безнравствено, разпýснато, разхайтено, развратно
neřestný, -á, -é 1. порòчен, безнравствен, поквàрен, развратен, разпýснат, блýден **2.** гнýсен, противен, гàден
neřešitelný, -á, -é неразрешим; който не може да б̀де р̀шен
neřkuli, neřku *нар. остар.* да не ка̀жа; òще повèче; òще пò-мàлко: **nebála se hadů ~ myši** т̀я не сè бо̀еше от зми́и, òще пò-мàлко от мишки
nesamosprávný, -á, -é който е без самоуправлèние, който няма самоуправлèние
nesamostatný, -á, -é несамостоятелен
nesčetně, nesčíslně *нар.* безбрòйно, безчислено, безкра́йно, неизмеримо, мнòго
nesčetněkrát, nesčíslněkrát *нар.* безбрòй (мнòго) п̀ти, хиляди п̀ти, мнòго п̀ти, многократно
nesčetný, nesčíslný, -á, -é безбрòден, безчислен, безчèтен, многобрòден, безкра́ен, богàт, изобилен: ~è **oběti války** безчислени жèртви на войнàта; **podal ~é důkazy** тòй дàде многобрòйни доказàтельства
nesdílný, -á, -é необщителен, неразговорлив, мълчалив, затвòрен
neselhávající, -í, -í безоткàзен, надèжден; който р̀боти безоткàзно
neshod|a, -y *ж.* **1.** противорèчие, несъгласие, дисхармòния **2.** спор, несъгласие, недоразумèние, спрèчкване, свàда **3. език.** несъгласуваност, несъгласуемост
neshodný, -á, -é *език.* несъгласуван: ~ý **přívlastek** несъгласувано определèние
neschopnost, -i *ж.* неспособност: **pracovní ~** нетрудоспособност (*при заболяване*); ~ **boje** небоеспособност
neschopný, -á, -é, именна форма **neschopjen, -na, -no 1. (čeho, k čemu)** неспособен, неòден (*за нецò*): **byl ~ý/neschopen pohybu** тòй не мòжеше да се д̀вижи, б̀еше неспособен да се д̀вижи; **práce ~ý** нетрудоспособен, неработоспособен; ~ý **lži** неспособен на л̀жа; ~ý **k vojenské službě** неòден за воèнна с̀лужба; **vůz ~ý k jízdě** колà, неòдна за д̀вижèние, за употрѐба **2.** неспособен, бездàрен, неталантлив, некад̀рен: **je naprosto ~ý** с̀всèм неспособен е

neschůdnost, -i *ж.* непроходимост
neschůdný, -á, -é непроходим, трýдно проходим: ~á **stezka** стр̀мнà, трýдна за изка̀чване пъ̀тка
nesjízdnost, -i *ж.* непроходимост, невзмòжност за преминàване (*с превозно средство*)
nesjízdný, -á, -é непроходим, трýднопроходим (*с превозно средство*): ~á **cesta** непроходим, трýден п̀г
neskladný, -á, -é 1. неудòбен, трýден, обемист (*за подреждане, за складиране, за поставяне някъде*): ~è **zboží** т̀рг. обемиста стòка, изискваща специàлно внимàние при транспорт **2.** неудòбен, непрактичен, мàлък (*в който не могат да се вместят много нецà и добре да се подредят*): ~ý **byt** неудòбна, мàлка квартѝра
nesklonný, -á, -é *език.* несклоняем
neskonale *нар. книж.* безкра́йно, безгранично; извънрèдно, мнòго, т̀в̀рде мнòго, неизмеримо: ~ **trpět** безкра́йно мнòго страдам
neskonalý, -á, -é *книж. 1.* безкра́ен, безбрèжен **2.** безкра́ен, безграничен, неизмерим, огрòмен, велик, мнòго голям: ~á **láska** безкра́йна, безпредèлна любòв
neskrývaný, -á, -é нескриван, нескрит: ~ý **obdiv** нескрито възхищèние
neskutečný, -á, -é недействителен, нереàлен, фантастичен, приказен, вòображèем
neslabičný, neslabikotvorný, -á, -é *език.* несрìчков, несрìчкообразуващ
neslabotlivý, -á, -é *мн.* **(n)ivít ~ nemastně** (говòря) неопределèно, безизразно, в̀яло
neslaný, -á, -é 1. безсòлен **2. прен.** безсòлен, безизразен, прàзен, кух, неопределèн; *обикн.* **сух** делèн, никакъ̀в, сух, безцвèтен, сив
neslavně *нар.* безславно
neslavný, -á, -é *експр.* безславен; покрит с позòрна с̀лава; протèкъл и зав̀ршил с провàл, без успèх
neslazený, -á, -é неподсладен: ~ý **čaj** чай без зàхар
neslibatelný, -á, -é който не мòже да б̀де изтр̀ит, према̀хнат с целу̀вка: ~á **rtěnka** неизтривàемо червìло
neslovesný, -á, -é *език.* безглаго̀лен
neslučitelný, -á, -é несъвместим
neslušně *нар.* неприлìчно, неблагоприлìчно, непристòйно, невъзпитано, непослушно
neslušnost, -i *ж.* **1.** неприлìчие, невъзпитàние; непристòйност **2.** неприлìчно, невъзпитано д̀ржèние, изка̀зване; неблагоприлìчие: **do-**

pusťit se ~i държã се неприлично, невъзпитано; стòря нещо неприлично, невъзпитано

neslušný, -á, -é 1. неприличен, неблагоприличен, невъзпитан, непристойен, непослушен: ~**é dítě** невъзпитано дете; ~**é chování** неприлично, невъзпитано държание **2. книж. остар.** неподобаващ, неуместен, неподходящ

neslýchaně нар. нечувано, необикновено

neslýchaný, -á, -é 1. нечуван, небивал, необикновен, изумителен, чуден **2.** рядък, изключителен

neslyšitelně, neslyšně нар. безшумно, беззвучно, безгласно

neslyšitelný, neslyšný, -á, -é безшумен, тих, безгласен: ~**ý krok** безшумни стъпки; ~**ý pláč** беззвучен, безгласен плач

nesmazatelně нар. незаличимо, неизтриваемо, трайно, здраво

nesmazatelný, -á, -é 1. незаличим, неизтриваем, неотстраним: ~**ý nápis** незаличим надпис; ~**é stopy** незаличими следи **2. прен.** незаличим, неизгладим, забравим: ~**ý dojem** неизгладимо, незаличимо впечатление

nesměle нар. несмело, плахо: **mluvit ~** говорã несмело; ~ **se rozhlížet** оглèждам се плахо

nesmělý, -á, -é 1. несмел, плах, боязлив, нерешителен **2.** слаб, неясен, тих, крèхък

nesmírně нар. безкрайно, безгранично, безпределно, неизмеримо

nesmírný, -á, -é безкраен, безграничен, безпределен, неизмерим; огромен, грамаден

nesmířitelně нар. непримиримо: ~ **nenávidět** мрãзя непримиримо

nesmířitelný, -á, -é непримирим, безкомпромисен: ~**é rozpory** непримирими, антагонистични противорèчия; ~**é nepřítelství** непримирима вражда; ~**ý boj** непримирима, безкомпромисна борба; **být ~ý vůči někomu** ймам твърдо, безкомпромисно отношение спрямо някого; ~**ý hněv** неукротим гняв

nesmlouvavě нар. безкомпромисно, непреклонно, непоколебимо, твърдо: **jít ~ za svým cílem** вървя непреклонно, безкомпромисно към целта си; ~ **kritizovat** критикувам безкомпромисно, принципно

nesmlouvavost, -i ж. безкомпромисност, непреклонност, твърдост, непоколебимост, принципност

nesmlouvavý, -á, -é безкомпромисен, непреклонен, непоколебим, твърд, упорит, принципен: ~**á kritika** принципна, безкомпромисна критика

nesmrtelnost, -i ж. безсмъртие, безсмъртност

nesmrtelný, -á, -é 1. рел. безсмъртен: ~**á duše** безсмъртна душа **2. прен.** безсмъртен, забравим; вечно жив: ~**é dílo** безсмъртно дело; ~**é zásluhy** забравими заслуги

nesmysl, -u м. безсмислица, глупост, празна работа: **holý ~** чиста глупост, чиста безсмислица; **vyvádět ~y** върша глупости

nesmyslně нар. безсмислено, глупаво

nesmyslnost, -i ж. безсмисленост, глупост

nesmyslný, -á, -é 1. безсмислен, глупав, абсурден: ~**á otázka** безсмислен, глупав въпрос **2.** безсмислен, неоправдан, осъдителен: ~**á válka** безсмислена война; ~**é požadavky** неоправдани, твърде големи изисквания

nesnadno, nesnadně нар. трудно, тежко, мъчно: ~ **přístupný** труднодостъпен; до който човек трудно може да се добере

nesnadnost, -i ж. трудност

nesnadný, -á, -é труден, тежък, мъчен, нелесен

nesnášlivě нар. неговорчиво, нетолерантно, недружелюбно

nesnášlivost, -i ж. неговорчивост, нетолерантност, нетърпимост

nesnášlivý, -á, -é неговорчив, нетолерантен, заядлив: ~**ý fanatik** упорит, непримирим фанатик

nesnáž, -e ж., обикн. мн. nesnáže, -í трудности, мъчности, неприятности: **s velkou ~í něco dělat** върша нещо с голяма мъка, с големи усилия; **dělá něco bez ~í** прави нещо без усилие; **uvést někoho do ~í** причиня на някого затруднения, неприятности; поставя някого в затруднено положение; **dostat se do ~í** натъкна се на затруднения, на неприятности; окажа се в затруднено положение; **to je právě ta ~** там е работата; в това се състои цялата трудност, това именно е трудно

nesnesitelně нар. непоносимо, нетърпимо

nesnesitelný, -á, -é непоносим, нетърпим

nesobecký, -á, -é неегоистичен, безкористен

nesociální, -í, -í антиобществен, противообществен

nesouhlas, -u м. 1. несъгласие: **naprostý ~** абсолютна несъгласие **2.** несъответствие, противорèчие, несходство: ~ **v údajích** несъответствие в данни

nesouhlasný, -á, -é несъгласен, несъзвучен, дисхармоничен

nesoulad, -u 1. м. противорèчие, несъответствие, несходство, дисхармония: ~ **v názorech** противорèчие, несходство във възгледите; ~ **mezi projevy a činy** противорèчие, несъответствие между думи и дела **2.** неразбирателство; об-

тєгнати отношєния; спòрове, разноглàсия: ~ **v rodině** неразбирателство в семейството
nesouměrně нар. несъразмєрно, несиметрично, асиметрично
nesouměrnost, -i ж. несъразмєрност, несиметричност, асиметрия
nesouměrn|ý, -á, -é несъразмєрен, несиметричен, асиметричен
nesourod|ý, -á, -é нееднорòден, нееднакъв
nesoustavn|ý, -á, -é несистємен, несистематичен
nesouvisle нар. несвѣрзано: ~ **vypřavovat** разказвам несвѣрзано, обѣркано
nesouvisl|ý, -á, -é 1. несвѣрзан, разпокѣсан, обѣркан 2. *рядко* несвѣрзан, независим, обособєн, изолиран
nesouzvuk, -u м. дисонàнс, дисхармòния и муз.
nespaliteln|ý, -á, -é огнеупòрен
nespavost, -i ж. безсѣние
nespisovně нар. *език*. некнижòвно, нелитературно
nespisovn|ý, -á, -é *език*. некнижòвен, нелитературен: ~ **á výslovnost** некнижòвно произношєние; ~ **ý tvar** некнижòвна фòрма
nesplniteln|ý, -á, -é неизпълним, неосъществим: ~ **é sny** неосъществими блянове, празни мечти
nespočet, -tu м. *книж.* безкрайно, огрòмно количество: ~ **et nových objevů** безбрòй нови открития
nespočetně, nespočítatelně, nespočítatelně нар. безчєт, безчєтно, безбрòй, безбрòйно
nespočetn|ý, nespočítateln|ý, nespočítateln|ý, -á, -é безбрòен, безчислен, безкраен, неизбрòим, несмєтен, неизчислим: ~ **é škody** неизчислими щети
nespokojeně нар. недовòлно
nespokojen|ec, -ce м. недовòлник
nespokojenost, -i ж. недовòлство
nespokojen|ý, -á, -é недовòлен
nespolečensk|ý, -á, -é 1. необщителен, саможив 2. невѣзпитан, неприличен, скандàлен, дѣръзък, предизвикателен
nespolehlivě нар. несигурно, ненадєждно
nespolehlivost, -i ж. несигурност, ненадєждност
nespolehliv|ý, -á, -é ненадєжден, несигурен; на който не мòже да се разчита
nesporně нар. безспòрно, несъмнєно, очевидно; разбира се
nesporn|ý, -á, -é безспòрен, неоспорим
nespořádan|ý, -á, -é неуредєн, неорганизиран
nespoutaně нар. необуздàно, невѣздѣржано, неудѣржимо
nespoutan|ý, -á, -é необуздàн, бунен, неудѣржим: ~ **ý smích** неудѣржим смях; ~ **é mládí** буйна млàдост

nespravedlivě нар. несправедливо
nespravedlivost, nespravedlnost, -i ж. 1. несправедливост 2. неправда; несправедлива постѣпка: **páchat ~i** вѣрша неправди
nespravedliv|ý, -á, -é несправедлив
nesprávně нар. неправилно, нетòчно, погрєшно, невѣрно
nesprávnost, -i ж. нетòчност, неправилност, невєрност, грєшка: ~ **údažň** нетòчност на данни; **jazyková** ~ езикова грєшка
nesprávn|ý, -á, -é неправилен, нетòчен, невєрен, погрєшен
nesrovnale нар. 1. *рядко* нєгладко, несвѣрзано, разхвѣрляно, хаотично: ~ **přemýšlet** мисля несвѣрзано; мисълта ми скàча от еднò нєщо на другò 2. *свс сравн.* несравнимо, мнòго пò-: ~ **lepší** мнòго, несравнимо пò-добѣр
nesrovnalost, -i ж. нетòчност, неправилност, грєшка; противорєчие: ~ **i v účtech** нетòчности, грєшки в смєтките; **sociální ~i** социални противорєчия
nesrovnatelně нар. *свс сравн.* несравнимо, мнòго пò-: ~ **výkonnějši** мнòго пò-производителен
nesrovnatelnost, -i ж. несравнимост, несъизмеримост, несъпоставимост
nesrovnateln|ý, -á, -é несравним, несъпоставим, несъизмерим
nesrozumitelně нар. неразбирàемо, неясно
nesrozumiteln|ý, -á, -é неразбирàем, неясен
nést, nesu нескв. 1. (*кого, со*) нòся, занàсям, донàсям (*нєщо, някого*): ~ **dítě na rukou** нòся детє на ръцетє си; ~ **někomu snídani** нòся на някого закúска; ~ **pohár ke rtům** поднàсям чàша към úстните си; ~ **někomu zprávu, pozdravení** нòсям поздрав
kdě sem čert nese? кой пък идва сегà? кой ми се мѣкне сегà? **který čert ho sem nese?** кой дѣвол го нòси, вòди насàм? 2. (*со*) *прен.* нòся, понàсям, тѣрпя (*нєщо*): ~ **tíhu války** нòся, понàсям тежестта на войнàта 3. (*со*) нòся, донàсям, причинявам (*нєщо*): ~ **někomu záhubu** нòся на някого гибел 4. (*кого, со*) нòся, поддѣржам, дѣржà (*някого, нєщо*): **sloupy nesou balkon** *кòлони нòсят бàлкон*
hlava se drží тòй едвà се дѣржи на кракàта; едвà го нòсят, дѣржàт кракàта; ~ **hlavu vzhůru** нòся висòко главàта си, гòрд сьм 5. (*кого, со*) нòся, отнасям сьс сєбе си (*някого, нєщо*) (*за вода и под.*): **voda je nesla** водàта ги нòсеше 6. (*со*) нòся, пàзя, тая, крия в сєбе си (*нєщо*): **situace nese v sobě konflikt** положєнието нòси, криє в сєбе си конфликт 7. (*со*) нòся, дàвам (*доход, печалба и под.*): **stromy nesou ovoce** дѣрвєтата

дават, раждат плод; **pole nic nenesou** нивите не раждат, не дават никакъв доход; **kolik ti to nese?** разг. какъв доход имаш от това? **8.** нось, снасям (за женски птици); **slepice už nenesou** кокошките вече не снасят **9.** (со) нось, имам (име, титла и под.); снабден съм (с име, титла и под.); **ulice nese jméno místního rodáka** улицата носи името на местен човек; **listina nese královskou pečeť** документът, грамотата носи, има кралски печат **10.** (со) нось, имам, причинявам (нещо): ~ **vinu** нось, имам вина; виновен съм; ~ **hlavní vinu** нось главната вина; главен виновник съм; ~ **odpovědnost za něco** нось отговорност за нещо; отговорен съм за нещо; ~ **starost o něco** имам, поемам грижа(та) за нещо; ~ **podíl na něčem** имам дял, участие в нещо; ~ **riziko** поел съм риск; ~ **škodu** нось, причинявам вреда, щети; ~ **následky** нось последствията, последиците; ~ **náklady na cestu** поемам, понсям разходи по пътуване **11.** (jak, kam) имам (определена) далекобойност, бия на (определена) далечина (за пушка, оръдие и под.); **puška nese 1000 m** пушката бие на 1000 м, има далекобойност 1000 м; **dělo nese daleko** оръдието има голяма далекобойност **12.** (jak, kam) изхвърлям (някак, нанякъде) (струя вода и под.); **stříkačka nese vysoko a daleko** пръскачката (може да) изхвърля вода високо и далече **13.** (со) картоигр. играя, тръгвам, излизам (с някаква карта); под ръка съм: **kdo nese?** кой е на ред? кой е под ръка?

nést se, nesu se неств. **1.** нось се, рьса се, разнасям се, движа се: **lod' se nesla k břehu** кораба се носеше към брега; **vně kávy se nesla bytem** из жилището се носеше миризма на кафе; **její pohled se nesl za ním** погледът ѝ го следваше; **jeho snahy se nesly k tomu, aby...** усилията му бяха насочени към това да... **2.** (s čím) мъкна, мъча се да нось (нещо тежко); трепя се, бѣхтя се (като нося нещо): **nechtěl se s tím** ~ не му се искаше да го носи, да мъкне това; **co bych se s tím nesl?** да не съм луд да се мъча да нось това? **3.** експр. движа се, крача, нось се гордо, напето, наперено: **pyšně se nesla** тя ходеше гордо, наперено

nestálost, -í жс. непостоянство, неустойчивост, променливост, изменчивост

nestálý, -á, -é непостоянен, променлив, неустойчив

nestandard, -u м. ниско качество

nestátní, -í, -í **1.** частен: ~ **í školy** частни училища **2.** неформални: ~ **í organizace** неформални организации

nestejně нар. нееднакво, различно

nestejněměrně нар. неравномерно, нееднакво; нередовно, неритмично: ~ **se zahřívát** загревам се неравномерно; **zatěžovat prací** ~ неравномерно, неритмично натоварвам с работа **nestejněměrný, -á, -é** неравномерен, неправилен, неритмичен, нередовен: ~ **ý tep** мед. неправилен пулс; аритмия

nestejnorodnost, -i жс. нееднородност

nestejnorodlý, -á, -é нееднороден

nestejný, -á, -é нееднакъв, различен: ~ **á délka** нееднаква, различна дължина; **v ~é době** по различно време

nestor, -a м. нестор, доайен: ~ **českých malířů** нестор на чешките художници

nestoudně нар. безсрамно, безочливо, цинично, безобразно: ~ **lhát** лъжа безсрамно, безочливо; ~ **drahý** безобразно, безбодно скъп

nestoudnice, -e жс. безсрамница, безобразница

nestoudník, -a м. безсрамник, безобразник

nestoudnost, -i жс. **1.** безсрамие, безочливост, циничност, нахалство **2.** безсрамна, цинична постъпка

nestoudnlý, -á, -é безсрамен, безочлив, циничен; дързък, нахален; безобразен, безогледен: ~ **á písnička** цинична песничка; ~ **á vyzývavost** безсрамна, дръзка предизвикателност; ~ **é vykořisťování** безогледна експлоатация

nestranický, -á, -é безпартиен

nestraník, -a м. безпартиен

nestranně нар. безпристрастно, обективно

nestrannost, -i жс. безпристрастност, обективност

nestranný, -á, -é безпристрастен, обективен, непредубеден: ~ **ý rozhodčí** безпристрастен, обективен (спортен) съдия; ~ **í pozorovatelé** безпристрастни, обективни наблюдатели

nestravitelný, -á, -é **1.** несмилаем, трудносмилаем **2.** прен. трудноразбираем, трудносмилаем

nestřežený, -á, -é незабелязан, ненадѐен, неочакван, изненадващ; неволен: **v ~ém okamžiku, v ~é chvíli** неочаквано, внезапно; в един неочакван момент

nestřídě нар. невъздържано, неумерено

nestřídmost, -i жс. невъздържаност, невъздържание, неумереност, нетрезвост

nestřídmlý, -á, -é невъздържан, неумерен

nestvůra, -y жс. **1.** чудовище: **pohádková ~a** чудовище от приказките; **vodní ~a** водно чудовище; **psí ~a** куче-чудовище **2.** прен. изрод, ўрод, страшилище, ѝзверг: **lidská ~a** изрод, ўрод, страшилище; **fašistická ~a** фашистки звър, ѝзверг

nestvůrně нар. чудовищно, отвратително, противно, безобразно, гръзно, ужасно

nestvůrn|ý, -á, -é чудовищен, отвратителен, противен, уродлив, безобразен, гръзен, ужасен, гаден: **~í plazi** отвратителни влечуги; **~ý stín** чудовищна сянка; **~ý zločin** *прен. експр.* чудовищно престъпление

nestyd|a, -y м. и ж. *експр.* безсрамник, нахалник; безсрамница, нахалница: **~a nestydatá!** безсрамник с безсрамник!

nestydatě нар. 1. безсрамно, неприлично, грубо, цинично 2. безогледно, нахално, безочливо: **~ lhát** лъжа безочливо

nestydatost, -i ж. 1. безсрамие, неприличност 2. безогледност, нахалство, безочливост 3. безогледна, нахална, безочлива постъпка

nestydat|ý, -á, -é 1. безсрамен, неприличен, циничен, порочен, неморален, нахален 2. *разг.* дързък, безогледен, нахален, смел, безочлив: **klást ~é podmínky** поставям нахални условия

nesvár, -u м. раздор, разпра, несъгласие, недоразумение, спор, противоречие, свáда, кавга, кáраница: **rodinné ~y** семейни разправии; **politické ~y** политически разпри; **třídní ~y** класови противоречия; **zasévat, vyhledávat ~y** сѣя, предизвиквам раздори

nesvář|it se, -ím se *несв. (s kým)* живѣя в несговор, в постоянни разпри, кáраници, несъгласие; кáрам се, не сѣ понáям (*с някого*)

nesvědomitě нар. 1. безсвѣстно, недобросвѣстно 2. несвѣзнателно

nesvědomitost, -i ж. 1. безсвѣстност, недоброжелателност, недобросвѣстност 2. безсвѣстно, жестоко, нечовѣшко дѣйствиe

nesvědomit|ý, -á, -é безсвѣстен, недобросвѣстен, несвѣзнателен: **~á práce** недобросвѣстна рáбота

nesvobod|a, -y ж. липса на свобода, зависимост, потисничество, рóбство: **~a lidské vůle** детерминирaност, обусловеност на човѣшката воля; **sociální ~a** социáлен гнѣт, социáлно потисничество; **doby, léta ~y** времена, години на рóбство

nesvorn|ý, -á, -é несговорен, несплотѣн, нееднѣен

nesvůj *местоим. м., nesvá ж., nesvé ср.* не-обичáен, особѣн; нѣ на сѣбе си: **cítit se v nesvé kůži** чувствам се нѣ на сѣбе си; **mít hlavu jaksí nesvou** главата ми e нѣщо объркана, мѣтна; **být ~ a)** неспокоѣн, развълнуван сѣм; не сѣм на сѣбе си **б)** неразположен сѣм, не ми e добрѣ; **je (celý) ~** не e разположен, не e в добрó настроѣние; **jsem z toho celý ~** прóсто не сѣм на сѣбе си от товá

nesympat|e [-ty-], -e ж. антипатия

nešetrně нар. 1. неикономично, безстопанствено, прахóснически, небрѣжно: **hospodařit ~** извѣршвам нерентабилна стопанска дѣйност 2. невнимателно, небрѣжно: **~ zacházet s nábytkem** не пázя мѣбелите 3. нетактично, неделикатно, безцеремонно: **~ jednat s někým** неделикатно се държá с някого

nešetřnost, -i ж. 1. неикономичност, недобра пресметливост, непересметливост; небрѣжност, разсипничество, прахóсничество 2. неделикатност, безцеремонност, нетактичност 3. неделикатна, безцеремонна, безогледна постъпка

nešetřn|ý, -á, -é 1. непересметлив, неикономичен 2. невнимателен, небрѣжен, негрижовен 3. неделикатен, нетактичен, безцеремонен

nešik|a, -y м. и ж. *разг. експр.* кьóпчо; несрѣчен, непохватен човѣк; бутниколиба: **ty ~o nešikovná!** кьóпчо с кьóпчо! кьóпчо такъв!

nešikovně нар. *разг.* 1. несрѣчно, непохватно, неумѣло, недпитно, недобре, кьóпаво: **~ se říznout** порѣжа се от непохватност 2. неподходящо, неумѣло: **~ se vyjadřovat** не се изразявам добрѣ

nešikovnost, -i ж. 1. несрѣчност, нелóвкост, непохватност, неумѣние 2. неумѣло, несрѣчно, непохватно дѣйствиe: **provést ~** извѣрша нѣщо непохватно 3. *разг.* нѣщо неподходящо, неумѣстно; неподходяща, неумѣстна постъпка

nešikovn|ý, -á, -é 1. несрѣчен, нелóвък, непохватен, неумѣл, неопитен, схвáнат (в рьцѣте), кьóпав: **společensky ~ý** недодялан, нелóвък (като поведѣние) в обществóто 2. неподходящ, неумѣстен, неизискан: **vyvést něco ~ého** извѣрша нѣщо неумѣстно, неподходящо: **~é výmluvy** неумѣли оправдания 3. *разг.* неудóбен: **~ý nástroj** неудóбен инструмент

neškodně нар. безвредно, безопасно

neškodn|ý, -á, -é безвреден, безопасен: **učinit někoho ~ým** обезвредя някого; **~ý blázen** тих, безопасен лúд; **~ý nádor** *мед.* доброкачествен тумор

neškolen|ý, -á, -é нешколуван, необучен: **~ý hlas** нешколуван, необработен глас

nešlechtnost, -i ж. 1. неблагорóдство, подлост, нízост 2. неблагорóдна, подла постъпка

nešlechtn|ý, -á, -é неблагорóден, подъл, нízък

nešpor|y, -ů м. *само мн. рел.* вечерня

nešťastně нар. 1. нещáстно, злополúчно, лóшо, зле: **~ skončit** завѣрша злополúчно, зле 2. тѣжко, нещáстно: **~ se tvářit** ймам тѣжен, нещáстен вид, израз (*на лицето*) 3. нещáстно; без успех: **~ se zamilovat** влóбя се безнадеждно

4. несполучливо, неподходящо, нѣ на мѣсто: **promluvil velmi** ~ той се обади съвсѣм нѣ на мѣсто
nešťastnice, -e ж. нещѣстница
nešťastník, -a м. нещѣстник
nešťastný, -á, -é 1. нещѣстен, злочѣст; който не ѣ щѣстлив **2.** който е в лошо настроѣние; отчаѣан, смѣзан, нещѣстен, жален, тѣжен, печѣлен: **být z toho, nad tím (celý) ~ý** съсипан, потиснат съм от това; това е направо ме съсипва; **mít ~é oči** очите ми са тѣжни, печѣлни; **~á tvář** нещѣстен, отчаѣан вид **3.** нещѣстен; който нѣси нещѣстие; пагубен, трагичен, фатѣлен, съдбоносен, лош, нѣдобър, несполучлив, злополучен: **~á bitva** съдбоносна, фатѣлна битка; **~é karty** лоши карти; **~ý den** лош дѣн; **~á náhoda** нещѣстна случайност; **~á láska** нещѣстна, несподелѣна любов; **~é manželství** нещѣстна свѣнченост
netknout ~ не ми върви; нищо не мѣга добрѣ да направа; каквѣто похва̀на, всѣчко излиза лошо: **narodit se na ~é planetě** родя се на чѣрен пѣтък; **ty kluku ~á!** а̀х магаре нѣдно! безобразник такъ̀в!
neštěstí, -í ср. нещѣстие, злополу̀ка, бѣдствие, катастрофа, нещѣстен случай, инцидѣнт, производствие; гибел, бѣда; лош късмѣт: **důlní ~í** минна злополу̀ка; **železniční ~í** железопѣтна катастрофа; **dopravní ~í** пѣтно производствие; катастрофа; **strhnout někoho do ~í** стѣна причина за нещѣстие на някого; **stihlo ho ~í** постигна го, сполѣтя го нещѣстие; **přijít do ~í** изпадна в бѣда; **být v ~í** изпаднал съм в бѣда; **to není žádné ~í** това не е бѣда; **~í stíhá ~í** нещѣстие гоня
netušeně ~ злѣто не идва самѣ; **sedí, vypadá jako hromádka ~í** разг. експр. сѣди, изглѣжда като че са му потѣнали гемѣите; **líná huba holé ~í** когѣто го мързѣ да попита, да се обади, да си отвори уста̀та - такѣ му се па̀да; **štěstí ve hře, ~í v lásce** на когѣто му върви в играта, не му върви в любовта
neštovice, -e ж. **1.** (гнойна) пѣпка, пришка, прищичица, мехур, мехурче **2.** само мн. **neštovice, -c мед.** вариола, ѣдра шарка: **pravé ~ce** вариола; **plané ~ce** варицѣла, лѣщенка
nešvar, -u м. **1.** лош навик; порѣк: **má ~ stále vyrušovat** има навик, има лошия навик непрекъснато да безпокой (някого) **2.** само мн. **nešvar|y, -ů** неурѣдици, безобразия, безпорядък: **zjišťovat, tepat, odstraňovat ~y** откривам, разкривам, бичувам, отстранявам, премахвам безобразия, неурѣдици

neř ~ вж. **neteř**
netajeně нар. нескривано, нескрито, открито, я̀вно, свободно: ~ **kritizovat** критикувам открито, смѣло; ~ **se scházet** открито, я̀вно се срѣщам
netajen|ý, -á, -é я̀вен, открит, свободен, нескриван, нескрит: **~á radost** нескривана радост
netaktn|í, -í, -í нетактичен, неделикатен
netaktnost, -i ж. **1.** неделикатност, нетактичност **2.** нетактична, неделикатна постѣпка
netečně нар. безучѣстно, я̀вно, незаинтересовано, индиферентно, равнодушно, апатично: ~ **se dívat** глѣдам безучѣстно
netečnost, -i ж. безразличие, равнодушие, вялост, незаинтересованост, индиферентност, апатия
netečn|ý, -á, -é 1. безразличен, безучѣстен, равнодушен, апатичен, незаинтересован, индиферентен: **~ý k svému okolí** безучѣстен към това, коѣто го заобикаля **2.** хим. индиферентен, нереагиращ: **~ý proti kyselinám** индиферентен, нереагиращ на киселини **3.** хим. инертен: **~é plyny** инертни газове
neteterminovan|ý, -á, -é безсрѣчен; който е без уточнен срѣк
neteř, -e, книж. neř, род. neti, neteře ж. плѣмница
netknutě нар. непокъ̀тнато, недокѣснато
netknut|ý, -á, -é непокъ̀тнат, недокѣснат, незасѣгат, цял: **vrátil jídlo ~é** върна храната без да се е докѣснал да нѣя
netopýr, -a м. прилеп (Vespertilio, Plecotus)
netopýř|í, -í, -í който се отна̀са до прилеп: **~í let** полет, летѣж на прилеп
netrh|nout se, -nu se нескв. непрекъснато съм в движение: **průvod se ~í** шѣствието се то̀чеше
netušeně ~ вратата прѣсто не се затвѣря, непрекъснато някой влиза
netrpělivě нар. нетърпеливо, с нетърпѣние
netrpělivost, -i ж. нетърпѣние
netrpěliv|ý, -á, -é нетърпелив: **být ~ý nad něčím** с нетърпѣние очѣквам нѣщо
netřeba нар. не трябва, не ѣ необходимо, не ѣ нужно, няма нужда, няма защѣ: **o tom ~ pochybovat** в това не трябва да се съмняваш; ~ **mít strach** не трябва, няма защѣ да се страхуваш; **zde ~ vysvětlivek** тук обяснения не са необходимими
netřesk, -u м. бот. тлѣстига, тученица (Sempervivum)
netřídni|í, -í, -í безкласов
netušeně нар. неподозирано, непредполагано,

- неочаквано: ~ **velké množství** неочаквано голямо количество, голям брой
- netušený**, -á, -é неподозыран, неочакван, непредполаган, необичаен: ~á **novina** неочаквана новина; ~ý **úspěch** неочакван успех; ~ý **obrat** неочакван обрът; ~ý **rozmach** неподозыран, поразителен, изумителен размък; **v ~é míře** в поразителна, в много голяма степен; ~**ou měrou** удивително, поразително
- netvor**, -a **м.** 1. чудовище, изрод, ўрод: **mořský** ~ морско чудовище 2. *прен. експр.* изверг, изрод; жесток, противен човек: ~ **v lidské podobě** чудовище в човешки образ
- netýkavk|a**, -y **ж.** бот. слабонѳга (Impatiens)
- netýkavk|a**, **netykavk|a**, -y **м. и ж. експр.** прекалено чувствителен, обидчив човек; мимѳза
- neúčt|a**, -y **ж.** неуважение, незначитане, непочтительност
- neuctivě** *нар.* неучтиво, невежливо, непочтительно, с неуважение
- neuctivost**, -i **ж.** неучтливост, невежливост, непочтительност
- neuctivý**, -á, -é неучтив, непочтителен, невежлив
- neúčast**, -i **ж.** 1. (*na čem; při čem; v čem*) неучастие, невзѳмане на участие, ненѳмесване (*в нецо*): ~ **při sestavování plánu** неучастие при изготвянето на план 2. отсъствие, неприсъствие, непосещение: **omluvit ~ na schůzi** извиня отсъствие от събрание 3. неангажираност: ~ **v politickém životě** неангажираност в обществено-политическия живот 4. (*s kým, čím; ke komu, čemu*) незаинтересѳваност, равнодушие, безразличие (*към някого, към нецо*): ~ **s potřebnými** безразличие, равнодушие към нуждѳщите се; **citová ~** безразличие, студенина
- neúčastn|ý**, -á, -é 1. *остар.* кѳйто не взѳма участие в нецо, безучастен, равнодушен: ~é **oči** безизразни очи; ~á **zpráva o neštěstí** сѳхо, лаконично съобщение за злополука
- neúčelně** *нар.* нецелесѳобразно
- neúčelnost**, -i **ж.** нецелесѳобразност
- neúčeln|ý**, -á, -é нецелесѳобразен
- neúčinn|ý**, -á, -é неефективен, неефикасен, нерезултѳтен; кѳйто не оказва нужното въздействие: ~á **pomoc** неефективна пѳмощ; ~ý **lék** неефикасно лекарство
- neudržitelně** *нар.* неудържимо, невъзвратимо, тежко
- neudržiteln|ý**, -á, -é неудържим, невъзможен, тежък, лош: ~á **situace** положение, коѳто не може да се задържи; ~é **oměry** невъзможни, лоши услѳвия; ~á **politika** неправилна, лоша политика
- neuhastiteln|ý**, -á, -é неугасим: ~á **žízeň** неутолѳима жѳжда
- neúhledně** *нар.* неугледно, невзрачно, некрасиво, жѳлко
- neúhledn|ý**, -á, -é неугледен, некрасив, невзрачен, жѳлък
- neúchylně** *нар.* неотклонно
- neúchyln|ý**, -á, -é неотклонен, праволинеен
- neujasněnost**, -i **ж.** неизясненост, неясност, неопределѳност, смѳтност
- neujasně|ý**, -á, -é неизяснен, неясен, неопределѳен, смѳтен
- neukázněně** *нар.* недисциплинирано
- neukázněnost**, -i **ж.** недисциплинираност
- neukázně|ý**, -á, -é недисциплиниран
- neukojiteln|ý**, -á, -é незадоволим, неутолѳим
- neuměle** *нар.* неумѳло, неопитно; без предварително обучение, аматьѳрски, дилетѳнтски
- neumě|ý**, -á, -é 1. неумѳел, неопитен, несръчен, необучен, нетрениран, любителски, аматьѳрски, дилетѳнтски 2. прост, нарѳден
- neúměrně** *нар.* несъразмерно, непропорционално, безмерно, неподходящо, несѳответствашо, прекомерно, нереѳлно, пряко силите: ~ **vysoké platy** нереѳлно висѳки заплати; ~ **se obohacovat** безмерно се обогѳтявам, безмерно експлоѳтирам
- neúměrnost**, -i **ж.** несъразмерност, диспропорция
- neúměrn|ý**, -á, -é несъразмерен, несѳответстваш, прекомерен, безмерен; кѳйто е пряко силите, не ѳ по силите; непропорционален; неподходящ; неотговѳрящ на изискванията, на нуждите
- neumlkajíc|í**, -í, -í незамлѳкващ, нестихващ
- neúmorně** *нар.* неумѳрно, неумѳримо, неизтощимо, непрестѳнно
- neúmorn|ý**, -á, -é неумѳрим, неумѳрен, неизтощѳим; непреодолим, постоянен, твърд
- neúmyn|ý**, -á, -é неумишлен, непреднамѳрен
- neúnavně** *нар.* неумѳримо, неумѳрно
- neúnavn|ý**, -á, -é неумѳрен, неумѳрим; постоянен, неизтощѳим
- neúnosně** *нар.* неизгѳдно, неизнѳсно, неприемливо, нерентабилно; непоносимо; неподходящо, неумѳстно, прекомерно: ~ **nákladný** неизгѳдно скѳп
- neúnosn|ý**, -á, -é 1. неизгѳден, неприемлив, нерентабилен, непригѳден; непоносим, непосилен, прекомерен: ~é **požadavky** неприемливи, прекалено голѳми ѳскания; ~é **investice** преко-

- měрно голѐми, нерентабилни инвестиции; **to je pro mne ~é** това не ми е по силите, това е под моите възможности; **~ý patos** прекален патос; **politicky ~á akce** неприемлива в политическо отношение акция **2. техн.** недостатъчно здрав, издържлив: **~á půda** нездрав, неиздържлив терен (*неподходящ за строеж*)
- neúplatnost, -i жс.** неподкупност
neúplatný, -á, -é неподкупен
neúplně нар. непълно, не напълно, не изцяло, отчасти, неизчерпателно
neúplnost, -i жс. непълнота, нецялостност, неизчерпателност
neúplný, -á, -é непълен; който не е цял; частичен, откъслечен, нецялостен; който не е в пълен комплект: **~é družstvo hráčů** непълен отбор от играчи; **~é vědomosti** непълни, несистемни знания
- neuposlechnutí, -í ср.** непослушание, неподчинение
neupotřebitelný, -á, -é неупотребителен, непригоден, негоден
neupravený, -á, -é неподреден, занемарен, мръсен, нечист, небрежен
neúprosně нар. неумолимо, безпрекословно, категорично, непреклонно; безмилостно, сурово: **~ přísný soudce** неумолимо строг съдия; **~ žádat plnění povinností** изисквам безпрекословно изпълнение на задълженията; **čas kvapí ~** времето безмилостно лети; **~ kárat** сурово мъмря
- neúprosný, -á, -é** неумолим, непреклонен, безмилостен, безпощаден, суров, жесток: **~ý kritik** безпощаден критик; **~ý osud** жестока, неумолима съдба; **~á fakta** неумолими факти
neupřímně нар. неискрено, лицемерно, двулично
neupřímnost, -i жс. неискреност, лицемерие, двуличие
neupřímný, -á, -é неискрен, двуличен, лицемерен
neuralgie, -e жс. мед. невралгия
neurastenije [-пу-], -e жс. мед. неврастения
neurastenik [-пу-], -a м. неврастеник
neurčitě нар. неопределено, неточно, неясно, смътно: **~ modrá barva** неопределено син цвят
neurčitě, -a ср. обикн. в съчет. **hledět do ~a** гледам в празното пространство; **odložit na ~o** отложа за неопределен срок
neurčitost, -i жс. неопределеност
neurčitý, -á, -é 1. неопределен, неточен, неясен, смътен: **muž ~ého věku** мъж на неопределена възраст; **~á vzpomínka** смътен спомен; **~é údaje** неточни данни; **~é obrisy budov** смътни
- очертания на сгради **2. език.** неопределителен: **~á zájmena** неопределителни местоимения
neúrod[a, -y жс. неплодородие
neúrodný, -á, -é неплодороден, безплоден: **~á půda** неплодородна почва; **~ý rok** неплодородна година
neurolog, -a м. невролог
neurologie, -e жс. мед. неврология
neuropat, -a м. невропат; страдащ от невропатия
neurosa вж. neuróza
neurotický [-ty-], -á, -é невротичен
neurotik [-ty-], -a м. невротик
neuróza, -y жс. мед. невроза
neurvale нар. грубо, грубиянски, безцеремонно, брутално, просташки, невъзпитано, нахално
neurvallec, -ce м. грубиян, простак: **rváč a ~ec** побойник и грубиян
neurvalost, -i жс. 1. грубост, грубиянство, бруталност, безцеремонност, просташина, невъзпитаност **2.** грубо, брутално действие; просташина
neurvalý, -á, -é груб, грубиянски, брутален, безцеремонен, невъзпитан, просташки: **~é spílání** грубиянски ругатни; **~á síla** брутална сила
neuskutečnitelný, -á, -é неосъществим
neúspěch, -u м. неуспех, несполука: **naprostý ~** пълен неуспех; фиаско; **mít, sklidit ~** ймам, претърпя неуспех; **mít ~y ve škole** не ми върви в училище; ймам лош успех, лоши белѐжки в училище; **životní ~** несполука в живота
neúspěšně нар. неуспешно, безуспешно, напразно
neúspěšný, -á, -é неуспешен, несполучлив, безуспешен, безрезултатен, напразен: **~ý pokus** неуспешен, напразен опит; **~á snaha** напразен стремеж; **~é jednání** безрезултатни прѐговори
neuspokojení, -í ср. неудовлетвореност
neuspokojivý, -á, -é незадоволителен, неудовлетворителен
neuspořádaně нар. неорганизирано, в безпорядък, неурегулирано
neuspořádaný, -á, -é неорганизиран, неуреден, неурегулиран
neustále нар. 1. непрекъснато, постоянно, все **2. в съчет. с несов.** продължавам, не преставам да...: **a ~ psal** (той) продължаваше да пише; и той не преставаше да пише
neustálený, -á, -é неустановен, неуравновесен: **~ý pravopis** неустановен правопис
neustalý, -á, -é непрекъснат, постоянен
neústavní, -í, -í противоконституционен, неконституционен

neústrojn|ý, -á, -é 1. неорганичен, неестествен, неприсѣщ 2. безразборен: ~**é tvoření slov** безразборно образѳване, коване на дѳми
neústupně нар. неотстъпчиво, неотстъпно, непреклонно, упорито, твърдоглаво: ~ **trvat na svém** твърдо държа на своето
neústupnost, -i ж. неотстъпчивост, непреклонност, твърдост, непоколебимост, упоритост
neústupn|ý, -á, -é неотстъпчив, непреклонен, непоклатим, непоколебим, твърд, упорит: **člověk ~é vůle** човек с непреклонна воля; ~**é stanovisko** твърдо становище; ~**ý boj** ожесточена, непримирима борба; ~**é mlhy** постоянни мъгли
neutěšen|ý, -á, -é нерадостен, безрадостен, тъжен, мрачен, плачевен, скръбен: ~**é poměry** лоши условия; ~**ý život** безрадостен живот
neútočen|í, -í ср. ненападение: **uzavřít pakt o ~í** сключва договор за ненападение
neutrál I, -a м. неутрален участник, наблюдател
neutrál II, -u м. техн. разг. неутрално положение (на лост за скорости)
neutralita, -y ж. неутралитет, неутрална позиция: **ozbrojená ~a** въоръжен неутралитет; **šetřit něčí ~u** спазвам, уважавам нечий неутралитет
neutralizace, -e ж. 1. неутрализиране, неутрализация: ~**e protikladů** примиряване на противоположностите 2. полит. обявяване на държава или част от нея за неутрална
neutralizační, -í, -í неутрализиращ; който се отнася до неутрализация
neutraliz|ovat, -uji/разг. -uju несв. и св. (koňo со) неутрализирам (някого, нещо); права, на-права неутрален (някого, нещо)
neutrál|n|í, -í, -í 1. неутрален; безпристрастен: **citově ~í** безразличен, студен 2. език. неутрален, немаркиран, неясно изразен
neutron, -u м. физ. неутрон
neutr|um, -a ср. език. 1. среден род 2. съществително име от среден род
neutuchajíc|í, -í, -í книж. нестихващ, продължителен, непрекъснат: ~**í potlesk** нестихващи, продължителни ръкопляскания
neváženě нар. необмислено, прибързано, безсмыслено, глупаво, безразсъдно: ~ **něco začít** необмислено, прибързано започна нещо
neváženost, -i ж. 1. прибързаност, недостатъчна обмисленост 2. глупост, необмислена постъпка: **velká ~** голяма глупост, безразсъдност
nevážen|ý, -á, -é необмислен, прибързан, глупав, несмислен: ~**á odpověď** прибързан отго-

вор; ~**ý slib** необмислено, прибързано обещание
nevědomě|l|ý, -á, -é неосъзнат; несъзнателен
nevědomě нар. **neuvěřitelně** нар. невероятно, изненадващо: ~**ě krásný** поразително красив
nevěřiteln|ý, -á, -é невероятен
neuznal|ý, -á, -é 1. непризнателен, неблагоприятен 2. който не зачита някого, нещо
neuznan|ý, -á, -é непризнат
neužil|ec, -ce м. остар. разг. скъперник, скръзна, щия
neužil|ý, -á, -é скъпернически, стиснат
neužitečně нар. безполезно
neužitečn|ý, -á, -é безполезен
neužívan|ý, -á, -é неупотребяван: ~**ý byt, pokoj** необитавано жилище, необитавана стая
nevalně нар. 1. незначително, малко, слабо 2. не особено (добре); лошо, зле: ~ **proslulý podnik** предприятие с лоша слава; ~ **o někom smýšlet** нямам добро мнѳние за някого
nevaln|ý, -á, -é 1. незначителен, (съвсѳм) малък, неголям, слаб: ~**é úspory** незначителни икономии; ~**ý zájem** слаб интерес 2. недобър, лош, мизѳрен, некачествен; който не е на (добро) равнище: ~**é zboží** лоша, некачествена стока; ~**ý překladatel** недобър, слаб преводач; ~**é znalosti** бедни (по)знания
nevázaně нар. 1. неукротимо, неударжимо, необуздано, невъздържано, буйно, диво 2. разпуснато, разгълно, разюздано
nevázanost, -i ж. 1. неукротимост, невъздържаност, необузданост, буйност 2. своеволие 3. разпуснато държание, разюзданост, разгъл: **veselí přešlo v ~** весѳлието се превърна в ѳргия
nevázan|ý, -á, -é 1. лит. немѳрен: ~**á řeč** немѳрена реч; проза 2. неукротим, неударжим, невъздържан, необуздан, разпуснат, буйен, разюздан, див, груб: ~**ý chechot** неударжим кикот 3. разпуснат, разюздан, разгълнен: ~**ý život** разюздан живот
nevčas нар. 1. не навреме; в неудобно, по неудобно, неподходящо време 2. не на място, неумѳстно
nevčasně нар. 1. ненавременно, не на време 2. неумѳстно
nevčasn|ý, -á, -é нар. 1. ненавременен, несвоевременен: ~**ý zásah** ненавременна намѳса 2. неумѳстен, неоправдан, неподходящ: ~**á dobrota** излишна добрѳта; ~**ý žert** неумѳстна шега
nevděčně нар. неблагоприятно, непризнателно: ~ **se zachovat** постѳпя неблагоприятно

nevďěčník, -a *м.* небагодарник
nevďěčnost, -i *ж.* 1. небагодарност, непризнателност 2. постъпка на небагодарност, на непризнателност
nevďěčn|ý, -á, -é 1. небагодарен, непризнателен
 ♦ **nevďěčn|ý** може да се угоди 2. небагодарен, тежък, труден, небагодатен, неплододонсен: **~á práce** небагодарна работа
nevďěč, -u *м.* 1. небагодарност, непризнателност 2. лошотия, зло, проява на небагодарност: **splatit dobro ~em** отвърна на доброто с небагодарност; **dojít ~u** отвърнат ми с небагодарност
nevědeck|ý, -á, -é ненаучен, антинаучен: **~ý světový názor** антинаучен мироглед; **~ý postup** ненаучен подход
nevědomky *нар.* 1. невôлно, несъзнателно, без да йскам 2. незабелязано
nevědomost, -i *ж.* 1. незнание, неведение: **učinit něco z ~i** направа нещо поради незнание; **nechat někoho u ~i** оставя някого в неведение; **~ o něčem** незнание за нещо
hříchu nečiní незнанието не е престъпление, не е грях, не е порок 2. невѣжество, изостаналост, необразованост: **tmářství a ~** мракобѣсие и невѣжество
nevědom|ý, -á, -é 1. несъзнателен, невôлен: **~ý pohled** невôлен поглед; **~á lež** несъзнателна лъжа 2. (čeho) незнаещ, невѣжа (по отношение на нещо); който не знае (нещо); не е запознат (с нещо); глупав: **~ý svých vin** несъзнаващ виновността си; **politicky ~ý** политически невѣжа; **dělat se ~ým** правя се на глупав, на будала 3. неук, необразован, невѣж, невѣжествен, прôст: **~ý lid** прôст, неук народ; **~ý kritik** невѣж критик
nevelk|ý, nevelik|ý, -á, -é неголям, малък; дôста малък, съвсем малък: **~ý člověk** нисък (на ръст) човѣк
nevěr|a, -u *ж.* 1. невѣрие, безвѣрие 2. изневѣра
nevěr|ec, -ce *м.* *експр.* безбôжник, безвѣрник, атеист
nevěreck|ý, -á, -é *експр.* безбôжен, безбôжнически, атеистичен, невѣрващ, нерелигиозен: **~á doba** атеистично време; **~ý tisk** атеистичен печат
nevěrně *нар.* 1. с изневѣра, невѣрно: **~ někoho opustit** изневѣря на някого и го напусна 2. нечѣстно, неправилно, нетôчно: **~ tlumočený text** невѣрно, нетôчно превѣден текст
nevěrnice, -e *ж.* невѣрна жена

nevěrník, -a *м.* невѣрен мъж
nevěrn|ý, -á, -é 1. изневѣрващ, невѣрен; който изневѣрява: **~á žena** невѣрна, изневѣрваща жена; **být někomu ~ý** изневѣрявам на някого 2. изневѣрващ, непотчѣн; недържаш на думата си; неискрен: **~ý přítel** невѣрен приятел; **~ý svým zásadám** изневѣрващ на принципите си 3. невѣрен, нетôчен, несигурен; на който не може да се разчита (за текст)
nevěřící I, -ího *м.* 1. невѣрващ, атеист 2. невѣрник, друговерѣц
nevěřící II, -í *ж.* 1. невѣрваща, атеистка 2. невѣрница, друговерка
nevěst|a, -u *ж.* 1. бôлка, младоженка, невѣста/невѣста; годеница: **výbava pro ~u** чейз; **Kristi ~ jako ~a** ядѣ, пие като млада бôлка (малко) 2. *разг.* снаха (съпруга на син)
nevěstin|ec, -ce *м.* публичен дом
nevěstk|a, -u *ж.* проститутка; лѣка жена
nevhod *нар.* 1. нежелано, неканено; неочаквано и нѣ на място; неумѣстно; в неподходящо, в неудобно време; нѣ навреме, в неподходящ момент: **přijít ~** дойда нѣ навреме, в неподходящ момент; **řici ~** кажа нѣ намѣсто 2. неподходящо, неприятно: **být ~ (komu)** неприятен съм, не (сѣ) харѣсвам, не съм по вкуса, не подхòждам (на някого): **pozvání mu bylo ~** поканата не гò зарàдва; **bylo jí ~, že...** неприятно ѝ бѣше, че...
nevhodně *нар.* неумѣстно, неподходящо, нежелано, неправилно
nevhodn|ý, -á, -é неудобен, неумѣстен, неподходящ; друг, нѣ такъв, какъвто трѣбва; несъответстващ на исканото; неблагоприятен: **~ý nástroj** неподходящ инструмент; **~ý postup** неправилен, неумѣстен подход; **~ý okamžik** неудобен, неподходящ момент; **~á strava** неподходяща, вредна храна; **~á poznámka** неумѣстна забелѣжка; **~é chování** неподходящо държане
nevidaně *нар.* невиджано, необикновѣно, изумително, особено (много): **~ krásný** необикновѣно, изумително красив
nevidáno *междум.* чûдо голямо, голяма работа, много важно; нѣка: **~, však to nějak dopadne** è, всѣ някак ще се оправим
nevidan|ý, -á, -é невиджан, необичаен, необикновен, особен, изключителен, безподôбен, единствен, несравним, изумителен, голям: **~á podívaná** невиджана, необикновѣна, изумителна глѣдка; невиджано зрѣлище; **~á účast** много голямо, изключително участие, посещѣние

невидеть ◆ **невидимо**
 мѣнт, след мѣг: **co ~ bude tma** ѐй-сега ще се стѣмни; **буду tu co** ~ моментално, ѐй-сега ще се вѣрна
neviditelně нар. невидимо, незабележимо, незримо
neviditelný, -á, -é невидим, незрим: **pouhým zrakem** невидим с прѣсто окѣ; **stát se ~ým** стана невидим
nevidomý, -á, -é сляп: **~ý na jedno oko** сляп с еднѣто окѣ
nevidomý, -ého м. слепѣц, сляп (човѣк)
nevin|a, -y ж. невинност, невинѣвност, липса на вина
nevinátko, -a ср. 1. пеленаче, младенец 2. *експр.* *ирон.* невинен младенец; вода ненапита: **tvářit se jako ~o** правя се на света вода ненапита, на нѣ лѣк ял, нѣ лѣк мирисал
nevinně нар. 1. невинно, без вина: **~ odsouzený** невинно осѣден 2. невинно, безобидно; без осѣбено значѣние: **případ vypadal ~** слѣчают изглѣждаше невинен, безобиден
nevinnost, -i ж. 1. невинност, невинѣвност: **~ obžalovaných** невинност на обвинѣми 2. безобидност, маловажност; нѣ осѣбено, нѣголямо значѣние: **zdánlivá ~ otázky** *експр.* привидна безобидност на въпрѣс 3. чистотѣ, невинност, дѣвственост, непорѣчност 4. найвност, простодѣшие
nevinný, -á, -é, именная форма nevin|en, -na, -no 1. невинен: **uznán za ~ého** признат за невинен; **v té věci je ~ý/nevinen** по отношѣние на **то** ◆ **невинно**
~ých рѣцѣте му са изцѣпани с крѣвтѣ на невинно убитите 2. невинен, чист, дѣвствен, непорѣчен: **~á láska** чиста любов; **~á radost** чиста, ѣскрена радост 3. невинен, безобиден, безврѣден, незначителен, маловажен; кѣйто е без (осѣбено) значѣние: **~ý žert** безобидна шегѣ; **~á věc** нѣщо незначително, без значѣние; (**něco řekl**) **s ~ým pohledem, s ~ou tváří** (тѣй каза нѣщо) с невинен, простодѣшен поглѣд, с невинно изражѣние
neví|ra, -ry ж. невѣрие, невѣрване; отсѣствие на вѣра в някого, в нѣщо; липса на ентусѣазъм; безвѣрие: **~ra v sebe** липса на самоувѣреност; **~ra v budoucnost** липса на вѣра в бѣдѣщето; **propadat, podlehnout ~ře** изпѣдна в невѣрие, в безвѣрие; **je to k ~ře!** *разг.* (товѣ е) невяројтно! за невѣрване е! да не повѣрва човѣк!
nevítaný, -á, -é некѣнен, нежелѣн; непријтен, нерадѣстен: **~á pravda** нерадѣстна ѣстина; **~á zpráva** непријтна, нерадѣстна, неѣчѣквана новина

nevkus, -u м. 1. лѣш (естетѣчески) вкѣс, липса на (добѣр) вкѣс, безвкѣсица, безвкѣсие: **s ~em zařizený byt** безвкѣсно обзавѣдено жилище 2. безвкѣсица, безвкѣсна вѣщ: **odstranit vše-chen** ~ отстраня безвкѣсицата
nevkusně нар. безвкѣсно, с липса на вкѣс: **~ oblečený** безвкѣсно облѣчен
nevkusnost, -i ж. 1. липса на (естетѣчески) вкѣс, лѣш вкѣс, безвкѣсица, безвкѣсие 2. безвкѣсица, безвкѣсна вѣщ; проява на лѣш вкѣс
nevkusný, -á, -é безвкѣсен, некрасив, направен с липса на вкѣс: **~é tretky** безвѣсни дрѣнкѣлки
nevládn|í, -í, -í неправоителствен, неформален, недрѣжавен: **~í organizace** неправоителствени организѣции
nevlastní, -í, -í 1. кѣйто не е рѣден, не е рождѣн, не е сѣщѣински; кѣйто няма крѣвно рѣдство: **~í syn** доведѣн или завѣрен сѣн; осиновѣн сѣн; **~í matka** мащѣха; маѣйка-осиновитѣлка; **~í otec** вторѣ бащѣ; бащѣ-осиновитѣл, пѣстрок; **~í bratr** доведѣн брѣт 2. *език.* производѣн, вторѣчен: **~í předložky** вторѣчни прѣдлози
nevlídně нар. непривѣтливо, нелюбѣзно, неучтѣиво
nevlídnо нар. *в съчет.* **tady je ~** тѣк е непривѣтливо, неужѣтно
nevlídnost, -i ж. нелюбѣзност, непривѣтливост
nevlídný, -á, -é непривѣтлив, нелюбѣзен, неучтѣив
nevmešování|í (se), -í (se) ср. ненамѣса, невмѣшатѣлство: **politika ~í** политѣка на ненамѣса
nevodič, -e м. и физ. лѣш проводник; изолѣтор
nevoják, -a м. цивѣлно лицѣ, цивѣлен
nevojenský, -á, -é цивѣлен, граждѣнски; кѣйто не е воѣнен
nevole, -e ж. 1. възмущѣние, недовѣлство, негодувѣние: **zrudnout ~í** зачервя се от възмущѣние; **vyvolat ~i** предизвикѣм възмущѣние; **potlačit ~i** потѣсна възмущѣние 2. неохѣта, нежелѣние, неудѣлствие: **zjistit něco k své ~i** установя нѣщо за свѣе неудѣлствие; **dát najevo ~i** изразя неудѣлствие; **chovat k/vůči/proti někomu ~i** храня към някого, по отношѣние на някого, срѣщу някого нѣдобри чѣвства 3. *малко остар.* спор, враждѣ, несъглѣсие, съперничѣство, борбѣ
неволюван ◆ **неволюван**
 щѣ не щѣ
nevolnický, -á, -é 1. крѣпѣстен, феѣдален: **~ý systém** крѣпѣстна, феѣдална систѣма; **~á doba** врѣме на крѣпѣстничѣство 2. рѣбски: **~á práce** рѣбски трѣд; ангарѣя
nevolnictv|í, -í ср. 1. крѣпѣстничѣство, крѣпѣстно право: **zrušení ~í** премѣхване на крѣпѣстни-

- чеството **2.** рѳбство: **pocit ~í** чўвство на рѳбска зависимость, рѳбско чўвство; **uvést někoho do ~í** порѳбя някого, взѳма някого в рѳбство, превѳрна някого в рѳб
- nevolník, -a м. 1.** крѳпостен (сѳлянин); крѳпостник **2.** рѳб *и прен.:* ~ **kapitálu** рѳб на капиталa
- nevolno нар. в сѳчет. je mi (z něčeho) ~** лѳшо ми е, стaва ми лѳшо, недобре (от нѳщо); **udělalo se mu ~** стaна му лѳшо, прилошa му, прималa му
- nevoln|o, -a ср.** отпaдналост, отмаляване, прималяване, слaбост, неразположѳние: **pocítil ~o** (тѳй) почўвства, че отмалява; (тѳй) почўвства слaбост, неразположѳние; прилошa му
- nevolnost, -i ж.** отмалялост, прималялост, отпaдналост, неразположѳние, слaбост, нѳмош; **celková ~** ѳбща отпaдналост; **přišla na něho ~** прилошa му; тѳй отпaдна, отмаля; **spadla s ní ~** тa се сьвзѳ; **omluvil se pro ~** тѳй се извини, че е неразполѳжен
- nevražít, -ím несв. (na koho, na co)** отнaсам се враждѳбно, с неприязн (кѳм някого, кѳм нецѳ); мрaзя, ненавиждам (някого, нецѳ); яд ме е (на някого, на нецѳ): **~it na celý svět** проклинам цѳлия свѳт; яд ме е на цѳлия свѳт; **~í na sebe** тѳ враждўват (помеждў си)
- nevraživě нар.** враждѳбно, неприязнено, ненавистно, с ненавист, с омрaза, недоброжелaтелно
- nevraživost, -i ж.** ненавист, враждѳбност, неприязненост, омрaза, недоброжелaтелство
- nevraživý, -á, -é** враждѳбен, неприятелски, неприязнен, пѳлен с ненавист, недоброжелaтелен
- nevrlе нар.** нелюбѳзно, сърдѳто, навѳсено, намрѳщено, мрaчно, кисело
- nevrlост, -i ж.** нелюбѳзност, навѳсеност, киселост, мрaчно настроѳние
- nevrlý, -á, -é** мрaчен, нелюбѳзен, навѳсен, намрѳщен, сърдѳт, кисел
- nevšedně нар.** необикновѳно, необичaйно, осѳбено, изключително
- nevšední, -í, -í** необикновѳн, необичaен, рядѳк, осѳбен, изключителен
- nevšednost, -i ж.** необикновѳност, необичaйност, изключителност
- nevšímavě нар.** равнодўшно, безразлично, разсѳяно: **~ se tvářit** ѳмам безразличен вид, правя се на безразличен
- nevšímavost, -i ж.** равнодўшие, безразличие, разсѳяност, невнимaтелност
- nevšímavý, -á, -é** равнодўшен, безразличен, разсѳян, невнимaтелен: **~á povýšenost** студѳно високомѳрие
- nevťiravý, -á, -é** ненагрaпчив, скрѳмен, деликатен
- nevůl|e, -e ж. 1.** нежелaние, липса на достѳтъчно желaние **2.** огорчѳние, неприятно чўвство, незадоволенѳност, недоволенство **3.** враждa, неприязн; недоразумѳния, недобри отношѳния: **žít v ~i s někým** не живѳя добре с някого; не сѳм в добри отношѳния, не сѳ разбирам с някого; враждўвам с някого
- nevýbíravě нар.** безоглѳдно, груѳбо, безцеремѳнно; бѳз да се подбѳрат срдѳства
- nevýbíravý, -á, -é 1.** кѳйто не подбѳра срдѳства; безоглѳден, дѳръзѳк, нахaлен, безцеремѳнен, безсрaмен **2.** кѳйто не подбѳра мнѳго-мнѳго; непретенциѳзен, лѳсно задоволяващ се
- nevýbojný, -á, -é** неенергѳичен, непрѳбивен, ненастьпaтелен, неагресивен
- nevýčerpateľně нар.** неизчерпaемо
- nevýčerpateľný, -á, -é 1.** неизчерпaем, непресѳхващ, безпредѳлен, безсрaен: **~ý pramen, zdroj** неизчерпaем ѳзвор, ѳзточник; **~é množství** безсрaйно количѳство; **~á radost** безсрaйна рaдост **2.** неуморѳм, неумѳрен, неизтошѳим: **~ý vyprávѳč** неуморѳм разказвач
- nevýhnutelně нар.** неизбѳжно, неминуѳемо, непрѳмѳнно: **~ potřebovat** ѳмам нўжда на всяка ценa, трaбва ми на всяка ценa; **~ nutný** крайно необходим; необходим на всяка ценa; **je ~ třeba** абсолўтно е необходимо
- nevýhnutelnost, -i ж.** неизбѳжност, неминуѳемост
- nevýhnutelný, -á, -é** неизбѳжен, неминуѳем, непредотвратим: **~é ztráty** неизбѳжни загуби
- nevýhod|a, -y ж.** неудѳбство, неизгѳда, неизгѳдно положѳние: **má to ~y** товa ѳма ѳзвѳстни неудѳбства
- nevýhraněný, -á, -é** неопредѳлен, неочертaн
- nevychovaně нар.** невъзпитано, неприлўчно, простaшки, разхaйтено
- nevychovan|ec, -ce м. експр.** простaк, дебелaк, невъзпитан чѳвѳк
- nevychovanost, -i ж.** невъзпитaние, липса на (добро) възпитaние; простaщина
- nevychovaný, -á, -é** невъзпитан, простaшки
- nevýjádřitelнý, -á, -é** неизразим
- nevýjasněнý, -á, -é** неизяснѳн
- nevýjímaje, nevýjímajíc предлог с вин. книж.** бѳз да се изключва, бѳз изключѳние на
- nevýkonný, -á, -é** слабѳпроизводителен
- nevykvašený, -á, -é** непрекипaл, невтaсал, незрaл, неизкрисализирaл; кѳйто (ѳще) не е гѳтов; неопредѳлен, неочертaн: **~é víno** непрекипaло винѳ; ширa; **~á doba прен.** смўтно врѳме, смўтни времена

nevyléčitelně нар. неизлечимо
nevyléčitelný, -á, -é **1.** неизлечим **2.** прен. непоправим: ~ý **idealista** непоправим идеалист
nevyličitelný, -á, -é неописуем
nevymáchaný, -á, -é *експр.* груб, дързък, нахален: **má ~ou hubu, pusu** устат(а) е, хлевоуст(а) е
nevýnosný, -á, -é недоходен, нерентабилен
nevypočítatelný, **nevypočítatelný**, -á, -é **1.** неизчислим; който не може да се изчисли, да се пресметне, да се реши: ~ý **příklad** (аритметична) задача, която няма решение **2.** непредвидим, непредвиден, неочакван, несигурен: ~é **následky** непредвидими последици; ~ý **člověk** непостоянен, непредсказуем, загадъчен човек
nevypověditelný, -á, -é **1.** неописуем, неизразим; който не може да се предаде с думи **2.** неотменим: ~á **smlouva** договор, който не подлежи на денонсиране
nevýrazný, -á, -é неизразителен
nevýrobní, -í, -í непроизводствен
nevýrovnaný, -á, -é **1.** неравен, неуравновесен, нехармоничен **2.** неуреден, неизплатен, непогасен: ~ý **dluh** неизплатен дълг
nevýrovnatelný, -á, -é несравним, недостижим
nevýslovně нар. неизказано, неизразимо, неописуемо; изключително
nevýslovný, -á, -é неизказан, неизразим, неописуем; изключителен
nevyspalý, -á, -é недоспал, сънлив; който не си е доспал; сънен
nevyspělý, -á, -é недоразвит, незрял *и прен.:* **politicky** ~ý политически незрял
nevystání, -í *ср. в съчет. к ~í* непоносимо
nevýstižný, -á, -é неописуем; който не може да се изрази; невероятен, неуловим, неразбираем, непонятен
nevysvětlitelný, -á, -é необясним, непонятен, загадъчен
nevývinutý, -á, -é неразвит, недоразвит
nevývratitelný, -á, -é неотстраним, непровержим, необорим
nevyzpytatelný, -á, -é неразбираем; непроницаем; който не се поддава на проучване, на изясняване; невѐдом, непостижим, неразгадаем, странен, загадъчен, тайнствен, неуловим, непонятен
nevzdělaně нар. необразовано, без необходимото образование
nevzdělaný, -ec, -ce *м.* неук, невѐжа; необразован, прѐст човек
nevzdělanost, -i *ж.* необразованост, неграмотност, невѐжество, профанство

nevzdělaný, -á, -é необразован, неук, прост, неграмотен, профан
nevzhledně нар. неугледно, невзрачно, неприятно, некрасиво на вид, грозно: **vypadat** ~ймам неугледен, невзрачен вид
nevzhlednost, -i *ж.* неугледност, невзрачност, неприветливост, грозота
nevzhledný, -á, -é неугледен, невзрачен, неприятен, некрасив на вид, грозен: ~ý **obličej** невзрачно лице; ~ý **barák** неугледна сграда
nevždy, **nevždycky** нар. не винаги; понякога не
nezadatelný, -á, -é *книж.* неприкосновен; който не може да бъде преотстъпен на друг, отнет или пренебрегнат: ~á **práva** свѐщени права; ~á **svoboda** свѐщена свобода
nezadržitelně нар. неудържимо
nezadržitelný, -á, -é неудържим
nezahladitelný, -á, -é неизгладим, незаличим: ~á **vzpomínka** незаличим, незабравим спомен
nezájem, -mu *м.* липса на интерес; безразличие, незаинтересованост: **pracovat s ~mem** работя без (всякакъв) интерес
nezajímavý, -á, -é неинтересен
nezajištěnost, -i *ж.* необезпеченост
nezajištěný, -á, -é необезпечен
nezákonně нар. незаконно, беззаконно
nezákonnost, -i *ж.* **1.** незаконност **2.** незаконна постъпка; незаконност, беззаконие: **dopustit se ~i** извърша беззаконие; извърша незаконна, подсъдна постъпка
nezákonný, -á, -é незаконен, беззаконен, противозаконен: ~ý **postup** противозаконно действие
nezaměstnanost, -i *ж.* безработица: **růst ~i** растеж на безработицата
nezaměstnaný I, -á, -é **1.** безработен: **podpora ~ým dělníkům** помощ за безработни (работници) **2.** неработещ на дадено работно място
nezaměstnaný II, -ého *м.* **1.** безработен (*човек*) **2.** външно лице; неработещ на дадено работно място: ~ým **vztup zakázán** вход за външни лица забранен
nezaobalený, -á, -é неприкрит, незавоалиран
nezapomenutelný, -á, -é незабравим
nezaručený, -á, -é непроверен, несигурен, немеродавен: ~á **zpráva** непроверено съобщение
nezastřený, -á, -é неприкрит, открит, ясен
nezasvěcený, -á, -é неосветен, некомпетентен, неосведомен
nezaujatě нар. безпристрастно, непредубедено
nezaujatý, -á, -é безпристрастен, непредубеден, необвързан
nezávadný, -á, -é безвреден, безупречен: ~á **voda** годна за пиене вода

nezávazně нар. **1.** незадължаващо, неангажиращо, без ангажимент: ~ **objednat** поръчам без ангажимент **2.** непринудено, леко: ~ **se bavit** непринудено се забавлявам

nezávaznost, -i ж. **1.** незадължителност **2.** непринуденост

nezávazný, -á, -é 1. незадължаващ, неангажиращ: ~á **prohlídka zboží** разглеждане на стока без ангажимент за купуване; ~á **objednávka** поръчка без ангажимент **2.** непринуден: ~ý **flirt** лек флирт

nezaviněně нар. без вина; не по собствена вина

nezávisle нар. независимо: ~ **se rozhodnout** вземем решение независимо един от друг; ~ **na kom, na čem** независимо от някого, от нещо

nezávislost, -i ж. независимост, самостоятелност

nezávislý, -á, -é независим, самостоятелен, суверенен: ~ý **stát** независима, суверенна държава; **je existěněně ~ý (na rodičích)** той е материално самостоятелен, независим (от родителите си); ~á **otázka** език. пряк въпрос

nezáživně нар. **1.** несмилаемо **2.** прен. отегчително, безинтересно, скучно, неинтригуващо: ~ **vypřávēt** разказвам скучно

nezáživný, -á, -é 1. несмилаем **2.** прен. отегчителен, безинтересен, скучен, досаден, уморителен

nezbedja, -y м. и ж., nezbedník, -a м. експр. лудетина; пакостник, пакостница, калпазанин, калпазанка, немърник, немърница, палавник, палавница

nezbedně нар. немърно, палаво, непослушно, невъздържано, буйно, разпуснато: ~ **se smát** смее се закачливо

nezbednice, -e ж. палавница, пакостница, лудетина

nezbednost, -i ж. **1.** немърство, пакостничество, калпазанщина, палавост, непослушание; разпуснатост, необузданост **2.** лудория, пакост: **tropit ~i** правя пакости, лудории

nezbedný, -á, -é немърен, непослушен, необуздан, невъзпитан, буйен, разпуснат

nezbytí, -í ср. неизбежност; безизходница: **v krajním ~í se odhodlala k operaci** изпаднала в безизходница, тя се реши на операция

nezbytně нар. неизбежно, неминуемо, необходимо, непременно, задължително; крайно нужно; на всяка цена: **byl jen ~ oblečen** той беше облякъл само най-необходимото; **je ~ zapotřebí** крайно необходимо е

nezbytnost, -i ж. неизбежност, необходимост, крайна нужда

nezbytný, -á, -é задължителен, неизбежен, необ-

ходим, неминуем, незаменим, крайно нужен:

~ý **předpoklad** задължителна предпоставка;

~á **složka** абсолютно необходима, незаменима съставна част; **její přítomnost je ~á** присъствието ѝ е абсолютно задължително; **považovat za ~é, aby...** смятам за необходимо да...; **v ~ých případech** в крайни слүчайи

nezcela нар. не съвсем, не напълно, не толкова, не точно

nezdar, -u м. несполука, неуспех

nezdarja, -y м. и ж., nezdarník, -a м. експр. нехранимайко, непокосаник: ~о **jeden/jedna!** нехранимайко неден! нехранимайко такъв! нехранимайко с нехранимайко!

nezdárný, -á, -é 1. непокосан, немърен, разпуснат, невъзпитан, лош: ~á **dcera** непокосана дъщеря **2.** рядко несполучлив, неуспешен, неблагоприятен

nezdařený, -á, -é несполучлив, безуспешен

nezdolně нар. твърдо, непокатимо, непоколебимо: **být ~ přesvědčem** твърдо съм убеден

nezdolný, -á, -é несломим, непреодолим, непобедим, непокатим, твърд, непревземем

nezdravě нар. **1.** нездраво, болнаво, болезнено: ~ **vypadat** ймам нездрав вид **2.** нездравословно **3.** неблагоприятно, лошо, нездраво: **působit ~** въздействам неблагоприятно, нездраво, лошо

nezdravo нар. нездравословно, вредно за здравето, нехигиенно: **ve velkoměstě je ~** неблагоприятно, вредно е за здравето, не е здравословно, не е хигиенно да се живее в голям град

nezdravý, -á, -é 1. нездрав, болен, болнав **2.** нездрав, нездравословен, нехигиенен, опасен (за здравето) **3.** нездрав, вреден, пагубен, лош: ~é **poměry** нездрави отношения; ~á **konkurence** некоректна конкуренция

nezdvořák, -a м. експр. грубиян, дебелак, простак; невежлив, невъзпитан човек

nezdvořile нар. неучтиво, невежливо, невъзпитано

nezdvořilost, -i ж. **1.** невежливост, неучтивост, невъзпитание **2.** дебелашина, просташина, невежливост, неучтивост, невежлива постъпка

nezdvořilý, -á, -é неучтив, невъзпитан

neziskovlý, -á, -é който е с идеална цел

nezištně нар. безкористно; всеотдайно, честно, чистосърдечно, пожертвувателно

nezištnost, -i ж. безкористност, безкористие; всеотдайност, жертвувателност

nezištný, -á, -é безкористен, честен, всеотдаен, пожертвувателен: ~á **pomoc** безкористна по-

моц; **~á péče** всеотдайна грижи; **~ý pracovník** безкористен, честен работник
nezkrotně нар. неукротимо, неудържимо, буйно
nezkrotnost, -i ж. неукротимост
nezkrotní|ý, -á, -é неукротим, неудържим, бесен:
~á touha неугасим копнеж, непреодолимо желаніе, непреодолима мечта
nezkušen|ý, -á, -é неопитен
nezletil|ec, -ce м. непълнолетен, малолетен (човек)
nezletilost, -i ж. непълнолетност, малолетност
nezletil|ý I, -á, -é непълнолетен, малолетен
nezletil|ý II, -ého м. непълнолетен, малолетен (човек)
nezlomně нар. несломимо, несъкрушимо, твърдо, непоколебимо: **být ~ přesvědčen** твърдо съм убеден
nezlomní|ý, -á, -é несломим, непреклонен, несъкрушим, твърд, непоклатим: **~á vůle** несломима воля; **~é přátelství** нерушима дружба; **~é přesvědčení** твърдо, непоколебимо убеждение; **~ý odpor** несъкрушим отпор
nezmar, -a м. 1. хидра 2. *експр.* инат, упорит човек, който излиза сѹх от всякакви ситуации: **je to opravdový ~** него нищо не може да го унищожи, да го умори, да го сломи
nezmeniteln|ý, -á, -é неизменим, непроменим: **~é rozhodnutí** твърдо, окончателно, непроменимо решение
nezměrně нар. неизмеримо, безкрайно, безпредельно
nezměrní|ý, -á, -é неизмерим, безкраен, безпределен, огромен, неописѹем: **~é bohatství** несметно богатство
neznaboh, -a м. *експр.* безбожник, невѣрник
neznalost, -i ж. (*čeho*) 1. незнание, непознаване (на нещо): **~ jazyků** незнание на езици; **~ zákona** непознаване на закона 2. неосведомѣност (за нещо): **~ poměrů** неосведомѣност за условията
neznal|ý, -á, -é (*čeho*) 1. незнаещ, непознаващ, невладеещ (нещо): **~ý písmo** неграмотен 2. неосведомѣн (за нещо), незапознат (с нещо), несвѣдуц: **~ý cizinec** незапознат с обстановка, с условията чужденец
neznám|á, -é ж. мат. неизвестно: **rovnice o dvou ~ých** уравнение с две неизвестни
neznámo нар. неизвестно: **~ kdo, kde, kam, jaký** неизвестно кой, къде, какъдѣ, какъв
neznám|o, -a ср. неизвестното, неизвестност: **zmizet v ~u** изчѣзна безследно, потъна в неизвестност
neznám|ý I, -á, -é 1. непознат, неизвестен, не-

знан: **~ý člověk** непознат човек; **z ~ých příčin** по неизвестни причини; **hrob ~ého bojovníka** гроб на незнайния воин 2. *рядко* незапознат: **venkovan ~ý v Praze** провинциалист, незапознат с Прага, който не познава Прага
neznám|ý II, -ého м. непознат, непознато лице
nezněl|ý, -á, -é език. беззвѹчен: **~á souhláska** беззвѹчна съгласна
nezničitel|ý, -á, -é неунищожим, вѣчен
nezpůsob, -u м. неприлично, невъзпитано държаніе; лош маниѣр, лош навик; липса на добри навици; невъзпитаност, невъзпитаніе: **společenský ~** нарушѣние на етикетията; **dětské ~y** детински капризи; **to je ale ~!** ама чѣ възпитаніе!
nezpůsobnost, -i ж. 1. невъзпитаніе, неприличие 2. невъзпитано, лошо държаніе; невъзпитана постъпка; лудорія
nezpůsobn|ý, -á, -é неприличен, невъзпитан: **~é chování** неприлично държаніе; **~é dítě** невъзпитано дете
nezrale нар. 1. незряло, неузряло, незозряло: **ovoce vypadá ještě ~** плодове те изглеждат още неузрѣли, въззелѣни, зелѣни; **~ zelený** незозряло зелѣн 2. *прен.* незряло, незозряло
nezral|ý, -á, -é 1. незрял, неузрял, незозрял, въззелѣн (за плод) 2. *прен.* незрял, незозрял, несъвършен, несъвършенстван, примитивен: **~ý mladík** незрял младѣж; **~á technika** несъвършена, примитивна техника; **~ý úsudek** незряло мнѣние
nezraniteln|ý, -á, -é неуязвим, ненараним
nezrušiteln|ý, -á, -é неразрушим, нерушим, здрав: **~ý slib** твърдо, ненарушимо обещаніе; **~ý svazek** нерушим, здрав съюз
nezřetelně нар. неясно, неотчетливо: **~ psát** пиша нечетливо
nezřeteln|ý, -á, -é неясен, неотчетлив, нечетлив, неразбираем
nezřídka нар. нерядко
nezřízeně нар. разпѹснато, разѹздано, разпасано, необуздано, невъздържано, неприлично, недисциплинирано, непорядъчно: **~ žít** живѣя непорядъчно, разпѹснато; **~ těžit** безоглѣдно, хищнически експлоатирам (*природни богатства*); **~ zvědavý** неприлично, нахално любопитен
nezřízen|ý, -á, -é 1. разѹздан, разпѹснат, недисциплиниран, разпасан, разгѹлен, разхайтен, непорядъчен: **~é roty žoldnéřské** разпасани роти на наѣмници; **vést ~ý život** водя разпѹснат, непорядъчен живот 2. *експр.* неудържим, неукротим, бѹен, стихийен: **~á radost**

буйна радост; ~ý **smích** неударжим смях; ~á **fantazie** развитена фантазия

neztenčen|ý, -á, -é *книж.* неотслабнал; който е останал непроменен: ~ý **zájem** неотслабващ интерес; **s ~ou silou** с все същата, с предишната сила

nezúčastněně *нар.* безучастно

nezúčastněn|ý, -á, -é безучастен, безразличен, апатичен, равнодушен: ~ý **divák** безучастен зрител

nezvan|ý, -á, -é неканен, нежелан, неприятен: ~ý **host** *преп.* неканен гост, крадец

nezveden|ý, -á, -é непрокопан, невъзпитан, непослушен, разпуснат, разхайтен; несполучлив: ~é **dítě** невъзпитано, непослушно дете

nezvěstn|ý, -á, -é безследно изчезнал: **být pokládán za ~ého** смятан съм за безследно изчезнал; ~ý **rukopis** изчезнал ръкопис; ръкопис, който не може да се намери

nezviklan|ý, -á, -é непоколебим, твърд, непоклатим

nezvratně *нар.* твърдо, непоклатимо, безапелационно, категорично, неопровержимо: **být ~ přsvědčen** твърдо съм убеден; ~ **dokázat** докажа абсолютно убедително; приведа неопровержими доказателства

nezvratn|ý, -á, -é непоклатим, непоколебим, непреклонен, неопровержим, неотменим, непроменим

nezvyk, -u *м.* ненавикналост; липса на навик, на привичка: **je to pro mě** ~ нямам навик за това; **bylo to z ~u/~em** това стана поради липса на навик

nezvykle *нар.* необичайно, непривично, извънредно, много

nezvykl|ý, -á, -é **1.** (*četi, pač*) непривикнал, не свикнал (*с нещо, на нещо*) **2.** необичаен, непривичен, изключителен: ~ý **zájem** необичаен, изключителен интерес

než, nežli *сюз* **1** *като съч. 1.* откълското; от (*при сравнение*): **rána jsou chladnější ~ večery** утрините са по-хладни откълското вечерите, от вечерите; **je méně nadaný ~ sestra** той е по-малко талантлив в сравнение със сестра си; **nepřijedu dřív ~ za měsíc** няма да пристигна по-рано от един месец; **lépe později ~ nikdy** по-добре късно, откълското никога; **dělal víc, ~ byl povinen** той вършеше повече, откълското беше длъжен **2.** *остар. книж.* но, обаче, ала (*при противопоставяне*): **čekali ho určitě, ~ on nepřišel** чакаха го със сигурност, ала той не дойде **3.** но дори; но; дори: **nejen ve**

dne, ~ i v noci не само през деня, но (дори) и през нощта **II** *като подч. 1.* вместо, откълското: **raději odejdu, ~ (a) bych to poslouchal** по-добре е да си отида, откълското да слушам това; по-добре ще си отида, вместо да слушам това; ~ **žít v ponížení, volil smrt** вместо да живее в унижение, той избра смъртта; той избра смъртта пред това да живее в унижение **2.** освен, само (*след отрицание*): **neznal nic jiného ~ práci** той не знаеше нищо друго освен работа(та); **to nemají nikde jinde ~ v Brně** това го нямат никъде другаде освен в Бърно; **nezbývá (mu nic jiného), ~ se vrátit** не (мъ) остава нищо друго, освен да се върне; **nestalo se mu nic, ~ že se polekal** нищо не му стана, само дето се уплаши **3.** (още) преди да; докато (не): **musím být hotov, ~ se setmí** трябва да свърша (това), (още) преди да се е стъмнило, още докато не се е стъмнило; ~ **přijela sanitka, byl mrtev** докато дойде линейка, той почина **4.** докато; докато не: **počkej na mne, ~ se obléknu** почакай ме, докато се облека; **zůstal na nástupišti, ~ odjel vlak** той остана на перона, докато влакът не тръгна **5.** *в съчет. než (a)by след съчет. от příliš и прил. или нар.* за да: **je příliš zkušný, ~ aby tomu věřil** той е твърде опитен, за да вярва на това; **je příliš pozdě, ~ abychom mohli ještě čekat** твърде късно е, за да чакаме още

nežádoucí, -í, -í нежелан, нежелателен, неприятен: ~í **host** нежелан гост; в ~í **míře** в нежелателно количество, в нежелателна степен; ~í **komplikace** неприятни, нежелателни усложнения

nežádoucně *нар.* нежелателно, ненужно, излишно: ~ **vysoké náklady** неоправдано високи разходи

neženat|ý, -á, -é неженен, ерген

nežehliv|ý, -á, -é който не се глади, не изисква гладене

nežit, -u *м.* цирей

neživě *нар.* безжизнено

neživotnost, -i *ж.* **1.** *език.* недушевеност **2.** нежизненост, безжизненост

neživotn|ý, -á, -é *език.* недушевен

neživ|ý, -á, -é нежив; в който няма живот: ~á **příroda, hmota** нежива, мъртва природа, материя

nežně *нар.* нежно, с нежност

nežnost, -i *ж.* **1.** нежност **2.** нежност; действие извършено с нежност, с любов; акт на нежност

nežňoučce *нар. експр.* нежничко

něžňoučk|ý, -á, -é *експр.* нѣжничѣк

něžňounce *нар. експр.* нѣжничѣко

něžňounk|ý, -á, -é *експр.* нѣжничѣк

něžňůstk|a, -y *ж. умал. експр.* акт на нѣжност, на нѣжно вниманиѣ

něžň|ý, -á, -é **1.** нѣжен, фин, деликатен, крѣхѣк:

~**é** **pohlaví** слáбия(т) пòл; ~**ý** **dotek** нѣжно, лѣко докòсване; ~**é** **mládí** крѣхѣка млáдост **2.** нѣжен; сьрдѣчен: ~**á** **láska** нѣжна любòв; ~**é** **přátelství** сьрдѣчна дръжба; **být k někomu** ~**ý** нѣжен сьм към някого

ni *част. остар.* нѣто, нѣ: **ku předu, zpátky** ~ **krok!** напред, нѣ крачка, нѣто крачка назад!

nic I, ničeho *местоим.* нищо: ~ **nejí** нищо не ядѣ;

docela ~ сьвсѣм нищо; **nebylo tam ~ zvláštního** там нямашѣ нищо осòбено; **neznal ~ než...** тòй не знáше нищо дръго, освѣн...; **není o ~ lepší než jeho společník** с нищо не е пò-добър от сьвòя сьдръжник; **nevede se mu o ~ lépe** положѣниѣто му нѣ най-мáлко не сѣ е подобрило; **udělal to jako** ~ тòй го направи катò нѣщо (*без уацò*)

ničím|ý, -á, -é *експр.* нищòжен, нищòжен, нищòжен нищо не è билò, нищо не è стáнало (*без смущениѣ*); **ani za** ~ за нищо на светà; **po tom ti ~ není, do toho ti ~ není** товà не тѣ засяга, не è тьòва рáбота, не тѣ е рáбота; тѣ не сѣ бъркай в товà; **to ~ nedělá** *разг.* нямá значѣниѣ; нямá нищо; не сѣ безпокòй(те); **na tom přece vůbec ~ není** та àз избòщо не виждам нищо осòбено в товà; **co na něm máš, vždyť na něm ~ není** каквò тòлкова държиш на нѣго, та тòй нищо осòбено не представлява; ~ **ve zlém, ~ ve zlém** спокойно; не сѣ сьрдѣте; не сѣ обѣждайте; не йскам да кáжа нищо лòшо; **do takové práce, po takové práci ~ není** такàва рáбота нищо не струва, от такàва рáбота нямá никаква пòлза; **po celý den do ní ~ nebylo** тѣ цял дѣн ськаш не бѣше на сѣбе си; тѣ бѣше цял дѣн разсѣяна, нетрудоспòбна; ~ **s ním není** безнадеждѣн е, на нѣго не мòжеш да разчиташ, не мòжеш да се разберѣш с нѣго; **zájem by byl, o to** ~ че йма интерес – йма, в товà нямá сьмнѣниѣ; **nebylo z toho** ~ нищо не излѣзе (от товà); **pro ~ za** ~ за нищо и нѣкакво, бѣз причина, напразно; **z ničeho(ž)** ~ изведнѣж, най-неочáквано, катò грѣм от ясно небѣ; **kde ~, tu ~ a)** жѣва душà нямá **б)** с трѣн да завъртиш, нямá каквò да закачиш; **kde ~, tu ~ objevil se stařec** (*в приказки*) и ѣто изведнѣж се появил едѣн старѣц; **ničeho ~, ničehož** ~ нищичѣко, сьвсѣм нищо; **já ~, já muzikant** аз нищо не знáм, аз сьм невинен; аз нищо не знáм, мѣне нищо не ме интересува

nic II *нар.* нѣкак, сьвсѣм нѣ, нѣ най-мáлко, избòщо нѣ, хѣч: ~ **se mi to nelíbí** товà нѣкак не ми харѣсва; ~ **se neboj** хѣч да не тѣ е страх, хѣч не се бòй

nic III *част. остар. разг.* нѣ; и дўма да не стàва; в нѣкакѣв слўчай: **smím jít ven?** – ~, **doma zůstaneš** мòга ли да излѣза? – и дўма да не стàва, ще стойш вкѣщи

nic IV, -u *м. разг.* дреболия, нищòжество, нищо: ~ **a ~ jsou dva** ~**y** нищо и нищо прави крѣгла нўла

nicméně *нар. книж.* вѣпреки товà, обáче, нѣ всѣ пак, но при всѣ товà, но вѣпреки всѣчко

nicot|a, -y *ж.* **1.** пустотà, пўстош: **pocit** ~**y** чўвство, усѣщане за пустотà; **mravní ~a** морáлна, нрáвствѣна пустотà, опустòшѣниѣ **2.** безизхòдица; нищо: **naděje se propadá v ~u** надеждата пропáда напѣлно **3.** нѣщо глўпаво, незначѣтелно, нищòжно; глўпост: **nemluv o takových ~ách** не говори за такѣва глўпости **4. прен.** нищѣтà, низинѣ (*в обществòто*): **pozvednout někoho z ~y** издѣгна някого от калтà, от низинѣте на обществòто

necotink|a, -y *ж. експр.* прàзна рáбота, нищо и нѣкаква рáбота, глўпост: **vše, co napsal, jsou pouhé** ~**y** всѣчко, коѣто е напѣсал, са прàзни рáботи

nicotnost, -i *ж.* **1.** нищòжност, незначѣitelnost: ~ **výmluvy** неуважителност на извинѣниѣ **2.** глўпост, излѣшно нѣщо: **kupovat ~i** купўвам буклўци

nicotn|ý, -á, -é *експр.* нищòжен, дрѣбен, дрѣбнàв, незначѣтелен, прàзен; кòйто нямá нѣкаква стòйност, нѣкаква тѣжест; безсмѣслен

ničem|a, -y *м., рядко ж.* негодник, мрѣсник, безобразник, гад

ničemnic|e, -e *ж.* негодница, мрѣсница

ničemník, -a *м.* негодник, мрѣсник, гад

ničemnost, -i *ж.* **1.** мрѣсотѣя, пòдлост, низост, гáдост **2.** пòдла, нѣзка, гáдна постѣпка: **dopustit se ~i** извѣрша пòдлост **3. остар.** нищо и нѣкаква рáбота; нѣщо ненўжно, излѣшно

ničemn|ý, -á, -é **1.** нищòжен, пòдъл, нѣзък, гáден, мрѣсен, прòтивен, отвратѣтелен **2. експр.** жàлѣк, мизѣрен, окàян: **dostal pár ~ých halěrů** тòй пòлўчи нѣколко мизѣрни хàлера **3. остар.** изнòсен, овехтѣл

nič|í, -í, -í *местоим.* нѣчий; на нѣкого: **nevstoupil do ~ích služeb** тòй не стàна наѣмник на нѣкого

nič|ít, -ím *несв. (кого, со)* унищòжавам (*нѣкого, нецо*); разрушàвам, поврѣждам (*нецо*)

ničitel, -e *м.* рушѣтел, разрушѣтел, опустòшител: ~**é** **kultury** рушѣтели, опустòшитѣли на културата

ničen|í, -í *ср.* унищожение, разрушение, опустошение: **zbraně hromadného ~í** оръжие за масово унищожение

ničivě *нар.* разрушително, унищожително, пагубно

ničiv|ý, -á, -é разрушителен, унищожителен, пагубен, вреден

nihilist|a [ny-], **-y** *м.* nihilist

nihilistick|ý [ny-tu-], **-á, -é** nihilistichen

nihilizm|us [ny-], **nihilism|us** [ny-iz-], **-u** *м.* nihilizm

nijak *нар.* **1.** никак, по никакъв начин, изобщо не, ни най-малко (*с отрицание*): ~ **se mi to nelíbí** това никак, в никакъв случай не ми харесва **2.** неопределено, безизразно (*с гл. в полож. форма*): **vypadat jaksi** ~ изглеждам невзрачно

nijak|ý, -á, -é *местоим.* **1.** никакъв **2. разг.** никакъв, безизразен, неопределен, не хубав: **má to takovou ~ou chuť** това има блудкав вкус, има един такъв никакъв вкус

nikam *нар.* никъде, на никъде, до никъде: **to ~ nevede** това не води до никъде; това няма смисъл

nikde *нар.* никъде

nikdo, nikoho *местоим.* никой

nikdy *нар.* никога

nikl [ny-], **-u** *м.* никел (Ni)

nikl|ovat [ny-], **-uji/разг. -uju** *несв.* никелирам

niklov|ý [ny-], **-á, -é** никелов: ~**á ruda** никелова руда; ~**é peníze** никелови монети

nikoli, nikoliv *част. книж.* не, никак, съвсем не: **říkám to dobře? – ~** добре ли го казвам? – не; **požadavek ~ malý** съвсем не дребно изискване

nikotin [ny-tyn/ny-týn], **-u** *м.* никотин

nikotinist|a [ny-tynu-], **-y** *м.* (упорит) пушач

nikterak *нар.* никак, ни най-малко, съвсем не, изобщо не

nikudy *нар.* отникъде, по никакъв път: **nemohl ~ utéci** той отникъде не можеше да избяга

nimb|us [ny-], **-u** *м.* **1. книж.** ореол, нимб/нимба **2. прен.** слава, прослава: ~**us hrdinství** ореол на героизма

nimr|at se, -ám se *несв. разг. експр.* **1.** (*с čím*) тўткам се, пипкам се, мая се, играя си (*с нещо*) **2.** (*в čet*) ровя се, чопля, пипкам се безцелно, безполезно (*в нещо*): ~**á se v jídle** чопли се в яденето; **je neužitečné ~at se s city a bolestmi** безполезно е човек да се рови в чувствата и страданията

nimravě пипкаво, тўткаво, бавно, лениво

nimrav|ý, -á, -é *разг. експр.* тўткав, пипкав, пипав: ~**á bolest** слаба, лека болка

nimrod [ni-/ny-], **-a** *м. експр.* (страстен) ловец

nit, -í/-ě *ж.* **1.** конец: **navléknout ~ do jehly** вдяна

копчето

проткнути

се до кости, стана вир-вода; **nezůstala na něm suchá** ~ той се измокри до кости, стана вир-вода; **nenechat na někom ani ~ suchou, dobrou** одумам някого надълго и нашироко, изкарам (на показ) кирливите ризи на някого; **po ~i klubka se doviješ** бавно, с търпение се постига целта; **ani ~ jim nenechali** нищо не им оставиха, съвсем ги оскубаха, обраха ги до шушка **2.** нишка, (тънко) влакно: **roztrhnout (plátno) po ~i** разкъсам, разцеля (платно) по нишката; ~**ě pavučiny** тънки нишки на паяжина; **vařit cukr na ~** *готв.* варя захар докато почне да се точи **3.** нишка, връзка (*на рижур*)

ръкавица

ръкавица

voru) прекъсна, продължа нишката на разговора; **červená ~ (děje)** червената нишка (на действие); **aby nedošla** ~ да не би разговорът да спрے; за да не спрے разговорът

nitě|ný, -á, -é плетен (*от конци, от прежда*): ~**é rukavice** плетени ръкавици от памучна прежда; ~**é knoflíky** специални копчета за спално бельо (*с конци*)

nitern|ý, -á, -é *книж.* вътрешен, душевен: ~**é štěstí** душевно щастие; ~**ý zápas** душевна борба

nitk|a, -y *ж.* **1.** конец, конче, нишка и *прен.*: ~**y spiknutí** нишки на заговор; ~**y babího léta a)** есенни паяжини **б)** *прен.* първи признаци на старостта **2. бот.** долна част на тичинка

nitkovit|ý, -á, -é тънък като конец, като нишка; много тънък

nitkov|ý, -á, -é **1.** нишковиден: ~**á tykadla** нишковидни пипала **2.** направен от конци: ~**é sklo** стъкло, украсено с цветни нишки

nitř|o, -a *ср. книж.* **1.** вътрешност; недра: **vniknout do ~a země** проникна в недра на земята; ~**o lod'ky bylo zalito vodou** вътрешността на лодката беше залята с вода **2. прен.** душа, сърце, душевен живот; мисъл, чувство

nitroceluló|z|a [ny-], **-y** *ж. техн.* нитроцелулоза

nitroceluló|zov|ý [ny-], **-á, -é** нитроцелулозен: ~**ý lak** нитроцелулозен лак

nitroglycerin [ny-], **-u** *м. хим.* нитроглицерин

nitrolak [ny-], **-u** *м.* нитроцелулозен лак

niv|a, -y *ж.* **1. книж.** нива **2. бот.** (високопланинска) ливада **3. геол.** нисък, наносен речен бряг **4. поет.** земя, край

nivelac|e [ny-], **-e** *ж.* **1. земем.** нивелация **2.** уравниловка

nivelač|ní [ny-], **-í, -í** нивелационен; който служи за нивелиране: ~**í bod** нивелационна точка

nivelizace [ny-], -e ж. 1. уравниване, приравняване 2. уравниловка: **mzdová ~e** уравниловка

nivelizační [ny-], -í, -í 1. нивелационен 2. уравниловъчен: **~í tendence** тенденция към уравниване

nivelizovat [ny-], -uji/разг. -uju нескв. и св. (со)

1. изравнявам/изравня, приравнявам/приравня, нивелирам (нещо): **~ovat ceny, platy** приравнявам/приравня ценя, заплаќа 2. провеждам/проведа уравниловка: **~ovat kulturu** провеждам/проведа уравниловка в културата; привеждам/приведа културата на по-ниско ниво

nivó [ny-] нескл. ср. книж. нивó, равнище и прен.:

být pod ~ ulice под нивото на улицата съм; **kulturní ~** културно равнище

nízce нар. 1. малко остар. книж. ниско, близо до земята 2. ниско, подло, недостойно, срамно: **jednat ~** постъпвам недостойно, подло

nízko нар. 1. ниско, невисоко, долу: **~ letět** летя ниско; **níže** по-долу 2. муз. ниско 3. ниско, зле, лошо: **~ něco hodnotit** оценявам нещо ниско, не много високо

nízkopodlažní, -í, -í нископлатформен (за автобус, трамвай и под.)

nízkopříjmový, -á, -é адм. социално слаб

nízkost, -í ж. 1. малка височина, нисък размер: **~ budovu** малка височина на сграда; **~ cen** ниско равнище на ценя; **~ tónu** ниска височина на тон 2. подлост, низост: **~ chování** низост на държание 3. ниска, подла постъпка; низост, подлост: **dopustit se ~i** извърша низост, подлост

nízký, -á, -é 1. нисък: **~á tráva** ниска трева; **~á mračna** ниски облаци; **~é střevíce** ниски обувки; половинки (обувки) 2. нисък, малък: **~ý plat** ниска заплаќа; **~é číslo** малко число (с малка стойност); **~á cena** ниска цена, малка стойност; **~á teplota** ниска температура; **~é náklady** малки разходи; **~é napětí** физ. ниско напрежение; **~ý tlak** физ. ниско налягане 3. муз. нисък, дълбок: **~ý tón** нисък тон; **nápěv o několik tónů nižší** с няколко тона по-нисък напев 4. нископоставен, низш: **je z ~ého rodu** от обикновен, неблагороднически род е 5. нисък, долен, недостоен, подъл, мръсен, гаден **nizoučká**, **nizoučká**, **nizoučká**, -á, -é експр. нисичък, много нисък, съвсем нисък

níž|e, -e ж. в съчет. **tlaková ~e** метеорол. област на ниско атмосферно налягане

níži|na, -ny ж. 1. низина; ниско разположена площ, ниско разположено място: **Podunajská**

~na Дънавска низина; **voda zaplavila ~ny sklepy** водата заля (пода на) мазетата 2. обикн. мн. **níži|ny**, -n прен. низини: **klesl do ~n života** стигна до низините на живота, слезе в калта на живота

nížinat|ý, -á, -é който е с ниска географска височина; осеян с низини: **~á část Evropy** богата на низини, с низини част на Европа

nížinn|ý, -á, -é който се отнася до низина: **~é pásmo** зона на низините; **~é louky** бот. ливади в низините

nížší, -í, -í 1. сравн. от **nízký** по-нисък 2. нисш, низш: **~í rostliny** бот. нисши растения; **~í šlechta** нисша аристокрация, нисша шляхта; **~í úředník** нисш, обикновен чиновник; **~í velitelé** нисши командири

no I част. разг. 1. è; è, хайде; хайде; и; è, и; и така; ами (за свободно свързване): **no dobře** ами добре, è добре; **no to snad ne?** ами! не ми се вярва! така ли? **no možná** да, възможно е; **no od té doby jsem ho neviděl** а оттогава не съм го виждал; **no tak nashledanou!** è, хайде довиждане! 2. è; è, хайде; хайде; хайде-хайде; хайде де (за приканване): **no pojd!** è, хайде ела! хайде да вървим! **no (tak) mluv!** говори де! **no neplač!** è, не плачи де! хайде, не плачи! **no dej už pokoj!** (хайде) остави ме най-после на мира! **no tak přestaň!** престани, де! хайде престани! **no počkej, až tě chytím!** почакай само, като те хвана (ще видиш)! 3. è; каквò; è, и (въпрос) 4. да; ами че да; е, да; е, да де; è де; è, добре; разбира се (за съгласие): **tys to donesl?** – **no!** ти ли донесе това? – да! ами да! **no dobře, no dobrá** е добре; **no tak tedy ano** е тогава добре 5. каквò; è; è де (при обаждане на повикване): **mami!** – **no co chceš?** мамо! – е, каквò искаш? 6. хайде-хайде; è; е хайде; ами; каквò говорите; откъде да знам (за учудване, колебание, несигурност): **no tohle, je to možné?** гледай ти, нима е възможно? **no ne, opravdu?** каквò говорите, найстина ли? ама найстина ли? **no, to je pěkné a)** да, това е хубаво! б) ирон. ама че работа; **no jak myslíš** ами както решиш; както намериш за добре; **no, snad by to šlo** отгдè да знам, може пък да стане

no II, nono, nó между м. разг. хайде; е хайде; хайде-хайде; о; ох; ех (за учудване, негодование и под.): **nono, jen pomalu** хайде-хайде, само по-бавно; **nonono, nesmíš si to tak brát** чакай, по-полèка; не трябва да го взимаш така присърце

nobelist|a, -y м. нобелист; носител на Нобелова награда

nóbl I неизм. прил. разг. експр. екстра, фин, аристократичен, благороден, свѣтски: ~ **rodina** фино семѣйство; ~ **společnost** фино общество
nóbl II нар. разг. експр. екстра, фино, изискано; грандомански: **žít si** ~ живѣя си живота
nobles|a, -у ж. 1. финѣс, благородство, изисканост, изтънченост 2. елит, хайлайф, аристокрация
noblesně нар. с финѣс; изискано, фино
noblesní|í, -í, -í изискан, фин
noc, -í ж. нош: (**přát**) **dobrou** ~ (желая) лека нош; **zůstat někde přes** ~ остана някъде да ношувам; **kde budete na ~?** къде ще спите, ще ношувате? **vypít něco na** ~ изпия нещо, преди да легна да спя; **svatební** ~ първа брачна нош
 ♦ **od rána do ~i** от сутрин до късна вечер; **ve dne v noci, dnem i ~í** дѣнем и нощем; **změnit se přes** ~ изведнѣж, ненадѣйно се променя; **изменя се за една нощ**; **to je jako den a ~** разликата е от земята до небѣто
nocionáln|í, -í, -í филос. език. понятен; семантичен
nocleh, -у м. 1. ношване, ношувка, спанѣ: **být u někoho na** ~ спя, ношувам у някого; на спанѣ съм у някого 2. място за ношване; легло: **hledat** ~ търся някъде да ношувам ♦ **šťěstí ~y** мѣни щастието е непостоянно
noclehárna|a, -у ж. туристическа спалня; спално помещѣние
nocleho|vat, -uji/разг. -uju неск. (*kde*) рядко ношувам, спя (*някъде*)
noclezn|é, -ého ср. 1. заплащане, такса за ношване, за преспяване 2. квартални, пари за хотел (*при командировка*)
nocležník, -a м. гост (*за ношване*)
noclo|vat, -uji/разг. -uju неск. 1. (*kde*) ношувам, спя (*някъде*): **~ovat pod širým nebem** спя, ношувам под открито небѣ 2. будувам, бдя (*през нощта*), прекарвам нощта (*някак*)
noční|í, -í, -í 1. нощен: **~í služba** нощно дежурство; **~í kavárna** нощно заведение; **denní i ~í provoz** денонощно обслужване (*в магазин*); **~í nádoba** (нощно) гърнѣ, цукало; **~í stolek** нощно шкафче; **~í motýl** нощна пеперуда 2. спален: **~í prádlo** спално бельо; **~í košile** нощница
nočníček, -ku м. умал. (нощно) гърнѣнце, цукалце
nočník, -u м. (нощно) гърнѣ, цукало: **posadit dítě na** ~ сложа детѣто на гърнѣ
noetik|a [-ту-], -у ж. филос. гносеология, теория на познанието
noetick|ý [-ту-], -á, -é филос. гносеологически

noh|a, -у ж. 1. крак: **skákat po jedné noze** скачам на един крак; **k noze zbraň!** воен. при нозѣ!
pivo jde do ~ бирата ми подкоси краката; **být (někde) nohama** ~ стѣпя на краката си, стана способен сам да си изкарвам прехраната; **vykročit pravou ~ou** трѣгна с дѣсния крак; започна успешно; **hodit něco někomu pod ~y** експр. откажа се от нещо, отхвърля нещо; (**kluk**) **je samá ~a samá ruka** (момчето) е като щиглец (*високо и слабо*), кôжа и кости; **házet klacky pod ~y** подлагам крак; слѣгам прѣг в колелата; **plést ~ama** залигам; преплитам ми се краката; **jít co ~a ~u mine** вървя бавно; едва-едва, едва си влача краката; **vyskočit rovnýma ~ama** скôча на крака; скôча бързо, рязко, изведнѣж; **obrátit všechno vzhůru ~ama** обръна всичко с краката нагоре; **vzít ~y na ramena** плôя си на петите; търтя, хука да бягам; **stavět se na zadní ~y** опълчвам се, оплвам се, заина-тявам се, оказвам съпротива; **žít na velké, vysoké noze** живѣя на широка нога; **být na volné noze** живѣя от хонорари, без постоянен дôход; **nepřišla ani ~a** никой не дойдѣ, жива душа не дойдѣ, жив човек не дойдѣ; **nedat si pro něco ~u za krk** много важно! голяма работа! няма да си убия дѣцата заради нещо, я! **co není v hlavě, musí být v ~ou** комъто умѣт е къс, краката са дълги; **je to jako ~a** грубо това е идеално; отлично, екстра е; **lež má krátké ~y** поговорка на лъжата краката са къси
 ♦ **noh|a** м. 1. крак (на маса, легло и под.): **~y u stolu, u skříně** крак на маса; крак, крак на гардерôб; **~a svícnu** поставка на свѣщник; **~a houby** краче, пънче на гъба 4. само мн. **noh|y, noh** долна част на легло, на грôб; страна откъм краката на лежация: **sedla si do ~ postýlky** тя седна на креватчето откъм краката
nohat|ý, -á, -é дългокрак
nohavice, -e ж. крачол
nohavičk|a, -у ж. крачолче
nohejbal, -u м. жарг. спортна игра по правилата на волейбола, при която топката се прехвърля с крак през ниска мрежа
nohsled, -a м. поклонник, обожател; последовател, привърженик; подражател; слуга: **její věrný** ~ неин вѣрен слуга, поклонник;
nok, -u м., обикн. мн. **nok|y, -ů** готв. клюски; тестени кюфтѣнца в супа; **zavařit ~y do polévky** пускам с лъжица рядко тесто в супа, за да се сварят „ноки“

nomád, -a *м.* номád, чергáр

nomenklatura [-tu/-tú-], -у *ж.* 1. номенклатура, списък 2. *полит.* номенклатура

nominále *нескл. ср. икон.* номинална стойност, цена

nominálnjǐ, -í, -í 1. номинален: **~í hodnota bankovky** номинална стойност на банкнота; **~í mzda** *икон.* номинално парично възнаграждение 2. *език.* йменен, номинален 3. формален: **~í vlastník** *юрид.* формален собственик

nominativ [-tu/-tý-], -u *м.* номинатив, именителен падеж

nomín|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (кого - вин.) книж.* назначавам/назнача, определям/определя (*някого*): **~ovat hráče k utkání** определя играчи за състезание

nonsens, -u *м. или нескл. ср. книж.* глупост: **to je naprostý ~** това е чиста глупост; това е направо абсурд

nonšalance, -e *ж.* небрежност (на облеклото)

nonšalantnjǐ, -í, -í небрежен (в облеклото)

nor|a, -у *ж.* 1. дупка, леговище (*на животно*) 2. вход, ход (*към леговище*) 3. *експр.* дупка, яма, мизерно жилище

nordickjǐ [-dy-], -á, -é севѐрен, скандинавски

nor|ek I, -ka *м. зоол.* норка (Lutreola)

nor|ek II, -ku *м.* кожа от норка

norkovjǐ, -á, -é който е от кожа на норка

norm|a, -у *ж.* 1. норма: **společenská, mravní ~a** обществена, нравствена норма; **výkonová, pracovní ~a** производствена, трудова норма; **~a měkká, tvrdá** ниска, висока норма; **zpevnit ~u** завиша норма 2. стандарт, норма: (**technická**) **~a** стандарт; **státní ~a** държавен стандарт

normál, -u *м.* норма, нормална мярка; нормално, средно равнище, стандарт: **vážit nad ~em** тежа, ймам тепло над нормата; **teplota pod ~em** температура под нормата, под нормалната; **vymykat se ~u** излизам извън нормата

normalizace, -e *ж.* 1. стандартизация, унификация, уеднаквяване: **~e výrobních metod** стандартизация на производствените методи 2. нормализиране, нормализация: **~e diplomatických styků** нормализиране на дипломатическите отношения 3. *истор. полит. публ. пейор.* нормализация: **za ~e** в периода на нормализацията, по време на нормализацията (*след 1968 г.*)

normalizačnjǐ, -í, -í 1. който е по стандартите; нормировъчен: **~í úřad** учреждение по стандартизация; **~í komise** комисия, която определя нормите 2. нормализиращ: **~í proces** процес на нормализация, на нормализиране

normalizovanjǐ, -á, -é 1. стандартен, нормиран 2. нормализиран

normaliz|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св.* 1. нормирам, стандартизирам, уеднаквявам/уеднаквя: **~ovat postup práce** определям/определя норми на работен процес, на технология; **~ovat odborné názvosloví** кодифицирам специална терминология 2. (*со*) нормализирам (*отношения и под.*)

normálně *нар.* нормално, редовно, обикновено

normálnjǐ, -í, -í 1. нормален, обикновен, обичаен, редовен, среден: **~í teplota** нормална температура; **~í barometrický tlak** нормално атмосферно налягане; **~í člověk** (душевно) нормален човек 2. нормиран: **~í míry** нормирани мерки; **~í váhy** нормирана теглилка; **~í rozhod kolejí** международно установено разстояние между релсите

normativnjǐ [-tu/-tý-], -í, -í нормативен, стандартизиран, кодифициран: **~í mluvnice** *език.* нормативна граматика

normovač, -e *м.* нормировъчик

norm|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (со)* 1. нормирам (*нещо*): **~ovat práci** нормирам работа, труд 2. стандартизирам, кодифицирам (*нещо*): **~ovat odbornou terminologii** кодифицирам специалната терминология

normovjǐ, -á, -é който се отнася до норма, до стандарт: **~é tabulky** таблица за норми; **~á zkouška** проверка на норми; **~ý písek** *строит.* стандартен пясък

norskjǐ, -á, -é норвѐжки: **~ý vzor (na svetru, na rukavicích)** пъстра плетка, особен мотив (*на пуловер, на плетени ръкавици*)

noř|it, -ím *несв. книж.* 1. (*кого со, как*) потопявам, потапям (*някого, нещо някъде*) 2. (*со как*) заравям, забोधдам, забивам, впивам (*нещо някъде*): **~it zrak do minulosti** *прен.* отпращам, впервам взор в миналото

noř|it se, -ím se *несв. (как)* *книж.* потопявам се, потапям се, потъвам (*някъде*) и *прен.*

nos, -u *м.* 1. нос: **ohrnutý ~** върнат нос; **utírat si ~** бърша си нос; **potahovat ~em** подсмърчам; **mumlat si pod ~em** мърморя, мънкам си под нос

noř|it se, -ím se *несв. (как)* *книж.* потопявам се, потапям се, потъвам (*някъде*) и *прен.* грешката б) засрамя се; **strkat ~ do něčeho** пъхам, въввирам, навирам си нос, гагата в нещо; **mít dobrý ~ a)** ймам добро обоняние б) *прен. разг.* ймам (добър) нюх, усет; **nadušvam, předvídám** неща; **zavřít (dveře někomu) před ~em** затворя (вратата на някого) под нос; **mít něco u ~u** нещо ми е под нос, съвсѐм близко; **prší mu do ~u** той има

чип нос; **nosit** ~ **vysoko** вирия нòс; **něco mu přelétlo přes** ~ *разг.* нещо му е развалило кèфа, настроението; **pozná ti to na ~e** по очите ти ще познае; **vodit někoho za** ~ вода някого за носà; мàмя някого; **krčít, ohrnovat** ~ **nad někým, něčím** презрително, пренебрежително бърча нос, свивам ўстни по отношение на някого, на нещо; **utřít** ~ остàна с пръст в устàта; не полўча нищо; **odejít s dlouhým ~em** отида си с пръст в устàта; остàна на сўхо; **nejde mu to pod** ~ не мў изнàся, не мў харèсва; **závidět ~ mezi očima** завийждам на някого за всичко; **upřít ~ mezi očima** отрека всичкò, безсрамно излїжа; **dát něco až pod** ~ дам нещо наготòво, поднесà на тепсия; **mít na ~e hejla** носът ми е катò камба (*почервенял от студ*); **jít rovnou za ~em** вървя право напред; **vidí si jen na špičku ~u** тòй не вижда пò-далеч от носà си; **udělat na někoho dlouhý** ~ направя (дълъг) нòс на някого; **dát někomu do ~u** натрия носà на някого, прочетà на някого кòнско евангелие; **dostat ~ od někoho** някой ми натрие носà, смъмри ме, някой ми прочетè кòнско евангелие; **věšet někomu něco (bulíky, hejla) na** ~ връзвам някого, баламòсвам някого; **dávat si do ~u** угàждам си; добре си похàпвам; добре си попийвам **2.** нос (*на обувки, на кораб*): ~ **klínu** остра чàст на клин; ~ **kladiva** остра чàст на чўк

nosán|ek, -ku *м. умал.* нослè

nosat|ý, -á, -é **1.** нòсест; кòйто йма голям нос **2.** *рядко* островърх (*за обувка и под.*)

nosič I, -e *м. одуш.* **1.** носàч: **nádražní** ~ носàч на багаж (на гàра), хамàлин; ~ **raněných** носàч на ранèни, санитар; ~ **střeliva** *воен.* подносвàч **2.** носител (*на бацили и под.*)

nosič II, -e *м. неодуш.* **1.** багажник (*на велосипед, мотоциклет*); предмет, чието предназначение е да нòси, да подпїра нещо; носàч **2.** *електр.* (магнитен) носител: **CD-nosič** компакт дїск

nosič|ek, -ku *м. умал.* нослè

nosík, -u *м. умал.* нослè

nos|ít, -ím *несв. 1.* (*ко̀ho, со*) нòся (*някого, нещо*): ~**it někoho na rukou** нòся някого на ръце и *прен.*; ~**it si práci domů** нòся си рàбота вкъщи; ~**it (jídlo) na stůl** сервирам, поднасям (*ястие*)

налив

налив

върша нещо излїшно; на краставичàр краставици продавам; наливам, преливам от пўсто в празно; **kde tě čert ~í?** кдè се гўбиш по дяволите? кдè се запиля тòлкова врème? **2.** нòся, давам, принàсям (*доход и под.*): **strom**

~**í pláňata** дървòто рàжда диви плодове **3.** нòся, тая (в сèбе си): ~**it v sobě strach, radost** изпїтвам, тая в сèбе си стрàх, рàдост **4.** (*со*) нòся (*дрехи, обувки и под.*); ймам (*нещо*), сьм, хòдя (*с нещо*): ~**it klobouk** нòся шапка; ~**it brýle** нòся очилà; ~**it dlouhé vlasy** с дълга косà сьм, хòдя с дълга косà; ~**it smutek** нòся траур; ~**it v kapse nůž** нòся, ймам в джòба си нòж

nos|ít se, -ím se *несв. 1.* (*s čím*) нòся, мъкна, влача (*нещо*) с мька, упорїто, продължително или излїшно: ~**í se s těžkou taškou** мъкне тєжка чàнта; **proč se s tou knížkou stále ~íš?** защò непрекъснато нòсиш тàзи книга? **ne~ se s tou vodou** стїга си нòсил тàя водà **2.** нòся се, облїчам се хўбаво, докарвам се

nositel, -e *м.* носител: ~ **vyznamenání** носител на отличие; ~ **nákazy, dědičnosti** носител на зараза, на наследственост; ~ **plánu** *икон.* òрган, отговорен за изпълнението на плàна

nosít|ko, -ka *ср., обикн. мн.* **nosít|ka, -ek** *ср.* носїлка: ~**ka pro nemocné** носїлка за бòлни, санитарна носїлка; **nouzová ~ka** подръчна, импровизирана носїлка

nosív|at, -ám *несв. многокр.* нòся (чèсто)

nosn|í, -í, -í нòсен; кòйто се отнàся до нòс: ~**í dutina** нòсна кухинà

nosnic|e, -e *ж. сел.стоп.* носàчка (*кòкошка за яйца*)

nosník, -u *м. техн.* трèгер, травèрса, нòсеща гредà

nosnost, -i *ж.* **1.** *техн.* издържливост, твèрдост, способност за издържане на натовàрване **2.** *техн.* товароподèмност, тонàж, вместимост **3.** носливост: ~ **slepice** носливост на кòшки **4.** *книж.* голяма приложимост, ширòк диапазон: ~ **slova** богàтство, ширòко значèние на дўма

nosn|ý, -á, -é **1.** *техн.* нòсец, поддържаш: ~**á konstrukce** нòсеща констру́кция **2.** нослив; кòйто снàся мнòго яйцà: ~**á slepice** нослива кòкòшка; ~**é plemeno** нослива порòда **3.** *книж.* ефектївен, богàт, плодотвòрен; ширòк (по зна-

чѣние, по възможности): **průmysl kapitálově**
 ~ý икономически ефективна промишленост;
 ~ý **soprán pěvkyně** богат сопран на певица;
 ~ý **typ tvoření slov** продуктивен словообра-
 зувателен тип

nosohlтан, -u *м. анат.* носоглътка

nosorožec, -ce *м. зоол.* носорог (Diceros, Rhi-
 nosceros)

nosovk|a, -y *ж. език.* нѳсовка; нѳсов, назален
 гласен или съгласен звук

nosov|ý, -á, -é нѳсов, назален: ~á **hláska** нѳсов
 гласен или съгласен (звук)

nostalgick|ý, -á, -é носталгичен

nostalg|e, -e *ж.* носталгия

nostrifikac|e, -e *ж.* признаване валидността на
 диплом, получѣн в чужбина; легализация

not|a, -y *ж. дипл.* нѳта

not|a, -y *ж.* **1.** муз. нѳта **2.** само мн. **not|y, not**
 нѳти: **zpívat z ~** пѣя по нѳти; **obracet ~y** пре-
 литствам нѳти **3.** разг. мелѳдия: **znát ~u písně**
 зная мелѳдия

notář, -e *м.* нотариус

notářsk|ý, -á, -é **1.** който се отнася до нотари-
 риус **2.** нотариален: ~ý **akt** нотариален акт

notářsky *нар.* нотариално: ~ **ověřená listina** но-
 тариално заверѣн документ

notářstv|í, -í *ср.* нотариална кантѳра

notebook [noutbuk], **-u** *м. комп.* мѳлък лаптоп

notes, -u *м.* белѣжник (за записки)

notick|a [-ty-], -y *ж.* кратка белѣжка, новина,
 кратко извѣстие (в печата)

notně *нар.* порядъчно, много, дѳста

notn|ý, -á, -é голям, твърде голям, дѳста голям,
 значителен, порядъчен: **trvalo to ~ou chvíli**
 това продължи дѳста (дѳлго) време; ~ý **vý-
 prask** голям бѳй, пердѳх; ~ý **darebák** голям,
 изпѣчен негѳдник, мошѣник

notorick|ý, -á, -é общоизвестен, нотѳрен, все-
 признѳт; непоправим: ~ý **alkoholik** непо-
 правим алкохолик

not|ovat (si), -uji (si)/разг. -uju (si) *несв.* **1.** тана-
 никам (си), пѣя (си), свирѳкам (си) **2.** (коти)
 разг. съгласявам се (с някого); угаждам (на
 някого): **vzájemně si ~ovali** разбѳраха се по-
 между си, допадаха си в приказките

notov|ý, -á, -é нѳтен

notýs|ek, -ku *м. умал.* белѣжничѣ (за записки)

nouz|e, -e *ж.* **1.** бѣдност, беднѳтия, сиромашѳя,
 нѳжда, недоимък, мизѳрия: **být, žít v ~i** живѣя
 в бѣдност, в мизѳрия; **upadnout, přijít do ~e**
 обеднѣя, осиромашѣя; изпадна в мизѳрия, в
 тѣжко положѣние; ♦ **mít, trpět, třít ~i** страдам
 от мизѳрия, тѣрпя недоимък, мизѳрствам; **mít,
 třít bídu s ~í** страдам от голяма мизѳрия; ~e
naučila Dalibora houští невѳлята учи; нѳж-
 дата го научи; ~e **láme železo** нѳждата планини
 премѣства; **devatero řemesel, desátá ~e, bída,
 žebrota** голяма мизѳрия, голяма сиромашѳя;
dělat z ~e ctnost кѳлкото да не ѣ без хѳч;
 поради липса на дрѳго и това ѣ добрѳ **2.** (оѳ, о
 koho) недѳстиг, липса (на неѳцо, на някого):
 ~e **o vodu** недѳстиг на вода; **bytová ~e** жилищ-
 на криза; **není u něho o vtip ~e** не му липсва
 остроумие, духовитост **3.** необходимост; на-
 лежѳща нѳжда; критично състояние, затруд-
 нѣние: **východ z ~e** аварѳен изход (в кино и
 под.); **stav ~e, krajní ~e** юрид. състояние на
 крайна необходимост, на крайна нѳжда; **v ~i**
poznáš přítele поговорка приятел в нѳжда се
 познава **4.** трѳдност, мѳка, голямо усилие, на-
 прежѣние: **s ~í vystudovat** с мѳка завѣрша
 училище

nouzově *нар.* **1.** бѣдно, мизѳрно, трѳдно: ~ **bydlet**
 живѣя във врѣменно, оборѳтно жилище **2.** при-
 нудително, аварѳино: ~ **přistát** кацна прину-
 дително

nouzov|ý, -á, -é **1.** принудителен, врѣменен, ре-
 зѣрвен: ~é **řešení** врѣменно решѣние; ~é **uby-
 tování** врѣменно настанѳване; ~é **byty, mosty**
 врѣменни жилища, мѳстове **2.** аварѳен, алѳр-
 мен: ~ý **východ** аварѳен изход; ~ý **signál** алѳр-
 мен сигнал; ~é **přistání** принудително кацане;
 ~é **osvětlení** аварѳино осветлѣние; ~ý **vypínač**
техн. аварѳен прекъсвач; внезапна спирачка

nov, -u *м. астр.* новолѳние: **v ~u Měsíce** по врѣ-
 ме на новолѳние

nováč|ek, -ka *м.* **1.** начинаещ, новѳк, младѳк
2. воен. новобрѳнец

novátor, -a *м.* новѳтор, пионѳр: ~ **výroby** новѳтор
 в производството; ~ **ve vědě** новѳтор, пионѳр
 в науката

novátorsk|ý, -á, -é новѳторски

novátorstv|í, -í *ср.* новѳторство

nově *нар.* **1.** нанѳво, отнѳво, пак; по нов, по дрѳг
 начин **2.** отскѳро, неотдѳвна, току-що: ~
upravený byt преустрѳдено жилище; ~ **vydaná**
kniha новоиздѳдена книга; ~ **zřizovaný obchod**
 новооткѳрит магазин; ~ **zvolený** новоизбрѳн

novel|a I, -y *ж. лит.* новѳла

novel|a II, -у ж. *юрид.* новелизиране; нова редакция; подновяване: **~a zákona** новелизиране на закон

novelizac|e, -e ж. *юрид.* новелизиране; нова редакция; подновяване

novelizovat, -uji/*разг.* -uju *несв. и св. юрид.* новелизирам, извършвам/извърша нова редакция, подновявам/подновя: **~ovat zákon**, **nařízení**, **dekret** новелизирам, подновявам закон, наредба, декрет

novelist|a, -у м. *лит.* новелист

novelistick|ý [-ty-], -á, -é *лит.* новелистичен

novic, -e м. *църк.* послушник

novick|a, -у ж. *църк.* послушница

novi|na, -ny ж. **1.** новина, известие **2.** само мн. **novi|ny**, -n вестник: **odebírat ~ny** получавам вестници, вестник

novinář, -e м. журналист

novinářk|a, -у ж. журналистка

novinářsk|ý, -á, -é журналистически, вестникарски ♦ **~ádnost** журналистичност

novinářství|í, -í *ср.* журналистика

novink|a, -у ж. **1.** новина, новост; нещо ново: **vypřávet ~y** разказвам най-новите събития; разказвам нещо ново **2.** новост; нова стока, ново събитие: **divadelní ~a** театрална новост, нова постановка; **knižní ~a** нова книга; **módní ~y** новости в модата; **~y sezóny** нови, модни стоки за сезона

novinov|ý, -á, -é вестникарски; който се отнася до вестник, до вестници: **~á zpráva** известие, съобщено в печата, в пресата, във вестник; **poštovní ~á služba (PNS)** разпространение и експедиция на печата (РЕП)

novočesk|ý, -á, -é новочешки, съвременен чешки: **~á mluvnice** граматика на съвременния чешки език

novodob|ý, -á, -é съвременен, модерен, нов: **~á společnost** съвременно общество; **~ý vkus** съвременен, модерен вкус

novogotik|a [-ty-], -у ж. неоготически стил

novokain [-in/-ín], -u м. новокаин

novokněž, -e м. *църк.* отскоро ръкоположен свещеник

novolun|í, -í *ср.* новолуние

novomanžel, -a м. **1.** младоженец, жених **2.** само мн. **novomanžel|é**, -ů младоженци (*след сватбата*)

novomanželk|a, -у ж. младоженка, булка, млада булка

novomanželsk|ý, -á, -é новобрачен: **~á dvojice** новобрачна двойка

novoročenk|a, -у ж. новогодишна картичка; писмена новогодишна честитка

novoročn|í, -í, -í новогодишен: **~í lístek** новогодишна поздравителна картичка

novorománsk|ý, -á, -é неоромански; който е в неоромански стил

novoromantizm|us, **novoromantism|us** [-tyz-], -u м. неоромантизъм

novoromantick|ý [-ty-], -á, -é неоромантичен; който е в неоромантичен стил

novorozeňátk|o, -a *ср. умал.* новородено, бебенце, бебе

novorozeně, -te *ср.* новородено, бебе

novorozen|ec, -ce м. новородено бебе

novorozen|ý, -á, -é новороден

novověcky *нар.* новогръцки

novověck|ý, -á, -é новогръцки

novověčtin|a, -у ж. новогръцки език

novost, -í ж. новост, новота (*качество*)

novostavb|a, -у ж. нова сграда; току-що завършена сграда; сграда в строеж

novosvěcen|ec, -ce м. *църк.* наскоро ръкоположен свещеник

novosvěcen|ý, -á, -é наскоро ръкоположен

novot|a, -у ж. **1.** новост, нововъведение; ново събитие, нещо ново: **zavádět ~y** правя нововъведения **2.** новост, новота: **byť září ~ou** апартаментът свети, блестя с новотата си, с новостта си

novotář, -e м. любител на новости, на нововъведения; новатор; прогресивен човек

novotářsk|ý, -á, -é новаторски, прогресивен

novotářstv|í, -í *ср.* новаторство; лобов, стремеж към новото, към новости: **~í ve výrobě** новаторство в производството

novotvar, -u м. **1.** *мед.* новообразуване, изростък, тумор **2.** *език.* неологизъм, иновация

novověk, -u м. *истор.* ново(то) време (*след откриването на Америка, след началото на Реформацията*)

novověk|ý, -á, -é който се отнася до новото време: **~é ideje** идете на новото време; **~é zřízení** обществен строй на новото време

novozákonn|í, -í, -í *църк.* новозавътен

nov|um, -a *ср. книж.* новост; нещо ново, съвсем ново: **to je pro mě ~um** за мен това е новост

nov|ý, -á, -é нов: **~ý nábytek** нови мебели; **~ý sníh** нов сняг; **co je u vás ~ého?** какво ново при вас? **~é brambory (na trhu)** млади, пресни картофи (на пазара); **~é kořeni** бахар; **~ý měsíc** нова луна, новолуние; **Nový rok** Нова година; **Nový zákon** *църк.* Новият завет; **Nový svět** Новият свят (*Америка*); **přicházeli stále ~í a ~í**

diváci ѝдваха все нòви и нòви зрители ♦ **~é koště dobře mete** всеки новàк се престарàва; **kouká jak tele na ~á vrata** *грубо* глèда като телè в желèзница, като телè пред шàрена врата **2.** нов, модèрен, сьврèменен, прогресивен: **~ý vèk** нòвото врèме; **~á literatura** сьврèменна литература

noz|dra, -dry *ж.*, *обикн. мн. noz|dry, -der* нòздра, нòздри

nožičk|a, -y *ж. умал.* крачè, крачèнце: **~a houby** крачè, пънче на гъба ♦ **husí ~y** кавички

nožík, -u, nožiček, -ku *м. умал.* нòжче, нож: **holící ~** нòжче за бръснене; **pitevní ~** *мед.* скàлпел

nožič, -e *м.* **1.** нòжàр **2.** точилàр

nožířsk|ý, -á, -é **1.** нòжàрски, желèзàрски: **~é zboží** желèзàрски стòки **2.** точилàрски

nožířstv|í, -í **1.** нòжàрство, изработка на желèзàрски издèлия **2.** (магазин за) прòдажба на нòжòве **3.** точилàрство

nožk|a, -y *ж. умал.* **1.** крачè, крачèнце **2.** крачè (*предмет с форма на краче*): **~a hřibu** крачè, пънче на гъба

nožn|í, -í, -í крачен; кòйто се отнàся до крак: **~í páka** лòст, кòйто се задвìжва с крак; **~í brzda** крачна спирàчка; **~í klenba** *анат.* гръб на ходило

nu *част.* **1.** хàйде; è хàйде; хàйде де; де (*за подканване*): **nu tak mluv** говори де; **nu tak začneme!** è, (хàйде) да запòчваме! **nu, jen jez!** хàйде, яж! **2.** и **nunu, nununu** хàйде-хàйде; è-е (*при успокояване*): **nunu, nehněvej se!** хàйде (-хàйде), не сè сьрдì! **nu, co dělat** è, каквò да се прàви; амì каквò да се прàви; **nu (tak) co na tom?** è, и каквò (от това)? **3.** е; амì (*за несигурно одобрение*): **nu ano** амì да; **nu dobře, jak myslíš** е добрè, кàкто ти мислиш; амì добрè, (постъпì) кàкто знàеш, кàкто йскаш **4.** та, да; амì; е (*при продължаване на разказ*): **nu, být kuchařem...** тà да бъдеш готвàч...; **nu, ale teď už dost** добрè, но сегà вèче стìга (достàтъжно)

nuanc|e [nuanse/nuance], **-e** *ж. книж.* нюàнс

nuceně *нар.* принудително, по необходимост, по принуда, по невòля, насìла

nucen|í, -í *ср.* принуждèние; пòзив: **~í ke kašli** пòзив за кàшлица

nucen|ý, -á, -é **1.** принудителен, задължителен: **~ý sňatek** брак по принуда; **~á porážka (dobytčete)** принудително кланè (на добиче); **~á dražba** *юрид.* принудителен аукцион, принудителен тьрг **2.** пресìлен, неестèствен, престòрен, нейскрен: **~ý úsměv** пресìлена, изкуствена, неестèствена усмìвка

nud|a, -y *ж.* скùка, отегчèние: **trpět ~ou** налèгнала ме е скùка, скучàя, страдам от скùка

nudistick|ý [-dysty-], **-á, -é** нудистки: **~á pláž** нудистки плаж

nud|it, -ím *несв. (koho)* отегчàвам (*някого*)

nud|it se, -ím se *несв.* скучàя; отегчàвам се

nudizm|us [-dy-], **nudism|us** [-dyzm-], **-u** *м.* нудизъм

nud|e, -e *ж.* **1.** конèц, късче от фидè **2.** *обикн. мн.* **nud|e, -í** фидè: **polévkové ~e** фидè за супа

♦ **~í** нудистки

~í клèчка; **rozsekát někoho, něco na ~e** напълно унищòжà някого, нèщо; нарèжа някого като кисела краставица; направя някого, нèщо на каймà; **utáhneš ho na vařené ~í** лесно ще го спечèлиш, лесно ще го убедìш; **dívá se jak sůva z ~í** глèда намръщено **3.** *прен.* тèsен и дьльг предмет, напòмнящ конèц от фидè: **rozkrájet maso na ~e** нарèжа месò на тънки лèн-тички; **bydlí v takové ~í** *експр.* живèе в един кюнец, в една тясна и дьлга стàичка

nudličk|a, -y *ж. умал.* конèц, кончè от фидè

nudlov|ý, -á, -é кòйто се отнàся до фидè: **~á polévka** супа от фидè; **~é těsto** тесто, от което се прàви фидè

nudně *нар.* скùчно, отегчително, безинтересно: **mluvit ~** говоря отегчително

nudno *нар.* скùчно, отегчително: **je tam ~** там е скùчно

nudn|ý, -á, -é отегчителен, скùчен, безинтересен, досàден: **~ý výraz v obličejí** израз на скùка, на досàда (върху лицèто); **~á kniha** безинтересна книга

nugát, -u *м.* нуга

nukleárn|í, -í, -í **1.** ядрен, àтомен, нуклеàрен: **~í reaktor** àтомен реактор; **~í fyzika** ядрена, àтомна фìзика **2.** *биол.* ядрен, нуклеàрен; кòйто се отнàся до ядрò на клèтка

null|a, -y *ж.* **1.** нùла (*цифра, количество*): **vyhráli 2:0 (dvě nula)** спечèлиха с двà на нùла; **teplota 20° nad nulou** температурà 20° над нùла

♦ **~í** нùла

2. *прен. пейор.* нùла, нищòжен човèк, нищòжество: **(je) společenská ~a** (тòй е една) общèствена нùла, нùла е в общèствòто

nulov|ý, -á, -é нùлев: **~ý bod** нùла; нùлева, изходна тòчка; нùлева стèпен (*при измерителни уреду*); **~á energie** енèргия, равна на нùла; **~ý přístroj** уред за нùлева стòйност на измèрвана величинà; **~ý úhel** нùлев ъгъл (0°); **~á koncovka** *език.* нùлево окончàние

nult|ý, -á, -é *числ.* нùлев: **~ý poledník** *геогр.* нùлев меридиàн

numizmatik|ý [-ty-], -á, -é нумизматичен
numizmatik|a [-ty-], -у ж. нумизматика
nunci|us, -a м. нунций: **papežský ~us** нунций на папата; папски нунций
nůš|e, -e ж. кош за носене на гръб
nut|it, -ím 1. (*koho k čemu, do čeho*) принуждавам, заставям, карам (*някого да прави нещо*), насилвам (*някого за нещо*): **nenuťte mě** не ме карайте насила, не ме насилвайте, не ме принуждавайте; **~it někoho k jídlu, do jídla, jíst** карам някого насила да ядѐ, насилвам някого да ядѐ; **dým mě ~í ke kašli** димѝт ме кара да кашлям 2. *страд.* **být nucen** принуден съм, трябва, длѝжен съм: **jsem nucen to udělat** принуден съм да направя това 3. (*co komu*) (настойчиво, насила) предлагам, натрапвам (*нещо на някого*): **~it někomu svačinu** карам някого насила да закуси; **~it někomu peníze** настойчиво предлагам на някого пари; **~it někomu léky** карам някого да взѐма лекарства 4. (*co odkud, kam*) изтрѝгвам, измѝквам със сила (*нещо от някого, отнякъде*): **~it z někoho přiznání** изтрѝгвам от някого признание, заставям някого да признаѐ; **~it ze sebe smích** смѝя се насила; **~it na rty úsměv** усмѝхвам се изку̀ствено, неестѝствено
nut|it se, -ím se *несв.* (*do čeho, k čemu*) правя (*нещо*) насила; насилвам се, старая се насила (*да правя нещо*): **~it se do jídla** насилвам се да ѝм, ѝм насила, ѝм по принуда
nutkán|í, -í ср. подбуда, импу̀лс, позив, влечѝние: **~í ke kašli, na moč** позив за кашлица, за ходене по малка нѝжда
nutk|at, -ám *несв.* (*koho k čemu, kam*) книж. подтиквам, подбуждам, заставям, карам (*някого да върши нещо*): **cosi ho ~á odejít** нѐщо го кара да си ходи; **kouř ho ~al ke kašli** димѝт (го дразнеше и) го караше да кашля
nutkav|ý, -á, -é настоятелен, натрапчив: **~ý pocit** натрапчиво чѝвство; **~á otázka** настоятелен въпрос; **~á potřeba** належаща необходимост; **~é představy** мед. натрапчиви идѝи; идѝи-фикс
nutně нар. неизбежно; на всяка цена: **~ potřebovat něco** много, страшно ѝмам нѝжда от нѐщо; много, на всяка цена, страшно ми е необходимо нѐщо; **z toho vyplývá ~, že...** от това неизбежно слѝдва, че...
nutnost, -i ж. необходимост, наложителност: **~ operace** наложителност на операция, необходимост от операция; **učinit něco z ~i** направя нѐщо по необходимост; **životní** ~ жизнена необходимост
nutn|ý, -á, -é задължителен, неизбежен, необ-

ходѝм, нѝжен: **~á podmínka** необходимо условие, задължително условие; **účast všech je ~á** участието (на всички) е необходимо; **~á oprava** налагащ се ремонт; **~é zlo** неизбежно, необходимо зло; **~ý výsledek** неизбежен резултат; **~ý produkt** икон. необходим продукт; **~á práce** икон. необходим труд; **~á obrana** юрид. самоотбрана; **je ~é/~o, aby...** необходимо е, трябва да...

nutrice|e, -e ж. 1. зоол. нутрия (Mycastor) 2. кожа от нутрия

nutriov|ý, -á, -é 1. който се отна̀ся до нутрия 2. който се отна̀ся до кожа на нутрия: **~ý kožich** палто̀ от кожа на нутрия

nuzáck|y нар. мизѝрно, бедно, сиромашки, окаяно

nuzáck|ý, -á, -é мизѝрен, окаян, много беден, бедняшки, сиромашки, оскѝден, клет: **~ý člověk** окаян човек, сиромаш (човек); **~ý život** мизѝрен, бедняшки, сиромашки живот; **~á mzda** оскѝдна, мизѝрна надница

nuzáctv|í, -í ср. крайна бедност, беднотия, сиромашия, немотия, мизѝрия

nuzák, -a м. 1. бедняк, сиромаш, клетник, окаяник 2. недѝгав, слаб, хилав човек; инвалид

nuzně нар. бедно, мизѝрно, окаяно; оскѝдно, недостатѝчно: **~ žít** живѝя крайно бедно, мизѝрно; **~ zakrytý** недостатѝчно, не добрѝ, бедно покрит

nuzn|ý, -á, -é много беден, бедняшки, мизѝрен, крайно оскѝден, недостатѝчен, окаян: **~ý člověk** крайно беден човек, сиромаш; **~é poměry** мизѝрни условия; **~é postavení** окаяно положение; **~ý oděv** бедно облекло; **~é osvětlení** оскѝдно осветление; **~á chatř** бедна, скрѝмна, мизѝрна къщичка

nuzot|a, -u ж. 1. крайна бедност; беднотия, мизѝрия, нищета, немотия, оскѝдица 2. събир. беднота, беднотия (*за хора*)

nuz|ovat se, -uji se/разг. **-uju se** *несв. експр.* мизѝрувам, мизѝрствам; изнемѝгвам, живея в немотия, в недоимък, в оскѝдица: **po celé studii se ~oval** през цялото слѝдване той мизѝрстваше

nůž, nože м. 1. нож: **kapecní ~** джѝбно нѝжче

♦ **~** **vátek mudraka** **окаяно** нѝж в грѝба; **nasadit někomu ~ na krk** опра̀ на някого нѝжа до грѝлото; **boj na ~** безпощадна, безмилостна борба; **spor na ~** ожесточѝн спор; **hnát (věc) na ostří nože** довеждам (неща̀та) до крайност, до връхната точка, до решителния момент; **křičí, jako by ho na nože bral** той крѝщи като че ли го колят; **dřít bez nože** безмилостно ограбвам, експлоатирам

